

10006 125
"Vani Nilaya" Series No. 2.

Sri

DEVANGA PURANAM

of

DEVANGA VAMSODDHARAKA

Samajam, Madras.

Published

By

THE MADRAS PRINTING HOUSE

Post Box No. 195

MADRAS.

FIRST EDITION.

PRINTED AT

THE VANI NILAYAM PRESS

1913.

Registered Copy Right.

Price Annas 8.]

[Postage Extra.

శ్రీ రస్తు.
ఓం నమ శ్వాహేస్వయే.

125

శ్రీ దేవాంగపురాణము.

లేక

దేవాంగచరిత్రము.

ఇది

బ్రహ్మశ్రీ

పండిత పురాణం - సూర్యనారాయణతీర్థలవారచే

తెలిగంపంచి

శ్రీవాణీనిలయ ముద్రాక్షరశాలాధికారిచే
ముద్రించి ప్రకటింపబడినది.

చెన్నపురి.

[కయము అ. 8.]

1913.

[ప్రొఫేజి ప్రత్యేకము.

Registered Copy Right.

దేవాంగకులగురు
(శ్రీ) కుమారస్వామి నారాయణ

THE VANI NILAYAM PRESS, MADRAS-1913.

- శ్లో. శ్రీదేవీ జగతాం ధాత్రీ చతుర్భరప్రదాయినీ,
దేయా న్యానుష మానస మథవా యోగభావితమ్.
యతో జాతాని భూతాని యయా వృద్ధిం ప్రయాన్తి చ,
యత్రైవాన్తే వీరీయన్తే సా మే కామేశ్వరీ గతిః.
- శా. శ్రీమంతం బగునానుభాభిని మచిశ్రీ వెలువాడివిలో,
బ్రాహ్మఖ్యమ్మును గాంచి యెల్ల జగముల్ పాలించుచున్ సర్వధా
కామిశ్రేణిః గల్పవృక్ష మగుమాకామేశ్వరీదేవి యీ
నామాకారత నున్నయాత్మును మహానందంబు నొందించుతన్.
చ. తిరుపతికొండకు న్నుతి; విధేయవిధేయత నొప్ప వేంకట
శ్వరుని దలంతు, నల్లభగవానుడ నాకులదైవ మాటనీ;
చరితను వెల్లడించినప్రశాంతుడు శ్రీతులసింగునెట్టి దా
సిరి కిగనె చదింబదిగ నేమము నొందుచు నుండు గావుతన్.
ఉ. భూతదయావరుం డని ప్రభూతయశమ్మును గొన్నవాడు నం
పూతచరిత్రుఁ డాపయిని భూసురశిక్షితుఁ డ నవాడు స
త్యాతిశయమ్ముకై హృదయ ముప్పనసేసినవాడు ప్రస్తుతా
బాధరిపుండు నాఁ దగినశాంతుడు దాంతుడు నీతిమంతుఁడున్.
- క. దేవాంగకులధురీణుడు,
దేవబ్రాహ్మణులయెడల స్థిరభక్తుండున్
శ్రీ “వాణీనిలయము” ము,
ద్రావేశ్యమునొడయఁడును నుదారుఁడుఁ గృతియన్.
- సీ. శ్రీమంత మయి యొప్ప చెన్న పటణములో
గుణవంతుఁ డని వేరు గొన్నవాడు,
భౌల్యమ్మునుండి విద్వాంసుల సేవించి
మరియూద సెడకుండ మన్నవాడు,
రహి మీఱ నానందరామాచారములెల్లు
మున్నుగాఁ బ్రకటించియున్నవాడు,
అచ్చుకూటము నిల్చి యందుఁ జేరినవారి
నొప్పగాఁ బోషించుచున్నవాడు,

మనమూ రివలన మహాబలుడగు కాలరుద్రుడు పుట్టెను. అని చెప్పగా విని నారదుఁ డిట్లనియె.

నారదేవా! ఆ ప్రకృతివలనఁ బుట్టి నీవేమేమిచేసితివి. నీయియెట్లుండెను. నీవెట్లు సృష్టికర్తనైతివి? ఆయాసంగతులు విస్తరించి చెప్పమనగా బ్రహ్మ యిట్లనియె.

బ్రహ్మ—నారదా! బాగుగా నడిగితివి. చెప్పెదను వినుము.

అట్లుపుట్టి నేను శివునిగూర్చి తపస్సుచేసితిని. నాతపస్సునకు సంతోషించి శివుఁడు ప్రత్యక్షమాయెను. నే నతనిని పెక్కువిధముల స్తుతిచేసితిని. నానుతికి శివుఁడు సంతోషించి యిట్లనియె.

శివు—చతుర్భుజా! నీతపస్సునకు మెచ్చితిని. నీయిష్టమొనఁపరముచేడుము. ఇచ్చెదను. అని యనగానే సంతోషించి యిట్లంటిని. దేవా! నీయాజ్ఞాప్రకారము నేను లోకములను సృజింపఁదలంచుచున్నాను. అనగానే విని యతఁ డప్రేయగుగాకయనెను. మఱియు, చతురాశ్రవా! ఇత్తిమొదలు నీవు చరాచరప్రపంచమును సృజింపుము. అని యాశివుఁడదృశ్యమాయెను. నే నాతనియనుగ్రహమువలన నీచరాచరప్రపంచమును సృజించితిని. దేవతలు, మనుష్యులు మొదలగు నా సృష్టివిగనివారందఱును, భవతులవలె వస్త్రములు లేక దిగంబరులై తిరుగుచుండెరింగి, ప్రీతిలకుఁ గాని, పురుషులకుఁ గాని, మానసంరక్షణము లేక బోయినవారు, గాఢాఘోరి మొదలీడిరి. ఇట్టివడలను, జూచి నేను జాలనిగుండెడి యందఱకును, ముఖ్యాలంకారమగు, వస్త్రములను నీదముచేయునీతిని, డెలిసికొనుటకై కైలాసమునకుఁ బోతిని. అచ్చట దేవతలు, మొదలగునారు, ఆకులు మొదలయినవి కష్టకాని, నేవింతుచుండఁ గూ, వజ్రసింహాసనముపై, గూర్చున్న శివుని, దర్శించి యనేకవిధములుగా స్తుతిచేసితిని. నానుతులకు, సంతోషించి శివుఁడిట్లనియె. బ్రహ్మా! నీకును నీవు సృజించిన ప్రపంచమునకును, జేవును మేకదా! నీవు చరాచర ప్రపంచమును, సృజించితివిగాని. వారు, వస్త్రములు లేనికారణమునుబట్టి దిగంబరులై, చరాచరుల కసహ్యముగాఁ గనుపించుచున్నారు కావున వారి

యలంకారమునకును మానసంరక్షణమునకును వస్త్రములను నిర్మించు హానిని సృజింపుము. లోకము మిక్కిలి యనఘ్యముగా నున్నది. నీబుడచేతనే యాలోచించుము. అనుశివునిమాటలు విని, చేతులుజోడించు కొని యిట్లంటిని. దేవా! దేవరయాజ్ఞాప్రకారము, లోకమును సృజించి తినిగాని, వస్త్రములను, నీదముచేయువానిని సృజింపఁజాలను. పుట్టించు వాడవును. పెంచువాడవును సంహరించువాడవును నీవేకదా! నీకింక రుండెను నాకిటియసాధ్యమైనపని యేల చెప్పెదవు? అనిననగానే శివుఁ డిట్లనియె. బ్రహ్మా! ఏమి అశ్వర్థమైనసంగతి చెప్పుచున్నావు? లోకమును సృజించిన నీ కిదియేమాత్రపుకష్టము? అని యాదునయన్నాడు. అపుడు నేను మరల నిట్లంటిని. సర్వజ్ఞుడవగు నీతో నేమి చెప్పవలయును? నా కేదిశక్యమో యేదిశక్యముగాదో, నీకేతెలియును. పూర్వపుసృష్టిలో దేవతలు, మొదలగునానికి వస్త్రములను నిర్మింపను. మను, పుండ్రుడెవ్వఁడు. అతఁడు నీసాయజ్యమును బొందియున్నాడు. అతఁడేతప్ప మఱి యెవ్వరును నీవనిచేయజాలరు. కావున, నాయందను, దేవాదులయందును ధయయంబి వస్త్రములను నీదముచేయువానిని నీవే సృజింపుము. అని యూహించుటని. తరువాత శివుఁడు సంతోషించి మనసులో నా లోచించఁదొడఁగెను. తటాకాల మచ్చట నిశ్శబ్దముగా నుండెను. ఇట్లు శివుఁడు మనసులో నాలోచింపగానే యొక్కానొక మహాజ్యోతిఃప్రత్యక్షమై పెరిటనే పురుషాకారమును ధరించెను. అతఁడు జటావల్మలములను, దండజునక మండలపుత్రుని, ధరించి, ప్రవేశించి, దర్శకు, దర్శకులై, దుద్రాక్ష కేయూరములును, షఠి ముఖులును, కంఠములును, శరీరమున నలంకరించుకొని, సర్వకర్మములకును పాధకమయిన, యజ్ఞోపవీతముతోఁ గోటి సూర్యప్రకాశమానుడై, యింద్రియనిగ్రహముగలిగి, నీతిమంతుఁడను బుద్ధిమంతుఁడను, జ్ఞానవంతుఁడనునయి యుగవడెను. మఱియు సతఁడుదూరమైనగుణములుగలవాఁడను. సత్యమే పలుకువాడును, దృఢ ప్రతుఁడును, చాతుర్యము యుక్తిగలవాఁడును. కుశలియు క్తియేయలంకారములుగాఁ గలవాఁడును. యేంద్రుడగును. నాశ్వర్థమును గలిగించెను. తరువాత శివుఁడందఱును, నీనుపట్టుగా నితఁడు దేవలుడని నాచే నామ

కరణము చేయబడినవాడనైనను, తరువాతను చేవలకు చేతులు జోడించుకొని శివునియొడుగు నిలువబడి యనేకవిధములుగా వాయనను స్తుతిచేసి, చేపా! నన్నెందులకు సృజించితివి. నేను జేయదగిన జేదియైనను నన్ను వోలెనిమిదము ఏదో గొప్పకార్యము లేనివో నశించునట్లుగాను గల యీనాచేపామను సృజింపవు. చేపాధారలకు నదాదుఖమేకాని సుఖమన్నమాట కలలో దొరకనమూటయేకదా! ఈచేపాము పంచభూతాత్మకము. ఇందు బంచప్రాణము లున్నవి. పదియింద్రియములు గలవు. మనోబుద్ధిచిత్తాహంకారములతో గూడినది. ఇరువదినాలుగు తత్త్వములు గలసి చేపామని చెప్పబడుచున్నది. నిత్యుడగు జీవుడే శరీరములో నున్నాడు. చేపాసంబంధమునబట్టి జీవుడు సుఖదుఃఖముల సనుభవించుచుండును. అజ్ఞానమనుత్రాటితో గట్టువడి దుఃఖమే యనుభవించుచున్నాడు. ఇట్టిదియని చెప్పరాని యజ్ఞానమునలన నవివేకము, అవివేకమునలన అభిమానము దానివలన గామము క్రోధము లోభము ముదము మత్సరము అనునంత శృత్రువులును, ఈర్ష్యాదులును బుట్టుచుండును. అందు మనస్సు వాక్కు శరీరము కర్మమును బొంది మూడువిధములయిన కర్మమునుజేయును. అది ముగియుపజుకును. అనుభవించి తీరవలసియే యుండును. సంసారసముద్రములో మునిగియున్న జీవునకు నివారింపరానికర్మమునలన నొడుదొరకుట యసంభవము. దుష్కర్మమైన కర్మముల ననుభవించుజీవునకు సుఖమెక్కడిది? కావున నిందితమైన యీచేపామును నేనెట్లు భరింపగలను? నన్నెందులకు బుట్టించితివి? నే నేమిచేయవలయును? అని యిట్లు చేవలకు విన్నవించుటగా శివుఁ డిట్లనియె. సాయనా! నీవు విచారింపకుము. నీన్ను లోకోపకారమునకై సృజించితివి. నీ పాముజన్మములవజ్రకును లోకములో గీర్ధిని ప్యాపింపజేసి యేడవజన్మమున నాసాయజన్మమునుబొందెదవు. ప్రకృతియు నేను జెప్పబోవుదానిని వినుము. పూర్వము నావలన చేదములు పుట్టినవృక్ష వానితోగూడ సర్వలోకాలంకారములగు దారములు గూడఁ బుట్టినవి. అదిమొదల వి విష్ణునిసాధికమలమునం దున్నవి. నీ వావిష్ణునియొద్దకు బోయి యాతంత్రువులను సంగ్రహించి నీనేర్చుకొ

లఁదిని వానిని దివ్యవస్త్రములుగాఁజేసి మానసరత్నశాఠి మందఱకును వీడ్చి యాఁచేవారిగముల నలంకరింపుము. దానివలన నీకుఁ గీర్తియు చేవాంగుఁ డనునామమును గలుగును. అని యిట్లు శివభగవానుఁడు చెప్పినమాటలువిని యాచేవలకు తనవర్తనమునుగూర్చి యిట్లుడిగెను. చేపా! చేపా! ఇట్లుపంపిని నాప్రస ర్తనవిషయమే చెప్పము. నే నెచ్చటికిఁ బోయియుండవలయును? మహేశ్వరా! నావంశమందెట్టి వారు పుట్టుదురు? వారెవ్వరైన యెట్లుండును? ఆయాసంగతలన్నియుఁ జెప్పమన శివుఁ డిట్లనెను.

శివు—చేవలా! ముందుసంగతి వినుము. సర్వరత్నమయము, భోగాయతనము, టవధులతో నిండినది, నానావృక్షములుగలది, అనేక పర్వతములు మొదలగువానితో నిండి యేడుదీప్తివములు తొమ్మిదిఖం ములుగలభూమి యున్నది గదా! అందు జంబూద్వీపము గలదు. అందు చేవతలందఱకును వానయోగ్యమయిన మేరుపర్వతముగలదు. అది యమెత్తతపువ్వువలె బంగారువికారముగా నున్నది. దాని యేకాత్మ్యము ముప్పది రెండులక్షలయోజనములు. పాతాళములోఁ బడి యాఱులక్షలయోజనములవజ్రకును పాతాళవిడి యున్నది. అపర్వతమునకు డక్షిణాభాగమున భరతఖండము గలదు. అందు సర్వసామ్య నిధానమగు సగరదేశమున్నది. ఆదేశములో బహు విస్తారముగల యామోదపట్రాణము గలదు. అది స్వర్గమును మించి యున్నవృక్ష. దానిని నేఱుగా వర్ణింపనేల. నీవాఱుట్రాణమునకుఁ గాబవై రాజ్యమేలుచుండుము. ఇతర నీవంశమువారిసంగతి యడిగితివి. వినుము. నీవారందఱును ఉధారులు, సత్యము లేవనిపారు, పరోపకరత్రవరాయణులు, బుద్ధిశాలులు, సహచారసంపన్నులు చేవతలయందును బ్రాహ్మణులయందును భక్తి గలవారు, పరాక్రమవంతులు, నేర్పరులు, అయి యుండురు. ఇతర నీవు వేగముగా విష్ణునియొద్దకుఁ బోయి ముందుపని చూడుము. బ్రహ్మ—ఇట్లు శివుఁ డాహ్వానించినతోడనే మంచిదే యని యంగీకరించి సంవత్సరముతో నతనికి నమస్కరించి విష్ణుని జూచుటకై పాలన ముద్రమునకుఁ బోయెను.

ఇట్లు బ్రంహ్మకృష్ణపురాణములోనియు, తుర్జుండమున బ్రహ్మనారద సంవాదమున దేవాంగసంభవ. మనునది మొదటియధ్యాయము.

రెండవ అధ్యాయము.

బ్రహ్మనారదా! దేవలుడు పోవునపుడు పార్వతికి నమస్కరించి యిట్లనెను. దేవీ! నన్ను సాదరముగాఁ జూచుము. నీవు లోకముల కిష్టపి. నేను శివునియాజ్ఞాప్రకారము సంతోషముగాఁ బాలనము ద్రమునకుఁ బోవుచున్నాను. నాయం దనుగ్రహదృష్టి యుంచుము. లోకము లన్నియు నీయధీనములు. అనియనఁగానే పార్వతి యిట్లనియె. నాయనా! దేవల! నీవు పోవుము. అవసరము లేటసీంచునపుడు సాయము చేసెదను. నిన్ను శత్రువులు బాధించినపుడు నన్ను స్మరింపుము. నేను బ్రత్యక్షమై నీశత్రువులను సహరింతును. అని దేవిచెప్పగానే సంతోషించి దేవబృహస్పతి పాలనముద్రమునకుఁ బోయి దానియొడువ నొకచక్కని సువర్ణాశ్రమమున నుండెను. వర్జింపుటకు వాక్కులు చాలని యాయాశ్రమములోఁ గుండి. విష్ణుమూర్తిని బ్రసన్నుని జేసికొనుటకై యథావిధిగా నియమమవలంబించి తపస్సుచేసెను. అతనితపస్సునకు మెచ్చి విష్ణు యువస్వయాయెను. దేవలుడు విష్ణున నేకవిధములుగా నుత్తేసెను. అతనిసతికి సంతోషించి మండలితనుండరవదనారవిందుడై గోవిందుఁ డిట్లనియె. నుహాభాగా! భాగు! భాగు! నీతపస్సునకు సంతోషించితిని. నీయిష్టమయిన వరమనుగుము. ఇచ్చెదను. అనిచెప్పగానే దేవలుఁ డిట్లనెను. దేవదేవా! నీవుసంతోషించుటవలన నేను గృతార్థుడ నయితిని. శివుడు నన్ను వత్త్రుయలను నిర్మింపు మన్నాడు. నీయొద్ద నున్న తండ్రువులు నా కిమ్ము. నే సందులకై వచ్చితిని. నీదర్శనమువలన నాకోరిక నెఱవేఱినది. అనఁగానే మంచిదే యని తండ్రువుల నాదేవలుని కిచ్చెను. ఇట్లు చిరకాలమునుండి తననాభీషద్యములో నుండుకొనియున్న దారముల నిచ్చి యుచ్చక్రధరుడు దేవలునితో నిట్లనియె. ఓదేవలమునీ! ఇవి పూర్వము సృష్టినయమమన నే పుట్టినవి. అదిమొదలు నేను వీనిని నానాభిషద్యమునగదించి దాచుచుంటిని. నీవలన నిన్నుభృకు. వీనికి విని

అధ్యాయము.] దే వాం గ పు రాణ ము.

రెక్కముగలిగినది. ఇవి పట్టుకొనిపోయి నీనేర్పుకొలదిని విలువలేని వత్త్రములను నీదముచేసి దేవతలు మొదలగువారి నలంకరించి పారిమానము గాపాడుము. నీవుపోవునపుడు దాశిలో రాక్షసులు మునివేషములతో వచ్చి నిన్ను వంచించి దొంగిలించగలరు. నీవానివయమై బాగ్రత్తగలిగి నీవరాక్రమమంతయుఁ జూపి యుదముచేసి వాండ్రను జంపుము. ఇట్లు చెప్పి వెంటనే తనచక్రమునుండి చక్రమునుసృజించి యాతనికిచ్చెను. చక్రముపుచ్చుకొని సంతోషించుచుఁ జేతులుజోడించి దేవలుఁ డిట్లనియె. ప్రభూ! నీవు నాయందనుగ్రహించి యంతయుఁ జెప్పితిని. నీదయవలన నిశ వత్త్రములను నేసెదను. నీయాజ్ఞను శిరసావహించి దేవతలందఱు కను వత్త్రము లిచ్చెదను. అనిచెప్పి దేవలుడు భక్తిగా నారాయణుని మొదలు నిలువబడి చిత్తము స్సామి! యని నమస్కరించెను. భగవంతుఁడవ్వడ యంతరాస్థమాయెను. అక్కడనుండి తిన్నగా దేవలను హముని జంబూద్వీపమునకు వచ్చెను. ఉవ్వనముద్రమునొడువ నొకానొకాశ్చత్రిమమయిన యాశ్రమమును జూచెను. మాయచే జేయబడిన యాయాశ్రమముసంగతి యెంతవీరినగా నుండునో చూచువరులే పోల్కుకొనినారు. అట్టి యాశ్రమమునుబాని ఈయాశ్రమ మెవరిగోకదా! ఇది నామనస్సును హరించినది. ఈయాశ్రమముయొక్క యజమానుని తపోమహిమ మెటువంటిదయి యుండునోకదా! యని యనుభూనుచు మెల్లగా నందులోనికిబోయెను. అందొకచో గవటమంతయు శరీరమునుధరించి కూర్చుండియున్నదో యన్నట్లు మునియొక్క డక్కడ నున్నాడు. తన్ను మించినశిష్యులు పరివేషించియున్నారు. కవటమం త్రములను జపము చేయుచున్నాడు. చూచుటకు మహాశుభివలె నున్నాడు. ఇతనిబానిగాయనా! నీవెవరు? నీవేమేమి? నీవిచ్చటికి వచ్చినవనియేమి? అని యల్లివేమగా దడుగగాఁ జేవలుఁడన్నాడు. నుహాభాగా! నేను దేవలుడను నేరుగలవాడను. ఈశ్వరునిమానసపు త్రుఁడను. శివుభగవానుడను. పాకు వత్త్రములు నేయుమని యాజాపితచే ను. విష్ణునిదగఁజరుగబోయి దారములు దెచ్చుచున్నాను. అనునతని మాటలు విని కవటముని యిట్లనియె. నాయనా! నిన్ను జూచి చాల

సంతోషించితిని. నీవు మార్గారాధనము తగినచోని రేపటియెల్లందు యో
 పోవుచున్నావని యనుచు. మంచిదేయని యారాత్రి దేవబలము కృతాతి
 భుజింపజేయనియెను. రాత్రిగురువుగారు శిష్యులు రాత్రినలె దేవబలము
 జంప నుద్యమము చేసిరి. వీరికుటిలము జెలిగొని విషమము ర్పించినచక్ర
 మును వాండ్లము బ్రయోగించెను. కోటిసూర్యప్రకాశమానమగు
 వాండ్లము కొందఱురాత్రినలెను సహించినది. కొందఱు పదిదిక్కు
 లకును ముందేపాటిపోయిరి. ఎక్కువైనచోని తరువాతను పుజ్యము
 భూమిపై పుత్రుడు, ధర్మమార్గము, చిత్రసేనుడు, పంచసేనుడు అను
 నైదుగురు రాత్రినలెకమయి యితనితో యుద్ధముచేయమొదలిడిరి.
 రాత్రినలె భూవర్షముగురిపించి లోకమంతయుఁ జీకటియందును
 వేయుచున్నారు. కోటిని దేవబలము భుజింపజేయమన్నాడు. వాండ్లజెల్లలకు
 చక్రము వాండ్ల నేనుయొక జేయజాలకపోయినది. వాండ్లజెల్లలకు
 దేవబలము తాళజాలకపోయినాడు. ఈ చరాచరప్రపంచమున కీశ్వరి
 యగు చండికను మనస్సుర్నిగాఁ దలచుకొన్నాడు. అనేకవిధములు
 గా నాయమృదు సుతిచేసినవాడు. భక్తపరధానిరాలు పాపము! దేవి
 కూతాత్మగ నావిర్భవించినది. ఇట్లు ప్రసన్నరాలయన యాయంబతో
 సవిదయముగా నిట్టి విన్నవించెను. అమ్మా! చండిక! నీకొక్క
 నమస్కారము. అమ్మా! నేను నేడు నీవుణ్ణము ర్పించి నమస్కారము
 జూడజాలితిని. నాదికదా! అదృష్టము. అంభా! యీశాంతునులు చూ
 చితివిగదా! నన్నెట్లు బాధించుచున్నారో! ఈ మాటలువిని యెంత
 కృతరాజపుత్రియయినను, ఆడుదిగనుకఁ జలుకున మనసుకరగి
 నది. ప్రసన్నరాలె దేవబలంతో బరమేశ్వరి యిట్లున్నది. వత్సా! భయ
 పడకు. నీకు నేమేయగును. ముహూర్తమాలిమ. నా బలముచూ
 డు. ఈ రాత్రినలెను శరాలముతో బోడిచిచంపెదను. నేడు వీండ్ల
 రక్తము భూటు పెట్టుకొనియెదను. అని చండిక యొక్కసారి పెదనపుష్ప
 పవ్వనది. నాలుగుభుజములు, పెదనాలుక, ఎఱ్ఱనికన్నులు, మహాబల
 ముగలదై దేవులతో శరాలము, చక్రము, గద మొదలగు నాయుధములు
 ధరించి కోటిసూర్య ప్రకాశమానమగు కీటము శిరోభాగమున వెలు

గునుండగాఁ గలుకబొమ్మవలె నాయమృ ప్రత్యక్షుని యొక్క దెబ్బ
 తో రాత్రినలె, తమ యబ్బలదగ్గఱకుఁ బోవునట్లు చేయఁగల నిబ్బర
 ముగల శరాలమును గొట్టునఁ దిప్ప మొదలిడినది. వాండ్లను సాచూ
 న్యులు గారు. ఇట్లు భయంకరాకారముతో దేవి వచ్చియుండుట మా
 చి యెట్లయినను దేవిని జంపుదమను తెంపుతో యుద్ధమునకు పన్ను
 లయిరి. దేవిదివ్యకీటపుఁ గాంతులచేతనే స్తంభించిపోయిరి. ఒక్కనాం
 కారము చేయునప్పటికి మార్గపోయిరి. అప్పుడు భూరూపిణి యగు
 వీరమూత తనయాయుధముల వన్నింటిని వాండ్లవయిని బ్రయోగింప
 వలసి వచ్చినది. కొందఱు కాందిశీకులయిరి. ఎక్కువ ఆయెమగురుగ్గడు
 రాత్రినలెను యశుభనిరుంటికి బంపిచినది. దేవబలమున్నట్లై దురంగులు
 గల వాండ్లరక్తములలో దనయొద్దనున్న దానిములు దడిపి యయి
 దురంగులనూలు. సిద్ధము చేసికొనెను. చూడమనగాఁ గిరిటము. కీరిట
 మునుండి బయలుదేరిన కాంతులచే రాత్రినలెందఱును స్తంభించిరి. గ
 నుకఁ జొదలేకవియని యాత్రిభువనేశ్వరి చేర్చడది. ఆమె ప్రసన్నచిత్తు
 రాలె దేవబలంతో నిట్లున్నది. వత్సా! ఇక నీయుద్ధమునచ్చినచోటికిబా
 మ్మ! నీవునన్నుఁ జలంచినతోడనే ప్రత్యక్ష మగుచుందును. అని చెప్పి
 యాయంబు వెంటనే యుద్ధరాసమయిపోయినది. దేవబలమునకుని. తి
 న్నగఁగు నూలుపట్టుకొని శివుని సెలవుప్రకారముగా నామోదపట్టణ
 మునకుఁ బోయెను.

నార్-వితాజీ! ఆపజ్యమున్ మొదలయి. యందుగురు
 రాత్రినలెను. ఎవరికొడుకులు? విష్ణుచక్రముగూడ వారి నెందులకుఁ
 జంపజాలకపోయినది! వారెక్కడివారో కాని యసామాన్యులవలె ను
 న్నారు. వారిసంగతికొంత యెక్కువైరించి చెప్పెను.

బ్రహ్మ-నారదా! దేవి యుగ్రరూపముతో బ్రత్యక్షముగా
 గానే యూపెను జూచి "మనము చాలముందిమి గుఱిగాఁ గూడితిమేని
 జయింపవచ్చును" అని తెల్లెత్తూలోచన నిర్ణయించుకొని చతురంగబల
 మతోడను బయలుదేరిరి. వారియూతోడము వ్రాయబడరముగాదు. దేవి
 తో యుద్ధముగదా! వాండ్లు దేవిని సామాన్య మయినయోడుది. యని
 యే తలచియుండురు. గాలి కెగురుజెబడగుడలచప్పడు, కామాళము

సులు శమదహాదిసంపన్నులయి శివుని సహస్రచే సంతోషింపఁజేసిరి. శివుడు పృథ్వీపర్వతములయందు సాక్షాత్కరించెను. వారాయన నిట్లు రూపించిరి. దేవా! హూయందు దయచేయించి మోక్షమునందఁజూచు ధరించుటాగున పరమపదయచేయుము, అని కోరగానే యక్షేయగునని హాసం పరమార్చి యచ్చటనే యంతఃకానమాయెను. వారే కాలము జమోశించియుండుటచే నిష్కణ్ణిగాన దేవలవహాసునిని జంపవచ్చిరి. చాక్షేర్వరచే మహాబలవంతులగునారాక్షసులు నంపఁబడిరి. దేవలుఁడు వారి క్రమభోగ నాదారములు మంచి యయిదుదంగులు గలవానినిగాఁ జేసెను. వారి కీర్త్యురఁ జెచ్చిన పరమ సఫల మయినది.

ఇది బ్రహ్మాండపురాణములోని యుత్తరఖండమున బ్రహ్మనారద సంవాదమున దేవాంగచరిత్రమునఁ జాక్షేర్వరచరిత్రనాడము, రాక్షసాపాఖ్యానము నన్నది రెండవ యధ్యాయము.

మూడవ అధ్యాయము.

తరువాత నాదేవలుఁ డతిసంతోషముగా నామోదపట్టణమునకుఁ బోవుటకు బయలుదేరి మార్గమధ్యమున ననేకదేశములను దుర్గములు లగు సడలను కొండలను పుణ్యపుణ్యములగు నదలనుదాటి కొన్ని శృంఖలాదపట్టణము ప్రవేశించెను. మహాత్ముడగు దేవలనిరాకఁ జేరిని కొని శివునియాజ్ఞప్తకార మచ్యుతికి సంతోషముగా నందఁజూచు సమాగతులయిరి. రాజులు మంత్రపుత్రులు, మహాబలులగు భటులను వణిజులను గాయకులు సతకులు గొప్పవాద్య కౌశలములతో నాదేవలని పురాహిత్యపురస్కారముగా నెదుర్కొనిరి. వారందఱు నెదుర్కొని గౌరవించుటచే దేవలఁడు మిక్కిలి సంతోషించెను. దేవరా! యీపట్టణము తమది. మమ్ములందఱును యథాస్వాధ్యయముగాఁ బరిపోలించుము. మేమందఱువును నీపాఠము. ఇంక సంతోషముగాఁ బట్టణములో బ్రవేశించి యేలుకొనుము. దేవదేవుండగు శివునియాజ్ఞ యిట్టిది. ఇట్లందఱును విన్నవించినతోడనే దేవలఁడు సంతోషపూర్వముగాఁ బట్టణములో ములో బ్రవేశించుట కంగీకరించెను. అప్పుడు శంఖములు మొదలగు హృదయములు మ్రోగించిరి. ఆచప్యకుఁ దశదిశలను వ్యాపించినది.

అతఁడోడామోదాయకమగు నాయామోదపట్టణములో బ్రవేశించెను. అపట్టణమునకు బరగారు ప్రాకారము కలదు. బంగారుగోపురములతోఁ బునలంకరింపఁబడినది. కందకములు పాతాళలోకమువలెను వ్యాపించియున్నవి. మణియు నాపురోనిజెండా లాకాశమునంటునున్నవి. నదులతో బంగారుపద్మములు విరాజిల్లుచున్నవి. నానావిధములయిన యద్యానపదములతో నలరారుచు నాకాశమున నంపరించు సూర్యచంద్రాదులకు విజృంభిని గలిగించుటలు మేడలతోనొప్పచున్నది. అందలి యద్యానములు నందనవనముతో స్పర్శచేయుచున్న పన్నజాలదా యింకవాని రామశీయకమేమని వరింపనగును. అచ్చటి వేశ్యల లావణ్యమునకు బరాజితలే యున్నటికిని భూమియందచ్చరలు దిరుగమానిరి. ఆపట్టణముసొంపు మాచి దేవగంధర్వాదులు స్వర్గము నువిడిచి సర్వభోగములతో గూడియున్న యాపట్టణముననే వాసముచేయుచుందురు. ఏవేదినిజూచినను రథములే. ఎక్కడఁజూచినను గుఱ్ఱములే. ఏతోటలోఁజూచినను కొండలవంటియేనుంగున్నులే. ఇట్లు సర్వాంగ సుందరమైన యాపట్టణములో ప్రవేశించగానే దేవలనకు బ్రాహ్మ బ్రాహ్మీలు సామాజికమువటికిఁ మంగళశ్రవణమున పాటలుపాడిరి. ఆయా మేడలయందఁ నిలంపఁబడి పూవులు పేలాలు చల్లిరి. వేత్రహస్తలే పరిచారకులు. ముందుననుచునున్నారు. బ్రాహ్మణులందఱును స్వస్థిపాతములతో వెంట ననువ మొదలిడిరి. ఇట్లు పురస్త్రిల నేత్రోత్పలములతో బూజింపఁబడుచు దేవలఁడంతఃపురములో బ్రవేశించెను. తరువాతను మంత్రులు మొదలగువారు పుణ్యశ్రీర ములబలము. దెప్పించి మంగళవాద్య పూజములతో మంచిదినిమున మంచిమున హర్తమున నభివేశించిరి. తరువాత నిట్లభిష్టికుండేన యా దేవలుఁడు మంత్రులు మొదలగు పాతులతోఁ గూడి సంతోషించుచు దేవతలతో గూడిన దేవేంద్రునినై సలరారుచుండెను. మంత్రులు రాజపుత్రులు మొదలగువారు దేవలుని రాజునుగా నభిషేకుబడి సంతోషపూర్వముగా ననుసృరించి రాజము ప్రతి యాతనిచేతి కిచ్చిరి. ఆటకొట్టనగునర్జునులరాబడి యున్నదని చెలికిరి. ఆదేశపునర్వాద లన్నియు విన్నవించిరి. ఆయుత్యసంపన్నమున నూలుగహారములు శివభాక్తులకిచ్చెను. ఉత్సవాధి ము వచ్చినవ్రాహ్మ

ఁబలు మొదలగువారికి ధనము కొట్టువగులగొట్టి పంచిపెట్టిరి చెను. ఇట్లు తృంధులు. మొదలగువారిని జెప్పినీతుల సంతోషపఱిపించెను. తరువాతను పరిచారకులను రాజకీయపురుషులను విలిపించి వారివారిని దగ్గరీతి ని గౌరవించి యుండకుంబెను. ఆదేవలునకు నలుగురు మంత్రులుండిరి. నుబ్బది కార్యదక్షుడు, నీతిమంతయుడు, దీర్ఘ జర్మనుడు నని వారిపేర్లు. వారు న్యాయమూర్త్యవర్తకు లయి రాజ్యభారమును సమముగా నవలంబించి రాజున శెంతయు సంతసమును గలిగించుచుండిరి.

అప్పుడు నారకశత్రుత్వము మహాపురావృత మాయామోదపటణము లో భద్రాహునికుమారుడు సునాభుడు నవావాడు లేజ్యోయుఁ బురా క్రమశాలియు నుండెను. నుండెను. నాభుడు! అతనిచరిత్రయెట్టిది? వానివ్రభావ మెట్టిది? ఆరాజకుమారుడు దేవలమునికి రాజ్యమిచ్చుటకుగల కారణ మేమిది? అతనిరాజ్యమును దేవలమునకు శివుడేల యిచ్చిం చెను? ఇదియం తయు నాయందు దయయుంచి వి న్నరించి చెప్పము.

అప్పుడు నారదా! నీయడిగినయల్లే యామోదరాజయిన ను నాభునికథ చెప్పెదను వినుము. అట్లుపూర్తిపేక్షము కాగానే సునాభుడు దేవలనియొద్దకు వచ్చియుటనియె. స్వామీ! దేవభూషాలా! ఇంకమేము నెలపు పుచ్చుకొనియేదము: మాకు నజ్ఞనీయవలయును. అను సతనిపలుకు విని దేవలుడిటనియె. రాజా! ఎచ్చటికిఁ బోయెదవు? ఇదియే మియిట్లు చెప్పెదన్నావు? మనమందఱుమును గలిసి యిచ్చుటనే యుండము: అనుదేవలునిమాటలువిని సునాభుఁ డిటనియె. ఇంకనుచయి నిటనుండదగదు. మనస్సు త్వరపెట్టుచున్నది. నీదయవలన దు సుమయిన శాప సముద్రమును దాటితిని. నీయనుజను బొందిపోయెదను. ఇట్లు చెప్పగా నాశ్చర్యపడి యతనిచరిత్ర వినిపడిగాను. రాజా! నేను బాల నాశ్చర్యపడుచున్నాను. నిన్నె వర్షు నశించిరి. అదియెట్టిది? యథార్థము వినిపింపుము: అనియడుగగా సునాభుడు దవపూర్వవృత్తమును జెప్పనారంభించెను. దేవలరాజేంద్రా! నీయడిగిన సంగతి వినుము. నేను రుక్మరథుడను గంధర్వ రాజుకుమారుడను. మాత్రండ్రి వీర్యవంతుడు సత్యవాది తపోనిధి యని లోకములయందు బ్రసిద్ధిబొందెను. అతడు మయూరియను నా మ్మయం దేనివిదవనవసువుచే బుట్టింపఁబడినవాడు. అతనిపటణము

మహారాష్ట్రగిరికందరమున నుండెడిది. సర్వభూగోధర్మమైన యాపటణములో నుండి గంధర్వులను పోలించుచుండెను. అతనికి బద్ధకోమలయను భార్య గలదు. ఆమె పారిజాతాద్రినాభుడగు హేమమాలికుఁడును, తండ్రిని జయించి మాత్రండ్రి యామెను జెప్ప గొనెను. నేనామెను నతనికిని నా రుండగు కుమారుడను. అని చెప్పిన సునాభునిమాటలు విని యతని తండ్రిచరిత్రమును వినిపించినవాడై యుటనియె. రాజా! నీతండ్రివరా క్రమానికి ము వినిపించుము. నేనెంతయు గుఱుహాలముతో వివగోరుచున్నాను. అతడు మయూరియనునామెయం దెట్లు వసువుచేగలిగెను? అనియెట్లు దేవలుడెవగఁగో సంతోషించి తనతండ్రివృత్తాంతము నిటని రునునాభుడు చెప్పె మొదలిడెను: దేవలమహారాజా! నీయడిగినయట్లు మాత్రండ్రియగు రుక్మరథునిసంగతి యంతయు జెప్పెదను. సావధానచి త్తుడవై వినుము. అని సునాభుఁ డిటు చెప్పఁబడెనెను.

ఇది శ్రీభద్రాశృంగపురాణములోని యు త్తరఖండమున బ్రహ్మసా రదశసర్వాధమున దేవాంగచరిత్రమున దేవాంగుడను పేరుగల దేవలుని పూర్తిపేక్ష మనునది మూడవయధ్యాయము.

సునా దేవలా! వినుము. పూర్వము సావిత్రుడను నెనిమిదవ వసువు ప్రతీధినమును భుక్తిశాస్త్రాత్మకమలతో శివునినుపాసించుచుండెడివాఁడు. అతఁడొకనాఁడు బాగుగా నలంకరించుకొని విమానమునెక్కి శైలాసమునకుఁబోయి యభుటఁ జంద్రపుష్కరమును పేరుగల యొక సరోవరమును జూచెను. అందలి పద్మములను సంగ్రహించుకొనుతలం పుచు గొడునకుఁ బోయెను. అసంస్కృతపద్మములతో ను రాజహంసల లోను చక్రకారండ్లవాడి జలవక్షులతోను జలకర్కుటములతోను నిం డియున్నది. అందలిపద్మములలోని కుకరందమును ద్రావి తుమ్మెదలు మత్తలి జుమ్మముని భస్మిచేయుచున్నవి. శైవాలచిక్రయము, నద్యవక్త్ర యుగదగ్ధత, శేషణయు, చక్ర స్థనియు, బిసభయ, సైకత, శ్రోణియు, నగు నాసునీని డొక్కమాత్రా విరాజితము ప్రీతిభలే దర్శనీయముగాఁ జూచెను. మత్తయు సోదానియు మన సనేకములగు పుష్ప ఫలాదులతో నిండారి

యుండునట్లు తాదాత్మ్యమును జూచెను. తద్రామణీయకముచే నాకర్షించు బడివే మనస్సుకలవాడై యందలి మంథమూర్తమునకు సంతోషించు ముక్తాక్షుడొకాల్గుచున్నట్లు నుండెను. ఇంతట ముక్తాక్షుడొకఁడై దీనమయి కులంబ్రయోగించెను. అతఁడు కామజ్వరపరితాపగర్భిణుడై నచిత్తముతో నిట్లువిలపించెను. మూర్తా! నిష్కారణముగా నన్నెందు లకు భ్రాధిచెదవు? నీ భాణములు పుష్పములుగావు. మంథమంథు నగ్ని కణభూలు, మిక్కిలి హఠిమయింపని. మీఁదనుండునని తుమ్మెదలుగావు. భూమిమని భ్రావించెదను. వాయుదేవా! నానారాతియొరడివి. నాలిన కణములవంటిపరాగముల నెందుకు జలెదవు? మనస్సుథా! నీవిపూవుభాణములని ప్రవాదముమాత్రమే కాని యభ్రాలోచించిపూడగా. బిడుగులని తోడ్చుచున్నవి. కాకున్నచో నాహృదయము నిట్లుభేదించి దహింపగల వా? ఇట్లు మనస్సుథాదుల నుపాలంభించు దుష్టానంత ప్రచిత్తుడై యటు నిట్లు దిగుగుచున్న యొక యాదమనెమిలిన జూచెను, కామమోహితుడగుచున్న వత్సవదానిని, దనమాయాప్రభావమున యువతీర్ణమును గాఢేని రమించెను. దానియందు తన ప్రేమన్నచే దళివలను. వెలిగింపజాలిన యొకకుమారుడు కలిగెను. ఆప్త్రి యెప్పుడెందులు నెనులియె యాయడనిలో సంపదించుచుండెను. కృతార్థుడగు నావసు వాకుమారుని దవనిమానముపై సుందరిని స్వర్గమునకుఁబోయి వానిని దనయిద్దఱు భార్యలకును నిచ్చెను. అతఁడు దేవతలచే రుక్మరథుఁడని పిత్రివంశు చుండెను. వయస్సువచ్చిన యాదుకర్మరథుల తపస్సుచేసికొనుటకై మహేంద్రపర్వతమునకుఁబోయెను. అట్లుపోయి యొకపవిత్రస్థలమునఁ గూర్చుండి నియమ మవలంబించి లోకకర్తయగు బ్రహ్మనుసూర్వి తపస్సు చేసెను. అతనితపస్సునకు మెచ్చి బ్రహ్మ ప్రత్యక్షమాయెను. నభూతము చేతను జూపులేకుండ నతనికి బ్రహ్మసరణుఁడైనను. అతఁడు సరదాన గర్వితుడై యంతటను దిరుగుచుండెను. అతఁడొకప్పుడు విశ్వకర్మదగ్గఁ బ్రాకుఁబోయి యిట్లనియె. విశ్వకర్మా! నాకు మహేంద్రపర్వతముపై ప్రాకటణమును నిర్మించుమనగానే విశ్వకర్మ కోపించి యతనివాక్య మును దిరస్సుదిరిచి గర్హించెను. తరువాతను రుక్మరథుఁడును గోపించి యుదమునకు సిద్ధపడెను. ఇదంతయు దేవుఁడని జరిగినది. రుక్మ

ధనిచే బ్రయోగింపబడిన భాణములకు దాళజాలకయు నతనివర్జిత భావమును తెలిసికొన్నవాడగుటచే దురయఁడని యెఱిగియు నతనితో విశ్వకర్మ సఖ్యముచేసికొనెను. తరువాత నతఁడు చెప్పిన చొప్పున మహేంద్రపర్వతముపై రమ్యమయిన యొకపటాణమును నిర్మించెను. ఆపటాణముపేరు లక్ష్మీవర్ధనము. అలోచింపగా నాపటాణముపైడ. అందుండి మాతండ్రి రుక్మరథుఁడు గంధర్వులను బాలించుచుండెను. మఱియు నతఁడనేకులగు రాక్షసులను యుదములలో జంపెను. దేవతలతనిని రాక్షసులతో యుద్ధము సంభవించినపుడు సహాయార్థము గోరుచుండెడివారు. అతఁడొకప్పుడు గంధర్వులతో బూరిజాతపర్వతమునకు వెంటకుఁబోయెను. అతఁడొక్కడ నొకదివ్యమయిన కొలనుమాచెను. ఆకొలనిలో జైలిక తియలతో గూడి విహరించుచున్న యొకానొక సుందరినిజూచి యిట్లునియె. సర్వలక్షణసంపన్నురాల వగు నోసుందరీ! నీవేరేమి? నీ వెవ్వనితనయవు? అనియడుగగానే యామె గంధర్వరాజగు హేమమాలియనువానికూతు ననియు, మాతండ్రి యీసమీపముననే విలాసగర మనుపటాణములో నున్నాడనియు నాపేరు పద్మకోమల యనియు జెప్పి యప్పుడే తన చెలికత్తెలతో గూడఁ బటాణమునకుఁ బోయినది. తరువాతను రుక్మరథుఁడామెయం దాన కత్తిత్తుడై తనమంత్రులను హేమమాలియనువానియెడకుఁ బంపెను. వా రాతనియెదకుఁ బోయి తమప్రభువ్రాసతి విన్నపించిరి. అమాటలు విని మదించియున్న యాతఁడు వారిని దూలనాడెను. మంత్రులారా! కుల్కితజన్మముగల మీరాజున కుత్తమురాలగు నాకుమారి త నెట్లు పెండి చేయఁదగును? నాకూతురు దేవగంధర్వాదులచే గోరఁదగినది. మిమ్ముల నాదుర్బుధి యెట్లుచంపెను? పంపెను భో! మీరెట్లు స్వీకరించెడివి యడుగవచ్చితిరి? న్యాయంపరమునకుఁ దగిననాకూతు నెన్నటికిని మీరాజున కీయజాలను. అనిచెప్పి వారిని నిరాకరించి పంపెను. మంత్రులువచ్చి జరిగినసంగతి తమరాజుతో జెప్పిరి. అమాటలువిని కోపించి రాజు మంత్రులతో నిటనియె. మంత్రులారా! నే నిచ్చడే విలాసగరమును భస్మముపాలు చేసి యాహేమమాలిని సంహరించెదను. అనిచెప్పి రథమెక్కి త్వరితముగా బయలుదేలి యచ్చటికిఁ బోయి శత్రుభయంకరముగు ధనుషం

కారమును జేసి, హేమమాలిని యుద్ధమునకుఁ బిలిచెను. అతనిరాక జాలినకొని హేమమాలి. కోపించి యుద్ధమునకు సిద్ధుడయి వచ్చెను. ఘోరదడుగు ఘోరయుద్ధము చేసిరి. రుక్మరథుడు ప్రయోగించిన భూతములచేతను హేమమాలి మూర్ఛియై నున్నది. తరువాతను రుక్మరథుడు హేమమాలికి శైలితో ప్రహరములు చేయఁగా నతఁడు కొంచెము తెలివొంది తన కువచారములు చేయుచున్న రుక్మరథునిజూచి సంతోషించి యిట్లు నియె. బాగు! బాగు! మహాభాగా! రుక్మరథా! నీకు నాకుమారిత్వ నిచ్చెదను బరిగ్రహింపుము. ఇట్లని యతనితో సంధిచేసికొని యతనిని దనపట్టణములోనికిఁ దీసికొనిపోయి పద్మకోమలయను తనకూతునిచ్చి పెండ్లిచేసెను. తరువాత రుక్మరథుడు సంతోషించి యామెను వెంటఁజేటుకొని లక్ష్మీవరసమను పేరుగల తనపట్టణములోఁ బ్రవేశించి యెప్పటియట్లు సుఖముగా నుండెను. నేను రుక్మరథునివలన నాపద్మకోమలయందుఁ బుట్టితిని. నాపేరు స్వర్ణకేతుఁ డని వ్యవహరించుచుండెడి వారు. రాజేంద్రా! నేనొకసారి చిత్రరేఖయను భార్యతోఁ గూడ విమానమెక్కి కైలాసమునకుఁ బోతిని. దానిగుహలోఁ బార్వతీపరమేశ్వరులు క్షీణించుచుండిరి. నాకుఁడెలియక యావనములోఁ బ్రవేశించితిని. నన్ను జూచి శంకరుడు కోపించి “బుద్ధిహీనుడా! నీవిపు డెందులకు వచ్చితివి. నాశాపమువలన సామర్థ్యముపోయి మనుజుండవై పుట్టుము. ఈనీభార్య మనుష్యజన్మములో నీకు భార్యయగుగాక.” అని యిట్లు శపింపఁగానే మిక్కిలి వణకుచు శివునిపాదములపైఁ బడి “శివభగవానులవారూ! తాము దయాసముద్రములు. నాయజ్ఞానమును మన్నించి నా కీశాపము పోవుట యెప్పటికో నెలవీయవలయును; అగ్నిజన్మవలటి యీశాపమును నే నెట్లు భరింపఁగలను? నాకిదియెట్లు శాంతించును?” అని ప్రార్థింపఁగా శివుఁ డిట్లనియె. లోకోపకారమునకుగా నే నెపుడు దేవాంగుడను పేరుగల మునీశ్వరుని నృజింతనో అతఁడెవ్వడు నీవుండుచుటయును కధ్యక్షుడై వచ్చునో అవ్వడు నీ కీశాప మను ఘోరమగు పాపము తొలగిపోవును. ఇట్లు చెప్పి శంకరుడు దేవితోఁ గూడ నచ్చటనే యంతసానమామెను. నే నామోదరాజుగు భద్రబాహుని కిండు మతియందుఁ బుట్టితిని. నాకు సునాభుడని పేరుపెట్టెను. ఇది కలావతి

యను పేరుగలది. కాశీరాజకూతురు. మాతండ్రియే నాకీతరుణిని జెంది చేసెను. ఇది నాసంగతి. నీవడిగితివి గనుక వి న్నరించి చెప్పితిని. నాయనా! దేవలమునీ! నీదయవలన నేను దుస్తమయిన శాపనముద్రము ను దాటితిని.

బ్రహ్మ—ఇట్లు చెప్పి సునాభుడును భార్యయు మానుష దేహములువిడిచి దివ్యరూపములను భరించి దివ్యములగు సలంకారములను బాలమాలలను భరించి విమానమెక్కి ప్రేమగా దేవలు నోదార్పి తమ సాసమునుగూర్చి పోయిరి. తరువాతను దేవలుడు వారిశరీరములకు నత్మీయములచేసెను. నారదా! నీయడిగినట్లు సునాభచరిత మంతయుఁ జెప్పితిని. ఇంక నేమి వినవలతున్? చెప్పుము.

ఇట్లు శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణములోని యుత్తరభాండమున బ్రహ్మ నారదసంవాదమున దేవాంగచరిత్రములో సునాభాభ్యాస మనునది నాల్గవయధ్యాయము.

అయిదవ యధ్యాయము.

బ్రహ్మ—తరువాతను వస్త్రనిర్మాణవిశారదుడగు దేవలుడు మంత్రులను బిలిచియిట్లునియె. మంత్రులారా! నేను శిష్యముగా వస్త్రములు నేయవలసియున్నది. కావున నేతసామానులు సిద్ధముచేయఁదగియున్నది. నేనిపుడు మేరుపర్వతమునకుఁ బోయి వచ్చెదను. అచ్చటను ద్యౌష్కమహారుడు. మయుఁడున్నాడు. అతనియొద్దకుఁ బోయి నేతకపయోగింపు సామగ్రిదీసికొనివచ్చెదను. అనుదేవలునిమాటలువిని మంత్రులిట్లనిరి. మహారాజా! నీవాక్కరుడవును నచ్చటికి వెళ్ళవలదు. మేము గూడ జతురంగ బలముతో వచ్చెదము. ఈవిషయమై యేయభ్యంతరమును జేయఁదగదు. అనుమంత్రులమాటలు విని దేవలుఁ డిట్లనియె. మంత్రులారా! మీరట్లు చెప్పకుండు నేను జెవ్వనది వినఁడు. నీతిగా మీరీరాజ్యమును బాలించుచునుండుడు. మీరుగూడ నాతో వచ్చినయెడల నిక్కడఁ బాలించువారెవరు? కావున మీరాక నాకీష్టము లేదు. అమయమహాప్రభుదగ్గఱనుండి నేతసామగ్రిదీసికొని వేగమ వచ్చెదను. అని చెప్పి నవరీపారుముగా మంత్రులను మరలించి తానొక్కరుడే పోవ

నువ్యక్తుడాయెను. ధనుర్పాణములు పట్టుకొని యామేరుపర్వతమున కుఱబోయెను. పోవుచు సతతం దారిలో గార్వమహమునియాశ్రమ మును జూచెను. నిర్మలజ్ఞానవంతుడను, మునిశ్రేష్ఠుడనునగు గార్వ్యుని దర్శనమునకై యాశ్రమములోనికి బోయెను. అతడును దేవలనిరాక విని యెదుర్కొని పూజించి యిట్లనియె.

గార్వ్య—మహాభాగా! నీకు స్వాగతము. దేవలా! నీకుగుశ లమేకదా! నీరాజ్యముతో నుభిక్షముగదా! నీప్రజలందఱును తేమ ముగా నున్నారా? అనునతనిమాటలు విని దేవలుఁ డిట్లనియె. తపోధ నా! మీయగుగ్రహమువలన మేమందఱుమును తేమముగానేయున్నా రము. మారాజ్యమునంతటను నుభిక్షమే. అనిచెప్పగానే గార్వ్యుడు చాల సంతోషించెను. దేవలునిచేఁగూడఁ గుశలాదు లగూఁబడి య థాచార్యయముగఁ జెప్పెను. తరువాత నెచ్చటికెళ్లుచున్నావనియు నిచ్చ ట్టిరూఁ గారణమేమనియు నడుగఁగా సంగతియంతయుఁ జెప్పెను. తరు వాత నాగార్వ్యఁ డాతిథ్యమిచ్చి గౌరవించెను. దేవలుఁ డిష్టాలాపముల తో నారాత్రి యచ్చట నేకఁడవ మఱునాటియదయమునఁ గాల్యకర్తృ ములు నైతివేర్చుకొని గార్వ్యునియొద్ద సెలవుపుచ్చుకొని బయలుదేరి దారిలో ననేకములయిన దేశములను నడులను గొండలను వనములను దురమప్రదేశములనుదాటి నిర్మానుష్యము సింహశార్దూలభేరుండభడ్ద గోమ్యగంధకులము, లులాయద్విపభూయిష్ఠము, భల్లూకశరభాకులము, పరాహగవయోక్తీరము, చమరీసంచారసంకులము, కురంగయాధసం బాధము మఱియు నితరములయిన వన్యజంతువులచేనిండి నానావృక్షల తాగల్గపరివృత్తమునగు ఘోరమయిన యరణ్యమునుజూచెను. ఇట్టివ హాఘోరమును దు స్రమును నగు నాయడవిలోఁబడి పోవుచుండగా నొకసింహము దేవలనివాసపట్టి జడలుజూడించుచు నెగిరి తోఁకయా డించుచు నోరుదెఱచుకొని గరించుచు సతనిజంతుటకై నరుగెత్తుకొనివ చ్చుచుండెను. దానిరాకను దేవలుఁడుఛూచి పరాక్రమవంతుడు గను క ధనుస్సేక్తుఁడై యగ్నిజ్వాలలవంటి బాణములచే దానినిమర్దించెను. మఱియు రెండుభలములచే ఫాలమునఁగొట్టెను. దెబ్బలు లెప్పగాఁడుగు లుటచే నాసింహము వ్యాకులపడి ప్రళయకాలపు మేఘగరసలవలె సం

దఱకును భయము గలుగుటలుగా గరించినది. తరువాతను దేవలుఁడు మఱితరకోపించి దానినోటినిండి బాణములు పడునట్లుగాఁగొట్టెను. మఱియొక బాణముచేఁ గంతము గుఱిచేసికొట్టెను. ఆదెబ్బతో సింగము రక్తముకక్కుకొనుచుఁ గిందఁబడిచచ్చెను. తరువాతను దివ్యగంధమ లందుకొని దివ్యపుష్పములమాలలు దివ్యాభరణములు ధరించి యొక మహాపురుషుఁడు విమానముమీఁదనండి యగవడెను. అతనినిజూచి దేవలుఁడాశ్చర్యపడి “పురుషవ్యాఘ్రా! నీవెవరు? నీవృత్తాంతమెట్టిది? నీసంగతిసాకుఁ జాలనాశ్చర్యమును గలిగించుచున్నది.” కావునఁ జెప్ప ము. అనియడుగగానే యాపురుషుఁడు “రాజేంద్రా! పాడు! నీవలనఁ బవిత్రుడవై శాపమచ నమృదమును దాటితిని. పాపనా! నీవలననే ను గృతార్థుడను ధన్యుడను నయితిని. రాజోత్తమా! నావృత్తాంత మును జెప్పెదనాలింపుము. నేను జిరకాలమునుండి దు స్రమగు నీశా పసముద్రములో మునిగియున్నాను. పుణ్యమూర్తివగు నీవువచ్చి నన్నొడ్డుచేర్చితివి. అని యాపురుషుఁడు చెప్పచుండగా దేవలుఁడు మ రల నిట్లనియె. పురుషశ్రేష్ఠా! నీవెవరోచెప్పము. నామనస్సు మిక్కిలి విస్మయోన్మిషమయి యున్నది. వేగముగా నీవృత్తాంతమునుజెప్పి నా యాశ్చర్యమును దొలగింపుము. అని మాటిమాటికి నడుగుచున్న దేవ లునిమాటలు విని యక్షుఁ డిట్లనియె.

యక్షుఁ—రాజేంద్రా! నాకథయంతయుఁ జెప్పెదను వినుము. నేను గురేరునియనువరుడను. నాపేరు కపింజలుఁడు. నేనొకపారి వే టామకొరికతోఁ జెక్కురుయత్తులతోఁగూడి యొకవనములో బ్రవేశించి యనేకములగు దుష్టమృగములను జంపుచు నాయడవిలోఁ దిరుగు చుండగా నాదగఱచుండిపోవుచు నొకలేడియగవడినది. నన్నుజూచి భయపడి పాతిపోమొదలిడినది. నేనును దెచ్చవేరణచే దానివెంటఁబరుగి డితిని. అది యెటు వరుగువెట్టుచున్నదో నేనును నల్లవరుగె త్తితిని. ఎంత గురగాఁ గొట్టెను నాబాణముదానికిఁ దగిలినదేకాదు. ఇట్లంత నేపటికిని గురి కందకపోవుటచే నాకుమిక్కిలి కోపమువచ్చినది. గొప్పబాణమును బ్రయోగించితిని. అది హానిద్యుష్టదేశమునందు నాటినది. అయినను లే డి పాతిపోవుచునే యున్నది. అట్లువరుగె త్తి తిన్నగా శాలమాశ్రమము

లో, బ్రవేశించినది. ఇంతలో శాత్రుముఁ డచ్చటికివచ్చెను. రక్తమున్రవిం చుచుండగా భయపడి పరుగున పచ్చినలేడిని వెంట ధనుర్భాణములఁ బోతఁబట్టుకొని పరుగునవచ్చుచున్న నన్నును శాత్రుముఁడు చూచెను. ద యాఘోషము నాముని నాపైఁ గోపించి యిట్లనియె.

శాత్రుదుర్మార్గుడా! మాయాశ్రమమృగమును జంపవచ్చితివి గా! పాపాత్మా! మాయాశ్రమములోనికి వచ్చియున్న యీలేడిపిల్ల ను ఇంపుటకు వెంటఁ బరుగెత్తివచ్చితివంటరా! ఓరిదుర్మాత్మా! యీ శార్కణమునఁ భూరారణ్యములోఁ సింహమవధయి ఘోరముగా జంతువుల ను భక్షింపుచుఁ బ్రాణము సంపాదించుకొనుచు నుండుము. అని యిట్లా ముని శపింపఁగానే నేను మిక్కిలి భయపడి యతనిని “ముసంద్దా” నాయపరార్థమును మన్నించి శాపాంతమును దయచేసిచెప్ప ” మని యనేకవిధములుగా బ్రార్థింపఁగా “శివునిమానసపుత్రుడగు దేవలుఁ డు దేవాంగుఁడనిపేరుపడినవాఁడు నకలలోకములకును మానమును గా పాడువాఁడువచ్చి నీశాపమును దొలగించును. అంతవఱకును నీవర్ణ్యా ములోనుండుము. అనిచెప్పి యాశాత్రముఁ డెందేనిబోయెను. నేను వెంట నే సింహమువయితిని. మహాత్మా! చిరకాలమునుండి శాపదగుఁడనయి యాయడవిలో బడియుండి యిప్పుడు నిదయవలన ముక్తలుషఁడనయి పవిత్రమయితిని. ఇది నావృత్తాంతము. ఇచ్చట కు తరమగా వామ దేవాశ్రమము గలదు. అది మిక్కిలి మనోహరమయినది. అచ్చటికిఁ బోయి యాచుషసుభావుని బాడఁగలవు. అని దేవలునితోఁజెప్పి దేవు ముగా నుండుమని పరమానందము నొందుచు నాయక్షుఁడుతనయింటి కిఁ బోయెను.

ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములోని యుత్తరఖండమున బ్రహ్మ

నారదసంవాదమున దేవాంగచరిత్రలో యట్టోపాఖ్యాన.

మనునది యెడవయధ్యాయము.

అటవయధ్యాయము.

త్తరువాత నాదేవలుఁడు వేగముగా నాయడవిదాటి గంగాతీరమునఁ బ్రవేశించెను. ముల్లోకములను బనిత్రము చేయునదియు, దివ్యమైనదియు,

పాపములను మేఘములకు గాలివంటిదియు, శివునిబూజూటమున విహ రించునదియు, విశదకాంతిగలదియు, పాతాళమువఱకును వ్యాపించియు న్నదియు, పెక్కుజలజంతువులతోఁ గూడి యున్నదియు, పూలమాల వంటి తరంగములతో నిండియున్నదియు, అందందుఁ దలలుపై కెత్తు జలజంతువులచే గంగలో స్నానముచేసినవారి పాపములు నశించునని చెప్పచున్నట్లు గనుపడుచున్నదియు, తనలో స్నానముచేసినరతమాత్ర మున నమ స్తపాపములను హరించి మనుష్యులను సర్వస్థాఖ్యములను గలిగించువైకుంఠమునకూఁ బంపజాలునదియు, తన్ను సందర్శించినమా త్రముననే వారిపాపములను దూదిని నిష్కవలె భస్మముచేయుచు వెంట టనే పరమపథమునకుఁ బంపురదియు, నగుగంగనుజూచెను. మఱియు నాగంగ పాపహరియగు తనప్రవాహములో స్నానముచేసిన వారిబ్రహ్మ హత్యాదికములగు ఘోరపాపములను దూరముగాఁ జేయును. అందు మునిగినవారిని మహాపాతకములు కాలినయినుమును ప్రాణులు ముట్టఁ జాలనియట్లుగానే ముట్టఁజాలవు. ఆగంగాతీరమునందట మూడురాత్రులు నివసించి స్నానపానాదులచే లోపలివెలుపలిపాపములను బోగొట్టు కొని యుత్తమలోకములకుఁ బోవుదురు. మఱియుఁ బుణ్యపుణ్యంబు లగు నాగంగోదకములచే బితరులకుఁ దర్కార్థులుచేసినవో పారును, వారిపంశమలోఁ బుట్టినవారును, వారిమిత్రులును, బంధుగులును, గురు పులును, ప్రభువులును, ఇంకను వారికిష్టులును దమతమవారలతోఁగూ డు సురములగు నరకముల నతిక్రమించి యానందభరితులయి స్వర్గ ముచేయుచు శాంకరలోకమునకుఁ బోయి నిత్యమును సంతోషించు చుండుదురు. మఱియుఁ నాగంగానదిని మునులు యోగులు బ్రహ్మవా దులు మొదలగువారు ముక్తిగోరును నాశ్రయించియుండురు. అటు పర్వతగంగానదిని జూచి దేవలుఁడు తనయాహ్నికకృత్యములను దీర్చు కొని శీఘ్రముగా నచ్చటినుండి బయలుదేలి తిన్నగా వామదేవాశ్రమ మునకుఁబోయెను. అది ఫలములచేతను పుష్పములచేతను నిండియున్న వృక్షములుగలదై పద్మినీహార నిభిషములగు చెరువులతోఁగూడి, వైర ములెఱుంగని నానాజంతుసంతానముచే నలరారుచు లెక్కకుఁ బుక్కిలియును పక్షులరాదలచే శ్రావ్యమయి తపస్సు చేసికొనువారికి సంతో

పమును గలిగించు నావామదేవమహామనియొక్క తపోమహత్వమునకు నాదర్శమై యొప్పుచున్నది. ఆదేవలుఁ డిట్టి యాశ్రమమును జూచి ఋక్సీలి సంతోషించుచు స్వాధ్యాయపరాయణులగు శిష్యులచే నేనింపఁబడుచున్నవామదేవుని జూచెను. మతీయు వేదవేదాంగముల యథార్థ మెఱిగినవాఁడును, పరమపావనుఁడును, నిష్కల్మషుఁడును, వివర్యాచారగుఁడగుచున్నాఁడును, జ్ఞానవిద్యావిచారుఁడును, తేజోరాశియు, మండుచుండు, నగ్నిహోత్రమువలె దురాధర్షుఁడును నయి యొప్పాటుచుండును. ఇట్టి వామదేవమహామనికి నమస్కరించి యతనిచే జ్ఞేమాదు లడుగఁబడి యతనినన్నిధిలోఁగూర్చుండి దేవలుఁ డిటనియె. మునీంద్రా! యిప్పుడు మీదర్శనముచేతను బవిత్రుఁడనయితిని. జ్ఞానభూషణా! నేను ధన్యుఁడనయితిని. అని యీరీతిగా నతని గొనియాడుచు మరల నిటనియె.

దేవ—మునిభగవానులవారూ! తమయందఱుకును గుశలమేకదా! తపోనిధి! విరోతపశ్చర్య సులభముగా జరుగుచున్నదికదా! అని యడిగినవిని వామదేవుఁ డిటనియె.

వామ—మహాభావఁడవును, అమితవిక్రమశాలివియు నగునోదేవలూ! యేమని చెప్పుగలను? మేమందఱుమును నితవఱును సుఖముగాఁ గాలముగడుపుచుంటిమి. మాతపస్సులు స్వాధ్యాయములు యజ్ఞములు నిర్విఘ్నముగా జరుగుచుండెను. నూ కేవిధమయినభయమును లేకుండెను. కాని ప్రస్తుతము మాతపస్సులు మొదలగువానికి విఘాతము తఱుపించినది. ఇప్పుడు మాయాశ్రమమునకు మహాభీతి కలిగినది. ఇప్పుడిచ్చటిమునికుమారులకుఁ జాలవీడకలిగినది. ఆశ్రమ మృగములకు నాశము సంభవించినది.

బ్రహ్మ—నారదా! ఇట్లావామదేవముని చెప్పఁగావని దేవలుఁడు వివరముగా నిటడిగెను.

దేవ—మునిచంద్రా! మీతపోవనమునకు భాదగలిగించు పాతకుండెవఁడు? వాఁడెచ్చటనుండును! వనిపేరేమి? వాఁడురాక్షసుఁడా? శత్రుఁడు? మనుజుఁడా? చెప్పఁడు. వాడియగు నాభాణము లచేతను వానిని జంపి యఘునియింటికిఁబంపి మీభాధ తొలగించెదను.

బంగారుపుంభములు గలిగి పిడుగులతో నమానములై నానాభాణములచే నానిశితస్య నిపుడే నిస్సంశయముగా ఖండించెనను. అని యిట్లు దేవలుఁడు చెప్పఁగానే నావామదేవముని చాలసంతోషించి యిటనియె.
 07. నావామదేవదేవలూ! చెప్పెదను వినుము. ఇచ్చట్ల శర్దయోజన ద్యూరమంద 'దుర్మార్గుఁడు' కుండికుఁడను రాక్షసుఁడు గలఁడు. వాఁడు గ్లోచ్చాబలము గలవాఁడను. కొండనహలతో నుండును. వానిని జూచి ప్రాశులస్మి యుత్పన్న యంపడి పాతీపోవుచుండును. వానిని మేము తపో బలముతోతనుఁ శశిర్వణ జేయదుముగాని తపస్సు పోవునని శాంత మవలించి యుంటిమి. నీప్రామహాబలనంతరుండవగు రాక్షపుఁ బ్రాహ్మణులకుఁ గలిగిన సంతాపమును హరించుట రాజులకు ముఖ్యధర్మము. బ్రాహ్మణులనుఁ గడించుటకంటె రాజులకు గొప్పధర్మములేదనికదా చెడలకు చెప్పదురు! ఆరులు, దుర్బలులు, తపస్వులు అగు బ్రాహ్మణులకుఁ దప్పక యభయమియ్యదగినది యనియు నది పరమధర్మమనియు మన్వాదులగు పెద్దలచేఁ జెప్పఁబడి యున్నది. బ్రాహ్మణులకు సం తోషము గలిగించునందువల్లనే గలుగుపుణ్యమునంతము. బ్రహ్మహా త్యక్తతఁజేసి మరచిన పాపము; బ్రాహ్మణ రక్షణకంటె మించిన పుణ్యము లేదందురు. బ్రాహ్మణులతో ద్వేషించిన పాతకునిదుఱుమున కంత ముండఁజూగదు. అట్లు ద్వేషించిన పరశు పాపాత్ముఁడు భూతస్థులకు ననుభవించి తదవారతను నీచయోనులయందుఁ బుట్టుచుండును. బ్రాహ్మణులనుఁ గడించిన ధర్మార్థుఁడు భూతస్థులకు ననుభవించును. ఆ విరచిత దుష్టాశ్రమస్వరమునల దుష్టులు భూగముల ననుభవించును. ఆ పుణ్యముఁ జేతించిన తోడనే రుహోగ్యవరతుండైన సంతుల్య కులీనులు మొదలగును. తమలయందఁగఁబడును. అతని కెత్తవలెను నుభయే కాని దుష్టాశ్రమన నవైతిధోఁ తెలియదు. బుద్ధిమంతుడయి యాశ్చర్యప్రీతిగా బ్రాహ్మణులకుఁ గొడ్చి పిట్ట గలుగజేసినవాఁడు పునరావృత్తి రహిత మయి శాశ్వతముయగు దుష్టమును గూర్చి భూమి వికారము చేతనయింపను. బ్రాహ్మణులకుఁ దప్పి గలిగించినవాఁడు దేవతలందఱును. దృష్టిని బొందించిన పుణ్యమును బొందును. వానికి త్యక్తులకు దేవతలందఱును దృష్టిని బొందుదురు. వేదవిదుండగు బ్రాహ్మణుని

[illegible]

వచ్చితిని, నీవు నేర్పరివి, ప్రాజ్ఞుడవు, సమర్థుడవు, తావున నో ప్రభూ! నీవు నాకు నేరసామగ్రిని నిడముచేసి యిచ్చివచ్చుము. నేను నీ ప్రముగా జేపాదులకు, వస్త్రములు నేసి యాయవలసి యున్నది. అని దేవలకు చెప్పగానే మయుడు మంచిదే యని తృప్తికాలములో నేరసామగ్రి వంతయు నిడముచేసెను. అతడు వజ్రమయమయి సుందరముగా నుండు వస్త్రమును జూటాధనమును, మధ్యమధ్యను రత్నములతో బాదుగఁబడిన గడ్డ దూయి మఱికారమైన దట్టింపుపలకును, వజ్రమయము దంతపయమునగు సూదిని, మరకలనుఁజెక్కార, మయి పుష్పరాగ పులుపులచే నలంకృతమయి, గోమేధికములు కంఠభాగమునందుగల నేతకలను, గరుడపచ్చతోడి నాడిక్రొవిని, వజ్రమయమయిన కీటనుజేసెను. మటునట్టి యావజ్రమయమయిన కీలయందొక్కొక్కవలక యొక్క కర్రతముచే బ్రకాశించునదిగాఁజేసెను. ఈరీతిగా వస్త్రములను జూటాధనమును నిర్మించెను. వజ్రపులడియుఁ వజ్రకీలయుఁ రత్న పుష్పవిలుపుయు, రాజేంద్ర! భార్యమును గలిగించునట్టి విధిప్రభాసమును వినుము. అనేకవస్త్రము లీవేషవికీలునను నుది. పరిపూర్ణిబాంధవు. దీని ప్రమాణమిది: మఱియు నీ నూదియు నేతకలయు నీయనుబంధ ప్రమాణముచే రహ్యముగా నుండగలవు. ఇందు సందియము లేదు. ఈ నాడిక్రొవీలలు, నీతలంఁచినట్లు కాగలవు. పంపిధములయిన రంగులుగలనూలు కండల యందుఁ జూయున్న ను వారిలో నుండి ప్రకృతమున కుపయోగించురంగులుగలనూలే. బయటకీ పచ్చుచుండును. మఱియు నైదురంగులనూలు చుట్టియున్న యాసాధనమునందలి యేడుదాదారములను బ్రకృతము కుపయోగించు నట్లుగుచుండును. అన్నియు వేటువేటుగానే ప్రకృతము ననుసరించి నచ్చుచుండును. విడువిధములగు కండలును నొకేమాదిరి గాఁ దిరుగుచుండును. అని వానిహానినంగతు లన్నియుఁజెప్పి హేమపట్టయు, వజ్రమయయు, అష్టపంట్లావిరాజితయు, నగు నొకమహాశక్తిగా దేవల రాజునకిచ్చెను. తరువాతను దేవలుఁడా మయనిభూషింపి

యతనిచే భూషితుడై తనవట్టణము ప్రవేశించెను. అనుబంధముయొక్క తునగోహారమయిన ప్రమాణము తనయిష్టాధీన మగుటంజేసి, తానే కట్టెను. తాను మునులు. నూతా! దేవలుడే యనుబంధమును గట్టెనని చెప్పితివి. పయ్యుండెందులకు గట్టి యాయకపోయెను? నేత సామగ్రియంతటిలో ననుబంధముగట్టుటయే కఠినముగదా! అట్టియనుబంధము గట్ట నేర్పరితయిన దేవలనికి మయ్యుండిచ్చిన సామగ్రిమాత్రము నిర్మించుటకు శక్తి లేకపోయినదా? తానే న్యయముగా నెఱిగినపాడు మయని యాచించుట నేల్లపోయి యుండెను? యథార్థమెఱిగినపాడవు గనుక మూర్ఖుడియనుల. దీర్ఘవలయు నన నూతుండిట్లనియె. నూతు—మునులారా! అనుబంధముగట్టుట దేవలనికి శంకరాన్ముగ్రహమువలన సిద్ధిభవియ్యుంది. మఱియుఁ నేత సామగ్రియంతయు నిర్మించి దేవలకు శక్తిగలవాడే. అయినను దనచే సింహమునకును రాక్షసునకును శత్రుభవివైరాధనము చేయవలసి యుండుటంజేసి సామగ్రిని సంపాదించుమిషచే మయనిదగ్గఁజూచి భోవలనివచ్చినది. బ్రహ్మతో సమానమయిన సామర్థ్యముగల యాదేవలకునా? ఇటు యావత్సామగ్రియు దును సాగ్యముగానిది యొకటియందునా? ఇటు యావత్సామగ్రియు సిద్ధముచేసికొని యాదేవలకు భక్తితో జాడ్యరియనుచేరుగల చుండ్డికాదేవిని మనస్సుతోడలంఁచెను. ఇటు దేవల్యుడు స్మరించినంతనే యజాదేవి దేవలునికి బ్రత్యక్షమయి ప్రేతిపూర్వముగా నిట్లనియె. పల్లె! దేవలా! నన్నెందులకు స్మరించెదవి? అని యడుగుగా నతడిట్లనియె. దేవే! నిద్రపెడమధులనభ్యసంఁదయితిని. నీదయవలన సాను వోధము నఫలమయినది. నేను శివునియాజేవలన వస్త్రములు నేయుటకుఁ గోరుచున్నాను. భక్తవల్మీకరాలవగు నోదేవీ! నీకటాక్షమువలననే నేనీవస్త్రము అభయములగుఁడ్రాక్షః నేను మూర్ఖులొకమలవారికి నీవస్త్రము లియవలసియున్నది. వారివారికోరిక ప్రకారము వస్త్రములు నిడముచేసి యిహధువలెను. అట్లుచేసి కృతార్థుడను గావలయును. కనుక నట్లు నాకు పరమాయవలయును. అని యిట్లతడు కోరగా నే యామె ప్రేమపూర్వకముగా నిట్లనియె. తాజేంద్ర! నీవు కోరినట్లు

తనిచే ననేకములగుసాయధములు మొదలగువానిచే నత్కరింపబడి యచ్చటనుండి మహేంద్రవర్మతమునకుఁ బోయి యచ్చటనున్న వారందఱకును నస్త్రములిచ్చి వారిచే నత్కరింపఁజేసి మలయాద్రికిఁబోయెను. అచ్చటివారినిగూడ నస్త్రములతో నలంకరించెను. తరువాతను సహ్యావర్మతమునకుఁబోయి యచ్చటనుండెను కిన్నరాదులగువారికి మంచిమంచి వస్త్రములిచ్చి యచ్చటనుండి కృతసత్కృతియై హిమవత్పర్వతమునకుఁ బయనరూఢులైను. అచ్చట నున్నవారివందఱును నస్త్రములచే నుతోషపఱచి యచ్చటనుండి వింధ్యపర్వతమునకుఁ బోయి యచ్చటనుండి వస్త్రములిచ్చి యచ్చటనుండి బయలుదేరి ఋక్షవంతమను పర్వతమునకుఁ బోయి యచ్చటనుండు విద్యాధరాదులగువారికి వస్త్రములు బహుమూసముచేసి పారిజాతపర్వతమునకుఁ బోయి యచ్చట గంధర్వసమూహమునకును సాధ్యులకును విలువగలవస్త్రములిచ్చి సంతోషపెట్టెను. మఱియు నచ్చటనున్న మునులకును, అడవివాండకును మహాత్ములకును వారువీసను ధేవమరేకుండ మానసంబుఁజూచు గోరుష్కారందఱుకును వస్త్రములనిచ్చెను. ఇట్లు స్త్రీలకును బురుషులకును వస్త్రములిచ్చి యగ్నిహోత్రుని పట్టణమునకుఁబోయి యతనికి నల్లనివస్త్రమునొసంగెను. అతనిచే నత్కరింపఁజేసి యమ్మనిపట్టణమునకుఁబోయి యతనికిని యతనికిని యతనికిని పట్టణమునకుఁబోయి యవస్థిములిచ్చెను. అక్కడినుండి నైర్ఋతి పట్టణమునకుఁబోయి యతనికిఁ బితౄంబరమునిచ్చి యచ్చటనుండి వరుణాలోకమునకుఁబోయి యూతనికిఁ దెలివస్త్రమునిచ్చెను. మఱియుఁ నావరుణునిలోకములో నున్న వారివందఱును వస్త్రదానముచే సంతోషింపఁజేసి వరుణాదులగు వారచే రత్నములు హరిములు, మొదలగువానిచే నత్కరింపఁజేయి యచ్చటనుండి వాయులోకమునకుఁబోయి యతని కాకుపచ్చనివస్త్రమునిచ్చి యతని యనుజనుఁబొంది యలకాపట్టణమునకుఁబోయి యచ్చటనున్న కుశేరునికి విచిత్రవరముగలవస్త్రములను నలకూబరునికి దివ్యవస్త్రములను నిచ్చెను. కుశేరుడులు దేవలనికి రత్నకుండలములను కోటిసూర్యప్రకాశమానమగు కిరీటమును మఱియుఁ నెన్నేని నగలను సమర్పించి గౌరవించిరి. అచ్చటనుండి బయలుదేరి యాశానునిదగ్గఱకుఁ బోయి యతనికిఁ దెలివస్త్రమును ప్రస

ధులు మొదలగు భూతగణములకు విలువగల యనేకములగు వస్త్రములను నిచ్చి వారందఱుచేతను లెస్సగా నత్కరింపఁబడెను. ఇట్లు ధర్మాత్ముడున్న కింకరుఁడును నగు దేవలుఁడు సర్వలోకములవారిని వస్త్రములచే సంతోషపఱచెను. అతఁడు మూఁడులోకములలో నుండువారికిని మానము గాపాడెను. దేవాంగములను వస్త్రములచే నలంకరించినవారఁడగుచే నతనికి దేవాంగుఁ డనియే పేరు ప్రసిద్ధికెక్కెనది.

ఇట్లు బ్రహ్మాండపురాణములోని యుత్తరఖండములో బ్రహ్మనారదసంవాదమున దేవాంగదేవలోకవస్త్రప్రదానమన్నది యెనిమిదవ యధ్యాయము.

అష్టాదశ యధ్యాయము.

సూతుఁడతరువాతను రాజరి యగు దేవలుఁడు భూలోకమునకు నచ్చి వృక్షచక్రవర్తిచే బాలింపఁబడుచున్న జంబూద్వీపములోని వజ్రపట్టణములో బ్రవేశించి వృక్షచక్రవర్తికిని నచ్చటనుండువారికిని యశ్వేషముగా వస్త్రములనిచ్చెను. ఆ చక్రవర్తియు మనువాహనులచే దేవలుని సంతోషింపఁజేసెను. పిదప బ్రహ్మాద్వీపమునకుఁబోయి గోరుసేనుఁడను రాజునకును బట్టణములో నుండువారికిని గోరుప్రకారము వస్త్రములిచ్చి వారిచే గౌరవింపఁబడి కుశద్వీపమునకుఁబోయెను. అచ్చట రాజగు కుశియనువానికి వస్త్రములిచ్చి యాతనిచే నశ్వాదులచే గౌరవింపఁబడెను. అచ్చటనుండి క్రాంచద్వీపమునకుఁబోయి యమితౌజనుఁడగు వేమాక్షుఁడను రాజునకును వానిపజలకును నానావిధములయిన వస్త్రములను నిచ్చి వారందఱుచేతను మాక్షికములు, ఇంద్రనీలములు గుఱములు గఱములు భూషణములు మొదలగువానిచే నత్కరింపఁబడి శాకద్వీపమునకుఁబోయెను. అచ్చటిరాజగు నభిరామునకుఁ గావలసిన వస్త్రములిచ్చి యాతఁడు రథములు వాహనములు పల్లకీలు నగలు మొదలగువానిచే నత్కరింపఁగా సంతోషించి యాతనిదగ్గఱ ననుజాతుఁడై శౌల్యుఁడవ్వపమునకుఁ బోయెను. దేవలుఁ డాగ్నిపాథివతియగు శౌలిహోత్రునకు వస్త్రములిచ్చి కృతసత్కృతియై యచ్చటనుండి పుష్కలద్వీపమునకుఁబోయి యాగ్నిపాథివతియగు భానుమంతనకు సోగసయిన

వస్త్రములిచ్చి యతనిచే గౌరవింపబడి మరల జంబూద్వీపమునకువచ్చెను. మఱియు జంబూద్వీపములోనున్న యంగపంగళిగాది యావద్రాజులకును వస్త్రములనిచ్చి సంతోషపఱిచెను. నానాదేశేశ్వరులగు రాజులచేతను. సమర్థింపబడిన యేనుగులు, గుఱ్ఱములు, రథములు, భూషణములు, పల్లకీలు, బంగారు, రత్నములు, ముత్యములు, వస్త్రములు, గోవులు, ధనము, దానీగణము, ఇతరదానములు, మొదలగువానిచే సత్కరింపబడి రాజశేఖరుండగు నాదేవలకుడు పరమానందభరితుడాయెను. వేయేల? ఈజంబూద్వీపములోనున్న నాలుగుజాతుల వారికిని గౌరవవస్త్రము లిచ్చి సంతసింపఁజేసెను. ఆయాప్రముఖులవలన నీయఁబడిన రథములు మొదలయిన కానుక లసంఖ్యము లయిపోయెను. అయిన గౌరవజీవన పానిసంఖ్య చెప్పెదనాలింపుడు. ఒక్కోటిరథములు రెండుకోట్లు గౌరథములు, (బండ్లు) రెండుకోట్లు మదపుఁజేనుగులు, నాలుగుకోట్లుగుఱ్ఱములు, ఒక్కోటి లెక్కగల పల్లకీలు పదికోట్లుదానీజనములు, ముప్పదియాలులక్షలు దానులు, నయియండును. వీరినందఱును గ్రమముగా నామోదపట్టణమునకుఁ బంపించి తానుబాతాలోకమునకుఁ బోయెను. అది సర్వములపడగలయందలి రత్నములకాంతులచేతను. నాగకన్యకలచేతను బ్రకాశించుచున్నది. పాతాళలోకమునకు రాజగు వాసుకియొద్దకుఁబోయి యతనికి నానావస్త్రములుగల వస్త్రములిచ్చెను. చిత్రనేనుఁ డనువానికి దివ్యములయిన వస్త్రములిచ్చెను. తక్షకునకు నెఱుగిన వస్త్రములను నల్లనివస్త్రములను, విరావత్పడనువానికిఁ దెల్లనివస్త్రములను సౌభజ్యముఁ డనుసర్వమునకుఁ బీతాంబరమును, మఱియు నితరులగు నాగులకు వారివారివిష్టమునకు వచ్చినవియు నగు వస్త్రములను నిచ్చెను. వాసుకి మొదలగువారును అమూల్యము లగు రత్నములను దేవలకునికిచ్చిరి. మఱియు విగిలిన నాగోత్తములందఱును దనుకుఁ గలిగినమంచిమంచి రత్నములను దెచ్చి దేవలకునికి సమర్పించిరి. తరువాతను శేషుఁడునునోటికిఁ బోయి యతనికి నానావర్ణ విరాజమానములగు వస్త్రముల నిచ్చెను. మఱియుఁ దత్ప్రీతిలకును గౌరవప్రకారముగానే వస్త్రముల నొసంగెను. ధృతరాష్ట్రుడు మొదలగు శేషునివంతులకును వారిభార్యలకును గావలసిన వస్త్రము

లను సమర్పించెను. ఇంకను నాగలోకములోనున్న నాగులకందఱకుఁ గు యధేష్ఠముగా వస్త్రదానముచేసి వారిచే బహుమానపూర్వకముగా నీయఁబడిన యనేకములగు వఱులు భూషణములు మొదలగువానిచే గౌరవింపఁబడినవాఁడై సంతోషించెను. తరువాతను శేషుఁడు. దేవలకుని యందుఁ జాల గౌరవముగలిగి తనకూతును జగద్రభయనుదాని నిచ్చి వివాహముచేసెను. తరువాత నాదేవలకుడు శేషుఁ డిచ్చినరత్నములు మొదలగు కానుకలను స్వీకరించి యామించుబోడిని వెంటఁబెట్టుకొని భూలోకమునకు వచ్చెను. ఇట్లు మూడులోకములలో నుండువారి వూనమును కాపాడి తనదేశములో నుండువారికిఁగూడ ననేకములగు వస్త్రముల నిచ్చెను. దేవలకునివంతులు బ్రాహ్మణులు రాజులు వైశ్యులు శూద్రులు మొదలగువారు తమరాజ్యచ్చిన వస్త్రములనుకట్టుకొని అపరిమితసంతోషమును బొందిరి. ఇట్లు దేవాంగు డగుదేవలకుఁడూరాజు మూడులోకములవారికిని వస్త్రములనిచ్చి మానమును గాపాడి సంతోషించుచుఁ గీ. దివంతంఁడై సుఖముగా నుండెను.

ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములో బ్రహ్మ నారదసూదములోని దేవాంగచరిత్రములో దేవాంగమర్త్య పాతాళలోకవస్త్ర ప్రదానమున్నది తొమ్మిదవ అధ్యాయము.

పదియవ అధ్యాయము.

సూతుఁడు—తరువాతను దేవలుఁ డమూల్యము లయిన దివ్యవస్త్రములనుఁ బట్టుకొని వెంటనే పరమేశ్వరుని జూచుటకై కైలాసమునకుఁ బోయెను. పరనాతీత మయిన యాకైలాసపర్వతమును జూచి చాలసంతోషించి క్రమముగా బంగారుప్రకారములు గలదియు, రత్నములతోఁ గట్టఁబడినగోపురములుగలదియు, ఆకాశమునంటుచుఁ జంద్రకాంతమనీర్మిత మయిన మేఢలుగలదియు, సూర్యచంద్రముతో నిండియున్నదియు, కస్తూరిపూతలుగలదియు, సూర్యచంద్రాదులకాంతులఁ గిరన్మరించు కాంతులుగలదియు, నగునాశంకరుని దివ్యభవనమును జూచెను. ఆమందిరములోనున్న నేవాలయములో నదివఱకే యష్టదిక్పతులు, ద్వాదశశాఖిత్వులు, ఏకాదశరుద్రులు,

అష్టవసువులు, సిద్ధులు, చారణులు, గంధర్వులు, విద్యాధరులు, ఉరగులు, కిన్నరులు, గరుకులు, యక్షులు, సవకాదిమునులు, సాధ్యులు, కింపురుషులు; అప్సరస్సంఘములు, కశ్యపుడు, అత్రి, భరద్వాజుడు, జాబాలి, జమదగ్ని, వసిష్ఠుడు, శకుడు, హరితుడు, వామదేవుడు, పరాశరాదు, కణ్వా కుత్స శత్రావందులు, శైబ్యశాతవశక్తులు శాండిల్యుడు, చ్యవనుడు, ఉదాలకుడు, భృగువు, లగన్యుడు, పులస్త్యుడు, పులహుడు, మార్కండేయుడు, బౌద్ధుడు, దుర్వాసుడు, విశ్వామిత్రుడు మొదలగువారిచే నేపింపఁబడుచుఁ బౌర్యతిలో గూడ రత్నసింహాసనముపై గూర్చుండి నిండుకొలుపున్న వెండికొండదొరను శంకరునిచూచెను. కుమారసాక్షియు, విశ్వేశ్వరుడు, వీరభద్రుడు, అశేకులు ప్రమథులు, వేద్రహస్తంజై నంది యాసభలోనుండి శంకరునియాజ్ఞను బరిపాలించుచుండిరి. ఇటువంటి శంకరభగవానునిజూచి దేవాంగుఁడగు దేవలుడు హరపురాంచితశరీరుడై సాష్టాంగసమస్కారము చేసి యనేకవిధములుగా స్తుతిచేయ మొదలిడెను. దేవలుడు భక్తిపారవశ్యముచే ననేకవిధములుగా స్తుతిచేసియిట్లనియె. మహాదేవా! జగన్నాథా! నీతనుగ్రహమున వస్త్రములను నేసితిని. అనిచెప్పి విచిత్రములైన యనేకవస్త్రములు శంకరునికి సమర్పించెను. ఆవస్త్రములను జూచి శివుడు చాలసంతోషించి యాదేవాంగమునిని బ్రీతిగా నలంకరించి తరువాతను బౌర్యతియుఁ దానును వస్త్రములను గట్టుకొనిరి. ఇట్లు వస్త్రములను ధరించి పార్వతీపరమేశ్వరుల మిక్కిలిని సంతోషించి మరల నాదేవలమునిని భూషించిరి. తరువాతను గణపతిదగ్గఱ కేగి యాతనికి దివ్యమయినవస్త్రముల నిచ్చెను. భృంగిమొదలగువానికి వారువారుకోరిన ప్రకారము దివ్యాంబరము లిచ్చెను. పిదప నామోదపురాధిపతి యగు దేవాంగరాజు విలువగలవస్త్రముల స్వీకరించి శంకరునియాజ్ఞప్రకార మంతఃపురములోనికి భోయి మహాదేవియగు భద్రకాళికి రక్తాంబరము నిచ్చెను. కుమారసాక్షి భార్యయగు దేవసేనకు తెల్లనివస్త్రము నిచ్చెను. తరువాతనుతనయిష్ట దేవతయగు చౌడేశ్వరీకిదివ్యాంబరములయ నుత్పాదకై యామెను భక్తిపూర్వకముగా స్మరించెను. ఆయంబయు భక్తపరాధీనురాలు గావున వెంటనే యతనికిఁ బ్రత్యక్షమయినది.

ఇట్లు వ్రత్యక్షమయిన యాదేవీ ననేక విధములుగా నుతిచేసి చేతులు జోడించుకొని వినయముగా నిట్లనియె. అంబా! చౌడేశ్వరీ! శివా! శంకరీ! నీయనుగ్రహములన నేననేకవిధములయిన వస్త్రములను, సిద్ధము చేయఁ గలిగితిని. భక్తవత్సల నగునోదేవీ! మూడులోకములవారికిని యభేషముగా వస్త్రముల నిచ్చితిని. తల్లీ! దాసుడు నేసినవస్త్రములను నీవు ధరింపఁదగినదానవు. అని యాయంబకు దివ్యమయిన వస్త్రములిచ్చెను. ఆదేవాంగుని యందలివీతిచేఁ జౌడేశ్వరి వస్త్రములను ధరించి దేవల నోదార్పి యచ్చటనే యంతరాన మయినది.

మనులు...సూతా! మేము పార్వతియే చౌడేశ్వరి యనితలంచుచున్నాము. బుద్ధిమంతుఁడగుదేవలుఁ డిశ్వరస్మిథిలోనే యామెకు వస్త్రముల నిచ్చిరవాఁడుగదా మరల నేల యివ్వడిచ్చెనో? పార్వతికిని చౌడేశ్వరికిని భద్రమని యిపుడు మలనిచ్చెనో లేక యామెయందుఁ దనకున్న భక్తిచే నిచ్చెనో మారుగుదియము గలుగుచున్నది గనుక నీవు యథార్థమును జెప్పుము. అనవిని సూతం డిట్లనియె. మనులారా! మీరన్నది నిజమే. దుర్వాచౌడేశ్వరులకు భద్రమేలేదు. దేవాంగుడు తరకు పరములనిచ్చెను. భక్తిచేతను మరల నామెకు వేఱుగావస్త్రములనిచ్చెను. కాని యామె వేస్తైన దనుబుద్ధిచే నీయలేదు. శంకరనికి భార్యగనుక శంకరియనీచించుకొన్నది. పార్వతియే చౌడేశ్వరి. చౌడేశ్వరియే పార్వతి. యథార్థ మూలోచింపగా వారియద్వితకును భద్రమేలేదు. తరువాత నాదేవాంగుఁడాపర్వతమునందున్న కన్నియలకంద అకును యథేష్టముగా వస్త్రములనిచ్చెను. మఱియు శివునిద్వారపాలకులగు చండీపంచులకు రక్తాంబరమును శ్వేతాంబరమునునిచ్చి శివుని ధ్యానించి యాయనయనువత్తిపై నిగాలుపుకూటమునం బ్రవేశించెను. అవ్వ డచ్చటఁ గృతస్థుఁ డేర్పశి, రంభ, మేనక, పుంజికస్థుల, తిలోత్తమ మొదలయిన యప్సరసులు నాట్యముచేయుచుండిరి. వాంఛ నాట్యముచేతను, అంగవిశ్లేపములచేతను, భావభోధకములయిన పాటలచేతను, అభినయాదులచేతను, శివునిసంతోషపఱిచిరి. శివుడు వాంఛవిషయమై ప్రసన్నుడయి దివ్యాంబరము లీయఁదలచి. దేవలునిమొగము వైపునూడగానే యతఁడాయన యభిప్రాయమును దెలిసికొని దివ్యముల

యిన వస్త్రముల సంతలోనే నిద్రముచేసియిచ్చెను. అట్టియద్భుతమైన పనిచూచి యింద్రాదులగు దేవతలందఱును మిక్కిలి యాశ్చర్యమును బొందిరి. మహాదేవుఁ డావస్త్రములనుదీసి యింద్రాదిదేవతలకును, ఋషులకును, గంధర్వులకును సిదలకును నిచ్చి తరువాత నానధలోనున్న సర్వాప్సరసలకును నిచ్చి సంతోషపెట్టెను. తరువాతను వివధగవానుడు సుచంద్రకమను ఖడ్గమును వ్యవభజమును దేవలునికీయగా భక్తిచే బ్రతిగ్రహించినయతనితో నిట్లనియె. దేవాంగా! సర్వత్రపులను సంహరింపగల యాధ్వజముచే ముల్లోకములయందును జయమును బొందుము. మణియు నెల్లప్పుడు సుఖమై యుండుము. అప్పుడు దేవాంగముని స్వామివలకును శిరసావహించెను. తరువాతను శంకరుఁడు సూర్యునిజూచి యిట్లనియె. సూర్యుడా! నీతో బుట్టువు దేవదత్తయను కన్య నీదేవాంగరాజున కిమ్మనగా సూర్యుఁడు సంతోషించి దేవా! మాకును నత్మకోరికయున్నది. ఆమెకు దగినవరుఁ డీతఁడేయని మేమును నిర్ణయించుకొంటిమి. తమవయసలన మాకోరికకొక పూర్తియగును. అని యిట్లు సూర్యుఁడు చెప్పగానే యానధలోని వారందఱును సాధు! సాధు! అని యుగడించిరి. తర్వాతను భార్యతియు నశ్వచేయుమని సూర్యునకా జ్ఞాపించినది. సూర్యుఁడు వలెయనెను. తనమాట నెరవేఱిచినందులకు శివుఁడును సంతోషించెను. ఇంద్రాదిదేవతలును సంతోషించిరి. ఇట్లు శివుఁడు రాక్షసులకుఁదక్కఁ దక్కినవారికెల్లరకును వస్త్రములిచ్చి సభవాలించి భార్యతితో గూడ సంతోషములొనరికొనెను. తరువాత శివునినేవింపవచ్చిన యింద్రాదులందఱును దమతమయిండకుఁబోయిరి. దేవాంగుఁడును దనయామోదపటణముపై పు బయలుదేఱెను.

ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములోని దేవాంగచరిత్రములో దేవాంగశంకరప్రప్రదాన నంది భవజనంపదన

మన్నది పదియవ యధ్యాయము.

పదనాకండవ యధ్యాయము.

తరువాతను దేవలుఁడు కైలాసపర్వతమునుండి బయలుదేటి యామోదపటణమునకు వచ్చుచు దారిలో నొక సమస్థును జూచెను.

అతఁడచ్చట్లవివరాజుదేయతలంపుతో స్నానముచేసెను. నిత్యకర్మములన్నియుఁ బూర్తిచేసికొని వహ్యదులగు పుష్పములచే స్నామినిబూజించి యతఁడొక్కగాఁ బ్రార్థించుచుఁ దనవట్టణమునకుఁబోవ నుద్దుత్తుఁడాయెను. ఇంతలో సర్వవిమోహినియగుసరభ నుండరుఁడగు దేవాంగుని బూర్వమునుండియు మోహించి యుండుటంజేసి సమయము కనుగొనుచుండెను. ఇస్సాశ్శకు, దానీకంటి కేకాకిగా దేవలరాజగపడెను. సర్వాంగనుండరియగురంభ కొంచెము పయ్యదచెంగుజార్చి స్తనములను జూపుచు హావభావవిలాసములచే మోహింపఁ జేయుచు మందగమనముతో దేవాంగునియొద్దకు వచ్చినది. ఇట్లు వచ్చినరంభను జూచి దేవాంగుఁ డిట్లనియె. రంభా! నీసెందులకు వచ్చితివో చెప్పము. చెలికత్తెనైనను పొంటుడిసికొనిరాకురండ్ల నేకాకినినై నచ్చుటకుఁ గారణమేమి? అని దేవలుఁ డడుగఁగా రంభ మోమువంచుకొని చిత్తునగవు శుభము నలంకరింపఁ భాదాంగువ్రష్టముచే భూమిని గీయుచు నిట్లనియె. రాజేంద్రా! దేవాంగమునీ! నీవు మన్మథునితో నమానమైన యాకారము గలవాడవు. పూర్వమే వెండికొరండుండు నీన్నుఁజూచి మోహించితిని. పంతుమరల్లు కొంద మన్నను నామనస్సు మరలకుండునన్నది. కావున నోడేవా! నీవు నామనోరథమును దీర్చకతప్పదు. జాగునేయళ్లుము! నేనిడ మరుభారిని పైవెట్టాలను. అని యిట్లుచెప్ప రంభ మాటలువిని చెవులుమూసికొని శివశివా! యని ప్రాజ్ఞుఁడును జిత్రేంద్రయుఁడును గనక దానితో నిట్లనియె. రంభా! నీవును గొరచెము గొప్ప ప్రాజ్ఞురాలవు. నేపంటిది నచ్చినన్నట్లునగూడువా! ప్రియునోదనను మావంటిహారి కిటువంటిపని యోగ్యమయినదిగాదు. కావున గామినీ! సికోకిక పూర్తిసేయుటకు సాధ్యపడదు. నేను పురాణని యెఱుంగవా? అట్టి నన్నెందులకుఁ గోరితివి? దేవాదులు సికోరికకు భార్యచేయువారు లేకపోయిరా? కనకవారి యొద్దకుఁబోయి నుభయమునుబొందుము. అంతియేకాని మాభో. టవలన నీకేపాటిసంతోషము గలిగెడిని? ఇటువంటిపని చేసినచో మావంటిహారికి దేవోహానియు, కర్మలోపమును గలుగును. అదిగాక వేశ్యలతోడిసహవాసము సత్పురుషులకుఁ బాపమును గలిగింపనది యందురు. అందఱుచేతను నిందితురాలగువేశ్య చెడుస్వభావముగల వారిచేత

నే. యనుభవించి దగియుండును. కామవశంబున నై. యుక్తాయుక్తములు తెలియక యోగ్యులును, అయోగ్యులునుగూడ భ్రాంతిచే. వేశ్యలననుభవించుదురు. అట్లనుభవించిన వారందఱును భ్రాహ్మణులై యగుదురు. ఏమోయగుగాక. నీవు వేశ్యప్రగనుక నిన్ను నేను విడిచితిని. నాచే నీకేవిధమయిన ప్రయోజనమును వేడు కనుక నీయిష్టమునచ్చినచోటికిఁ బోము. నేనును వేశ్యగా నామోదపట్టణమునకుఁ బోవలసియున్నది. నుండరి! నావలన నీమనోరథము నెఱవేఱదు గావున, నీవు తిన్నగా న్నరమునకుఁ బోము.

నూతు-ఇట్లు దేవాంగుడు చెప్పగానే యారంభఁ కోపము వినయమును దోఁడ. తలపంకించుచు నిట్లనియె. రాజేంద్రా! ఏ మట్టివి? శాగు బాగు! మంచిమాటయే చెప్పితివి. బుద్ధిమంతుడ వగునీ విలసరాదు, నన్ను సాధారణప్రీతిని జూచినట్లు చూడఁదగదు. నేను రంభను. త్రిలోకనుండరిని. అట్టి నేను నిన్ను మోహించి వచ్చితిని. అట్టి నన్ను నీ విక్రియమాటలా అనఁబూనితివి? మహామతీ! నీవు గణిక ప్ర నిందితురాలవునని యేమేమో యంటివిగా! యథావిధిగా యజ్ఞములు చేసినవారేక! నాసంభాగమే ఫలమని పుణ్యాత్మలగు బుష్పలు చెప్పగా వినవే? నుజ్జీయు. నేడములయందును. జెప్పఁబడియే యున్నది రుదియైనను వినలేదా? అందును విశేషముగాఁ బూజనరాల నగునన్ను మాత్ర మనమానింపకుము. ములోకములయందును. నాతో సమానురాలయిన యందక తై లేదునుమా! పరాశరదుః, అత్తి మొదలగు మహామునులుగూడ నామొగము చూచి మోహగ్రస్తులై తమతమ లెదములను బూజుచేసికొనిరి. వేయేల? యెట్టిదృఢభక్తి లయినను సన్నుఁ జూచి మోహమును భొందకపోరు. జితేంద్రియులమని పేరుపొందిన మహామహాలను యోగులను నిర్మలచితులను నిర్మలజ్ఞానభూషణులను నేను నిరసించినదాసనజుమా! నన్ను జూచినవా రెట్టివారయినను విట తేరులు కాకతీరదు. అట్టి రూపవంతురాలను నువ్విత్తురాలను లోకసందరిని నిన్నుఁ గోరవచ్చినదానను అగునన్ను నీవేము స్వీకరింపకున్నావు? ఎంతో పుణ్యము చేసినవే! కాని నాసంభాగము లభింపదు. అట్టియనన్యధర భను నిందితురాలని తృణీకరింపఁజూచుచుంటివిగా. కోరివచ్చిన

దాన సన్నిధియవమానింపకుము. పురుషులలో జయంతుఁడు; రతిరాజు; వసంతుఁడు; సలకూబరఁడును స్త్రీలలో నేనును జక్కనివారల మని పరిగణింపబడి యున్నాము. వారు నీలో బదియౌటవలె నను జక్కఁ దనముగలపారు. గారని నాకుఁ దోచింది. కావుననే నిన్ను జూచినది. మొదలు నామనస్సు నీయందుఁ జిక్కుకొన్నది. నాకు స్వాధీనముగా కుండ నున్నది. ఎప్పుడు దేవారగుని జూచెదను? ఎప్పుడు తలఁచు నామనో రథమును దీర్చును? అని యెదురుచూచుచుంటిని. రహస్యముగా నీముఖ చంద్రు నెప్పుడు చూచెదను? నా శరీరమయ మెప్పుడు సమకూడును? అని యిట్లు నిన్నే చింతనచేయుచు నీమాటలే తలఁచుకొనుచు నెన్నో యంతకాలమును వెళ్ళించితిని. పండుకొన్న వృక్షుగాని సమచురుండునపుడుగాని కూర్పుండునపుడుగాని మాటలూడునపుడుగాని మఱి యేవిధము యినవనులు చేయునపుడుగాని నిన్ను మఱవలేదు. నిన్ను జూచినదే మొదలు. మనస్సుకురాతింబవళ్ళు నన్ను విస్మీలిని బాధించుచున్నాఁడు. వానిబాధములు పూవులనుమాటమాత్రమే కాని యవి యగ్నిగుళిక లని తోచుచున్నది. అవి తగలుటయే మొదలు. నాదేహ మంతయు జ్వలంతము యున్నది. మహాప్రభా! నన్నా మనస్తాపండాలుని బాధములకుఁ గుఱి నేయకుము. నాయంధుడయి వెంటనే నాతాపమును జలార్చము. నీయధరామృతము ద్రావనిము. నాయంతస్తాపము తీర్చును. నేనిటు యూచించుచుండగా విరాగ్ధులగుట తగదు. దయానిధి! స్త్రీని బాధింపటయే మంచిదని యెంచికీ? సుదృష్టాధురపలముగ గాఢాలింగము దయచేయుము. తాపక! నీమనస్సు ప్రజ్వలించే జేయఁబడినదియా? కావున నే నీవితగా బ్రతికూలుకొనుచున్నను గరగకుండ నున్నది. మూఁత వలె మాటలాడవే? త్రిలోకమందలి యనివిద్యుత్సాన్ని రంభ వచ్చి నిన్నింతగా బ్రతికూలుకొని అపునవికాని కాదని కాని పలుకరాదా? అందునకును యోగ్యత లేదా? పోనిము. పోముని చెప్పినచో బోవుచును. అని రచవి దీనదీనముగా యూచించుచున్నరంభను జూచి నవ్వును. దేవాధనరైపునియె. నుండరి! నేను మొదటనే చెప్పితిని. నీ నిటవంటిదని చెప్పి నల సందిని. ఈదేహము మలముగ్రాసినామ. విక్కిలి నిందితు సవనది. బహుభాగపూరితము. ఇట్టి దేహమునకు

నిరసయిననుభు మెక్కడిది ? తెలిగలవాఁడెవడయినను నిట్టితప్పభాగముల కానించునా ? అనించుచున్నో ! మఱిత పాపమే సంభవించును గాని యేమిలాభమున్నది ? కావునఁ దప్పక విడుచుకోఁ దగినదియే కాని యంగీకరింపఁ దగినది కాదు. ఏమూఁడు తన ప్రీతిని విడిచి, యితరప్రీతిలగు మినుచునో వానిపుణ్యము లన్నియు నశించును. అన్యప్రీతిలగు గోరువాడు ఘోరములగు నరకముల ననుభవించును. బుద్ధితక్కువవాడై మతిచలనముచేతను పరప్రీతిలను గొగిలించుకొన్న యమకంఠకరులచే మిక్కిలిగా బాధింపఁబడుచుండును. అట్టివానిచేఁ గాల్చిన, యుచుప పతిమను గొగిలింపఁజేతురు. మోహముచే నెవఁడు పరప్రీతిపా స్రమును స్వీకరించునో వానిని తేళ్ళగోతులోఁ బడఁ ద్రోయుదురు. పరప్రీతిలను ముద్దుపెట్టుకొన్న దుర్మార్గునిచే వివశూరములయిన పాములను ముద్దులాడింతురు. కామమోహితుఁ డయి యెవఁడు పరప్రీతిని జూచునో వానికన్నులు సూదులతోఁ బొడుతురు. వేదేయ ? పరప్రీతిప్రసంగముచేతను పాపము వృద్ధియగును. అన్నిపాపములలోను పరప్రీతిగ నుపము వలనఁ గలిగినపాపము గొప్పది. దేనికయినను బ్రాయశ్చిత్తమున్నది గాని పరప్రీతిగ మనఁపాపమునకుఁ బ్రాయశ్చిత్తమే లేదు. కావున నే నిలువఁటిపాపపుఁబని కంగీకరింపను. నే నజ్ఞానను, ఇట్టిదానను, నాభోగము నట్లువఁటివారు, ఇట్లువఁటివారు గోరుదురు. అని యేమేమో వ్యాఖ్యానము చేయుచున్నావు. కాని యాలోచింపఁగా నది యంతభాగ్యుఁడేదు. ఏటిగఁ జూచినను జెడదయే యగునదిదేహమునకు మృత్యునియనగా నేమున్నది ? దేహమే నిత్యము గానవ్వదు. నీవుట్టిదానిభోగముమాత్ర మెట్లు నిత్యమగును ? నీవే భంగపడినవారితో నా క్షుణ్ణపాద్యము చేప్పవచ్చును. ఎవరియిష్టము వారిది. తాముతాము చేసికొన్న పుణ్యములో పాపము లో తామే, యనుభవించుదురు. కావున నోకరు చేరిగనా యని మఱొకరు చేయరాదు. నీతోఁ జెక్కుమాట లాడవలె ? స్వల్పభాగం జెప్పినను నేను వినును. నియిచ్చకు వచ్చినమచ్చునఁ బొమ్మకొరెని యిటుదేవాంగమహాక్షుని విరాళిరెంచినతోడనే యాచగ్గా కర్మశోకపరీచిత్తురాలై తుత్తని నిందించును నిట్లనియె. ఛీ ! మూఁగా ! ఇంతకేను

చిత్తుఁడవని యనుకోనై తిని. నీనిత్యానిత్యవివేకము కాల్చునా ? నీజ్ఞానమొందులకు పయోగించును ? నీవు నిజముగాఁ బురుషుడవేనా ? ఇట్టి నిరసవ్యాదయమునకు నావంటిదానిభోగ మెట్లబ్బగలదు ? ఎంతో రసికశేఖరుఁడైన నే కాని యెంతో పుణ్యము చేసిననే కాని నాపాండు దొరకడు. నీవు వజ్జిబుదితక్కువవాడ వనియు నీరనుడ వనియు నిపుడు తెలిసికొంటిని. నే నింత దైన్యముగాఁ బ్రతిమాలుకొన్నను నన్ను గ్రహింపకపోతివిగాదా ! కావున నీవు శత్రువులచే జక్కి దైన్యమును బొందెదవుగాక. వారు నీన్ను బంధింతురుగాక. దుర్ముడి ! నే నిచ్చినశాపము నీ కమోఘ మగుగాక. నీపౌరుష మంతయు నెందులకును బనికిరాకుండఁ బోవునుగాక. నీవిలువయు నయిదువేలసంవత్సరములు శూన్యమై వయిపోవుదువుగాక. అటువయిని మరిల బ్రాహ్మణుడ వగుదువు. అని యిటు శపించి రంభ యతనిని విడిచి పోయినది. తరువాతను దేవాంగుడును 'గొంతవఱకుఁ జింతించి చేయునది లేక' 'యీశ్వరాజయిది' యని నిశ్చయించుకొని తనవట్టణమువై పు బయలుదేఱెను. ఇటు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములో దేవాంగచరితమున

దేవాలసనికి రంభాశాపప్రదాక మన్నది పదునాకొండవ యధ్యాయము. పరడైరడవ అధ్యాయము. తరువాతను సూర్యుడు తనశైలియలికి వివాహము చేయ నిశ్చయించుకొన్నవాడై బ్రాహ్మయెందఁబోయి యుట్టనియె. దేవా ! దేవదత్త యనువీరుగల నాచెల్లెనిని దేవాంగుని కిచ్చి వివాహము చేయ నిశ్చయించితిని. కావున నీవిదాంతప్రకారముగా మంచిముహూ ర్తమాలోచించి చెప్పము. నీవు మాకుఁ బ్రభువుగదా ! అని చెప్పిన నూర్చుని జూచి బ్రాహ్మ యుట్టనియె. ఓ సూర్యుడా ! నేటి కెనిమిదవనాడు ఐ శాఖశుక పంచమిందినమున నోమవారమునాడు రాత్రి యేడుగడియలు దాటి నతరువాతను ధనురగృమున వివాహము చేసిననో శుభావహమగును. అని బ్రహ్మ చెప్పగానే మంచిదే యని యంగీకరించి దేవరా ! తాము నవరవారముగ వివాహమునకుఁ దప్పక దయచేయవల

య. నని చెప్పి యప్పుటినుండి కైలాసమునకుఁ బోయి శంకరునితో నిట్లనియెఁ. మహాదేవా! తమయనుమతినిఁ శిరసావహించి మావెల్లెలిని దేవాంగ మహారాజున కిచ్చి పెండి చేయఁ నిశ్చయించితిని. దాఁబోవువంప మీది నమున వివాహము గనుక మీదంపతులు సరివారముగా దయ చేసి వివాహమహాత్మనము, యథావిధిగా జరిపించి వధూవరులను దీవిం చి నన్నానందింపఁజేయుదురుగాక. అనగానే వారు మంచిదే యనిఁ తరువాత సూర్యుడు కుమారస్వామిని వీరభద్రుని నందిని మఱియు మిగిలిన ప్రమథులను బ్రయత్నపూర్వకముగా బిలిచి యప్పుటినుండి తిన్నగా శ్వేతద్వీపమునకుఁ బోయెను. అట్లు పోయి విష్ణుమూర్తిని జూచి యిట్లనియె. నారాయణా! రాబోవుపంచమిలో మహారమునాడు నా చెల్లెలు దేవదత్తను దేవాంగుని కిచ్చి వివాహము చేయుటకుఁ బెద్దలచే నిరయింపబడినది గనుక మీదంపతులు సరివారముగా దయ చేసి వివాహమహాత్మనము యథావిధిగా జరిపించి వధూవరుల నాశీర్వ చించి నన్నానందింపఁజేయునది యనగానే యాయనయు సంగీకరించెను. తరువాతను లక్ష్మీదేవిని భూమిని పరివారమును వేటువేటుగా నాహ్వనించి యక్కడనుండి స్వర్గము ప్రవేశించి శచీశత్రుఁడయిన యింద్రుని మిగిలిన దేవతలను బిలిచెను. జయంతులను మొదలగువారిని మిగిలినదేవతలనుగూడ బ్రేమపూర్వకముగా వివాహమహాత్మనమునకుఁ దప్పక రావలసిన దని కోరెను. మఱియు నప్పుట నున్న బ్రహ్మరులను, దేవరులను, అదిత్యులను, రుద్రులను, గంధర్వులను మిగిలినదేవయోని విశేషులను బిలిచి తనలోకమునకుఁ వచ్చెను. సందండు, ఉపనందులను నువా రిదఱు సూర్యునిమంతులు గలరు. వారు సూర్యునియాజవలన దిక్పతులు మొదలగు సందఱును బిలిచి యాసంగతి సూర్యునితోఁ జెప్పిరి. అంత నక్కడ దేవాంగుడు సుబుద్ధికార్థుఁడు ననతనమంతులను బిలిచి యిట్లనియె. ఓ మంత్రులారా! మీరిదఱును సూర్యునియొద్దకుఁ బోయి వివాహులగు మెప్పుడు నిరయింపఁబడినదో తెలిసికొని వేగముగ రండు అని చెప్పగానే వారును సూర్యునిదగ్గఁకుఁ బయలుదేరిరి. తొలొవలో మంచిశకనములు కనుపడినవి. వారు రాగానోసూర్యుడు తగురీతిని కాలింది చెక్కు. వారు ముగ్గురును వివాహమునుగూర్చి

మూలలాడుకొనిరి. సూర్యుడు బ్రహ్మచే నిరయింపఁబడిన ముహూర్తమునంగతి యంతయుఁ జెప్పెను. అమాట విని మంతులు వేగముగా దమరాజుతో నాసంగతి చెప్పటకై యామోదపట్టణమునచ్చిరి. తాము వెళ్ళినపని యంతయుఁ దమరాజుతోఁ జెప్పిరి. తరువాత నక్కడ సూర్యుడు తనమంత్రియైన వీరమార్తాండునితో నిట్లనియె. ఓయీ వీరమార్తాండా! నీవు శీఘ్రముగా నామోదపట్టణమునకుఁ బోయి నేటికి మూడవనాడు పంచమిలో మహారమున వివాహమునూర్తుమని దేవలునితోఁ జెప్పి యతనిని సరివారముగాఁ దోడుకొని రమ్మ అనగానే మంత్రి చతురంగబలముతోఁ గూడి యామోదపట్టణమునకుఁ బోయెను. సూర్యునిమంత్రి వచ్చి యున్నాఁ డన్నసంగతి విని దేవాంగుడు తనమంతులను బిలిచి యెమ్మగ్గనుటకుఁ బంపెను. వారును వేగముగా వాద్యఘోషపురస్కరముగాఁబోయి యెదుర్కొని వీరమార్తాండుని బట్టణములోనికిఁ దీసికొనివచ్చెను. క్రమముగ నతఁడు దేవాంగునియంతఃపురములోనికిఁ దగులతొరముతోఁ బోయి దేవాంగునితో నిట్లనియె. రాజా! నేటికి మూడవనాడు పంచమిలో మహారమున వివాహమునూర్తుమని విరయింపఁబడినది. గనుక నాతోఁ గూడ సరివారముగా బయలుదేలి రమ్మ. అని చెప్పి యతనిమంతుల సందఱును వేటువేటుగా బిలిచి యందఱును గలసియే వెళ్ళుద మని యనుచున్న వీరమార్తాండుని జూచి దేవాంగుఁ డిట్లనియె. మహాభాగా! నీ విపుడు వెళ్ళుము. రేపుకె లవాలు జామున బయలుదేలి మేమందఱును వచ్చెదము. అనగానే యతఁడు మంచిదే యని యిట్టికిఁ బోయి వత్తాంత మంతయు సూర్యునితోఁ జెప్పెను. తరువాతను సూర్యుడు విశ్వేశ్వరదగ్గఱకుఁ బోయి "మహా! మాదేవదత్తకు వివాహము తటస్థించినది గనుక వేగముగాఁ గల్యాణమంటవము. సిద్ధముచేసి యిమ్ము" అని చెప్పగానే యతఁడు శుభకరమయిన వివాహమంటవము సిద్ధముచేసి యచ్చెను. అది హేమప్రాకారనిలయము. పగడముల స్తంభములతో శోభితము. నజ్రపు ఫలకలతోఁ గప్పఁబడినది. మఱియు మంచిపూజలతో బనిపాని, తన మంతయుఁ జూపి సిద్ధముచేయఁబడినది. మఱియు రత్నాలవలభులు, పుష్పరాగములలపులు గలిగి వివిధరత్నములచే నగితమయి యనేక

సినులు మంగళగోనములు పాడుచు నీరాజనము పట్టిరి. ఇంద్రనియాజ చేతను కల్పవృక్షము కామధేనువు చింతామణి యందటకును భోజనమును సమకూర్చినవి. ఈతీతిగా నాలుగుదినములు వివాహమహోత్సవము జరిగినది. తరువాతను దేవాంగరాజు సంతోషించుచు నుత్సవోపయోగములయిన దివ్యస్త్రములను ముందుగాఁ బూర్వతీవరమేళనరథల కేచ్చెను. తరువాత బ్రహ్మ విష్ణువు మొదలగు ముఖ్యదేవతల కిచ్చి యనంతరము పెండికి వచ్చినవారందఱకును వారివారియోగ్యతకుఁ దగినవస్త్రముల నిచ్చెను. పిమ్మట నొకదివ్యాంబరమును శైరవున కీయఁ జోగా నతఁడు పున్నుకొక మిక్కిలి కొపించి శిరస్సు కంపించుచు దేవఘన కీటనియె. రాజా! యింతనేపటికా నేను నీ కగపడితిని? అందఱకును చుందుగా వస్త్రము లిచ్చి తరువాతను గదా మిగిలినగుడ్డముక్క నా కీయ వచ్చితివి. మొదటనే నా కీయవలదా? నే నిపుడు పుచ్చుకొను. దత్తేశ్వరము నాకుఁ దగదు. అని యతఁడు తన కిచ్చినవస్త్రము ను జింపి జమ్మిపెట్టుపైని పడవైచి నాకు దివ్యమయినవస్త్ర మొకొకటి యిమ్మునెను. అది విని దేవాంగుఁడు “నే నిచ్చినవస్త్రము నీరీతిగాఁ జేసితివి గావున మఱి నీ కీయఁగూడదు. నీయవము వచ్చినచోటికిఁ బాము. అనగానే దుష్టాత్ముఁడగు శైరవుఁడు పరమేశ్వరునియొద్దకుఁ బోయి యాయనకు నమస్కరించి యిట్లనియె. దేవా! దేవాంగుఁడందఱకును వస్త్రము లిచ్చినన్న మఱివిపోయి తుదకు మిగిలినది నాకీయ వచ్చెను. అని చెప్పగానే శివుఁడు దేవాంగుని జ్ఞాచి వీనికి వస్త్రము యిన దివ్యవస్త్ర మిమ్మునెను. అప్పుడు దేవాంగుఁడు శివునకు నమస్కరించి దేవా! నేను దివ్యవస్త్రము నీయగా దానిని జింపి జమ్మిపెట్టుపై వియున్నాఁడు చిత్తగింపుఁ డనగానే శైరవుఁ డీశ్వరునివంకఁజూచి “అయ్యా! అథఁ డిచ్చినవస్త్రమును నేను గోపించి చింపి జమ్మిపెట్టు మీఁదను పెట్టినను నాకు మంచినవస్త్ర మియొకపోయెను.” అని యనుచున్న శైరవునిజూచి శివుఁడు “నీవు కోపించి చుట్టు చేసితివి గనుక నెప్పుడును జమ్మికిందనే యుండుము” అని వానిని శపించెను. తరువాత నూర్పుడు తన పైలైలగు దేవదత్తకును మఱిదిక్కిన బెక్కుమందపుత్రులగులను గుఱములను రథములను, ఆభరణములను

మంచసంకీర్తనము బలుద్వారములతోఁ గూడి యద్వితీయముగా శోభించునట్లు చేయఁబడినది. ఆమంటపము సుమారుగా నొకయోజనము పెడల్పుగల్గునట్లుగా నిర్మింపఁబడినది. దానిమధ్యమున ముత్యాలతో నొకమంటపమును నిర్మించెను. దానికిందను నలుపలకలుగా నొకయరుగు కట్టెను. వహువరుల నిమిత్తమయి దానియందు రెండుపీఠములు కల్పించెను. మఱియు బ్రాహ్మణులకొరకు. వెన్నపీఠములు నిర్మించెను. అంతటను నానాత్మ వినిర్మితములయిన సింహాసనములు ఊన్నతములు హస్తములనయి యుండునవి కల్పించెను. ఈరీతిగాఁ దనవనినానితన మంతయుఁ జూపి చేసినమంటపమును దెచ్చి విశ్వకర్మ తనయలుడగు సూర్యునికి సమర్పించెను. దానిని జూచి నూర్పుడును జూల స్తుతీజేసెను. తరువాతను దేవాంగుఁడు కైలాసమునకుఁబోయి తనవివాహమునకుఁబ్రధవగు శంకరభగవానుని బిలిచి క్షేత్రద్వీపగునకుఁబోయి నిమిష నిమిష లిల్పి యచ్చటనుండి స్వర్గమునకుఁబోయి యిచ్చుని బ్రహ్మను దిక్పాలకును వివాహోదము పచ్చుటకై ప్రార్థించెను. చుట్టియు భూలోకములోనుండు రాజులను మంత్రులను సవరివారముగాఁ బిలిచెను. తరువాతను దేవాంగుఁడు తెల్లపాటబామునఁ జతురంగబలసమేతముగా బ్రాహ్మణులను పురోహితులను బురస్కరించుకొని మంగళవాద్య ఘోషములతో వందిమాగధులు సుతీచేయుచుండగా బయలుదేరి సూర్యలోకమునకుఁ బోయెను. తరువాతను బ్రహ్మాది దేవతలు శివుఁడు ప్రమథగణములు విష్ణువు మొదలగు భాగవతులును దేవలనివివాహము చూచుచుటకై సంతోషముతో నూర్పులోకమునకు వచ్చిరి. తరువాతను మహాతేజశ్శాలి యగుసూర్యుఁడు దేవతలయందఱ మొదలుటకును దేవదత్తను దీసికొనివచ్చి దేవాంగుని కిచ్చెను. తిలోక సుందరి యగునాబాల ముత్యోకములను మోహింపజేయుచు నుండెను. మఱియు నామె సర్వాంగసుందరి యగుటచే బ్రహ్మప్రయత్న పూర్వముగా న్యతీరించిన టున్నది. శచ్చిదేవి యింద్రునకుంబలె నామె దేవాంగునకుఁ దగి యున్నది. తరువాత నా దేవలమహారాజు బ్రహ్మ మొదలగు దేవతలగుమకుమున నామెకంతమునందు మంగళసూత్రమును గట్టెను. బ్రాహ్మణులు మంత్రములు చనుపుచు నక్షతాహాము చేసిరి. సువా

తటస్థింపలేదు. పతివ్రతాధర్మము బాగుగా నుండెను. ఎక్కడఁ జూచి నన్యకలహాసముమాటయే లేదు. చుట్టూము లేదు. లోభితన మెట్టిదో అతనిపజలకుఁ దెలియదు. ఆకస్మికభయములు లేనేలేవు. అందఱును సంతోషించుచు నన్యోన్యప్రేమగా నుండెడివారు. ఇట్లు సర్వానందకరముగా రాజ్య మేలుకొనుచుండగా నాదేవాంగమహారాజునకు దివ్యాంగుడు, విమలాంగుడు, భవభాంగుడు నని ముగ్గురు కొడుకులు పుట్టి యుగ్మి హోత్రత్రయమువలె వారు పెరుగుచుండిరి. దేవాంగుడు సకాల కుకులచే జాల సంతోషమును బొందుచుండిరి. దేవాంగుడు సకాలమున పారికి జాతకర్మాదిక్రియలు నిర్వర్తించుచుండెను. వారు సర్వనిద్యులును నేర్చుకొనిరి. ధర్మావత్తులు; వారుక్రమముగా యశావసనంతులయిరి. వారికి మేనమామయగు సూర్యునికుమారిలను స్వర్ణప్రభ, పద్మాక్షి, పువలాక్షి యనుబాలికలను దెచ్చి తండ్రి వివాహములు చేసెను. దేవాంగుడును దేవదత్తయను కుమారులను గోడండ్రను జూచుకొని చాల సంతోషించుచుండిరి. తరువాతను దేవాంగుడు పెదకుమారుడగు దివ్యాంగునికి యాపారాజ్యపట్టాభిషేకము చేసెను. అతడు బుద్ధిమంతుడు గనుక మంత్రులతోఁ గూడి యథావిధిగా రాజ్య మేలుచుండెను. రాజ్యమునులూరా! దేవాంగుడు శైషునికూతురగు చంద్రభేయందు సర్వతేజానరేషన్యుడను ధర్మాత్ముడును మహాబులమును నగునుధర్మ డనుపేరుగల కుమారుని గణము అతడు శతశాధిపతియగు శూరనేనుడు గ్రహించుచుండెను. తరువాతను కరుణదేవతాధిపతియగు వాణు చేసిన గర్భిణి. దేవాంగునిరాజ్య మంతయు ఖోభింపఁజేసెను. వాణు చేసిన యశకారమునగతి యంతయు దెలిసికొని తనపరాక్రమముచే వానిని శూరంగమునకు బతి యిచ్చి ధర్మవర్తనం డగు తనకుమారుని సుధర్మ డనుపానిని వానిరాజ్యమున స్థాపించెను. ఆకుమారుడును పుండరీకపురమునం దభిషిక్తుడై తండ్రివలేనే ధర్మముగాఁ బాలించుచుండెను. తరువాతను కరుణాధిపతి యగునుధర్మ డనువాని కవంతిరాజుకూతును పుష్కల యనుదానిని దెచ్చి దేవాంగుడు పెండి చేసెను. నిర్వక్రపరాక్రమనిధి యగునుధర్మ డానుందరితోఁ గూడి సర్వభోగముల సనుభవింపచు యథాన్యాయముగా రాజ్య మేలుకొనుచుండెను. దేవాంగుడును

దాసీదాసజనమ్మును గానుకగా నిచ్చెను. వివాహము పూర్తికాగానే బ్రహ్మాదిదేవత లందఱును దమతమమందిరములకుఁ బోయిరి. దేవాంగమహారాజును దనభార్యను బరివారమును వెంటఁబెట్టుకొని ఛాయాదేవియొద్దను సూర్యునియొద్దను నెలపు పుచ్చుకొని యామోదపర్వణమునకుఁ బచ్చియెప్పటియట్లు సంతోషముగలుగునట్లు ప్రజలనందఱును బరిపాలించుచు దేవదత్తయను భార్యంగూడి యంద్రుడు శశిదేవితో బలనే చిరకాలము నర్జునులును ననుభవించుచుండెను. ఎవడు భక్తిశ్రద్ధా తాత్పర్యములతో నదేవాంగమహారాజువివాహవృత్తాంతమును వినునో చదువునో వినిపించునో యతడు సకలమనోరథములను బొందును. మతియు నదేవాంగమహారాజుయొక్క వివాహకథను జదివినపుడు వస్త్రములను మంగళసూత్రమును దానము చేసినవారికి శివునియనుగ్రహము వలన నెలనుభుములును గలుగును.

ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములోని దేవాంగచరితమున దేవాంగుని వివాహమన్నది పండ్రెండవ యధ్యాయము.

పదుమూడవ యధ్యాయము. సూతుఁడునులూరా! తరువాతను దేవాంగుడు యథావిధిగాఁ బ్రజలను పాలించుచుండెను. అతఁ డింద్రుఁడమరావతిని శాలించునట్లు పాలించుచుండగాఁ బ్రజలందఱును గడుపునఁ బుటివబిడలవలె సం తోషింపఁచుచుండిరి. ప్రజలు నానాటికి వృద్ధి నొందుచుండిరి. భూమి, ధలవంత, మయినది. గుణవంతుడగు పెనిమిటి దొరికినప్పుడు స్త్రీ సంతోషించునట్లు భూమి సంతోషించుచుండెను. కాలము తప్పక వానలు కురియుచుండెను. వజంతువునకును బీడలేదు; ప్రజలు విద్యావినయ సంపన్నులైరి. బ్రాహ్మణులు తమతమవర్ణధర్మముల నాచరించుచుండిరి. అందఱును మంచివారు. గోష్ఠోపదామం దానకులు. సదాచారతత్పురులు. పురాణములయం దాసక్తి గలవారు. అందఱకును జ్ఞానమనం దభిలాషయెక్కుడాయెను; మతియు సాతనిరాజ్యమందుదుర్మార్గులు, దుష్ఠితులు, దరిద్రులు, కుంటిపాండ్రు, గ్రుడ్డివాండ్రు, రోగులు, గొడ్డువాండ్రు మొదలగునిందులు లేరు. శిన్నలకుఁబెదల తుండ్రియలు చేయునవసరము

దక్కినపుత్తులతోగూడి తనరాజ్యమును, సరిపాలించుకొనుచుండెను. ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములోని దేవాంగవరితమున దేవాంగ రాజ్యపరిపాలనమన్నది పదుమూడవ యధ్యాయము.

పదనాల్గవ యధ్యాయము.

ఇట్లుండగా రాక్షసులు చేవగంధర్వాదు లందఱును దివ్యవస్త్రములను గట్టుకొని తమ్మును నవ్వుట చూచి వారందఱును దేవాదులను చూచి యంతయు దమప్రభువగు నజిదంష్ట్రునితో జెప్పిరి. పూర్వవైరముచేత దేవతల శేయస్సును సైవజాలక యావజ్రదంష్ట్రుడు కోపించి యింద్రాది దేవతల సందఱును జయించి శత్రువులు లేకుండఁ దానే మూడులోకములను పాలించుచుండెదను. గాక యని తలంచి యాదుర్బుద్ధి తపతమ్ములను వ్యాఘ్రున కుగ్రిండు; పర్వజహ్వీడు ననువారిని బిలిచి యిట్లునియె. తమ్ములారా! చింతింకదా! దేవతలపొంగు. దివ్యవస్త్రములచేత సలంకరించుకొని గర్వించి తిరుగుచున్నారట! మీఁదు మిక్కిలి వస్త్రములు లేవని మనలను నవ్వించున్నారట! వారికి దేవాంగుడు వస్త్రములు నేని యిచ్చువాడట! వాఁడును. వారినే యనున రించియున్నాడట! వాఁడు ముల్లోకములవారికిని వలసనట్లు దివ్యవస్త్రములను నేని యిచ్చియు మనకొక్కరికిని వస్త్రము లియకపోయెను. మూచితిరగదా! వానిపొగుఁబోతునము! పోనిండు. నేవాలయము లోనున్నవ్యక్ష శంకరుఁడును వస్త్రము లందఱును నిచ్చి మన కిచ్చుట మనానినాడు. దేవతలు వస్త్రములచే నలంకృతులయి యుండుట మూచినదగ్గఱనుండియు నామనస్సు మిక్కిలి పట్టుదులగలదై యున్నది. ఇంత బలవంతుల మయ్యను. చేతగొనియట్లు. వాంఛ వేరొకళములు చేయుచుండగా సహించి యుంటిమి. ఇంతకంటె నేమికావలయును? కనుక మనమిప్పుడు దేవతలను వివాశమును బొందింతము. ఇంద్రుని జయించి స్వర్గమునుండి గెంటివైచి శత్రుమాత్రము లేకుండ మనము ముల్లోకముల నేలుకొందము. అట్లు చేసితిమేని వైభవ మంతయు మనదియే యగును. అనియట్లు చెప్పినయన్న మాటలువిని తమ్ము లిట్లనిరి. అన్నా! నీవన్నమాట నత్యుక్తే, నిస్సంశయముగా దేవతలు మనలను నవ్వించునై

యున్నారట. ఇట్లనీపు చెప్పినలెండవనంగతిమాత్రము కష్టనాధ్యమని తోచుచున్నది. ఏమనగా మనము పురాకమించినతోడనే యింద్రుఁడోడిపోయినతో నానంగతిని విషమూర్తి చుకము పట్టుకొని వచ్చును. అవిష్కమూర్తిని మనము జయింపజాలము. బుక్కవిష్కనిదక్కఁదక్కిన వారి నోర్చగలము. గాని వానితో మాత్రము యుద్ధము చేయనోపము. అని ఇట్లు చెప్పిన తమ్ములవూటలు విని యాలోననాపూర్వకముగా నన్న టుట్లనియె. తమ్ములారా! మీఁదు మొదటినుండియు నిష్కమూర్తికి భయపడును నేయున్నారట. ఏమయినను సరియే మనలను నవ్వించునై యింద్రాది దేవతలను మాత్రము యుద్ధరంగమునందు బీడించి పదిదిక్కులకును బరుగులెత్తుట చేయుదము. అట్ల చేసితిమేని మనలను నవ్వినందులకు నిక్షయగ్రును. నామనోరథమును బూర్తి యగును. దేవతల యువను జరిపవలయు. ననియే నామతము. ఇంద్రాదులను ముందుగా బీడించి మనోరథమును బూర్తి చేసికొందము. పయనిజన్ముతో విష్కతో పచ్చగాక. చూతము. అంతగా వచ్చినవ్యక్ష డప్పటిసంగతి యాలోచించుకొందము. బిక్షవేళ నితాకు విష్కనినలన సంతగా భయ మున్నవో తెండు. శివునిగూర్చి తపస్సు చేయుదము. ఆయన కరుణించి నరముల నిచ్చును. తరువాత నే యింద్రాదులను జయింతము. మనకు వారివలన గలిగినయవ మానమును దీర్చుకొందము. తావున మనము ముదిదుగాఁదపస్సునక్కఱ బోవలయుటనామతము. మీయు దేశముగూడఁ జెప్పఁదని యనగానే వారిదఱునుగూడ సంగీకరించితి. అముగనరన్నదమ్ములును నిరక్షప్రదేశము నకుఁ బోయి హోరములయిన నియమముల నవలంబించి తమశరీరములను చపస్సుచేర్చి శింపఁజేసికొనుచుండిరి. తద్దేవతలను శివుఁడు పితృత్వముయి యట్లనియె. రాక్షసులారా! మీతపస్సులకు మెచ్చితిని. మీకుగూఁపలసినవైదుము. లషగుఁడు. ఇచ్చెదను. అని శంకరుఁడనగానే యూరాక్షసులు ముగియను. దురదృష్టవంతు లగుటంజేసి యట్లని. యడిగిరి. దేవా! మాతపస్సులకు మెచ్చితివేని లోకములో నంతటను సూరులు వెలుగు లేకుండఁ బోవునట్లు వర్షము. ఇదియే మాకోరిక. మీరు బూర్తి చేయుము. అని యడిగినవారిమాటలు విని శంభుఁడెట్లని. రాక్షసులారా! మీరు కోరినవర మీయరానిది. మహాకవరమును

అక్షరములు
యొక్కయు, క్రిందపక్షపురాములొని దేహంగచరితములొ రాక్షసుల
నీవచ్చి యుదనందంభ వన్నది పదునాలవ యధ్యాయము.

గులతో నేనుగులు కాలుబలముతో గాల్పలము పోరదొడగెను. ఇట్లు నాభ్యావిధములయిన యాయుధములతోడను యుద్ధము చేయుచుండగా రథములచచ్చుచు, ఏనుగులఘోరకారములు, గుఱ్ఱములకేరింపులు, ఘదాతుల సింహగరజములు బాహువుల నప్పగించినవచ్చుచు ధనుస్సులటంకారములు ధీశంఖాదులచచ్చుచు మిగిలినవాద్యములచచ్చుచు, కావ్యాభులు ధూర్యములు మొదలగువానివచ్చుచు కలిసి మూడులోకములను జెవుడై తింప మొదలిడెను. సముద్రములు కలగిపోయినవి. కులపర్వతములు భ్రాంతిని బొందినవి. తరువాతను ఘోరముగా జీతటి వ్యాపించినది. అప్పుడు రాక్షసులు తమయాయుధముల వెలురుచే జూచి దేవతలన్న గొట్టుచుండిరి. మఱి కొందఱు కిరీటములకాంతులచే జూచి కొట్టుచుండిరి. తరువాతను మహాబలవంతులగు రాక్షసులచే గొట్టబడి దేవత లందఱును బరాజులు లగురి. ఇట్లుపాటిపోయి భయపడుచు దేవతలు స్వర్గములలో బ్రవేశించిరి. ఘోరవిక్రమలగు రాక్షసులు దేవతల నందఱు జయించి నేటికి యుద్ధము చాలు నని తలచి సంతోషులై క్రమముగా నీరమాహేంద్రపర్వతములలో బ్రవేశించిరి.

తరువాతను రాక్షసులచే భాగుగా దెబ్బలుతిన్న యాదేవతలందఱును దేవేంద్రునితో గూడి శంకరుని శరణు చొచ్చుటకై బయలుదేరి కైలాసపర్వతముపై నున్న శివుని జూచి య నేకవిధములుగా నుత్తివేసిరి. వారు చేసిన సుతులకు సంతోషించి శివు ధీటునియె. దేవతలారా! మీకుగుశలమేకదా! ఇంద్రా! నీకు శేమముగదా! నీవజ్జిము రాక్షసులగర్భము నభ్యర్చుచున్నదిగదా! అని యిట్లు శివుఁ డడుగగా దేవత లాయనతో నిట్లనిరి. పరీభూ! తమదయనటగ మా కందఱకును శేమమే కాని వజ్జిదంష్ట్రుల డనురాక్షసుఁడు మమ్ములను బాధించుచున్నాడని నిన్నుటిదిగనమ్మి వానితో యుద్ధము చేసి చాలఁ బ్రీతిపడబడితిమి. ఆరాక్షసుఁడు బహురాక్షసులతో గూడి వచ్చి స్వర్గద్వారములను నిరోధించెను. కరుణానిధి! తమ్మును శరణు చొచ్చితిమి. మమ్ములను గాపాడ లోలయును. శంకరా! మే మారాక్షసులతో యుద్ధము చేయఁజాలము. యగ్రాక్షసులవధోపాయము సెలవీయవలయును. ఇట్టి వానితమ్ము లిడఱు నీవన్నరు. వాఁడు ముఱియు దురాత్మని యుద్ధభూమిలోనికి నచ్చియున్నవాని

ఘోరవక్త్రునితోడను సర్వజన్యునితోడను యుద్ధము చేయుట నైన రికి శక్తి యుండును? మఱియు నానజదంష్ట్రునికుమారులు కాలాంత కనములు సూర్యకోపుఁడు, అగ్నికోపుఁడు ననువా రున్నారు వారిని సహింప మావశము గారు. ఆరాక్షసునిమేనుల్లగు ధూమనేత్రునిడజి హ్యులనంగతి చెప్పనే యక్కఱలేదు. మహామతీ! ఆరాక్షసు లందఱును జచ్చునపాయ మాలోచించి మాకు సెలవీయవలయును. రాక్షసులను నశింపజేసి మమ్ముల నెట్లయిన గాపాడవలయును. భక్తవత్సలా! డిక్కువేక నిన్నే శరణు చొచ్చితిమి. అని యిట్లు దేవతలు చెప్ప్యకోగా శివుఁడు శిరస్సును కంపించి త్తణాకాంక్ష మూర్తోచించి “మంచిది” అని చెప్పి దేవాంగునివంక జూచి యిట్లనియె. దేవాంగా! నీవు పోయి యింద్రాదులకు సాయపడుము. రాక్షసులను జయించుము. చతురంగబలముతోడను నీకుమారులతోడను గూడి యింద్రాదిదేవతలను వెంటఁజెట్టుకొని వెంటనే రాక్షసులను జంపుము. అని యిట్లు శివుఁ డాజ్ఞాపించినతోడనే దేవాంగమహారాజు చిత్త మని యంగీకరించెను. తరువాతను శివుఁడు దేవేంద్రునితో మరల నిట్లనియె. ఇంద్రా! నీవీదేవాంగుని సాయముగాఁ దీసికొని యుద్ధముచకు బాము; ఇతఁడు వజ్రదంష్ట్రాదులగు రాక్షసులను దప్పక జయించును. అని యిట్లు శివుఁడు చెప్పినమాటలు విని సంతోషించి యంద్రుని ధీటునియె. దేవేశా! యట్టి కానిమ్ము. తమవాక్యముచేతను రాక్షసులు పరాజితు లగుదురుగాక. వాంఛ మమ్ములను జాల బాధించుచున్నారు. అని చెప్పి దేవదేవుఁ డగుశివునకు సమన్వరించి యతనియాజను బొంది దేవాంగునితో గూడ బఱులు దేరెను. అప్పు డింద్రునితో దేవాంగుఁ డేటునియె! దేవేంద్రా! నీ విపుడు దేవతలతో గూడి స్వర్గమునకుఁ బొమ్ము. నేనును జతురంగబలముతో నీయనుపదమే వచ్చుచున్నాను. అని చెప్పుకొనే వేగముగా రమ్మని చెప్పి దేవతలతో గూడి సంతోషించుచు నింద్రుఁడు స్వర్గమునకుఁ బోయెను. తరువాతను దేవాంగుఁ డామోదపటణము చేరెను. ఘోరహోరులను చిలిచి చతురంగబలమును నిద్రము చేయనట్లు జూపించెను. తరువాతను వారందఱును గూడి. వాద్యధ్వనులు మ్రోగుచుండగా రాజపుత్రులతో గూడి స్వర్గమునకుఁ బోయెను.

ఇంద్రుడు తనకు సహాయము చేయ వచ్చినవారి సందతులను గౌరవము గా నెదుర్కొని పట్టణములోనికి దీసికొనిపోయి యతిథినత్కారమును యధేష్టముగా జేసెను. నాడు రాక్షసులు యుద్ధమునకు రారని తెలిసి కొని నాటిరాత్రి సుఖముగా వెళ్ళించెను. మఱునాడు తెల్లవాఱగానే ఘోషారలను బిలిపించి దేవస్థానము సంతస యుద్ధమునకు సిద్ధముగా నుండునట్లు చేయుండని యాజ్ఞాపించెను. యుద్ధప్రయోగమునకు సూచకముగా రణశబ్దము మ్రోగింపబడినది. దేవత లందఱును నిత్యకృత్యములను నెఱవేఱుకొని యింద్రునియొద్దకు వచ్చిరి. రాజపుత్రుల త్రోగ నూడి దేవాంగుడును మహేంద్రునియొద్దకు వచ్చెను. అందఱును నూడి యున్నారని దేవేంద్రుఁ డనెను. ఇంతట వజ్రదండ్రిఁడు మొదలగురాక్షసులు వచ్చి దేవతలతో దొమ్మిగా యుద్ధముచేయ మొనరిడిరి. దేవతలు రాక్షసులు ఋష్యరమును జయించుతలంపుతో గొట్టుకొనుచుండిరి. శరారులగు దేవతలు రాక్షసులను గట్టిగాఁ గొట్టిరి. రాక్షసులు, దిక్కులేక న్యాసునకుఁగిని శరణువొచ్చిరి.

ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాంధపురాణములోని దేవాంగచరితమున దేవదానవ సేనాయుద్ధమన్నది చదునై దన యధ్యాయము.

పదనాటన యధ్యాయము.

నూతన ఇల్లు రాక్షసులు కొట్టబడి వెళ్ళిచెదరే పోయిన తరువాత మహాబలుఁడును మహాప్రాజ్ఞుఁడును శత్రుతాపహమున నగు దేవలునియొద్దకు వచ్చి యారాక్షసుఁడు మధురముగా నిట్లనియె. దేవాంగరాజా! నీవు యుద్ధములో ధనుస్సు పట్టుకొని బ్రశయకాలపు మేఘుని వలె బ్రకాశించుచున్నావు. బాణవర్షముచే శత్రువులను ముంచివైచుచున్నావు. నీతో యుద్ధము చేయుటకు నేను దక్కఁ దక్కినవారు పని కిరారు. అడవిలో సింహము మృగములను బురుగులె తించునట్లు నాశత్రువులను నిర్మయముగాఁ బరుగులె త్తించును. గొప్పది యగురథ ఘోషముచేతను భూమస్థంతరిక్షములు నిండునట్లు చప్పుడు చేయుదును. అముల్గులొడినుండి పాములవంటి బాణములను దీసి ప్రయోగింతును. ఈశ్వరునితో సంధకాసురుఁడు యుద్ధముచేసినట్లు నాయొక్కనితోడనే

యుద్ధము చేయుదువుగాక. అని యిట్లు రాక్షసుఁ డనగానే దేవాంగుఁడు సంతోషించి నవ్వుచు ఖడ్గముతో నారాక్షసుని గొట్టెను. ఆ దెబ్బకు నొచ్చి యారాక్షసుఁడు మర్మశేదకములగు బాణములచే దేవలని గొట్టెను. మరలఁ దొంబదిబాణములచే సకలమయిన మర్మస్థానములయందును గొట్టెను. రాక్షసుఁడు ప్రయోగించినబాణములు తగిలినయూదేవలుఁడు కిరణములతోఁ గూడిన సూర్యునివలె బ్రకాశించెను. తరువాత దేవలుఁడు కోపించి వేలకొలది బాణములు ప్రయోగించి వ్యాఘ్రపక్తిఁ డనురాక్షసుని గప్పివుచ్చి సింహనాదము చేసెను. ఆరాక్షసుఁడు తనబాణములచే సంతనిబాణములను వారిచి నవ్వుచున్నవానివలెనే యొకబాణముచే దేవలని నుదుటిమోదను గొట్టెను. నుదుటియందుఁ దగిలినయూబాణముచేతను దేవలుఁడు పసమందు గర్వించియుండు ఖడ్గమృగమువలెఁ గన్నట్టుచుండెను. తరువాత నాదేవాంగుఁడు నవ్వుచు నారాక్షసుని నుదుటికిఁ దగులునట్లుగా మూడు వాడిబాణములను ప్రయోగించెను. మూడుబాణములును తగిలి యూవ్యాఘ్రపక్తిఁడు రక్తము నవించుచుండఁగా వర్షకాలములోఁ ద్రిశృంగములు గలపర్వతమువలె నుండెను. తరువాత నారాక్షసుఁడు వేలకొలది బాణములతో దేవలని గప్పివైచెను. కాని గాలి పర్వతమును గదలించజాలనట్లుగానే యతనిని గదలించజాలకపోయెను. అట్లే దేవలుఁడును రాక్షసుని గొట్టెను గాని యుడకప్రవాహము కొండఁ జేయియుఁ జేయజాలనట్లే యేమియుఁ జేయజాలకపోయెను. లోకజయమును జేయుటకు సిద్ధపడిననూర్వు లిద్దఁ జేకమరయునట్లుండఱును. రథములమీఁద నుండిఁ ప్రకాశించుచుండిరి. అనుహారథు లిద్దఱును నిర్భయు లయి యొకరినొకరు బాగుగాఁ గొట్టుకొనుచున్నారు. మఱియు వారిద్దఱును పెద్దపులకవలె నుండి పోరుచుండిరి. ఒకరిబాణము లొకరిని గప్పగా నగవడకుండ నుండిరి. అప్పుడు మేఘములు గచ్చిన చంద్రసూర్యులవలె నుండిరి. భుకమాఱు కనుపడుట యొకమారు కనుపడకుండుటయు గలిగి యుద్ధము చేయుచుండిరి. అట్టిసమయమున రాక్షసుఁ డాదేవలని భయంకరములగు బాణములతోఁ గొట్టుచు నవనవ్యముగాఁ జేసెను. దేవలుఁడు శత్రువు యొక్క జయవిష్కాములను జూచి సహింపక తనరథమునుగూడ నవన

వ్యముగజేసెను. మండలవిభాగములయందును గలప్రత్యాగతములయందును పారిడత్తిని ఘోరముగా దొమ్మియుద్ధము జరిగినది. ఒకరి నొకరు చంపుదమను నుద్దేశముతో నాకరాంతము బాణముల నాకరించి విడుచుచుండిరి. ఒకరినొకరు విరఘనిజేయ నెంచుచుండిరి. తరువాతను మహావ్రాతములు తెలిసినరాక్షసుడు గొప్పగొప్పయత్రాములను బ్రయోగింప మొదలెడెను. మునినరలారా! అప్పుడు మహాఘోరముగా నత్రయయద్ధము ప్రవర్తించినది. అది ప్రళయంతమున లోకముల నాశమును సూచించుగ్రహముల యుద్ధమువలె నుండెను. ఆకాశమంతయు బాణములతో నిండిపోయినది. బాణములరాపిడిచే నగ్ని జ్వాలలు పుట్టినవి. నాశసూచకముగా నుల్కలు పడినట్లున్నది. అప్పుడంతరాళమందున్న సిద్ధులు మొదలుగాగలవా రిట్టియుద్ధ మెప్పుడును జూచియుండలే దనుకొనిరి. మతీయు నిట్టియుద్ధము ముందు జరుగఁజూచిరి. ఆహా! ఏరిజ్ఞాన మేమిహానము! పరాక్రమ మంతకు మించినది. రాక్షసపార్థివుల ధైర్యము నిరూపమాన మయినది. ఏమీ బాణముల ప్రయోగించునేర్పు! ఇద్దఱును బ్రళయకాలపుగాలంతకులవలె నున్నారు! ఇద్దఱు రుద్రులవలె నున్నారు! ఇద్దఱు సూర్యులవలె బ్రకాశించుచున్నారు. అని యిట్లనేకవిధములుగా సిద్ధులు చెప్పుకోమొదలిడిరి. రాక్షసులును దేవతలును సంహనాదములు చేయుచుండిరి. రాక్షసుడును దేవతలకును సత్యద్వంద్వముగా యుద్ధము చేయుచు గన్నులనుండి నిప్పులు రాల్చుచు నొకరి నొకరు దహింతురా యనునట్లు మూడమొదలిడిరి. ఇట్టితీక్షణరముగా యుద్ధము జరుగుచుండు సందర్భమున దేవాంగుడు తనహస్తలూపమును జూపుచు నొకబాణముచేతను సారథిని రెండుబాణములచే ధ్వజమును, సాల్మగు బాణములచే గుఱములను; అరచంద్రబాణముచే వానిధనుస్సును దెగఁగొట్టి ధనుస్సులేని యోధాక్షుని మూడువందల వాడిబాణములతోఁ గొల్లెను. అట్లు గొట్టి మతీయొకబాణ మాకరాంత మాకరించి వానిని ఖండించెను. ఆరాక్షసునిశిరస్సు శక్తిరమునండి వేతై క్రిందఁబడినది. రత్నకుండలము లతో వెలుగుచున్న యాశిరస్సు సభోమధ్యమునండి పడినసూర్యుల బిమువలె వెలిగినది. ఇట్లు వ్యాఘ్రవక్త్రుడుపడిపోగానే రాక్షసు

లందఱును భయపడి పాత్రపోవుచుండగా దేవతలు వెంటఁబడిరి. దేవతలు సంతోషముచే సంహనాదములు చేయమొదలిడిరి. పటువరాక్రమశాలి యగుదేవాంగుని దేవేంద్రుఁ డభినతోష్టముచేఁ బూజించెను. ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములోని దేవాంగచరిత్రమున వ్యాఘ్రవక్త్రుని పక్షివధనున్నది పదనాటక యధ్యాయము.

పదునేడవ యధ్యాయము.

సూతుఁడు—మునులారా! బలవంతుఁడగు వ్యాఘ్రునివక్త్రుడు మృతినొందగానే మిగిలినరాక్షసులు దెబ్బలుతినజాలక తిన్నగా వజ్రదంష్ట్రునియొద్దకుఁ బోయి జరిగినవత్తాంత మంతయుఁ జెప్పిరి. తమ్ముడు చచ్చిపోవుటయు రాక్షసులు భయపడి వచ్చుటయుఁ దెలిసికొని వజ్రదంష్ట్రుడు దుఃఖముతోడను, కోపముతోడను గూడినవాడై సగరేశ్వరుండగు దేవాంగునివీఁదికిఁ బరుగెత్తుకొని వచ్చెను. అప్పుడు దేవాంగుడును వజ్రదంష్ట్రుని నెదుర్కొనెను. పుష్కరమును జయమును గోరుచుండువారిగఱకును వృత్రాసురునకును దేవేంద్రునకును జరిగినట్లు యుద్ధము జరిగినది. వజ్రదంష్ట్రుడు దేవాంగునిపై ననేకములగు బాణములను వర్షించెను. కాని యుద్ధకప్రవాహము కొండ నేమియుఁ జేయజాలనియుట బాణము లతని నేమియుఁ జేయజాలకపోయివవి. రాక్షసుడు ప్రయోగించినబాణములను తనబాణములచే నివారింపకొని తాను పానినిఘోరములగు బాణములతోఁ గొల్లెను. దేవాంగునిచేఁ గొట్టఁబడి రక్తమానునవించుచున్న యోరాక్షసుడు పరాకాలములో జేగురుకొండవలె బ్రకాశించుచుండెను. అంతకుఁ జాల దెబ్బలు తిని పాములవంటి బాణములతో నాదేవాంగుని గొల్లెను. అనేకబాణములచే సారథిని రెండుబాణములచే ధ్వజమును గొట్టి మూడుబాణములచే దేవాలగుని నుదుటి మీదను గొల్లెను. ఆబాణములు నుదుటికిఁ దగిలియుండగా సగరేశ్వరుండగు దేవాంగ మహారాజు త్రికూటవర్తమువలె శోభించెను. తరువాతను దేవాంగుడు కోపించి ధనుస్సును గుండ్రముగాఁ జేసి డెబ్బదిమూడు బాణములచే నారాక్షసుని గొల్లెను. ఒకబాణముచే ధనుస్సును మతీయొబాణముచే ధ్వజమును నాల్గుబాణములచే నాల్గుగుఱములను గొ

టిపడవెచి మరల నెన్నెని బాణములు ప్రయోగించి వానిరథమును పొడిపొడిగా జేసెను, మఱియుఁ జాలబాణములు ప్రయోగించి వానిని బీడించెను, ధనుస్సు పోయినది, సారథి చచ్చెను, రథము లేడు. గుఱ్ఱములు చచ్చినవి. తాను గట్టిగాఁ గొట్టబడెను. వేసవిలోఁ బూచిన మోదుగవలె నున్నాడు. అట్టిరాక్షసుఁడు గాలిలోని చెట్టువలె కంపించి గడచుటకొని దండపాణియగు యమనివలె దేవాంగునిపొడికి బరుగెత్తెను. అట్లు వచ్చురాక్షసుని జూచి పిడుగులవంటిబాణములు ప్రయోగించి వానిచేతిలోగదను ఛేదించి మడిచినసింహమువలె దేవాంగుఁడు ధ్వని చేసెను. దేవతలందఱును సంతోషమాచకముగాఁ గేకలువైచిరి. దేవదండధులు మ్రోగినవి. ఆరాక్షసుఁడు గదపోయి నిరాయుధుడై దిక్కులు చూచుచు నేర్చుయుఁ దోచక పేమకూటముయొక్క శిఖరమును బెల్లగించి చేతఁ బట్టుకొని రాజనొద్దకుఁ బోయి యిట్లనియె. రాజా! పోకుము. పోకుము. తుణమాత్ర ముండుము. నీ వేమో గర్వించి కేకలు వేయుచున్నావు. ఈకొండశిఖరముచే నీపొంక మణచెదను. పిడుగు వడినవడపుక బడి నిన్ను నీరథమును బొడిపొడిగా జేయును. ఇంద్రుడు, మాతొ యుద్ధము చేయఁజాలక నిన్నుఁ దోడు తెచ్చుకున్నాడుగా! వాడు వానిసైన్యముగూడ నీవు పడిపోగానే భయపడి పాతీ పోవుదురుగాక. సాతమ్యుడగు వ్యాసునికర్తని జంపి నీవేమో గర్వించి యున్నావు. బ్రాత్యదుఖతప్రుండనగు నేను నిన్ను జంపి వానిబుణము దీర్చుకొందును. దేవతలపీచ మణచెదను. అపుడు సంతోషించుచు దున్ను. ఓరీ! మాకు వస్త్రము లీయక తక్కిన యందఱులను నిచ్చెదవుగా! ఇప్పుడు చేతికి జిక్కితివి. ఇంక నెక్కడోబోగలవు? నారెదుట బడిననిన్ను గాసాచువాఁడెవఁడో చూచెదనుగాక, అని యిట్లు చెప్పి రాక్షసుఁడు దేవాంగునిపయికిఁ గొండశిఖరమును విసరెను. అపుడు వలసైన్యములో హాహాకారము పుట్టినది. 'దేవలనితి తే మమగుగాక' యని విడులు పలికిరి. ఆదేవాంగుఁ డాకాశమార్గమున వచ్చునునని కొండశిఖరమును జూచి పజ్రబాణములను ప్రయోగించి పొడిపొడి చేసి క్రింద బడనెచ్చెను. అతఁడు చేసిన యాయస్థితకర్మమును జూచి దేవతలు సాధువాదములు పలికిరి. కొండశిఖరము గూలవైచి సర్వచ

సారాక్షసునిపొడిచున వానితోడివాండ్రుమీఁదను లెక్కకు మిక్కిలిగా బాణములను బ్రయోగించి కాలాంతకునియాకృతిని ధరించి భారవాహ మగు ధనుస్సును టంకారము చేయుచుఁ దనరథమును నాలుగునై పులకు ను ద్రివ్యచ నాకాశమును బాణమయముగాఁ జేసి యనేకుల శిరస్సులు ఖండించుచు మిగిలినవారిని నాలుగునై పులకును బరుగులై తీంచెను. శౌరజనును ధనుస్సు చేతఁ బటి విష్ణు డెట్లు యుద్ధము చేయునో యపే దేవాంగుఁడును యుద్ధము చేయుచుండెను. చావగా మిగిలినరాక్షసులు ప్రాణములు విడిచితిలో, బట్టుకొని పాతీపోయిరి. అపుడు వజ్రదంష్ట్రుడు దేవాంగునితో యుద్ధము చేయఁజాలక మహానూయను గల్పించి దేవతాసైన్యముపైని బర్హతవర్షమును గురిపింప మొదలిడెను. అవి ప్రపంచమునంతను గాఢాంధకారమయముగాఁ జేసినవి. ఎక్కడఁ జూచినను పిడుగులవలె రాళ్ళు పడుచుండెను. మాయామేఘములు తెరవితేకుండ వర్షింపఁ దొడగినవ. మహావాయువులు బయలుదేలి దేవతలను గంపింపఁ జేయ మొదలిడినవి. దీనులైన యాదేవతలు రాక్షసమాయను సహింపఁ జాలక మొత్తలు పెట్టుచుండెరి. ఆరాక్షసుఁ డెవ్వరికిని గనుపడకుండ మాతను బ్రయోగించి పీడించుచుండెను. అప్పుడు దేవాంగ మహారాజు మాయానముద్రముతో మునిగియున్న దేవతల నుదరించుటకును, అదృశ్యుడైనయారాక్షసుని జయించుటకును మనస్సులో నిశ్చయించుకొని శివభగవానుఁ డిచ్చిత శత్రుసంహారక మైన ధ్వజమును రాక్షసులపై వైచెను. అధ్వజ మమోఘమైనది గనుక బ్రయోగించినతోడనే రాక్షస మాయనుపోగొట్టి యనేకులను రాక్షసులను జంపినది. కొట్కొలుదిగా వృక్షభములు బయలుదేలి రాక్షసులను జంప మొదలిడినవి. అవి తమ తక్కిలతోడను, కొమ్ములతోడను, తోడ్కలతోడను రాక్షసులను జంప మొదలుపెట్టినవి. మఱియు మహానర్మములతోడను, సింహాఘులతోడను వ్యాఘ్రములతోడను భయంకరములైన వర్షత్రములు, మిక్కిలిని భయంకరములగు గండభేదండములు శరభాదులగు మహాకమ్మగములును, ఉక్మాశని మహాపాతములై, దానపులసైన్యములోఁ బ్రవేశించి రూపు మాపినవి. ఇవియున్న యుష్మత్ ధ్వజమునుండియే పుట్టినవి. చావగా మిగిలినరాక్షసులు వజ్రదంష్ట్రుడను దమవట్టణములోనికిఁ బాతీపోయిరి.

అరాక్షసుడు కొడుకులు మంత్రులు, సైన్యము తమ్ములు మొదలగువా రందఱును జచ్చుటచే దుఃఖించుచు బాత్రిపోయెను. ఇంద్రునితోఁగూడి దేవాంగుడు సంతోషపాఁపుంతుండై తనవారితోఁగూడి స్వర్గములొనికిఁ బ్రవేశించెను. ఇంద్రుడు సత్కరించి, వెనుకఁ దనవారితోఁగూడి దేవాంగుఁ డామోదపట్టణములోఁ బ్రవేశించెను.

ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములోని దేవాంగచరితమున ధృతిప్రభావ రాక్షసపరాభవమన్నది వదునేడవ యధ్యాయము.

వదునెనిమిదవ యధ్యాయము.

సూతుఁ—తరువాతను రాక్షసరాజగు వజ్రదంష్ట్రుఁడు చచ్చిన వారిం దలచుకొని యేడిచి యేడిచి తుదకు దుఖ మూఁపుతోఁజాలక కోపము దెన్పుకొని తనకు బాపవలయునని విద్యుత్కేతునియింటికిఁ బోయెను. ఇంటికి వచ్చినబాపనుజూచి విద్యుత్కేతుఁ డత్యంతమును గూలించి విషాదమునకుఁ గారణ మేమని యడుగగా నావజ్రదంష్ట్రుఁ డిట్లనియె. ప్రియసఖా! రాక్షసశ్రేష్ఠా! మహాబలా! విద్యుత్కేశా! సాక్షాత్కార్యము చేయవలసియున్నది. అని చెప్పగానే వాడువినయ ముతోఁగూడి యేనుచేయుచున్న నీయాజ్ఞను యిసావహించి చేయుదుననెను. అమాట వివగానే వజ్రదంష్ట్రుఁడు సంతోషించి వానితో నిట్లనియె.

ఓయీ! నీ నిపు డొకటి చెప్పెదవినము. పూర్వము దేవాంగుఁడు వేడినసంగతి. యెత్తిగియే యుదువు. నావారధిఁడును యుద్ధములో మృతినొందిరి. ఇదంతయు వానివలననే సంభవించినది. ముఖ్యులందఱును జచ్చిపోయిరి. ఆచచ్చినవారి సందఱను దలంచుకొన్న కొలందిని దుఖము పోచుచున్నది. నేను విరహాఁడ నైపోతిని. గట్టిగాఁదెబ్బలు తింటిని. వేరేయి? దేవతలయెదుట నన్ను వాడునలల విధములుగా నవ్వినేళాకోళములు చేసెను. నేను బన్నినమామయ లన్నియు బోయినవి. నాబల మెందులకును బనికివచ్చినదే కాదు. అది యెక్కడనుండి తెచ్చినవాఁడో కాని వృషభధ్వజమును బ్రయోగించెను. అది మహాత్యాతమును గలిగించినది. సింహమునకు భయపడిన లేడి

దము చేయుచు “ఓయీ దూతా! దేవాంగమహారాజుదగ్గఱ శత్రుసంహారక మగువృషభధ్వజ మున్నదిగదా! అతని నడిగి యది తీసికొని రమ్మ” అని నన్ను బంపియున్నవాడను. మహారాజా! శీఘ్రముగా నాధ్వజ మిమ్ము దానితో యుద్ధదృఢులగు రాక్షసులు ధ్వంసము చేయఁబడుదురు. నిన్నటి యుద్ధములో నాధ్వజప్రభావమువలనఁ బెక్కురు రక్షసు లుక్కుదక్కిరి గదా! చావగాఁ మిగిలినరాక్షసులు వజ్రదంష్ట్రుని పురస్కరించుకొని మరల వచ్చి యుద్ధము వేయుచున్నార. అందఱును జంపగల ధ్వజము దెచ్చి వేగముగా నాకిమ్ము. అని యిట్లు కుటిలండ్ల వచ్చిన యాదూతహూటలు విని నిజమే యనుకొని దైవశశమున దేవేంద్రునికి మేలు చేయతలంపుతో నాధ్వజమును వాచేతి కిచ్చెను. ఆరాక్షసుడు సంతోషించుచు నద్దానిని గైకొని తిన్నగా వీరమహాపేంద్రపట్టణము ప్రవేశించి పజ్జిదంష్ట్రుని సందర్శించెను. వాడఁ బానిని జాలకొరవించి వెంటనే ముఖ్యులగు రాక్షసులను బిలిచి మీరు యుద్ధదృఢులు లయి రండు వేగముగా స్వర్గమును ముట్టడింతుము. అని వారిని సిద్ధపఱచెను. రాక్షసులరాక్షసతైలికొని దేవేంద్రుడు కోపించి దేవసైన్యముతోఁ గూడి రాక్షసులతో యుద్ధము చేయఁబోవుచు దేవలునిరాకను గోర్చి యామోదపట్టణమునకు దూతనుబంపగా వాడు వేగముగఁ బోయి యింద్రునియానతి విన్నవించెను. దేవదూత మాటలు విని యాశ్చర్యపడి యిది యేటిసంగతి చెప్పమా? ముందు వచ్చి దేవరాజు పంపెనని యొకఁడు ధ్వజముతీసికొని పోయెనుగదా! ఇప్పుడు మంత్రాకండు వచ్చి మరలఁ బిలుచుచున్నాడు. అధ్వజముయొక్క మహిమగానీ యుద్ధమునందుఁ జగ్గిపోయినదా? లేక; అది నాది గనుక నింద్రునకుఁ బనికిరాకపోయినదా? మఱి రాక్షసులుగానీ యింద్రుని జయించి పట్టణానిపోయిరా? అని యనేకవిధములుగా సందేహించుచుఁ బుత్రులతోడను సైన్యముతోడను బయలుదేలి యతనికి ముగా స్వర్గమునకుఁ బోయెను. దేవలునిరాకకుఁ బూర్వమే వజ్రదంష్ట్రుడు దేవతలతో యుద్ధము చేసి పాపాత్ముఁ డాధ్వజమును వారిపై విడిచెను. అధ్వజ మెవరిచేతఁ బూజింపఁబడి విడువఁబడనో వానిశత్రువులను యముడు కాలదండముచే బ్రజలను సంహరించునట్లు సంహరిం

చును. అటుసంతో ధ్వజము యథావిధిగాఁ బూజించి దేవతలపైకి విడువఁబడిన దగుటచే నగ దేవతలను త్రొల్లించెనని వెలుదలు పెట్టినది. దానికి భయపడి దేవతలు పాతిపోయిరి. దేవతలు దెబ్బలు తగిలి పాతిపోయినతరువాత దేవాంగుడు సైన్యముతో సాయుధభూమికిఁ బోయెను. రాక్షసుఁ డప్పటి కాధ్వజము నుపహరించి తనపట్టణమునకుఁ బోవ నుద్వక్కుడై యుండగా రాజు చూచి కోపించి పూణముల వర్షించెను. తరువాతను రాక్షసు లందఱును దేవలుని జట్టువాఱుకొని యనేకము లగు సాయుధములతోఁ గొట్టిరి. దేవాంగుని సైన్యముపై నాధ్వజమునకు వజ్రదంష్ట్రుడు ప్రయోగించెను. అది విడచినతోడనే దేవాంగుని సైన్యము సంతను దహించినది. చావగా మిగిలినవారు పదిదిక్కులకును పాతిపోయిరి. తరువాతను రాక్షసు లందఱును నేకమయి దేవాంగుని మీఁద ననేకాయుధములు ప్రయోగించిరి. కొందఱు రథమెక్కి పగములు పట్టుకొనిరి. మఱి కొందఱు సారథుని గట్టివైచిరి. ఇతరులు యుగంధరుని పట్టుకొనిరి. వేటాకొందఱు వచ్చి దేవాంగునిచేతిలోని ధనుస్సు విడిచివైచి యన్యులపాదులు లాగికొనిరి. మిగిలినయాయుధములను విసరివైచిరి. గుఱ్ఱములను జిక్కుకొనివైచిరి. ఇట్లు రాక్షసులకుఁ జిక్కి విడిపించుకోఁజాలక యెట్లు చూచినను దనవారొకరును గంటి కగపడనికారణమునఁ జింతింపుచుండు దేవాంగుని వజ్రదంష్ట్రులను రథమునకుఁ గట్టకొని యాధ్వజము నుపహరించుకొని జయమును బొంది సంతోషపూర్వకముగాఁ దమపట్టణమునకుఁ బోయిరి. దేవాంగునికొడుకు దివ్యాంగుడు దుఃఖనముద్రములో మునిగి తండ్రిబంధనమును గూర్చి చింతించుచుఁ జావగా మిగిలినవారితో నామోదపట్టణమునకుఁ బోయి తల్లిని బహువిధములుగా నోదార్చి ప్రజల నందఱను మిక్కిలి యాజ్ఞాపించి మంత్రులతోఁ గూడి యుండెను.

తరువాతను వజ్రదంష్ట్రుడు తనవారితోఁ గూడి వీరచూపేంద్రపట్టణమునకుఁ పోయి దేవాంగుని విశేషముగ సన్మానించెను. తరువాతను రాక్షసరాజును వజ్రదంష్ట్రుడు వస్త్రనిర్మాతయగు దేవాంగుని సుందరహూటలొడి యతనితో న్నేహమును సుపాదించుకొని తనకొడుకును పద్మిని యనుదాని నిచ్చి వివాహము చేసెను. అగ్నిహోత్రునియ

నువృత్తిపై నాపెను వివాహము చేసికొని యగ్నిదత్తయని పేరువడిన యామెయందు శ్యాలుడు హలుడు బలుడు సనుపేళ్ళగుల మువ్వరు కొడుకులను గనెను. వారు శక్తపక్షపువంతునివలె దినదినాభివృద్ధిని బొందుచున్నది. వారిచే వస్త్రములు నేయించి దేవాంగుడు రాక్షసుల కిచ్చించెను. తరువాతను దేవలుఁ డాధ్వజమును కైకొని మామయొద్ద పైలవది తనయామోదపట్టణమునకు వచ్చెను. తరువాతను శివుని సేవిం చుటకై యతఁడు కైలాసమునకుఁ బోయి యుండగా నతనిని జూచి శివుడు కోపించి యిటనియె. ఓరీ బుద్ధిహీనుడా! నే నిచ్చినధ్వజమును రాక్షసుల కిచ్చి దేవతలను హినింపఁజేసితిని కావున నీవు మహిమ పోయినవాడవయి విద్యాధరుఁడవుకమ్ము. అనియిట్లు శివునిచే శపింపఁబడి యచ్చటనుండి యామోదపట్టణమునకు వచ్చి తనవృత్తమంతయు నచటివారితో జెప్పెను. తరువాతను దేవాంగునిశరీరము లింగమెపోయినది. అది యామోదపట్టణమున రామలింగేశ్వరుఁ డనుపేదనఁ బ్రసిద్ధికెక్కినది. దేవాంగునికుమారుఁ డగుదివ్యాంగుడు రామలింగేశ్వరుని బూజించుచు భూమిని బ్రాలించుచుండెను.

ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములోని దేవాంగచరితమున దేవాంగుని యవతారపురీ యన్నది పదునెనిమిదవ యధ్యాయము.

పదోమ్మదవ యధ్యాయము.

సూతుఁడు—మునులారా! మేరువునకు తరమునఁ బొంచుచుండెను. మనుదేశము గలదు; అందు సత్యసంధుఁ డనురాజు పాలించుచుండెను. అతఁడు దయాశుభ్రుఁ కైమంతుఁడు ప్రాజ్ఞుఁడు తేజస్వి సర్వసమ్మతుఁ డును. నయి. యుండెడివాఁడు. అతని కిందుముఖి యనుమహాతురు గలదు. ఆమె సర్వలక్షణసంపన్నురాలు. లోకములలోని లావణ్య మంతయు నొక చోట రాశిపోసిన టామె వెలుగుచున్నది. ఆమె యొకవాడు చెలిక త్రియలతో గూడి క్షిడకై యుద్ధావనములోఁ బ్రవేశించెను. యశావనవంతు రా లైన యారాజపుత్రి సఖజనముతోఁ గూడి యుద్ధావనములోనిచెట్ల క్రిందను విహరించుచుండగా నొకవిద్యాధరుఁడుచూచి యామెను మోహించెను. ఆమెతో మాటలాడుటకు సమయమును గాచుకొని యతఁ

డుండెనే కాని యామెను విడిచిపోజాలఁడాయెను. అట్లుండి చెలిక త్రియ లొకపడకుండ నామెమనుస్సును దెలిసికొంద మనునభిలాషతో నామెక గపడెను. రెండవమగ్గుడుడో యన నున్నయూవిద్యాధరునిజూచి యామెయు మోహవశపడురాలాయెను. ఆమె యతనియభిప్రాయమును దెలిసికొని తనస్థులను దూరముగా విడిచి యొకరహస్యస్థలమునకేగి యూవిద్యాధరునితో నిట్లనియె.

ఇందుముఖి—పురుషవ్యాఘ్రా! నీ వెవరు? నీ పేరేమి? ఎచ్చట నీయునికి? నీనంగతి. యంతయు నిజముగా జెప్పము. అని యామె యడుగఁగా దనకోరిక పూర్తి యగుననుసంతోషముతో నావిద్యాధరుఁ డిట్లనియె. సుందరీ! బ్రహ్మపుత్రుఁడగు వజ్రహాళి యను విద్యాధరునికుమారుఁడను. నాపేరు పేమవర్ణుఁ డందురు. నిన్నుఁజూచినది మొసలు నామనస్సు నీయందు లగ్నమయి యున్నది. విలాసిని! నిలూ సపూర్ణము. లగునీ క్రేంజిపిసారములచే నన్నానందింపఁజేయుము. అని యతఁడనగానే మొదలే యతనినిజూచి మోహితురాలయి యుండుటంజేసి యపుడు మఱితయనురాగము గలదియై యతనియభిలాషము నంగీకరించినది. మఱియు నతనితో జెప్పవలసినమాట లన్నియుఁ జెప్పి యతనిచే బ్రహ్మాణము చేయించుకొని యతనితో నిట్లు పంకేతము చెప్పినది. సుందరా! నేను శృంగారపురూప జగనల్ప సంధునికుమారి. తను మాతండ్రియింటికి వెనుకభాగమునందుఁ బండకాంతి గలప్రాసాదము సానివాసనము. నే నందుఁ జెలిక తైలతో మాత్రమే యుండును. నీవు నేటిరాత్రికే దప్పక యామెడకు రమ్ము. తరువాతఁ గాగలకార్య మెట్లో యగుగాక. అది యతనితో జెప్పి చెలిక తైలతో నింటికిఁ బోయినది. తరువాతను పంకేతము దెలిసికొన్న యూవిద్యాధరుఁ డామె యొడకుఁ బోయి చిరకాల మానుందరితో గూడి యమందానందము నొందుచుండెను. అదంపతు లన్యోన్యమును గాఢానురాగము గలవా రై కాని యెవ్వరిని దెలియదాయెను. ఇట్లాకవత్సరము గడచినది. అతనివన నామెకుఁ గుమారుఁడు గలిగెను. స్వల్పక్షణసంపన్నుఁ డగు నాశుమారునికేగి గమలాక్షుఁడని నామకరణము చేసిరి. ఆబాలుడు బాల సూర్యునివలె వృద్ధి బొందెను. ఆమె మూడు నెలలవఱకును బాలుని

సంగతియే తనశబ్ద మొదలగువారి కెవ్వరికిని దెలుపకయే దాచి కాపాడుచుండెను. తరువాత నొకనాఁడు తనప్రియుఁ డగువిద్యాధరునితో నామె యిట్లన్నది. పలభా! ఇంతవఱ కెట్లో మనమితమును సంతోషముగా నుంటిమి గాని యిట్లుపైని నీ విచ్చట నుండివేసి మనకు మర్యాద దక్కదు. కావున నెట్లో నాయందలి యనురాగతన గోసివైచికొని నీయిష్టమువచ్చినచోటికిఁ బోము. నీవు పోవునపు డీబాలుని గూడఁ దీసికొనిపోము. నావిషయమే నీవు గాని నీవిషయమే నేను. గాని విచారిగదాచిన లాభము లేదు. దైవము మన కింతవఱకే సందేహమును గల్పించి యున్నాఁడు. నీవు విచారింపక వేగముగా బోము. అని యామె చెప్పినసీతపదములువిని యేమిచేయుటను దోచక చింతాక్రాంతుడై యావిద్యాధరుఁ డాబాలు నెత్తుకొని తిన్నగా నర్జునునకుఁ బోయెను. కమలాక్షుఁ డనునాబాలుఁడు యహవనవంతుడై న కలవిద్యలను నేర్చుకొని యందఱను సంతోషింపఁ జేయుచుండెను. అతనికి రానివిద్యయేలేదన్నపు డీత విభజించి చెప్పనేతా? నమ సజనులును సతనివిద్యాచమత్కారమున కమందానందమును బొందుచుండిరి. అపు డశివభగవానుఁ డూరకయుండెను. ఈరీతిగా నాపేమవదననికుమారుఁ డగుకమలాక్షుఁడు ప్రతిదినమును శివునిమోక్షమునఁ దనయన్నివిద్యలను వినిపించుచుండెను. ఇట్లుండగా నంబికకుఁ బరమభక్తుఁడను విద్యావంతుఁడను బుద్ధిమంతుఁడను నగునివిత్తుఁ డను విద్యాధరుఁ డాకమలాక్షునిచే విద్యలలో నవసూనింపఁబడి వాని నణఁచుటకై పార్శ్వతిని బ్రార్థించెను. దేవీ! అరవికా! భక్తవత్సలురాలా! నీకు నమస్కారము. నేను గమలాక్షుఁడు డనుపిన్నవానిచే విద్యలలో నోటవిమృశించితిని. కావున నీవు నాకై దేవీ! ఎటులయినను వానిపొంక మణచక తీరదు. అని యతఁడు ప్రార్థించినప్రార్థనను జిత్తగించి యాదేవి యట్లే చేయుదునులే, అని యతనిని సంతోషపఱచినది. తరువాత నొకనాఁడు శివునినిన్నిధిలో నాకమలాక్షుఁడు డందఱు పండితులను విద్యాగోష్ఠిచే సంతోషపఱచెను. కాని శివుఁడుమాత్ర మూతనివిద్యావిశేషముల కొక్కింతయు సంతసించుటయే లేదు. అట్లా సంతోషింపనిమగని జూచి దేవి యిట్లనియె. దేవా! కమలాక్షునివంటివిద్యాంసుఁ డెచ్చటను లేడుగదా! వానివిద్యావిశేషము

లకుఁ దామేల యూసందింపకుండ నున్నారు? అని యడిగినదేనితో దేవదేవుఁ డిట్లనియె. దేవీ! నిజముగాఁ గమలాక్షునినంటి విద్యాంసుఁడు లేనేలేడు. కాని వాఁడు చిరకాల ముండెడివాఁడు మాత్రము కాఁడు. అందుచే నేను సంతసింపనైతిని. ముందు వాఁడు తనయిష్టకీర్తిగరమును విడిచి పుష్పద్రాక్షుఁ డనుపేరునఁ బుట్టఁగలడు. అని చెప్పినపనిమిటిమూటలు విని యాయనమాటల ననుసరించి భక్తహావితప్తరురా లయిన యూదేవి. యపుడే కమలాక్షునిముఖము చూచి “కమలాక్షా! నీవిట్లువయిన శంకరుని యాజవలనఁ బుష్పద్రాక్షుఁడవగుముపొమ్ము” అని యనఁగానే యతఁడు వ్యాకులపడి శివునికి నమస్కరించి తనయింటికిబోయెను. ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములోని దేవాంగచరిత్రమున విద్యాధర ప్రశంస యన్నది పందొమ్మిదవ యధ్యాయము.

ఇరువదియవ యధ్యాయము.

సూతుఁడు—మునిపుంగవులారా! తరువాతను యుగంధరదేశమున వేదామవతి యనుపటరాణములో శ్రుతకీర్తి యనురాజుకి సోమవతి యను భార్యయం దీకమలాక్షుఁడే పుష్పదంతుడై పుట్టెను. సింధురాజగువిరూపాక్షునియింట నాకమలాక్షునిభార్య యగుదేవదత్త యనునామెపుట్టినది. అట్లు పుట్టగానే యాకాశవాణి యాబాలకు దేవదత్తయని పేరుపెట్టఁ జూపింది. తల్లిదండ్రు లట్లే చేసిరి. మఱి కొన్నాళ్ళు గడచినతరువాత శ్రుతకీర్తి తనకుమారుఁ డగుపుష్పదంతునకు విరూపాక్షునికూతురు రగుదేవదత్తను వివాహము చేసెను. ఆరాజు తనరాజ్యభారమంతయుఁ గమలాక్షుని నప్పగించి భార్యతో గూడ దేవీవనమునకుఁ బోయెను. తండ్రి సింహగహమున కధికారమై తండ్రిని మఱియించి యాపుష్పదంతుఁడు గాజ్యమేలుచుండెను. అతఁడు ప్రతిదినమును బడునొకండువేలదిన్యలెం గములకుఁ బూజచేయక జల మయినను ద్రాగువాఁడుగాఁడు. శివ భక్తిశంపదుఁ డగుటచే రుద్రాక్షులచేఁ గిట్లము చాకములు కంకణములు చేయుచున్నాని ధరియించుచు భస్మాలంకృత శరీరుడై యతఁ డెప్పుడును గనుపించుచుండెడివాఁడు. మఱియు నతఁ డెల్ల వేలయందును శివునినే భ్యాసించుచు శివునికిథలు వినచు నానందమును

బాండుచుండును. తరువాత నాపుష్పదంతుఁ డనేకవిధము లయిన లతా పాదపములచే విరాజిల్లు నొకడివ్యవయిన యుద్వానవనమును వేయించి తాను దగ్గఱనే యుండి యద్భింబికిని నీరు పోయించుచు నాయాకాలములయందు దోహదము చేయించుచు నుండెను. అవియు నతని మనస్సు సంతుష్టిని బాండులగునఁ బూవులతో నిండారెడివి. అతఁడాపూలు తానేకొని ప్రతిదినమును శివుని బూజించుచుండెను. తరువాత నొకనాఁడు శివరాత్రి వచ్చినది. నాఁడతఁడు శివాలయమునకుఁ బోయి భక్తిపూర్వకముగాఁ బూజించి ముప్పదిరెండు శ్లోకములచే శివుని స్తుతిచేసెను. స్తోత్రప్రియుడైన శివుఁ డాతని స్తుతికి సంతోషించి దివ్యతేజోమయుడై యతనికిఁ బ్రత్యక్ష మయి పుష్పదంతుని బూచి యిష్ట మయినవరము కోరకామృతము. అనగానే యతఁడు సంతోషించి శివునికి సాష్టాంగదండప్రణామము లాచరించి “జేవా! నాయందుఁ గరుణగలవాడై వెత్తివేసి నాకుఁ బ్రతిదినమును మీపుణ్యదంపతులు ధరిసెనఁ మిచ్చుచుండఁగోరితిని. భక్తునియందు దయ యుంచి యాచూత్రపువరఁ మివచ్చు” అని యాప్తపరముగాఁ బుష్పదంతుఁడు యాచించినతోడనే “యత్తే యద్భితిని వర” మని యాపుష్పదంతుని సంతోషపెట్టి యచ్చటనే యంతరాసహాయుని. తరువాత నాపుష్పదంతుఁడు శివునిదయవలన భార్యతోఁగూడఁ గైలాసమునకుఁ బోయి ప్రతిదినమును దేవదర్శనము చేసికొని యానందించుచుండెను. పుష్పదంతుఁడును, అతనిభార్యయు మనోహరముగాఁ బూలభోజములు, బంతెలు మొదలగునవి గట్టి యాపుణ్యదంపతులకు సమర్పించుచుండిరి. ఇట్లుండగా నొకనాఁడు పుష్పదంతుఁడు పుష్పల పట్టుకొని సార్యతీవరమేశ్వరులకు సమర్పించుటకై కైలాసమునకు వెళ్ళినప్పటికి వారు రహస్యముం దున్నారని తెలిసినది. అతఁ డాపుష్పముల సమర్పించవలయు నన్నభక్తిభావముతో ద్వారముండు వేచియుండెను. అపుడు రహస్యసలమం దున్న సార్యతీని బూచి చాలిక తైలు రహస్యమయిన కథచెప్పి సంతోషపెట్టవలయునని కోరిరి. నిరసప్రదేశముగదా యని “దేవా! త్వాము సుస్వజలరు. కావున నిదివలకెవ్వరును విననికథ చెప్పినచో సంతోషించెద” నని దేవి పెనిమిటి నడిగినది. భార్యయందలి ప్రేమాతిశయముచేత సతఁ డట్టి

కథనే చెప్పెను. ద్వారముం దున్న పుష్పదంతుఁడు గూడ నాకథ విని తరువాతను సమయము మూచుకొని లోనికిఁ జెల్లి దేవసన్నిధానమునందుఁ బుష్పములు సమర్పించి పురలి తనపట్టణమునకు వచ్చెను. అతఁ డింటికి వచ్చునప్పటికిఁ జాలరాత్రి మించిపోయినది. ఈలోగా నాతని భార్య దేవదత్త భర్తాకృత యెదురు చూచిమాచి. తుదకు నేపాచి యెచ్చటికో బారవృత్తికై పోయి యుంచునని నిశ్చయించుకొని నిదురపోయినది. ఇంతటఁ జెనిమిటి యింటికి వచ్చినసంగతి తెలిసికొని యామె కోపపూర్వకమున యేపాపము నెఱుంగని యాతపస్విని బారుడ నై పోతివని యనేకవిధములుగా నిందించినది. అట్లు నిందించుచున్న భార్యను బూచి యారా జిట్లనియెఁ నుండరి! యేమివాస్తవమనచున్నావు! నేనెట్టివాడ ననియెఁ భావించుచున్నావా! ఊరక నన్ను నిందింపక శాంతచిత్తరాలనై నను జెప్పుచూటలాలకింపుము. నేను శివభగవానులవారికిఁ బుష్పములు సమర్పించుటకై వెళ్ళినప్పటికి సమయము కాకపోయినది. అంతట నేను ద్వారమునందుఁ గాచుకొని యుంటిని. అపుడు దేవి పరమేశ్వరుని రహస్యమైనకథ చెప్పమని కోరినది. ఆమె కోరినరీతిగా మహేశ్వరుఁడు రహస్యమైన కథచెప్పెను. నేనును ద్వారముదగ్గఱ నుండి యాకథ విని తరువాతను బుష్పముల సమర్పించి యిప్పటి కింటికి వచ్చితిని. అందుచేత నితాలస్య మయినది. అని పెనిమిటి చెప్పగానే యామె నిస్సంకయురాలై యాకథయెట్టిదో నాకుఁ జెప్ప మని కోరినది. ఆమెకోరిగానే చుతఁడు భార్యయందలిమోహముచే దాచదగిన యాకథ యంతయు నామెకు వినిపించెను. మఱువాఁ డాదేవదత్తయుఁ బుష్పదంతుఁడును భార్యతీవరమేశ్వరులను సేవించుటకై కైలాసమునకుఁ పోయిరి. అదివఱకుఁ జెలికత్తె లడిగియున్నవా లగుటచే దేవ యభ్యుదయమైనకథ చెప్పచుండగా దేవదత్త యిట్లనియె. సఖురారా! అతిరువాతి కథ నేను జెప్పెదను మీరు వినుడు. అని యనగానే సార్వత్రి దేవదత్త నుజూచి నీవే చెప్పము. వినియెదరన్నది. దేవియూజు కాగానే సార్వత్రి శివుఁడు తనకుఁ జెప్పినరహస్యమైనకథనే దేవదత్త జెప్పినది. ఆకథ విని కోపించి పెంటనే పొట్టెత్తి శివునియొద్దకుఁ బోయి “దేవా! బాగుబాగు తాము సుస్వజల రయ్యు నన్నతము చెప్పితింకదా! సార్వత్రి తాము నాకుఁ

జెప్పినకథనే యిపుడు దేవదత్త చెలికతెలకు జెప్పినది. అహహ! తమ పంటివాచే నావంటినానితో నిటు బొంకినపుడిక నేమనగలను" అని పార్థుని యనగానే శివుడు విస్మయక్రోధ మూర్ఛితుడై దేవదత్తను రావించి "దేవదత్తా! నీకాకథ యెవ్వరు చెప్పిరి?" అని యడుగగా "దేవా! నాపెనిమిటి సాకాకథ చెప్పెను" అన్నది. ఆమె చెప్పినమాట విని శివుడు పుష్పదంతునిచూచి "ఓయీ! నీకాకథ యెట్లు తెలిసినదియు నిజముగా జెప్పము" అని యడుగగా బుష్పదంతుడు పడవడవడకుచు హింసనరముగా నిల్చియె. స్వామీ! నా కేముచు దెలియదు. నిన్నటి రాత్రి దేవతకు బుష్పములు సమర్పించుటకై వచ్చి ద్వారమునందు వేచియుండి తమరు పరమేశ్వరికి జెప్పచుండగా విని యది దేవదత్తకు జెప్పితిని. సేనేయ షరాధిని. నన్ను దండింపవలయును. నాభార్య నిరవరాధురాలు కావున దానిని దండింపదగదు. అని యతడు చెప్పచుండగా శంకరుడు కోపపూర్వకముగా బుష్పదంతుని వానిభార్యను శింపెను. మఱియు నతనిని ఘోషి ఓర్చి మూర్ఛి నీచా! కామమోహితా! రహస్యములయి నమామూటలు వింటివిగా! వినుటయే కాక తెలివిమాలి యవి నీభార్యకుగూడ జెప్పదపుగా! నీకంత మోహమటరా. ఉండుండుము నీకు దగిన శాస్త్రి చేయించెదను. నీవిటువలెని జేతాభిడవై ఘోర దూషముతో నుండుము. సఖులకును భార్యతికిని నమమానము చేసిననీ భార్య దేవదత్త ధర్మార్థురాలు హరిణి యగుగాక. అని యిటు ఘోరముగ శపింపచున్న శివునిచూచి పుష్పదంతుడు భయపడి దుఃఖించుచు భార్యతోగూడ నిల్చినిష్ఠాశ్రింపెను. దేవదేవా! దయాసముద్రా! భక్తపత్నీ! మమ్మును రక్షింపుము. మాశాపమున కంతము నెలిమియ్యదు స్త్రీమగు. నీశాపముద్రమును దరించు నుపాయ మానతిమ్ము. అని యిట్లనేకవిధములుగా గొనియాడిన పుష్పదంతుని జూచి శివుఁ డిట్లనియె. ఓర్! నీభార్య పగలు లేడిగాను రాత్రి యక్షప్రేగాను. నగు ను. మోయిదత్తుకు నన్యన్య ధర్మన ఘయినతోడనే దుస్తరమగు నాశాపమునుండి ముక్తులగుదురు. ఇటువలెని గలియుగమందు విక్రమాదిత్యుఁ డనువేరుగల రాజు పుట్టగలడు. అతడు దయాసముద్రుడు

సత్యసంధుడు లేజశ్వాలి జటావిక్రముడు మహాభాహువు నై యుండును. అతనిచే నిపుడు చెప్పిన దంతయు జరుగును. అని వానితో జెప్పి వెంటనే యంతఃపురములోనికి బోయెను. తత్క్షణమే పుష్పదంతుడు రాజవేషమునంతయు విడిచి మనలము, ముద్రము, భిండివాలము, పరశ్వధము, పట్టసము, తోమరము, ఖడ్గము, గద, కుంతము, లగుడము, నారితోగూడిన ధనుస్సు, బాణములు, భయంకరమైనఘరిక, చంద్రహాసము, శత్రువులను జీర్ణులొమరము మొదలగు నాయుధములు ధరించి యాభంగిణిమంత్రములకు గురువై సమస్తరాజులకును శిక్ష చెప్పచు శత్రువులకు భయంకరుడై చతుష్పక్షిలాస్త్రార్ధుడును, సర్వకర్మముల నై తీగినవాడును, భూతప్రేత పిశాచశాకినీ ఘాతీన్యాయుధులకు యజమానుడును, వక్రతండుడును, వక్రపాదుడును; పోటిచేతులవాడును, కశ్మిరి చిన్ యుదరముగలవాడును, దీక్షము లయిన దంతములు గలవాడును, కొంగకంతమువంటి శరణముగలిగి ముండవంటి గడ్డము మీసము గలవాడై వెడల్పుయిన నోరుగలవాడును, ఘోరమైన రూపము గలవాడును, భయంకరుడును, దీర్ఘ నానుడును, దీర్ఘ కర్ణుడును, భయంకరమైన కన్నులు గలవాడును, పెదనుదురు గలవాడును, భయంకరముల యైన లక్షణములు గలవాడును, భూతముల కధిపతియు, జటలుగలవాడును, రాజులందఱకును ఖడ్గయుధము నుపదేశించువాడును, ధనుశ్వేదము నుపదేశించువాడును, పగులేతాపిడుగా బరిణమించి యుజ్జయిన ధట్టణమునకుఁ దూర్పుగా నుండు మహాభార్యములతో బ్రవేశించి యతిభయంకరమును శతయోజనవిస్తీర్ణమును సగు నాయజులొని యొకమఱిపెటను జూచి యాచెట్టుపై దూర్భవైపున నున్న కొమ్మ సాశ్రయించి యుండెను. అతనిభార్యయగు దేవదత్త పుష్పిణి యని ప్రసిద్ధి నొందినది. ఆమె పార్థునిపరమేశ్వరుల శాపమువలన లేడిరూపమును బొంది యాసుహృద్యమునందే లేడిమందలతో గలసి యిటు నటు బరువు లేత్తుచు నాలుగుదిక్కులను జూచుచు మాటిమాటికిని దన నీడను జూచుకొనుచు తల పైకెత్తి భయంపడుచు బగటిపూటను దర్శింతురములను లేతగడ్డి దినుచు నెండమావులను జూచి జలమను భ్రాంతిచే మాటిమాటికిని బరువు లేత్తుచు నుండెను. మఱియు నాలేడి రా

త్రిసవయమున యక్షిణియంబు ప్రజ్ఞాదిస్వరయు కముగను, తంత్రిలయన మన్వితముగను చినువారి కాశండముగలుగునట్లుగ నిపునిసతితో సంబంధించినగీతములు పాడుచునుండెను.

ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములోని దేవాంగచరితమునఁ బుష్పదంతోపాఖ్యానము, పేతాశాసనదానము నన్నది యిరువదియవ యధ్యాయము.

ఇరువదియొకటవ యధ్యాయము.

సూత్రః—మునీశ్వరులారా! తరువాతను భూలోకమునఁ గలియుగము మిక్కిలిదారణముగా వృద్ధిని బొందుచుండఁగా వేదనారాయణపురమునందు విష్ణుశర్మ యనుబ్రాహ్మణుఁ డొకఁడుండెడివాఁడు. అతనికి మిక్కిలిని దేవత్యాల రుగు నలుగురుకొడుకులు పుట్టిరి. యజ్ఞనారాయణుఁడు, వేదనారాయణుఁడు, వీరనారాయణుఁడు, సర్వశాస్త్రవిశారదువారీచేర్పు, నాలవవాఁడుదక్కఁ దక్కినమగుగురును సర్వశాస్త్రవిశారదులయరి, అందఱును నీతిశాస్త్రపారంగతులు. వ్యవసాధిజ్ఞానము గలదు. ఆలోచన చెప్పటయందు మహాబుద్ధిమంతులును గుణవంతులు నయి యుండిరి. వారందఱును దఫులమపాండిత్యమును జూపించి సభలలో బహుమానిధిప్రబహుచుండిరి. బుద్ధిహీనుఁడగుచంద్రశర్మ యనువానిని శుక్రాక్షకై యుపయోగించుచుండిరి. ఇట్లు క్షౌంతికాలము జరుగఁగా నతఁడు వారికి నేపఃశేయుటకై విరక్తి నంది యిట్లు చింతింపఁ దొడఁగెను. నేను విద్యాహీనుఁడ నగుటచే గదా నాయన్నలు నాచేత నేవ శేయించుకొనుచున్నారు. నా కెట్లు విద్యలు వచ్చును? అని యిట్లనేకవి భములుగాఁ జింతించి దైవప్రేరణవలనఁ దనమనస్సులోనియదేశ మెవ్వరికిని జెప్పకయే యర్ధరాత్రసమయమున నేచి యిల్లు విడిచి మార్గముంబట్టి పోవుచుండెను. తెల్లవాఱునప్పటికిఁ జాలదూరము పోయెను. నాటిసాయంకాలముఠాక నడిచి యొకయగ్రహళము చేదకొనెను. అచ్చట నున్ననదిలో నైనను చేసి సాయంసంధ్యావందన మాచరించి వేదమూత యగుగాయత్రిని జపము చేసికొనుచుండెను. అపు డానదియొడుగు నున్నరావిచెట్టుపైని జురకాలమునుండి యున్న బ్రహ్మరక్ష స్సాబ్రహ్మచారి

నిజాచి. సంతోషించి బ్రాహ్మణవేషముతో వచ్చి చంద్రశర్మతో నిట్లనియె. నాయనా! నీ వెవరు? ఎచ్చటినుండి వచ్చుచున్నావు? ఎచ్చటికిఁ బోయెదవు? చెప్పుము. అని యడిగిన యాబ్రాహ్మణుని నిజముగా బ్రాహ్మణుఁడే యనుకొని చంద్రశర్మ యిట్లనియె. అయ్యా! వేదనారాయణపురమున విష్ణుశర్మ యనెడి బ్రాహ్మణుఁడు గలఁడు. ఆయనకు నలుగురు కొడుకులు గలరు. నేనే చిన్నవాఁడను. నే నేషుశుగురువు నయిన నాశ్రయించి యాయనదయను సంపాదించుకొని చదువుకొందమనుబుద్ధితో బయలుదేఱి యిట్లు పోవుచున్నాను. ఇది నాసంగతి యని యాబ్రాహ్మణుని చెప్పగా విని యా బ్రహ్మరక్షస్సు బ్రాహ్మణుఁ డిట్లనియె. నాయనా! నేను నీకు వేదవేదాంగాదులగు విద్యలను జెప్పఁగలను. నీ కిష్టమయినచో నాయొద్దఁ జదువుకొనుము. అను నతనిమాటలు విని చంద్రశర్మ సంతోషించి మంచిదే యని యంగీకరించెను. వాని సంకల్పమును విని యదవ్య డాబ్రహ్మరక్ష స్పట్లనియె. నాయనా! నారూపమును జూచుము భయపడకుము. అని చెప్పి తనమునుపటిరూపమును భరించి యగడఁగానే యాచంద్రశర్మ చటుక్కున కన్నులు మూసికొని మిక్కిలి భయపడుచుండెను. తల్ తాతామే యా బ్రహ్మరక్షస్సు మునుపటి బ్రాహ్మణరూపముతో వచ్చి యతని భయము. దీక్షి చెను. తరువాత నాశర్మను గావిచెట్టువిహారికిఁ దీసికొనిపోయి రాత్రిబెప్పు విద్రాహళములు వేకుండ్ల విద్యలుచెప్పుచు నాఱుమూసములు గడచినలేరువాల్సే. సుందరాకారుడఁ వగు నో చంద్రశర్మా! నేను నీకన్ని విద్యలను నేర్పితిని. నీవలన నాకు శాపమోక్ష మయినట్లే. నీ విచ్చే బయలుదేఱి మాయారికి బాము. నాయనా! నీదయవలన నేనును గాశికిఁ బోవుచున్నాను. నీ కిటువయని పులిసంతమేలు గలుగుచుండును. నీకు గుణవంతులు నలుగురుకొడుకులు పుట్టగలరు. వారు నాచూజ్యము ననుభవించుచు భూమిని పాలింతురు. అని యిట్లాశీర్వదించి చెట్టుట కుద్యుక్తుడై నే యా బ్రహ్మరక్షస్సును జూచి చంద్రశర్మ యిట్లనియె. గురువుగారు! తాము వేదవేదాంగపాఠగులు, సర్వశాస్త్రముల తత్త్వము తనుకుఁ దెలిసినవిషయమే. ఇట్టితమకుఁ బ్రహ్మరక్షస్ త్వము గలుగుట కేమి కారణము? అది యిప్పుడు పోవుట కేమి హేతు

బయలుదేరెను. తిన్నగా నుజ్జయినపట్టణము ప్రవేశించి వేశ్యామందిరము చూచి నిద్రాపణవిధితుడను శ్రీమాంతులుడును నయి యున్న కతమునఁ గృత్యాకృత్యవివేచన పోయి యుది బ్రాహ్మణగృహమే యరుబుగిచే నాయొంటి యరుగుమీఁదను నుడ వఱుచుకొని యొడలెఱుంగుండ నిదర పోయెను. సౌందర్యవతి యనుపేరుగల యాయొంటిసానిగుంట యతనిని జూచి “యితఁడు నాకుభర్తయగుఁ గాక” యని మనసులో నిశ్చయించుకొని తల్లి దగ్గఱ కేగి “అమ్మా! నీయల్లుని జూచుము. నామనోహరుడు రెండవమనస్సుకునివలె నాయరుగుమీఁదను నిద్రపోవుచున్నాడు” అన్నది. తల్లి కూతురమాట విని వేగముగా వచ్చి నగలు నాణెములు లేని యాబ్రాహ్మణుని జూచి “ఏడు శుద్ధదరి ద్రుడు” అని తలచి కోపవరీతచిత్తయై కూతురిం జూచి “అమ్మా! నీకు వీడు తగినవాఁడుకాదు. వీడు శుద్ధదరిద్రుడు. దరిద్రుని వరించుట కంటె సానిబ్రదుకున కవమాన మనఁగా నుండునా? ఎట్టివాఁడు. గాని మనకు భవంతుడే మనస్సుకుడు. తక్కినవానిలో మనకెంతమాత్రమును బనిలేదు. భవమును మాత్రమే మనము చూడవలయును. కావున లేనిపోని యభిలాషలు మాని భవముగల మఱొక లక్ష్మీపుత్రుని వరింపుము” అని తల్లి చెప్పినది. కాని యాకన్య వినియు విననట్లు చేసి “నాకికడ భర్త” అని మరలఁ జలితోనన్నది. ఎట్లకేలకు. కూతు నభిప్రాయము వేశ్యమాత్రము నంగీకరించినది. ఆఱునెలలనుండి నిద్రాహారము లెఱుంగనికతమున నావట్టుపు కాలునేతులు గడల్పుకుండనే యాలోపలియరుగుమీఁదను బరుండి నిద్రపోవుచుండెను. చాత్రియుఁ బలును నట్లే పడియున్న యాబ్రాహ్మణుని జూచి యావేశ్య వేగముగాఁ జూచి యావత్సత్రాంత మంతయు రాజుతో విన్నవించినది. ధ్వజకీర్తి యను రాజావేశ్య చెప్పినమాటలఁ బని మిక్కిలి యాశ్చర్యమును బొంది పై దుర్బలను బిలికించి “ఓవై దుర్బలారా! మీరు వేగముగాఁ జూచి వేశ్యామందిరమున నిదురించుచున్న బ్రాహ్మణుని జూచి లెన్నగా నతనినాడిని బిగియించి యట్టి గృధనిద్రకుఁ గారణ మేమయి యుండునో శాస్త్రమును బట్టి తెలిసికొని వేగముగా వచ్చి మాతో విన్నవించుడు. అని రాజాజూపించినతోడనే రాజువై దుర్బలు తిన్నగా సానియిం

పున్నది? దీనిని వివరించి చెప్పువలయు నని కోరుచున్నాఁడను. అని యడుగఁగా బ్రహ్మర్షి స్పృహయె. నాయనా! నాశాపమోక్షముల సంగతి వినుము. పూర్వము కృష్ణాశీరమున సరస్వతీపుర మను నొక యగ్రహారము గలదు. ఆయూరిలోనివా రెడఱును బండితులే. నే నాయూరివాఁడను. వేదశాస్త్రాదివిద్య లన్నియు నేర్చుకొంటిని. నాదగ్గఱ కొకవిద్యార్థివచ్చి నాకు నమస్కరించి “అయ్యా! నాకు విద్యాదానము చేసి రక్షింపుడు” అని యడుగఁగా నేను గర్వముతో “ఈలోకములో నే నెవ్వరికిని వేదాదివిద్యలు నేర్పఁదలంచుకో లేదు గనుక శీఘ్రముగా నాదగ్గఱనుండి పొమ్మ” అంటిని. అపు డాబ్రాహ్మణుడు కోపించి “నేను మఱియొకగురుపుదగ్గఱకుఁ బోయి నమ స్తుల్యులను నేర్పికొందును. బ్రాహ్మణాధర్మా! నీవిద్య లన్నియు విద్యులములయి నీ యొద్దనే యుండుగాక” అని నన్ను బ్రహ్మర్షిత్వముగా శపించెను. తరువాతను నేను భయముచే గడగడ పడఁకుచు “బ్రాహ్మణా! నాయందు నీవనుగ్రహించి దయ తలంచుము. శాసాంతమును నెలవిమ్మ” అని యతనిని యాచించితిని. నాప్రార్థన విని “కొంతకాలము గడచిన వెనుకఁ జంద్రశర్మయను బ్రాహ్మణుడు దేశాంతరమునందుండి విద్యలు నేర్చుకొనుటకై దాఁగఁబడు. నీకతనితోఁ గృష్ణాశీరమున భమావేశమగును. అతనికి నీవిద్య లన్నియుఁ జెప్పము. తరువాతను గంగాస్నానము చేయుము. శాసాంతమగును.” అని చెప్పి యావిద్యార్థి తనయిష్టమువచ్చి నభోక్షికి బోయెను. అది మొదలు నేను బ్రహ్మర్షిత్వమునై యీ యెట్లు మీఁదనున్నాను. నీరాకర్త యెన్నాళ్ళనుండియో యెదురుమాను చుండగా నిప్పుటికి దైవశక్తి మన నీపు వచ్చితివి. శిష్యుడను నీ కన్ను విద్యలను జెప్పితిని. నాయనా! ఇక నేను గంగాస్నానము చేయుటకుఁ బోవుచున్నాను. నీకు సదా భద్ర మగుగాక. యెక్కడికఁ బోయినను నీకు జయమే యగుగాక. సదా సుఖవంతుడవై యుండుము. అని యాశీర్వదించి బ్రహ్మర్షి స్పృహయెమీఁదనుండి యాబ్రాహ్మణుడు మారునాక్రిందికి దింపి యతనితోఁ జెప్పి పాపహరిశయగు గంగలో మునుఁగట్టుకై పోయెను. తరువాతను చంద్రశర్మయు విద్యాపారంగతుడై సరతోషింనును. దనయూరు పోవ నెంచి మఱియొకత్రోవను

టికిఁ బోయి యా బ్రాహ్మణుని జూచి యతనిధాతువులను బరీక్షిం
చి యతనివృత్తాంత మంతయు నిట్లు విన్నవించిరి. రాజో త్రమా!
ఆ బ్రాహ్మణుడు నిద్రాహారములు లేకుండ నెందులకో కాని యాలు
మాసములనుండి కీక్ష పట్టినట్లు కనుపట్టుచున్నది. కారణముమూత్రము
జైలినది గాదు. కాని యతనికి జీకట్న చేయవలయును. అతని జేహ
మున కన్నపు లేపన చేయవలయును. అదియు మొత్తగా నూటి పెరుగు
తోఁ గలిపి పట్టించవలయును. అని రాజుగారితో విన్నపించి వైద్యులు
తమయిండ్లకుఁ బోయిరి. తరువాత నామహారాజు వైద్యులు చెప్పిన
చికిత్సను బ్రాహ్మణులచే జేయించెను. ఇట్లు నెలలు చేసినతరువాత
నావటువు నిద్ర విడిచి “నే నెచ్చటను నిద్రపోతిని? ఈ యిల్లెవరిది?
ఈ నుండరాంగిఁ బుగు సుందరియెవరు?” అని మూటిమాటిని మనసులో
యోజింప మొదలిడెను. తరువాతను దస దోవనుబట్టి పోవుట కుద్యక్తు
డు కాఁగా నావేశ్యకన్యక యమ్మకొని యతని వస్త్రాంచలము పట్టు
కొని యిట్లు నియె. ప్రియా! నన్ను విడిచి నీవెచ్చటికిఁ బోయెదవు? నే
నాటుమోసములనుండి యెప్పుడు నిదురనుండి లేతువోయని యెదురు
మాచుచుంటిని. నీకు నేవచేయుచుంటిని. నీవే నాభర్త వని మనసులో
నిశ్చయించుకొంటిని. మాయమృత్యో ఘోరముగా జగడమాడితిని. కా
వున నీవు నన్నుఁ బరిగ్రహింపుము. అట్లే నీవు చేయనివో నియెదుట
నే ప్రాణములు విడుచుటకు సిద్ధముగానున్నాను.
ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మకృష్ణపురాణములోని దేవాంగచరితమునఁ జంద్రశిరో
సాఖ్యానః పున్నది. యిరువదియొకటవ యధ్యాయము.

ఇదవది రెండవ యధ్యాయము.

సూతుఁ ఁ ఇట్లు పట్టుదల వహించి చెప్పుచున్న యావేశ్యకన్యక
నూటలు విని బ్రాహ్మణుఁ డిట్లునియె.
సుందరీ! బ్రాహ్మణుడనగు నే నెచ్చట? శూద్రస్త్రీ పగు నీ
వెచ్చట? నీకును నాకును భాగిగహణ మెట్లు సంఘటించును? అని
యెల్లవిధముల విరాశావచనములు చెప్పినను వేశ్యకన్య యా బ్రాహ్మ
ణుని విషవదామెను. అచ్చట నున్నవా రాతనివృత్తాంత మంతయు

రాజుతో విన్నపించిరి. అదివిని రాజు దయగలవాడై వారినిదలచు
బిలిపించి సమాధానపఱచుటకు శక్తుఁడుగాక యాలోచించి బ్రాహ్మ
ణులను బిలిపించి యావృత్తాంత మంతయుఁజెప్పెను. మఱియు నో బ్రా
హ్మణో త్రమలారా! మీరే సమాధానపఱచుచుండనెను. ఆ బ్రాహ్మ
ణులను రాజుచెప్పినమాటలు విని శాస్త్రములను బర్యాయించి స్మృ
తిచోదిత మయినవిధియున్న దనిరాజుతో విన్నపించిరి. బ్రాహ్మణున
కుముందుగా బ్రాహ్మణకన్యను, తరువాతను క్షత్రియకన్యను, పిదప
వైశ్యకన్యను, ఆవల శూద్రకన్యను వివాహము చేయనచ్చు
ననిరి. ఇట్లు బ్రాహ్మణులు చెప్పగానే రాజు చాలసంతోషింఁచె
ను. చంద్రశిర్మయు సంతోషించెను. తరువాతను రాజు మంచముహూ
ర్తమునఁ బురోహితునికన్యను వివాహముచేయించి తరువాతను దసకు
మారితును జంద్రశిర్మకన్యను, తరువాతను గోమతికన్యను, పిదప శూ
ద్రకన్యను జెండి చేయించెను. రాజు తనయలుండగు చంద్రశిర్మకుఁ జిత
రంగబలసహితముగాఁ దన యరరాజ్యమునిచ్చి సుఖముగానుండెను.
చంద్రశిర్మయు నల్లుగురుభార్యలతోఁ డను సంతోషించుచు సుఖముగనుం
డెను. ఇట్లు చంద్రశిర్మ యజ్ఞయినపట్టణమునకే కొన్నాళ్లుండగా నింత
ట నాపట్టణపురాజుమనఁ ధ్వజకీర్తి స్వరసంఘాతమును. తరువాతను నుం
త్రులు పర్యాయించి వెంటనే చంద్రశిర్మనే రాజుగాఁ జేసిరి. పిదపఁ
జంద్రశిర్మకు బ్రాహ్మణస్త్రీయందు పరరుచియు క్షత్రియస్త్రీయందు
రాజాధిరాజుగఁ బుక్తమాద్యుఁడను వైశ్యస్త్రీయందు భార్యయై ననువారుపుట్టిరి. అనలుగురును మిక్కిలి
స్త్రీయందు భర్తృహరియు ననువారుపుట్టిరి. అనలుగురులును నయి
బుదిమంతులు. పర్వవిద్యానిపుణులును నీతిశాస్త్రవిశారదులును నయి
యెప్పుడునుంకిరి. వారిలో విక్రమార్కుఁడు ఘనహాబలుఁడు, సాహసాది
గుణవర్తుఁడు, మహాదాతయని యెఱింగి చంద్రశిర్మ యంతయు ధ్వజకీర్తి
మహారాజునకుఁ జాహిత్రుఁడని యాలోచించి యథావిధిగా నతని నారా
జ్యమునకుఁ బట్టాభిషిక్తుఁడేసి, స్వదేశములకును రాజునుగాఁజేసెను. వై
శ్యస్త్రీయందుఁ బుట్టిన భట్టి నావికమార్కునకు మంత్రినిగా నవ్వగిం
చెను. తరువాతను విక్రమార్కుఁడు చిరకాలము కాళినిగూర్చి తపస్సు
చేయఁగా నామె ప్రత్యక్షమై “రాజా! నీతపమునకు మెచ్చితిని. నీవు

సహస్రసంవత్సరములు జీవించి రాజ్యమేలుకొనుము. నీకు శాలివాహనుడు దక్కదక్కినవారెవ్వరును శత్రువులులేరు; అని యతనికి వరమిచ్చి యచ్చటనే యంతర్ధానమయినది. విదప విక్రమార్కుఁ డింటికి వచ్చి తనకుఁ గాళికాదేవి యిచ్చిన వరప్రదానమును మంత్రియగు భట్టికెలవచగా నాతఁడు సంతోషించి రాజు! నేనును నీకటిపరుమనే యిచ్చెదను. గైకొమ్మనెను. ఇట్లుచెప్పిన భట్టిమూటల నాడేపించి “ఓయీ! నీవు నాకెట్లు పరిమాయగలవు” అనగానె భట్టి “సహస్రాయువు గలవాడవగు” మనెను. అది యెట్లనగా నీ వాఱునెలవచకును రాజ్యమేలుచుండుము; మఱి యాఱునెలలు భూపరవాహము చేయుచుండుము. ఇట్లు చేయుచుంటేనేని రెండువేలసంవత్సరములవఱకును జీవించుచును. అని చెప్పిన భట్టిమూటలకెంతయు సంతోషించి యతనియుక్తి పవచ్చును. అని చెప్పిన భట్టిమూటల “నీవు మంత్రినై నందులకు యుక్తియుక్త వైచిత్ర్యమునకు మెచ్చుకొని “నీవు మంత్రినై నందులకు యుక్తియుక్తముగాఁ జెప్పితివి. నీవ యుత్తరువులివి. నీ విటుపయి నేమిచెప్పినను జేయుచుందును.” అని యతని ననేకవిధములుగ సమర్థానించి విక్రమాార్కుఁడు రాజ్యమేలుచుండెను. సూర్యునివలె, దేవశ్యానియు సాహసీయు, ధైర్యవంతుఁడును, ఇంద్రియనిగ్రహముగలవాఁడును, విక్రమార్కాంత లోకుఁడును, చతుష్పక్షి కళావిశారదుఁడును, శత్రువనదనానలుండును, నిర్భయఁడును, మహాశూరుఁడును, వీరనిశేవితుఁడును, సత్యసంఘఁడును, ఉజ్జయినీయాయకుఁడును, రాజరాజును, చక్రవర్తి లక్షణ విరాజమానుఁడును నగు విక్రమార్కుమహారాజు రాజులు, మిత్రులు, పుంతులు కవిశ్వరులు, పండితమౌగధులు, విద్వాంసులు, గాయకులు, చంద్రముఖులగు స్త్రీలు, భటులు మొదలగువారితోఁ గూడి క్రేష్టములయిన ముత్యములతోడను మాశిక్యములతోడను బ్రకాశించుచు దేవేంద్రుని సభవలె విరాజులుచున్న సభలోఁ బ్రవేశించి తనకు దేవేంద్రుఁ డిచ్చిన యనన్యధర్మముగనవరత్తు ఖచితమయిన దీర్ఘసింహాసనముపైఁ గూర్చుండి పండితమౌగధులు సుతి చేయుచుండగా రాజకార్యములను నిశ్చలముగ వినుచు భట్టితో మాటలాడుచు నుండగా నపుడు జటాశూట విరాజమానుఁ డును, భస్మద్భ్రాతృ దేహుఁడును, స్ఫటికమాలాచిరాజత హస్తాండును గంటగట్టిన దండముగలవాఁడును, పులితోలు గట్టుకొన్నవాఁడును, పాద

మలయందు విరాజమానములగు దంతపాచుకలు గలవాఁడును, మొలను చీటుగంటలు, గలవాఁడును, రుద్రాక్షమాలలు ధరించినవాఁడును, కాలపూరుషుఁ డను పేరుగలవాఁడును నగు నొక సిద్ధక్షేపఁ డయిన యోగివచ్చి రాజును జూచి “విభూ! దీర్ఘాయుష్మంతుఁడవును. విజయముగలవాఁడవును నగుము” అని యాశీర్వదించి సంతృప్తాంతరంగుండై యొక దానివృషంశు రాజున కిచ్చెను. మఱియు నా యోగి ప్రతిదినమును రాజు సింహాసనము నలంకరించి యుండగా నట్లే యుత్తమ మయిన ఫలము దెచ్చి యిచ్చుచుండెను. అతఁడు దినమును దెచ్చి యిచ్చిన ఫలములను కోశాధ్యక్షునిచేతి కిచ్చి వీనిని భద్రముగాఁ గాపాడు మీండుమని రాజు చెప్పగా వాఁడును నట్లే చేయుచుండెను; మరల నొకనాఁడు సిద్ధయోగి వచ్చి రాజు సింహాసన మలంకరించి యుండగా నట్లే దానివృషంశు దెచ్చి యిచ్చెను. అపు డెచ్చటనుండి యో యొకక్రోతి యదృచ్ఛగా వచ్చినది. విక్రమార్కుఁ డాక్రోతిని జూచి కుతూహలాక్రాంతచిత్తుఁడయి యాపండ్లాక్రోతి కీయగా నది యపుడే చీల్చినది. ఆపండులో నుండి వెలలేని ముత్యములు రత్నములు క్రిందను పడినవి. అవి చూచి విక్రమార్కుఁ డాశ్చర్యపడి వెంటనే కోశాధ్యక్షుని బిలిపించి నేనిదివఱ కిచ్చిన దాడిమఫలము లన్నియుఁ దెమ్మనెను. వెంటనే వాఁడును భోయి తెచ్చి రాజునెదుట సమర్పింపగా రాజు వానిని చీల్చెను. మితిలేని రత్నములు ముత్యములు చూచి రాజు పరమానందభరితుఁడయి యోగితో నిటనియె. యోగింద్రా! నీ కీఫలము లెచ్చట నప్రాప్తించినవి? నందవనమునుండి తెచ్చితివా? లేక చైత్రధమను కుజేరుని యుద్యానమునుండి తెచ్చుచుంటివా? అది గాక యెటువంటి యత్యద్భుతము లయిన ఫలములను ప్రతిదినమును దెచ్చి మాకేల యిచ్చుచుంటివి? నీవేరేమి? నావలన నీకుఁ గాజలైన ప్రయోజన మేమున్నది? నీనానసల మెక్కడ? నావలన నీ కేదియైన గావలసి యున్నదో? సిద్ధ మయినదనియే నమ్ముకొనుము. అని యిట్లు చెప్పుచున్న రాజమూటలు వీని సంతోషించి యోగి యిట్లనియె. రాజేంద్రా! ఈఫలములు దేవప్రసాదమువలన లభించినవి. నాకొక మహాకార్య ముండుటచే నివి తెచ్చి తమకు సమర్పించు

చున్నాడను. నాపేరు కాలపూరుషుఁ డందురు. నానివాసము శృశాన
 భూమి కందమాలుములే నాకు భోజనము. నేడ నుచ్చేయించుని శిష్యుఁ
 డను. నాకార్యము మహారహస్య మయినది. రెండవారికిఁ జెలియకుండఁ
 జేయవలసియున్నది. ఒక్కనికిఁ జెలిసినచో నీటిమీది నూనె లిందువువలె
 నంతటను ప్యాపింపక మానదు. అట్లే యగునేని నాకార్యమునకు భంగ
 ముగలుగును. నీవు ధ్యక్షింపి మహారాజునకు జాహిత్త్రుఁడవు. చంద్రశర్మకుఁ
 గుమారుఁడవు. నీతో సమానుఁ డి ముఖ్యోక్తములయందును లేడు లే
 డు లేడు. నే నెందఱురాజులనో చూచియుంటిని. నీగుణములలోఁ
 గోటియవశాలయినను. వారియం దెన్నందును బూచి యెఱుఁగను. అది
 గాక. దేవేంద్రుఁ డిచ్చిన నవరత్నఖచిత దివ్యస్థింహాసన మధిష్ఠించి విరా
 జిలుచున్నాడవు. సూర్యభగవానుఁ డిచ్చిన కుండలములు నవరత్న ఖచి
 తములు. చెవుల ధరించియున్నావు. నీ పుడయపర్యత మెక్కిలివి. నూ
 ర్యునిప్రసాదమువలన నభేద్యకవచము గలవాడ వయితివి. నీవలె ధర్మ
 ముగా రాజ్య మేలినభాజును. వినియుఁ గనియు నెఱుఁగను. సాహసీ
 యన్నను, శూరుఁ డన్నను, న్యునివ్యావిశారదుఁ డన్నను, ధైర్య
 శాలి యన్నను, నీతికోవిదుఁ డన్నను నిన్నే చెప్పవలయును. కావున
 నాకార్యము నీతో విన్నపించెదను. నేటికి బదుసేనవాడు నీ వేకా
 క్తివై నేనుండు. శృశానభూమికి రావలయును. అచ్చట నాకార్యము
 విన్నపించెదను. వెంటనే చేయుము. అని యోగి చెప్పకొగా డ
 యాకునై యారాజులే యనెను. యోగి రాజవౌద్ధ నెలపువుచ్చు
 కొని. తన నివాసమునకుఁ బోయెను. రాజు రాజకార్యములు నిర్వ
 రించి యంతఃపురములోనికి. బోయెను. తరువాతను యోగి చెప్పినప
 దు సేనవదినము నెచ్చినది. భటియను మంత్రితోడను నీలివిశారదు లగు
 సభ్యులతోడను సభలోఁ బ్రవేశించి యప్పటియావశ్యకత్యములు నెఱ
 వేర్చి మరల సంతఃపురమునకుఁబోయెను. సూర్యభగవానుడును రఘుఁడే
 వారూశీసుంగమమనకుఁ గాబోలును పోయియున్నాడు. పద్మినితనభర్త
 యంగపడకుండుటకుఁ బాలఁ జరింపి విరహాఘవలన మోహమును బొం
 దినచో. యన ముకుళించినన. క్రమక్రమముగాఁ జీడటి ప్యాపించినది.
 అరరాత్ర మయినది. అందఱును నిద్రపోవుచున్నారు. సిద్ధుని సంగతి

జ. పికివచ్చి రాజులేచి శృశానమునకుఁబోవ నుద్బుక్తుఁ జాయెను.
 దివ్యాంబరములు దివ్యములయినమాభరణములు నడచి యడకేడ్చు కడ
 చము దొడిగి కొని కుండలము లలంకరించుకొని పూలమాలలు పెను
 కొని మహాశృంగారవేషముతో ధైర్యసాహసములు మూర్తిమంతమై
 యెచ్చుచున్నచో యన్నట్లు పాచుకలు దొడిగి కొని శత్రుభయంకరమగు
 కత్తిచేతఁబట్టి తన లేడన్నచే దిశదిశలను వెలిగింపఁజేయుచు శృశాన
 మునైపు బయలుదేటి త్రోవలో నెవ్వరికిని గనుపడకుండనే మహాభ
 యంకరమగు రుద్రభూమిలోఁ బ్రవేశించెను. రాజు ప్రవేశించునప్పటికి
 భూపువేలేశిశాన శాశీసీధాశీసీగణములు వేలకొలదిగఁ గూడి రాజును
 సుహరింపట నుద్బుక్తుకములయినవి. సాహసీ యగు రాజు వాని
 నన్నింటిని ఛేదించెను. అని యన్నయు గర్వము విడిచి వచ్చినత్రోవనే
 పోయినవి. తరువాత రాజు యోగిని పేరుపెట్టి పిలిచెను. ఎక్కడ ను
 న్నావయ్యా! యని పిలిచి పిలిచి వేసారి వెదక మొదలిడెను. ఎంత
 పిలిచినను వెదకినను యోగిజూడ నుంతయు లేకపోగా నేను ద్రోవత
 వ్వతినా లేక యిది యోగియుండు శృశానము కాదా యని విచా
 రించి యటబుగాక యోగికిఁ జెప్పుడేమో లేక నిదురించుచున్న పాద్యో
 యనియు నిటనేక వికల్పములను బొంది యోగిదా! నీమూటప్రకా
 రము నామూట యథార్థము చేసికొనుటకు వచ్చి యున్నా నయ్యోయి!
 నీ నీ పితృభూమిలో నెంత పిలిచినను బలుకవు. ఎంత వెదకినను గను
 పడవు. కాదని మేమయి యుండును. నీ వెచ్చట నై నను పకానమును
 వహించి జడము చేయుచున్నావా? నీవే యథార్థము తప్పినవాడే వై.
 పోతివి. సరి నే నిదిగో నింటికి బోవుచున్నాను. అని రాజు పలుకు
 నప్పటికి యోగి ప్రత్యక్ష మాయెను.

ఇట్లు క్రిబ్రహ్మాండపురాణములోని దేవాంగచరితమున విక్రమాలో
 పాఖ్యాన మున్నది యిరువదిరెండవ యధ్యాయము.

ఇరువదిమూడవ యధ్యాయము.

సూతుఁ—మునిపుంగవులారా! తరువాతను యోగిచేసిన చేష్ట
 లు చెప్పెద నాలికింపుడు. అట్లు రాజుగటిగా బిలువఁగా ధుదకు

యోగి బ్రతము. చేతఁబట్టుకొని రాజనాదకు వచ్చి రాజును జేత్రోఁ బట్టుకొని రాజు! నే నింతసేపును నిన్నుఁ బరిక్షింతుమను బుద్ధిచేతనే మా నమును పహించి యుంటిని, నాయెడఁ గోపముంచకుము. నిజముగా రాజ రాజు వచ్చును సత్యసంధుడవన్నను నీచే. నీవంటి సాహసిని శూరుని నే నింతవఱకు విని కని యెఱుంగను. నీవు నాకార్యమును బూరిచేయుటలో నింతవఱకు పంజేహములేదు. ఇడ నాకార్యము చెప్పెదను సాపథానము గావినము. ఇక్కడికి యొకయోజన దూరములోఁ గొకమఱిచెట్టున్నది. ఆ చెట్టుమీఁదను బెద్దశరీరము గలవాఁడును, మహాబలపరాక్రముఁడును, కోటకొలది భూతప్రవృత్తిశాస్త్రజ్ఞుఁడైన బ్రహ్మరాక్షసాది సంఘముల త్రోఁ గూడి యుండువాఁడును, నాతపస్సుచకు మాటిమాటికిని విఘ్నము చేయుచుండువాఁడును, మహా మాయాధురధరుఁడును, పువ్రతముల నైత్తగలవాఁడును, లేజన్నుచే శంకరునివంటివాఁడును, జటాధారియు, భయము లేనివాఁడును, శర్యశత్రునిబర్హుఁడును, నగునొకఁడున్నాఁడు. నీవు పోయి వానిని జయించి నాయొద్దకుఁ దీసికొని రమ్మ. నే కృకాంశకాలయములో నుండెదను. నీవు వేగముగాఁ బోమ్మ. అను యోగిమాటల విని విక్రమార్కుఁడు కత్తి చేతఁబట్టుకొని తిన్నగాఁ మత్తిచేసెను. దోఁకకఁ బోయి చూచునప్పుటి కది. 'యెడవ' యింధ్యపర్యంత ములొకసారి గనుపడెడి. మఱియు నది. భూమిని, ఆకాశమును సరిటిఁ బుక్కిలిని భయంకరముగా నున్నది. దానియందున్న భూతప్రేతాదుల సంఘములకు హద్దులేదు. అటువంటి మఱిచెట్టుమీఁదను. తలక్రిందకును గాఢ మిఁదికిని వ్రేలాడుచున్న వాఁడును, సరమాంశమును దినుచుండు భూతప్రేత విశ్వాచాదిసంఘములచేఁ జెట్టువాఱుకోఁ బడినవాఁడును, భూమిములయినకోరలు, అంతకుఘోరమయిన చూపము, జడలు గలిగి మహాభయంకరుఁడయ్యున్న భేతాఘ్నిని జెట్టుకొన్న పిశాచాదులను జూచి విక్రమార్కుఁ డిట్లనియె. 'నేను లోకములో శత్రుభయంకరుండని చేరువడి యున్నవిక్రమార్కుఁడను. సిద్ధునియాజ్ఞచే మిప్రభు వగుభేతాఘ్ని దీసికొనిపోవుటకై వచ్చితిను. నేనెటుయినను వానిని దవ్వక దీసికొని పోవుదును. ఇందు సంజేహమేలేదు. పిశాచాదులారా! మీరు మూప్రాణములను రక్షింపుకొనుచు. ఎందేనిఁ బొత్తిపాండు. నేనిపుడు శ్ర

శాసములోనుండు భూతప్రేతపిశాచాదులను జాలవఱకుఁ జంపి యిచ్చుటనున్న మిమ్ములను జంపుదమను నుద్దేశముతో వచ్చియుంటిని. కావున మీకుఁ బ్రాణములయందు దివ్యముగలదేని దూరముగాఁ బొత్తిపాండు. ఇట్లు చెప్పుచున్నరాజుతోఁ బిశాచము లిట్లన్నవి. రాజా! నన్నబలము గలిగియు గర్వించి మాటలాడుచున్నావు. నీబెదరింపులకు మేము భయం పడువారముగాము. మిక్కిలి ప్రేమాస్పదము లయిన నీప్రాణములను రక్షించుకోవలయు ననుతలంపు గలదేని మాదగ్గఱనుండి వేగముగాఁ బోమ్మ. లేదేని నిన్నుఁ జంపి మే మందఱుమీను భక్షించెదము. రాజాధనూ! నీవు దుండ్రుడవా? విష్ణుడవా? బ్రహ్మవా? దుర్బుధ్ధి! నీవు వచ్చి మమ్ములను బెదరించుచున్నావుగా? "గ్రుడ్డు వచ్చి పిల్లను వెక్కిరించినదట!" అను సామెత యిట్టిదే కాబోలును. పొమ్మ పొమ్మ దూరముగాఁ దొలగిపోమ్మ. నీ వెక్కడ? భేతాఘ్ని డెక్కడ? మీ కిద్దఱకును హాస్తిమశకాంతరమున్నది. పిల్లి, పెద్దపులితో నెదుర్కోఁ బోయి నట్లున్నది. ఓర రాజాధనూ! ఇంకను బొత్తి పోవేమి దా? నీకు బ్రదుకవలయునను గావన లేదుగాబోలును. సరియే, అట్లులేని మేమిపుడ నీకళకము నుల్లి నురుగులు గట్టుచున్న వేడివేడి రక్తము ద్రావి తాండవ మోడెదము. కంఠండుము. నీసాదములు, చేతులు, తొడలు, గుండెలు, శిరస్సు మొదలగు నవయవములు నున్న గిండలఫలక బొడిచేసి మే మందఱుమీను బంచుకొని తినగలము వేగము పోమ్మ పొమ్మ. అని యిట్లు రాజుతోఁ జెప్పి రాజును జెట్టుకొని రక్త మారసములు పర్షింప మొదలిడినవి. మఱియు మూత్రపురీషములు, రాసృ, చెట్టు, కొండశిఖరములు మొదలగునవి తమకోపము దీఱ రాజు పయని విసత మొదలిడినవి. అపుడు విక్రమార్కు మహారాజు భుజముల నాస్థానిలిఖి. తేళ్ళనుండలమీఁదికి సింహము పరుగెత్తినట్లుగా నాభూతములమీఁదికి బరువెత్తెను. మాటిమాటికిని సరిహనాదములు చేయుచు గడించుచు వాడియగుకత్తితో వానిని జాలవఱకు నఱికివె చెను. కొన్నింటికి ముక్కులు, కొన్నింటికి జేతులు, కొన్నింటికి మెడలు, కొన్నింటికి బాదములు, ఈరితిగా విక్రమార్కుఁడు నలకగా నవి యచట నిలువఁజాలక దీనదీనముగా రోదనము చేయుచు పొత్తిపోయినవి, మఱి

కొన్ని మూర్ఖపోయినవి. లేళ్ళను సింహము, మేకలను పెద్దపులి వ్యాకులపెట్టికొనిపోవినట్లుగాను వ్యాకులపెట్టగా జాలవలతుకు భూతములు నశించినవి. ఈరీతిగా భూతప్రేత విశానాదులను కత్తితో జంపి చంపి సింహనాదములు చేయుచు నచటనే నిలువబడెను. ఇట్లు రావణాది రాక్షసులను జంపిన శ్రీరామునివలె. సింహనాదములు చేసినచేసి కౌమముగా జేతాళులనున్నచోటికి వెలగొని వెళ్ళి వానిని జూచి రాజుటనియె. జేతాళా! నాచే నీ సైన్యమంతయు నంతము నొందింపఁబడినది. నిన్ను బట్టి తీసికొని పోవుటకై వచ్చితిని. నిన్ను దీసికొని పోయి కాలపూరుషుడనుయోగికిచ్చెదను. కావున నోజేతాళుడా! నీవు శ్రీఘ్రముగా సాయెద్దకు రమ్మ. అని యిట్లు గర్వ యుక్తముగా బలికి సరాజుచూటలువిని భయపడి తనమంత్రులను బిలిచి యిట్లనియె. మంత్రులారా! ఇతఁడు విక్రమార్కుఁడు. మనసైన్యమును జాలవలతుఁడని జంపి యున్నాఁడు. నన్ను గట్టి తీసికొనిపోవుటకు వచ్చియున్నాఁడు. ఇతఁడుకుజేరుడా, ఇంద్రుడా, నాలుగు ముఖములుగల బ్రహ్మదేవుడా, విష్ణు, కాలరుద్రుడా, నాకేముయఁ దెలియకుండు నన్నది. ఇప్పుడు నేనేమిచేయుదును? ఎచ్చటికిఁ బోదును? నాకింకెవ్వరు దిక్కు? అని యిట్లుజేతాళుఁడనుచుండగా నతని మంత్రు లేమగుదును. పండు పటపట కొఱుకుచుఁ దమరాజుతో నిట్లనిరి. ప్రభూ! మనుష్యాధముఁడగు వీనివలన నీవెందుల కింతగా భయపడుచున్నావు? నీయాజను శిరసావహించుటకు మేమందఱమును సిద్ధముగానున్నాము. ఇంతకును నీవు నూత్రము సాక్షాన్యడవా? విష్ణునివంటి బలశాలిని, మేరుపునంటిధైర్యముగలవాడవు, రుద్రునితో సమానమయిన కోపముగలవాడవు. సంహరించువిషయమయి ప్రళయకాలపు యముడవే, నీవేరుచ్చరించునచ్చటికి మూఁడుతోకములును గడగడ వడచుచుండును. ఆమనుష్యాధముని జంపుటకై మమ్ములను బంపుము. జేతాళరా జెక్కడ? మనుష్యుడెక్కడ? అనియిట్లు మంత్రులు తమరాజును నుత్తి చేయుచుండగా జేతాళరాజు వారిని జూచియిట్లనియె. మంత్రులారా! శీఘ్రముగాఁబోయి యారాజాధమునిజంపి జయమునుబొందిరండు. మీరందఱును యుద్ధవిశారదులుగదా! అని యిట్లు జేతాళరాజుచే నాజాపింపబడి

యా యోమగురు మంత్రులును విక్రమార్కునియొద్దకు వచ్చి గర్వించి యిట్లనిరి. రాజాధమా! రుద్రునివంటివాఁడు, మహానాదము చేయువాఁడు, కాలాగ్ని తుల్యుఁడు, అభిమాప్రభువును గట్టిసికొనిపోవుటకు నీకే మాత్రపుశక్తి గలదురా! ప్రాకృతము లగుభూతాదులను జంపినట్లు యనుకొనుచున్నావేమి! అంతమాత్రమునకు గర్వంపకుము. మేమిట్టివారముగాము. మేము బ్రాహ్మపులతోఁ జెడపెడకొండలను జెల్లగింపఁ గలము. అట్టిమాయెదుట నిలువఁబడుటకు నీకు యోగ్యత యెక్కడిది? యుద్ధమునగుతీ దూరముగనుండనీ, అనిచెప్పి యేమగురు జేతాళులను విక్రమార్కునితో యుద్ధముచేయుటకు సన్నదులై నిలువఁబడిరి. తరువాతను విక్రమార్కుఁడు పారిపోందఱను సింహము తీవ్రదమ్యగములనుజూచి నట్లుగాఁ జూచెను. వారిలో యుద్ధము చేయుదమనుతలంపుగలవాడై సింహనాదములచేయుచు మాటిమాటికిని గరించుచు, వజ్రాయుధమువంటి మహాభుద్రమును గిఱగిఱఁద్రప్పచు, శత్రుభయంకరుడై నిలువఁబడెను. తరువాతను దొమ్మిగాను, రోమహారణముగాను యుద్ధము ప్రారంభమయినది. అదివఱకెన్నందును నట్లుపరిటిగి యుద్ధముకా లేదు. కనుక నింద్రుడి దేవతలందఱును విమానములతోవచ్చి యాయుధమును జూచుచుండెరి. గంధర్వులు, కిన్నరులు, విద్యాధరులు, అపరసలు, ఛారణులు, షటు, పన్నగులు, నారదులు, తుంబురులు, అపరసలు, ఛారణులు మొదలగువారు విమానములపై నుండి విక్రమార్కునికి జయమును గోరుచుండెరి. పుష్పమనాటిచందమామను జూచి సముద్రముభొంగునట్లు విక్రమార్కుఁడా దేవసంఘముచుజూచి పొంగుచుండెను. అట్లు యుద్ధములో వృద్ధినిబొందుచున్న విక్రమార్కురాజుచంద్రుని నాచ్చాదించుటకు జేతాళులందఱును రాహుపులవలె వచ్చిరి. అవచ్చినభూతములన్నియుఁ గత్తి చేతఁబట్టుకొని యుద్ధముచేయుచు రాజువయిని నానావిధా యుధములను బ్రయోగించి నొప్పింప మొదలిడినవి. ఆ దెబ్బలకు నొచ్చి రాజు కోపముచే రక్తనేత్రుడయి సింహమువలె నార్పుచు వెలరకును భయముగలుగుటకుగా నాయేమగురు జేతాళులకును ముక్కులతోకోసి వైచెను. తుదకు వారి యందఱుకంతములునుగూడఁ దెగఁగెను. ఇట్లు జేతాళులందఱును హతులుగాగా మిఁదనున్న దేవతలందఱును సాధు

వాధములుచేయుచు సంతోషించిరి. గంధర్వులుపాడిరి. అచ్చరలూడిరి. చేవతలందఱును. జయమును బొందుమని యాశీర్వదించిరి. కలహాభాజ నుండగు నారకుడు సర్వాద్యుత్తమయిన యా యుద్ధమునుజూచి. సరనూ నందదనుడ్రములతో మునిగెను. పరువాతను దేవతలందఱును రాజు నొడకువచ్చి. వరము వేడుమనిరి. దేవతలారా! మీరు నాయందు దయ గలవారై వచ్చితిరేని యీశతాభుడు నాకు స్వాగ్ధినుండనట్లు పుణు తురు గాకయని రాజుకోరెను. దేవత లట్లయగుగాక యని వచ్చిన త్రోవనేసోయిరి. విదవ విక్రమార్కుడు మత్తిపైకి నవభేతాభ నాయకుండగు భేతాభరాజుతో నిట్లనియె. ఓయీ! నీచే బంపబడిన శతాభులందఱును నాచే జంపబడిరి. నీగర్వముతీతినిది. అని చెప్పి యీ శతాభునిజడలు చట్రుకొనెను. మెలగా వానినిగట్టివైచి మత్తిచేటు దిగి యోగింద్రుడు చూచుచోటి కాభేతాభుని దీనికొనివచ్చుచుండగా భే తాభుడు త్రోవలో నంతర్ధానమాయెను. అటంతర్ధాన మగుటమాచి మరల విక్రమార్కుడు మత్తిపైకి పొనిబట్టుకొని గట్టిత్రాళ్ళతో గట్టి యోగింద్రునియొడకు దెచ్చుచుండగా మరల భేతాభుడు డంతర్ధా నమాయెను. మరల విక్రమార్కుడు మత్తిపైకి వానితో నిట్లనియె. ఓరీ భేతాభా! దుర్ముఖీ! నీవు మహామాయాధురంధరునివలె నున్నావు. నీమాయలన్నియు నాకు తెలియ తెమ్ము ఇత నెక్కడికి బో గలవు? ఇంద్రలోకమునకు బోయినను, చంద్రలోకమునకు బోయిన ను బ్రహ్మలోకమునకు బోయినను, విష్ణులోకమునకు బోయినను రుద్ర లోకమునకు బోయినను దితిగర్భములో బ్రవేశించినను విన్నమాత్ర ము విడువన్ విడువన్ విడువను. నీవు మాటిమాటికి నెవ్వుచెప్పెడును న్నావు గావున నికనీచెట్ల చెల్లగించిపట్టుకొనిపోయెద ననురాజుతో భేతాభు డిట్లనియె. రాజా! నీవు మహాసాహసీని, ధీరుడవు. ప్రాణాదప్రసవి యెఱుంగుదును. నీ నిపుడు నీ కిరువదియెదు కథలు చెప్పెదను. నీవు వాని క్రిందగినసమాధానము చెప్పెదవేని నీకు. నీ సగ్ధినుండనగుదును. అని చెప్పి నిర్భయముగా నా చెట్టునిూడనుండెను. మత్తియే భేతాభుడు రాజును జూచి. రాజా! నీసగ్ధిగన ప్రశ్నలకు సదుత్తరము నీచెతిగియు. జెప్పవేని నీశిష్యు వెంటనే భిన్నముగాగలదు. అను నా భేతాభునిజూచి రాజులు

నియె. భేతాభా! నాకు తెలిసియున్నకథకు నేను సదుత్తరము చెప్పె డను. అని యీ భేతాభునిబట్టుకొని తన సమ్యక్భాగమునందుంచి మోక్ష యుచు గమనముకొలుపుచువ్యక్తుడాయెను. ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములోని దేవాంగచరితమునగవిక్ర మార్గా మాగ్ధానముల భేతాభగ్రహణమన్నది.

ఇరువదిమూడవ అధ్యాయము.

ఇరువది నాలుగవ అధ్యాయము. స్మృతు మునులారా! తరువాతను భేతాభరాజు మొదటికథ రాజునకు జెప్ప మొదటిదెను.

భేతా రాజా! వినుము. పూర్వము కృతయుగమున విశ్వా యనుపటరాజు గలడు. అందు వీరమాహేశ్వరుడనురాజు రాజ్యమేలు చుండెను. అతడు సత్యవాది. జితేంద్రియుడు. చిరకాలమున కతనికి బద్ధావతి యనుకుమారి త పుట్టినది. తండ్రి యామెకు సకలశాస్త్రము లును, జెప్పించి యెవనికిచ్చి పెండ్లిచేయఁదగును? అని చింతించి నుం ద్రీని బిల్గినించి యుటనియె. మంత్రి! నాకుమారి త పద్మావతికి యావన ను ప్రాదుర్భువించినది. ఇత ధానికి పెండ్లి చేయకలప్పడు. కావున నీవు తగవదనని చెదకి తీసికొనిరమ్ము. అని చెప్పినతోడనే మంత్రి మంచిదే యనెను. రాజు పురోహితుని బిల్గినించి మంత్రికి జెప్పినట్లచెప్పెను. తానును మంచినరునికై వేదకుచునేయుండెను. తరువాతను రాజు తనకుమారి తకు దగినవరు నొకనిని బిల్గుచుకొనినచెప్పెను. పురోహితు డ్దాకవరుని బిల్గుచుకొనివచ్చెను. మంత్రియొకవరుని రప్పించెను. ఇట్లు ముగ్గురును ముగ్గురువరులును దెచ్చిరి. ముగ్గురువరులును జతురంగబల ములతోను పెండ్లికివచ్చి యహారిబయటను విడిసిరి. అప్పుడు రా జెవ్వ రికి గగన్య నీయవచ్చును? ఇది చింతింప మొదలిడెను. ఇంతలో నా రాజుభార్య తనయన్న కొడుకును రప్పించినది. అతడును మేనయ త్రక్కా తుం పెండ్లి యాడుదమను సంతోషముతో వచ్చి యూరిబయటనుండె ను. అప్పుడు రాజు కార్యాగ్రీవ్హై యుండుటంజేసి భావమఱుది కొడుకును రావించినందులకై తనదేవిని నిందించుచు నిట్లనియె.

ఓసీ! దుర్మార్గురాలా! ముగ్గురువరులు వచ్చి యూరు చుట్టుకొనియుండుగా నీ వేనలనిగూడ నెందులకు రిప్పించితివి? నాకు మొదలే మరి పోయియుండగా నీవిచ్చిల చేసితివి? అని యనేకవిధములుగా దిట్టాడుండగా వాగటివా రాజుతో నిట్లు లనియె. నీవు నాయన్నకుమారుని కిచ్చి మనశిలకు జెండి చేయవైతివేని నే నిపుడే నీ యెదుటనే విషము దిని ప్రాణములు విడిచెదను. అనియట్లు చెప్పిన భార్యమాటలు విని యతి కాముకుఁ డగుటచే భార్యమాట దాటఁ బాలకపోయెను. అతఁడే యన్నమాట యేమి? లోకములో నెక్కడనో కాని సామాన్యముగాఁ బ్రతిపురుషుఁడును స్త్రీకి స్వాధీనుఁడే యయి యున్నాఁడుగా! అఁడు దానికి లొంగియున్నవారు సత్యమును, ధర్మమును, తనయలను, బంధువులను, పెద్దలను, గురువులను, విడుచుటకొక్కంతయు నెనుదీయు పారు గారు. అఁడుదే యనగా శక్తి స్వరూపిణి గాదా! ఇం దాశ్చర్యమే మున్నది. తరువాతను రాజు వచ్చియున్న ముగ్గురు వరులను నిరాకరించి భార్యమేనలనకే కూతర నిచ్చుటకు నిశ్చయించెను. రాజుగారి యభిప్రాయము దెలిసికొని మొదటి ముగ్గురు వరులను గోపించి యుద్ధ నన్నడు లయి రాజునకును వాని భావమటదికుమారునకును, "మమ్మును యుద్ధములో జయించిన తరువాతనే పెండి చేసికోవలిన" దని స్వరూపముల సంపిరి. మఱియుఁ దరువాతను జెండి సంగతిమాను కోపచ్చును ముందుగా యుద్ధమునకు రుండునియుఁ బంపిరి. దూతల వలన వారియభిప్రాయము దెలిసికొని రాజు మంత్రులను బిలిపించి యాలోచించిరక మొదలిడెను. అపుడు మంత్రులు భాగుగా నాలోచించి రాజుతో నిట్లనిరి. రాజా! ఇపుడు తమకుమారి త నెవ్వరి కిచ్చుటయుఁ దెలియకుండు నుండగా మేమెట్లు బదులు చెప్పగలము? పాళిలో యుద్ధము చేయుటకు మావలన సాధ్యపడదు. పారు మహాబలవంతులు అయినను మే మొకరూలోచన చెప్పెదము. తాము కోపము చిత్త గిరిపఠ వీందుకేని విన్నవించుకొందము. అని మంత్రులు చెప్పగా రాజు పారిని మంచిమాటలాడుచు నీటనియె. మంత్రులారా! మీ మనసున కివడినవిషయము నాకుమాత్ర మెందుల కివ్వడదు? భయపడక మీకుఁ దోచిన యాలోచన యేదియో నాతో జెప్పడు.

అని రాజుడుగఁగఁ మంత్రు లిట్లనిరి. రాజా! పట్టణమునకు వెలువట్టను గొప్ప యగ్నికుండఁ మొకటి ప్రజ్వలింపజేసి దాని యెదుటఁ దమకు మారిలను నిలువజెల్తులకు. నల్లగురువరులను నాలుగు నైపులను నిలువజెల్తించి "మీ నలువురిలో నెవడు ముందుగా వచ్చి నాకుమారి త చేయిపట్టుకొనునో వానికే నాకూతు నిచ్చెదను" అని చెప్పవలయును. అని మంత్రులు చెప్పగానే రాజు తన చేయిచెను. అట్లు ప్రేదయగ్ని కుండము ప్రజ్వలించుచుండగా గుమారిలను భాగుగా నలంకరింపించి యాకుండముదగ్గఁ నిలిపి యాకుండమునకు నాలుగు నైపులను నమనలములయందున్న నలుగురు వరులను బిలిచి కుండము దగ్గఱనున్న నాకూతును గ్రహింపుఁడనెను. అట్లు రాజు చెప్పిన వెంటనే నల్లగురును నేనుమురను నేను ముందని యొక్క మాటగా వచ్చి యొక్క సారగానే నల్లగురును బట్టుకొనిరి. వారి యూహపుటకు సహింపక యామె యాకుండములోఁ బడినది. అగ్నిజ్వాలలోఁ బడినమిడతవలన నయిన! యాభాలికవిషయ! వయి నల్లగురును హా! నులదరి! యని యేడువ మొదలిడిరి. వారిలో సాహసీ యగునొకఁ డాకుండములోఁ బడెను. కుటియొకఁ డామెయందు పలి మోహముచే మైరాగ్యవరతుఁడై తీరయంత్రకు బోయెను. ఇంకొకఁడు సన్ననించి బిత్తాళనుఁడై దేశదేశములు తిరుగబోయెను. నాలవ! వాడుమాత్ర మాపట్టణములో ననే బిత్తావ్వ తిచ్చే గాలము గడపుకొను! చు నాయగ్ని కుండముపై నిచ్చక నీనుంటివ మొకటి కట్టి యాఘోషమున నేయొకపూదోటఁబోయించి యామంటపమువూడెను. గారిని బ్రతిపించి ప్రతిదినమును బూజర చుచుండెను. నన్నునిరచి దేశాటనము చేయఁబోయినవాడు క్రమముగా గాశీపట్టణము చేరి కొన్నాళ్లండెను. ఒకప్పుడతఁ డాకలిగొని యొకదరిద్రునియుంటికిఁ బోయి యతనిభార్యను జూచి యాతిధ్య ముమ్మ నెను. పతిభ క్తివంతురా లెన యామె యతనిని బూజించి తనయింట నేమియు లేకుండుటచే సతనితో నిట్లనియె. ఓస్సామీ! నా పెనిమిటి యూహనకుఁ బోయియున్నాడు. ఇంటి నేమియు లేదు. ఆయన వచ్చువఱకును దయచేసియుండి భుజించి వెళ్లదగనని యామె యనగానే సస్పృహ కోపించి నే సంతపఱకును నుండఁ జాలను. సస్పృహలి చాల బాధించుచున్నది. నీమగఁ డెంతసేపటికి న

చున్ననో యెమ్మా? లేదంటేవేని పోయెదను. లేదా యువ్వడే నాకు భాజనము పెట్టము. అనియతఁడగునానే యామె పొరుగింటికీబోయి వెంటనే కొన్ని బియ్యమువ్వజచ్చి యన్నము వండుచుండగా నామెతోకుపురోదనవహారంబొచ్చెను. పంటపని కడమువచ్చిన కుమారు నామె పంట పొయిలో బడనై చినది. లేరువాత పంటచేసి వడ్డించి యాసన్నాన్ని దిను మన్నది. మొదటినుండియు నామెచేయుచున్న దంతయు జూచిన వాడగుటండేసి యాసన్నాన్ని యాహా! యని వివారించి శివశివా! నే నెచ్చటను నిత్యభార్యత్యము చూచి యెఱుంగను. అమ్మా! బిడ్డని పొయిలో బడనై చి యన్నము తినుమందువు. శిశుహత్యచేసిన కరమ పాపాత్మురాలిచేతి యన్నము నే నెట్లుతందును? ఎప్పటి యట్లు నీబాలుడకు చేచి వచ్చిననో నీయన్నము తిందును. అని యనుచుండగా నాసన్నాన్ని ననేక విధములుగా నామె బ్రతిమాలుకొన్నది. ఎంత బ్రతిమాలునను నన్నాన్ని యంగీకరింపఁ జాయెను. ఇంతట నామె మగఁడింటికి వచ్చెను. సన్నాన్నియొక్క యు దనభార్యయొక్కయు వివాహమును విన్నెను. అతఁడు చెంటనే నీకున్నంతించి పోయిలో జల్లెను. ఆ బాలుఁడు మునుపటివలెనే కలకలలాడుచు న్నచెప్పెను. సన్నాన్ని యా బ్రాహ్మణుని మంత్రప్రభావమున కాశ్చర్యపడి యటనియె. దయాసము ద్రుండవగు నో బ్రాహ్మణ! ఆమంత్రము నాకువదేశించుము. దానివలన నాకోరిక పూర్తి యగును. అనుసన్నాన్నిని జూచి యాయంటి బ్రాహ్మణుఁడు పడేశింపఁ జాలనని బదులు చెప్పెను. నేతితో నాపోసనము పట్టుకొని నీవామంత్రమును నాకుఁజెప్పవేనిచే ను భోజనము, చేయ ననెను. అతిథ్య మిచ్చునపుడు కోరినదాని కభ్యంతరము చెప్పఁగూడదు గనుక బిడ్డలేక యాతని కామంత్రము నుపదేశించెను. తరువాత సన్నాన్ని భుజించి తుదియై మంత్రమును బరిక్షింప నెంచి యచ్చటఁ జచ్చిపడి యన్న యొక గాడిదవూడను, నీరు మంత్రించి చల్లనప్పటి కాగాడిద బ్రదికినది. నెంటనే సన్నాన్ని విశాలపటాణమునకు వచ్చెను. నెంటనే రాజకుమారి త పడిన కుండమును ద్రవ్వించి నీరు పూత్రించి చల్లనప్పటి కామె యెప్పుటియఁ బ్రతికి పైకి వచ్చినది. ఆమె చడినప్ప జాకుండములో బడినవాడును బ్రదికి పయికి వచ్చెను. ఇంతట వైరాగ్యము

చేరి దీర్ఘాయత్రలకుఁ బోయినవాడును దిరిగి వచ్చెను. అతఁడామెయందలి మళ్ళువచే బ్రతిత్తిరమునందును బిండవానాదిక్రీయ లాచరించుచుండెను. మరల నలుగురున్న స్త్రీకచోటఁ గూడిరి. ఈ దాజకుమారి త నా దని ప్రతివాడును జెప్ప మొదలిడెను. రాజా! ఆ నలుగురిలో నెవ నిది యాశస్య చెప్పుమనగా బుడికాల్లి యగు విక్రమార్కుఁడిటనియె. తీరములలో బిండవానాదిక్రీయలు చేసినవాడు కుమారుఁడగునని చచ్చినదానిని మంత్రప్రభావముచే బ్రదికించినవాడు తండ్రి యగును. అగ్నిక్షుండములో బడి చచ్చి మరలఁ గూడఁబుడిసినవాడు నీదరుఁడు. ఇతఁ నామె చచ్చినను ఆచోటు వదలక యామెనే తలచును నామె చచ్చినచోటును గాపాడుచున్నాడు గనుక నామె యతనికే భార్య కాదేదగఁది. అభిసదు తరము చెప్పగానే బేతాభ్యుక్తు విడిపించుకొని పాత్ర పోయి మరల మత్తెత్తెట చెప్పెను. రాజును మరల వటవ్వుడు మెక్కి బేతాభుని బట్టుకొని కట్టి మూపుష్ట నెక్కించుకొని యొన్ని పోకిరి బయలుదేఱెను. మరల బేతాభుడు కథ ప్రారంభించెను. ఇట్ల యిరువది నాలుగు కథలు చెప్పెఁజూ. నన్నింటికిని దగిన సమాధానము లారాజు చెప్పగా బేతాభుఁడిటనియె. రాజా! నీవు నవ్వజ్జడవు. నా మోద్యహస్యతివి. ఈ భూలోకములో నీతో సమానుడు లేడు. నేనిపు డిరువదిమొదవకథ జెప్పదను. దానికీగూడ సమాధానము చెప్పి తివేని క్తత్యత్వంబు వగుదువు. అన్ని యిరువది యయదవ కథ చెప్ప మొదలిడెను.

రాజా! పౌర్యము వంగదేశమునఁ జుక్కపుర మను పటాణము కలదు. అందు నుండలి యదనియు రూప్యతి యనియు నిద్రలు వేళ్ళలు తల్లి కూతులై గలరు. వారిద్దఱును కన్యధర్మమునలఁదాన క్తి కల వారై యుండిరి. వారి కాపురిలో నేవిధమయిన లాభమును లేకుండ పట్టచే మత్తెయొక్క పటాణమునకు బోవుద మని బయలు దేఱి. రాముఁడనుఁచేరుగల యాపటాణపురాజు శత్రువులచే నోడిపోయి భార్యగూడఁ జచ్చిపోవుటచే గుమారులతోఁ గూడి మత్తెయొక్క యహారికి భోవుడు వేళ్ళ లిడఱును. బోవుధారినే పోవుచుండెడి చారిలో కడుగులు చూచి తుండితో గామ కిట్టనియె. తండ్రి! ఈదాని నిద్రఁజూడవొప్పు పోవు

చున్నారు. పెదయడుగులదానిని నీవు పెండి యామము చిన్నపాదములదానిని నేను పెండి యాడెదను. అనగానే తండ్రి మంచిదే యనెను. కొంతదూరము పోవునప్పుటి కాస్త్రీ లిడలును గనపడిరి. మొదట ననుకొన్నప్రకారము తల్లిని, గొడుగు, కూతును దండి పెండి చేసి కొనిది. ఏమనగా, పెదపాదములది కూతురు. చిన్నపాదములది తల్లి. తరువాతను వారికి గూతులందు కొడుకులు పుట్టిరి. అట్టివనవారు శాంతులై పుట్టి నొందుచుండిరి. వారు తమలో నేమివరునను బిల్చుకోదగువారో చెప్పము రాజా! అని బేతాళుండు మగగా శాస్త్రునింది తమన యా సుఖంధమును తెలియజాలక సంతయగ్రస్తుడై బేతాళుని మోచి కొని యనలోపను బోవుచుండెను.

ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములోని దేవాంగచరితమున

బేతాళపంచవింశతికథాకథనమున్నది

యిరువదిన్నాలున యధ్యాయము.

ఇరువదియెడవ యధ్యాయము.

సూతుడు మునిచంద్రులారా! ఇట్లు విక్రమార్కుడు బేతాళునితో జాలదూరము పోవునప్పుటికి మధురమయిన సంగీతధ్వని విసవచ్చినది. గానశాస్త్రప్రవీణుడగు విక్రమార్కుడు జటిపిట యదిటట కెప్పుడును విని యెఱుంగెడు. అక్కరణమున నీగీతము నాడుచి పాడుచున్నదా మగవాడే పాడుచున్నాడాయని సందేహించుచు నతివేగముగా నడిచి చూచునప్పుటి కొకమహళిలపై ని మంజులస్యన మగు వీణీయ చేతబట్టుకొని యీశ్వరుని గీతములను బాడుచున్న యొక మందరి కనుపడినది. విక్రమార్కుమహారాజుదివ్యసుందరిగీతకు భోయ యామెగీరలావణ్యమునకు మోహితుడై యుక్తియుక్తముగాను మధురముగాను నిట్లనియె. సుందరీ! నీవెవరు? నీగీతములొనింత నేర్చుగల నీవు మాతంగివికాని గావు గదా! లేక సునన్దరివా? ముక్తి లక్ష్య దేవివా? శచిదేవివా? ఉర్రశివా చెప్పము. చణ్డోరాక్షి! నీమోక్షము పున్న మచందురుని దిరస్కరించుచున్నది. నీదంతములు దాడి మువీజములను పెక్కిరించుచున్నట్లున్నవి. నీ మధ్యప్రదేశము గగనము

వలెను, అటువులెను గనుపడుచున్నది. నీగానమును విని యాడులేళ్ళు కాలు కడువకుండ నున్నవి. ఎండినచెట్లు విగిరించుచున్నవి. నీతండ్రి యెవరు? నీభర్త పేరేమి? నాయడిగిన క్రశ్మలక సమాధానము చెప్పము. మీనాక్షి! నీ వేలోకమునుండి యీ భూలోకమునకు వచ్చితివి? నిన్ను నృజించి బ్రహ్మ మఱి సుందరులను నృజింపమానుకొనెనని తలంచుచున్నాను. నీవు సాందర్యాధిదేవతప్రసాదాని కావుగద ! నీవు సర్వవిద్యలును తెలిసిదానవని నమ్ముచున్నాను. నేనడిగినవానికి సాదరముగా బదులు చెప్పము. వేయేలూ! నీసాందర్యమును వరించుటకు వేనోళ్ళుగల శేషుండు నుజాలడని నాతలంపు. అని యనేకవిధములుగా నడుగుచున్న యారాజుతో యక్షిణి యిట్లనియె. రాజా! నాపేరు దేవదత్త. నేను సింధురాజుకు మారితను. నాభర్త పుష్పదంతుండు. శ్రుతకీర్తి మహారాజునకుఁ గోడలను. హేమవతీపురము మాకాపురమయి. నాభర్త శివునిశాపమువలన బేతాళురావమును బొందెను. నే నాయనవియోగముచే సదా యిట్లు దిరుగుచున్నదానను. నాకెట్లును గాలయాపనగాకుండ నున్నది. నేను బగలు లేడిని. రాత్రి యీయారూపమును బొందుచుందును. ఎప్పుడు నామగనిమొగ మగపడునో, ఎప్పుడు పిశాచరా జగునామగడు నామొగము చూచునో, అప్పుడే మాయిదలుకును శాపమోక్ష మగును. మాకు శాప మిచ్చినప్పుడే యీసంగతి శివభగవానుండు చెప్పియున్నాడు. నాపెని మిటి యున్న చోటికెఱోయి యాయనను జూడజాలకున్నాను. శాప మోహితుడగుటచే నాభర్తయు నన్ను జూడజాల కున్నాడు. విక్రమార్కునివలన మియిదలుకును శాపమోక్షము గాగలదని శివుడే చెప్పియున్నాడు. కాని యీమహానుభావుని దరిసెనము మాత్రము మాకెట్లు లభించును? కాని శివునివాక్య మెప్పుడును వర్తిరముగాదుగదా! ఎప్పుడైనను మాశాపము విక్రమార్కుమహారాజువలననే పోదగదా. అని మంత్రము నాదేవదత్త యిట్లనియె. పురుషశార్దులారా! నీ వెవరు? నీవేమి? నీవు దేవుడవా? వేదవేదాంగపారగుడవగు బ్రాహ్మణుడవా? ఇంద్రుడవా? విష్ణుమూర్తివా? లేక సునన్దరీవలెను బ్రహ్మవా? బండ రాజరాజశిఖామణి వగు విక్రమార్కుమహారాజవా?

మహాబలా! ఈయర్ధరాత్రసమయమున నీమహాదళములలోనికిరాగ రణమేమి? అని యామెయడుగుగా రాజులనియె.
 సుందరి! నే నుజ్జయినీపురాధినాథుడ నగు విక్రమార్కుడను. కాలపూరుషుడను యోగిపేరణవలన బేతాళుని జెచ్చుటకు బయలు దేరి మహావీరుల మగునొక సుత్రీచెట్టుపై నున్న బేతాళుని జూచి యతడు చెప్పిన మంచిమంచికథ లన్నింటిని పదు త్తరములు చెప్పి యతని నోడించి యతని దీసికొని వచ్చుచున్నాను. ఇపు డతనిని యోగియొద్దకు గొనిపోయెదను. అని రాజు చెప్పగానే దేవదత్త నవ్వుచు నిట్లనియె. రాజేంద్రా! భూతబేతాళనాయకుండగు నాభర్త యెచ్చట నున్నాడు? నీవు పట్టి తెచ్చుచుంటివేని నాకొకపాఠి చూపింపుము. నే నెంతయు సంతసింతును. అని యామె కోరగానే రాజాబేతాళు నామెకుఁ జూపించెను. విమానముమీఁదను గూర్చున్న దేవదత్తల నారాజు వీచుమీఁదనున్న నుగని బేతాళుని జూచినది. అతఁడును నవ్వుమొగము గల తనభార్యను జూచెను. అన్యోన్యదర్శనమువలన వారియిందఱకును శాపము తొలగిపోయినది. ఇద్దఱును దివ్యరూపమునుధరించి దేవగంధర్వసేవితులయై దివ్యగంధములఁ గలుకొని దివ్యములయిన నగలుపైలుకొని దివ్యవిమానముపయిని గూర్చుండి యంతరాళమున వెలుగుచుండిరి. అన్యోన్యమును జూచుకొని యెంతసేపటికిని దృష్టిబొందుకుండ నున్నారు. వారు సంభోషముచే వెనుకటిసంగతులు మాటలాడుకొనుచుండిరి. విశ్వావసు మొదలగు గంధర్వులు మధుసూదనుగారిచరిత్రను గానము చేయుచుండిరి. అపు డచ్చరలనాట్యము ప్రారంభమయినది. దేవదండుభులు మ్రోగించిరి. పుష్పవరము గురిసినది. కైలాసమందనున్న స్వారందఱును విశేషముగా సంతోషించిరి. పార్వతీపరమేశ్వరులుగూడ మహానందమునుబొందిరి. బ్రహ్మాదిదేవత లానందించిరి. దేవదత్తతో గూడి విమానముమీఁదను గూర్చుండి యున్న దేవాంగుని జూచి యా శ్చర్యపడి యిదేటిసంగతియో కదా యని యూలోచించుచు నిశ్చేష్టపడి యానందసముద్రములో మునిగియున్న విక్రమార్కుని జూచి విత్తరదైచి దేవాంగుఁ డిట్లనియె. ఛాజేంద్రా! విక్రమాదిత్యా! మహాబలవరాక్రమా! నీవ నెడినావ సవలంబించి దు సరమయిన మాశాపనముద్రమును

దాటితిమి. నీవు మాకుఁ జేసినయుపకారమునకుఁ బ్రత్యవశ్యతయేలేదు. అయినను నావలనఁ గావలసినది నీకెదియెన నున్నచో దవ్వక నెఱవేర్చెదను గోరుము. అని యిట్లు భార్యతోగూడ దేవాంగుఁ డన్నమాటలువిని యతిమేధావి యగు విక్రమార్కుండు మాటిమాటికి నాలోచించుచు నతనికి సమస్కరించి యిట్లనియె. ఓయీ! దేవాంగా! నీవు మహాదేవునిభక్తులలో మొదటివాడవు. అట్టి నీవు నాయెడ సంతోషము గలవాడ నైతివేని నేను దలంచినపుడు నీవు బేతాళరూపముతో నాయొద్దకు వచ్చుచునుండుము. నేను జెప్పినవని చేయుచుండుము. నీ కిష్టమయినచో నాకీవర మిమ్ము. అని యడుగగా దేవాంగుండు నట్లే యని యంగీకరించెను. ఇట్లు వర మీయగానే వెళ్ళుచున్నానని తనయొద్ద నెలపు పుచ్చుకొన్నవాడును త్రైలోక్యసుందరుఁడును నగు విక్రమా ర్కునిజూచి దేవదత్తయొక్క పేరణచే దేవాంగుఁ డిట్లనియె. రాజా! కాలపూరుషుడను యోగి నీన్ను గాళికకు బలి యాయనుదేశించి యున్నాడు. కావున నీవు వానివలన నతిజాగరూకుఁడనై యుండుము. ఎవ్వడాయోగినిన్ను సన్న నముచేయుమనునో అపుడే ముందు నీవు న్నానుము చేసి చూపుదును. మఱి యెప్పుడు నిన్ను సమస్కరింపు మనునో అప్పుడు ముందుగానీవు సమస్కరించి చూపుచునుము. ఆయోగి కాళిక సమస్కరించుచుండగా నీచగద్రహాసముచే వానితల నెఱికి కాళిక బలి యిమ్ము. అపుడే దేవి నీకుఁ బ్రత్యక్షమగును. ఆమె ప్రసన్నురాలై సన్న నీకు నదా యధీనునిగాఁ జేయగలదు. భక్తచింతామణియగు నాయుంబనీకుఁ జక్రవర్తిత్వమును దీరాయువును దయచేయును. అని చెప్పి యాదేవాంగుండు భార్యతోగూడ రాజుననుమతిగొని కైలాసమునకుఁ బోయెను. తరువాతను రాజు కాలపూరుషయోగియొద్దకు వచ్చెను. యోగి రాజును జూచి బేతాళుఁడేడి? బేతాళుఁడేడి? యని యడుగఁగా విక్రమార్కుఁ డాబేతాళునివృత్తాంత మంతయు సొంతముగ నాయోగికిఁ జెప్పెను. యోగి యావృత్తాంత మంతయు విని త్తరతో విక్రమార్కునితోగూడి కాళికాదేవాలయమునకుఁ బోయి లోపలఁ బ్రవేశించి రాజును దేవికి బలి యాయని శ్చయించి రాజునుజూచి న్నా సముచేయుము. న్నా సముచేయుము అని త్వరపెట్టెను. అపుడు రాజు దే

పాంగుడు చెప్పినమాటలు జ్ఞానికి చెచ్చుకొని యోగింద్రా! ముందుగా నీవు స్నానము చేయుము. తరువాత నేను స్నానము చేసెదను. అని రాజు చెప్పగానే యోగి స్నానముచేసి యాహ్నికము నెఱవేర్చుకొని యుండెను. తరువాత రాజును నశ్లేషేనను. ఇట్లే ప్రతివని యోగి చేతనే ముందుచేయించెను. తరువాత యోగి కత్తి చేతబట్టుకొని రాజును నమస్కరించుచును రాజు యోగివర్యా! నీవే ముందుగా నమస్కరించు గూడఁ జేసిచూపించునుని యాదరముగాఁబలికెను. యోగి నమస్కరించుచుండఁగా రాజు చంద్రహాసము పట్టుకొని యొక్కచేతున కక్కపటిని గాళికకు బలియిచ్చెను. వెంటనే దేవదుందుభులు మ్రోగినవి. పుష్పనరము గురిసినది. గంధర్వులు పాడిరి. అచ్చర్లూడిరి. దేవతలు రాజునకు జయజయధ్వనులు పలికిరి. భక్తవత్సల యగుకాళి ప్రత్యక్షమై రాజునకిట్లనియె. రాజా! నీమనసులో నిష్కమయినవరము వేడుము, అనగానే రాజితరులకు దురభమయిన యాదేవిదయకుఁ బూత్రుడై తల్లీ! నేను న్ను రించినతోడనే దేవాంగుడు జేతాశరూపముతో నాదగఱకు రావలయును. నన్నుజాత్రవర్తిని జేయుము. దీరాయవిమ్మ. నాకింతకన్న నక్కటలేదు. అనిరాజు ప్రార్థించినతోడనే యల్లయగు నని దేవి యంతరాళమునకును, ఆయంబయొద్ద ననుజుచ్చుకొని రాజుజయినలోనికి వచ్చి జరిగినయావద్యత్తాంతమును. సంతోషపూర్వకముగా నభిలోనివారికందఱకునుజెప్పెను. వందిమాగధులు స్తోత్రపాఠములు చేయుచుండగా సంధ్రుడిచ్చినసింహాసనముపై గూర్చుండి పామంతరాజులు నేవించుచుండ దేవరాజు స్వర్గలోకముఁ బాలించుచుండునట్లు విక్రమార్కుడు పుత్రునిముద్రనుండిభూమి నేతాకుండ ద్వీపాంతరములను గూడ జయించి యవియు నేలవండును. అట్టిహాసరాజు రాజ్యమేలుచుండఁగ నప్పటిప్రజలెదురులో వేటుగఁ జెప్పవలయునా? రాజైక్తివాడయినఁ బ్రజలును. సత్కివాచేకదా యగుదురు. ఇది జేతాశరూపుఁడయినదేవాంగునియొక్కయు సతనిభార్యయగు దేవదత్తయొక్కయు శాపమును విడిపిరచినకథ. ఇది చదివినవారికిని వినినవారికిని భూతజేతాశ బ్రహ్మరాక్షసశ్లాఘిభాగిన్యాదిభూతములవలన భయముండదు. నదా దీనిని భక్తిశ్రద్ధాత్పర్యములతోఁ జదివినవారి కీశ్వరునిదయవలన జన్మాంతరమున

నైనను దవ్యక యవస్థిగులును గలుగును. మఱియు నిది యాశ్వురుని మానసపుత్రుఁడయిన దేవాంగునిచక్రవర్తిగనక దీనిని జదివినవారిని బౌర్యతీవరమేర్వరులు. బ్రహ్మదేవుఁడు. నారదాదిమునులకుఁ జెప్పెను. గునిచక్రత్రమును బ్రహ్మదేవుఁడు. నారదాదిమునులకుఁ జెప్పెను.

ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములోని దేవాంగచరిత్రమున జేతాశ మోక్షణ మున్నది యిరువదియెడవ యధ్యాయము.

16086

ఇరువదియొకవ యధ్యాయము.

సూతుఁడుకనాఁడు శివుఁడు కెలాసముపై నిండుకొలువైయుండగా నారదుఁడు వచ్చి యాయన ననేకవిధములుగా సుతిచేయ మొదలిడి యాపాటలతోనే తనకు సర్వసిద్ధులును గలుగునట్లును సిద్ధులకు సిద్ధు లిచ్చుశక్తి గలుగునట్లును, తానుగుజేరునతో నమముగాఁగిరియు భవము గలవాఁడగునట్లును చిరకాలము బ్రదుకునట్లును. సంపదగలుగునట్లును వరము గోరెను. అతనిభక్తికినంతోషిచ్చి కోరినవరము లన్నియు దయచేసి నాంధుని జూచి శివభగవానుఁ డిట్లనియె. నారదా! నీవుత్రిలోకసంవారివి. భూలోకములోని విశేషము లెవ్వియైన నున్నచో వెంటనే విన్నపించుకొనుము. పాపభాగముగాఁజితగింతుము. అని శివుఁడనుగగా నారదుఁ డిట్లనియె. దేవా! భూలోకవృత్తాంతము విన్నపించుకొనుటకే వచ్చితిని. కలి ముదిరినకొలది భూమిపై నపశబ్దము లంతటను వ్యాపించెను. వ్యాకరణవృత్తి వేదములు తెలిసినవారులేరు. సర్వకర్మములయొక్కయరములను జూపుముగ్యజాప్యమాధర్మణవేదములను, వద్యకము జటాదులను జెప్పవారేలేరు. వేదగ్రంథములయందు, శాస్త్రగ్రంథములయందు, ఆగమములయందు, పురాణములయందు శబ్దసౌప్తములేదు. వేదాంగములను, వివాహాంశతర్కములను, ఇతిహాసములను దెలిసినవారులేరు. బ్రాహ్మణు లందఱును పురాణాదులయరములను దెలిసినవారులేరు. వేదయోగా? ఒక్కభోజరాజుతక్కఁ దక్కినవా రెవనివారై యుండిరి. వేదయోగా? ఒక్కభోజరాజుతక్కఁ దక్కినవా రెవరును విద్యాంసులు గారు. అనియొక శివునియెదుట నారదుడు చెప్పచుండఁగా నచ్చట వినుచున్న మునీశ్వరులలో హాహాకారము పుట్టినది. శివభగవానుఁ డది యంతయు విని యాంధలో నున్నతనమానపు

16086

త్వని దేవాంగుని జూచి యిట్లునె. ఓయిదేవాంగా! నీవు సర్వజ్ఞుడవు. వేదశాస్త్రములు తెలిసినవాడవు. నాఫలసేత్రమునుండి పుట్టినవాడ. వగుటంజేసి నాయంతటిజ్ఞానము గలవాడ వయితివి. అటువది నాలుగుకలలను తెలిసినవాడవు నీవే. నీకంటె మూడులోకములయందును మఱియొకడు లేడు. మహామతి! ఇప్పుడు నారదుడు చెప్పినదంతయు వింటిగదా! కావున నీవు వేగముగా వివేకము జ్ఞానము లేని భూలోకమున కేగుము. అచ్చట నున్న బ్రాహ్మణుల నందఱును బండితులను జేయుము. భూమిలోకమునం దుండుగ్రంథము లన్నియు నపశ్యబ్రహ్మలతో నిండియున్నవి. అవి యన్నియు బాగుగా సంస్కరించి తప్పలు లేకుండ వ్రాయుము. మఱియ నీవు భూమిలో దొమ్మిది వ్యాకరణములు శిష్యులకుఁ జెప్పము. వేదములు వేదాంగములు శాస్త్రములు బాగుగా వ్యాపింపజేయుము. అని యిట్లు శివుఁ డాజ్ఞాపించినతోడనే యతఁడు భక్తలృప్త మగు శివునిట్లు ప్రార్థించెను. దేవా! నేను మనుష్యశరీరము నవలంబించి యెచ్చట నున్నప్పటికిని సదా నీపదములయందు నిరంతరము భూలోకమున వరమిమ్ము. అని కోరగానే శివుడతఁ యని వర మిచ్చి భూలోకమునకుఁ బంపెను. తరువాతను దేవాంగుడు శివునకుఁ బ్రదక్షిణ నమస్కరణము చేసి సూర్యకోటి సమప్రభ మగువిమాన మెక్కినంతగా భూలోకమునకు వచ్చెను. విదవ బ్రాహ్మణరూపమును ధరించి విమానము దిగి బ్రహ్మవర్షసముద్రే రెండవ సూర్యునివలెఁ బ్రకాశించుచుండెను. అతఁడు దివ్యాధిరణములను, ధరించి నుదుట మూడు రేఖలుగా విభాతి దిద్ది నవరత్నఖచితములను, కంఠములకుండలములు గండములపయిఁ దాండవ మాడుచుండగా బంగారుయజ్జోపవీతము గలిగి చేతికిఁ బవిత్రము పెట్టుకొని సంతతము పంచాక్షరిని జపింపుచు, జేతులయందు నవరత్నఖచితములయి సింగపుఁదలలచేఁ బనితనముగాఁ జేయఁబడిన కంకణధులు వెలుగుచుండగా ధారాపట్టణములోఁ బ్రవేశించెను. దేవేంద్రునియమరావతిని మించి యున్న యాపట్టణములోని యాయావిశేషములను జూచుచు భోజరాజును జూచు కుతూహలముతో రాజమార్గమునుండి పోవుచుండగా నతనిని జూచినవారెల్ల బూజింప మొనరికిరి. క్రమముగా బృహస్పతి

దేవసభలోఁ బ్రవేశించినట్లు దేవాంగుడు భోజరాజునభలోఁ బ్రవేశించెను. నవరత్నఖచితసింహాసనముపై నుదయగిరిపై వెలుగుచుండు బాలసూర్యునివలె నొప్పుచు శరీరమును ధరించి వచ్చిన మన్మథుఁడనెఱుఁగి యని చూపఱకుఁ బ్రాంతిని గలిగించుచు సామంతరాజులచే నేవింపఁబడుచు వందిమూగధుల సోత్రపాశము లాలించుచు సర్వాంగ సుందరు లగు సుందరులు వింజామరులు వీచుచుండగా సామూద్యపాయముల వెఱింగిన మంత్రులకు సమాధానము చెప్పచునందు భోజరాజును దేవాంగుడు చూచెను. అతఁడును దేవాంగుని జూచి సకారముగా సింహాసనము దిగి యాతనికి సాష్టాంగ దండప్రణామము లాచరించి యుచితాసనముపైఁ గూర్చుండఁ జెక్కి కుశలాదు, లడిగి యిట్లునె. ఓ పండిత సారథీమా! నీ దేశమునుండి వచ్చుచున్నావు? తేజస్సుచే నిన్ను బ్రాహ్మణునిగాఁ దలంచుచున్నాను. నీవు బ్రహ్మవా? శివుడవా? విష్ణుమూర్తివా? నీ వెవరో యసాధారణుడవు గాని సామాన్యవ్యక్తి గావని నమ్ముచున్నాను. కావున నీవే యథార్థమునెట్టి నానందియమును దీర్చవలయు నని కోరగా నా దేవాంగుడు భోజమహారాజుతో నిట్లునె. రాజేంద్ర! నేను వరకుచి యనువాడను. కాశీదేశమునుండి యిక్కడికి వచ్చితిని. మాయమ్మవేరు పార్వతి, తండ్రివేరు కంఠరుడు. నేను సర్వశాస్త్రములు, సర్వవేదములు పఠివితిని. నాకుఁ దెలియని పురాణేతహాసములు లేవు. ఇది యది యనఁగేల? అన్ని విద్యలును నాకు జిహ్వాగ్రమందున్నవి. వదునెనిమిది పురాణములును తెలియును. అగమగ్రంథములు చదివితిని. స్మృతిగ్రంథము లన్నియు స్మృతివధమం దుంచితిని. స్వబ్రాహ్మణులను నాకు వందనము లాచరింతురు. కాశ్యాలంకారములయొక్కయు నాటకగ్రంథముల యొక్కయుఁ జంపూగ్రంథములయొక్కయుఁ దత్త్వము నాకు బాగుగాఁ దెలిసియున్నది. పద్యకవచటలలో నన్నెవరును కలువఁజాలరు. వేదములకు నేనే యుత్తమగురుడను. వేయిమూటల చెట్టి యెఱుఁగజనము. నే నొకటమూట చెప్పెదను వినుము. లోకు లందఱును నన్ను సర్వజ్ఞుడందురు. అది యట్టిదే. అని యిట్లు పలుకుచున్న వరకుచిని బహువిధములుగా భోజరాజు గౌరవించి ధనధాన్యసమృద్ధ మయిన దివ్యభవన

మొకటి యాయన కిచ్చెను. మఱియు నూలు మదపుటెనుగులను, మంచిజాతివి వేయిగుత్తములను, కుండలాద్యలంకారములను, అమూల్యములగు వస్త్రములను రక్షించి ముత్యాలవి హారములను నిచ్చి సన్మానించి యాయనను దనసభలో సభికారినిగాను విద్యమ్యాదామణినిగాను నిరయించెను. తరువాతను వరరుచిని జూచి భోజనంబిలయె, అయ్య! వరరుచిపండితులవాహు! సాదరముగా నాపలుకు వినుడు. తామీ బ్రాహ్మణుల కందఱకును వేదములు శాస్త్రములు నేర్పుదురుగాక. మఱియు, అగమములు, అష్టాదశ పురాణములు, పదక్రమజుటలు, నంద్రవ్యాకరణములు, శబ్దసామ్యవిజ్ఞానము బ్రాహ్మణులకుఁ గలుగునట్లు చేయుడు. అని భోజనము చెప్పగానే యావరరుచి బ్రాహ్మణులందఱకును సమ సవిద్యలను జెప్పి గొప్పవారినిగాఁజేసెను. బ్రాహ్మణులందఱులోనను దానే యుత్తముఁ జనిపించుకొనుచుండెను. ఇట్లుండగా నుజ్జయినపట్టణములో భట్టాచార్యుఁ డను బ్రాహ్మణుఁ డొకఁడు గలఁడు. అతని కతిసుందరి కలావతి యను కుమారి త గలదు. ఆమె సర్వశాస్త్రములు, వేదవేదాంగములు, సంగీతవిద్య, నాట్యవేదము, మొదలగునవి యన్నియు నెఱింగిన జాణ, శుచిస్మిత యగునానుందరి పెనిమిటికై యున్న ప్రతిజ్ఞ పట్టినది. “మనభనుందరుఁ డగు నెవఁడు నన్ను విద్యావాదముతోఁ జెల్లునో ఆకవీశ్వరుని నేను దప్పక పెండియాడెదను” అను నామె ప్రతిజ్ఞ విని నానాదేశములనుండి పండితులువచ్చి యామె నోడింపఁబోయి యోటము చెంది తిలదానము రుటిన బ్రాహ్మణులవలె మోము వంచుకొని వచ్చినదారినే పోవుచుండెడివారు. ఇట్లుండగా నొకప్పుడు వరరుచి యావస్తాంతమంతయు విని భోజరాజుచే ననుజాత్యుడై యుజ్జయినపట్టణమును సూరి పోయెను. క్రమముగా భట్టాచార్యుని యింటకి పెట్టి సర్వాంగసుందరియగు నాతని కూతురు గలావతి యనుదానిని జూచి సుందరీ! నేను నిన్ను వాదములో జయించి పెండియామట్లకై వచ్చితిని. ఏమి చెప్పెదవో చెప్పుము. అని యతఁ డనగానే యామె చిఱునగపు మొగము నలంకరింప గర్వముతో విట్టినయె. అయ్య! విద్యాంసుఁడా! మహావత్సవిద్యు! మీచి యేదేశము? నీవేరేమి? నీ కెందులో? బాండిత్యము గలదు? వేదములలోనా, శాస్త్రములలోనా? నాటకాలం

కారసాహిత్యమునందా? లేక పురాణాదులయందా? యథార్థము చెప్పుము. అన నలంబిలయె. గంగాతీరమందు వారాణసి యనుపట్టణము గలదు. అది విశ్వనాథులకును విశాలాక్షిని నివాసస్థానము సానివాస మువచ్చునే. నావేరు వరరుచి యందురు. నేను సర్వజ్ఞుఁడను. సునన్యతి నానాలుకపైఁ దాండవ మామచుండును. అమ్మాయీ! నీకే గ్రంథములలోఁ బరిశ్రమ గలదో వానిలోనే ప్రసంగింతుములెమ్మి. అని యతఁడు చెప్పినపిదప నుభయలకును వాదము ముదిరినది. ఒకరి నొకరు జయించు నభిలాష గలిగి యున్నవారుగాని జయపజయములు లేవు. వినుటకై వచ్చిన పండితుల యానందమువకు మీతిలేదు. తరువాతను బ్రాజుఁడగు వరరుచి యామెను దప్పక జయింతుమను బుద్ధిచే వేదాంత ప్రశ్నలము లోనికి దింపెను. ఆమె వేదాంత శాస్త్ర మంతభాగుగా జరుపలేదు. కావున వరరుచి యామెను జయించినవాడాయెను. అపుడు వరరుచి యామెతో నిట్లనియె. కలావతీ! నిన్ను నేను వేదాంత శాస్త్రములో జయించితిని. కనుక నన్నుఁ బెండియాడుము. అను నతనిమాటలు విని యా భట్టాచార్యునికుమారి త వేళాకోళముగా నిట్లనియె. ఓయీ! వరరుచీ! మూఁడా! నీవు మిక్కిలిని వృద్దుడవు. నీజుటలంతయు మ్రుగుబుట్టవలె బండియగుచున్నది. దంతములూ లేవాయెను. నేతులగోళ్ళ అంతకుమున్నే లేవాయెను. లోకములో స్త్రీలు కేశనమయమున దంతక్షత సఖక్షతముల నవేషింతురుగదా! నిన్ను నేను పెండియాడినవో. నాయధురసములయందు దంతక్షతసఖక్షతములు వేయువారెవ్వరో మురదుగాఁజెప్పుము. అవునయ్యా! వరరుచిపండితుండా! “వృద్ధస్య తర్రుభిషం” అను నీతిగోవిదులవమాట విన్ననేలేదా? నీవేమో పెదపండితుండవే. అదిగాక యంతమునలివాడవు. గదా నీకు రతిసామర్థ్య మెక్కడిది? నేను దరుచిని. నన్ను సంతోషపెట్టువా రెవరున్నారు? స్త్రీలకు రెండుచెట్లు భోజనము, నాలుగుచెట్లు బుద్ధి, ఆఱుచెట్లు సాహసము, ఎనిమిది రెట్లుకాము. పురుషులకురెట్లుచెప్పని యందురు గదా! అదియెననుచి నేరేదలయ్యా! స్వజ్ఞుడవేమో? లోకజ్ఞానము తెలియకపోయెనే! ఇంక నెక్కడిస్వజ్ఞత్వమయ్యా! సర్వాంగసుందరి యగురంభ యెక్కడ? దుష్టసూన్యఁ డయి నరక మనుభవించువరమాపి యెక్కడ? దివ్య

నుందరినిగూర్చి యగుశవీదేవియేడ? మృతి శీల మగుదేహముగల నహలముడేడ? కొంకినక్క యెక్కడ? స్వర్గలోకమేకడ? అనియిట్లనేక విధములుగా ధిక్కరించుటచే ఫరరుచి మహాకోపియై యాపూర్వాభోజి క్రిటయె. మూర్ఖురాలూ! అనందగివమాట, అనందగివమాట యెటుల గవు! ఘండితురాల ననిమాత్రము గర్వించుచున్నావు బ్రాహ్మణ వంశమున కపక్షిర్ని దెచ్చుటకై పుట్టిన నీవంటి వరమమూర్ఖురాలి లో మాటలాడనేరాదు. అవును నీవన్నట్లే, కుక్క యెక్కడ? పురో డాశ మెక్కడ? రాక్షసి యెక్కడ? అమృత మెక్కడ? గాడిదయేడ? గందమేడ? నీవంటియాడుది యేడ? నావంటిమహాపండితుడేడ? అయినను నీహితమునకై కొంచెము చెప్పెదను వినుము. నీవు మహా కోపినివలె నగవచుచున్నావు. నేను జెప్పినమాట నీ కిష్టమయినదో నట్లు చేయుము. నాకంటె బండితుడ నాకొడుకున్నాడు. రెండవమ న్నధునివలెనే యుండును. రాజాధిరాజులు ముందు వారిని శౌరించి విడిదప నన్ను శౌరింతురు. వాదిమత్తభవంచాన్యుడని భీరు డమునాందినవాడు. నీకెప్పుడొకప్పుడో వారిని బెడియాడుము. అని య తడు. చెప్పినసంగతి కానతి యంగీకరించినది. ఇది చాలబాగుగా నున్న దన్నది. తరువాతను బుదిమంతు డగువరకు యామెచే ననుజాతుం డయి భట్టాచార్యునియొద్ద సెలవంది బయట వచ్చి ప్రమముగా నింటికి బ్రవేశించి కలాపతి యన్న చేడుమాటలు తలంచుకొని దీర కోప మవలం బించెను. అట్టికోపమును సారకపఱుచుకొంద మని యిట్లు యోజింప మొదలిడెను. అగూరురాలు నన్ను మొగముచూడకుండ నవాగ్యము లన్నది గనుక దానికి బుదిహీనుడ డయినగాడిదలకొపరిని బెండి చేసి యవస్యను నాకోపము చల్లార్చుకోవలయును అని యాలోచించుచు నా పట్టణములోనే పండితహీనురులే శౌరించింపబడుచు నుండెను. ఒకనాఁ డు వరరుచి స్నానముచేయుటకై యూరిబయటకు బోవుచుండగాఁ ద్రోవలో నొక దివ్యయైన తామరకొలను గనుచడినది. వరురుచి యందు స్నానముచేసి పొడిగుడ్డలు గట్టుకొని పుష్పదర్పాంబుసహిత ముగా నూర్వభగవానున కర్ఘ్య మిచ్చి నిత్యకృత్యములు నెఱవేర్చుకొని యింటికి బోబోవుచుండగా నానమోఘమున నొకానొకడు బ్రాహ్మ

ణాకారము గలవాడు మేకలను గాడిదలను మేతకుఁ దోలుకొనసో వుచు నగవడెను. వరరుచి వానిదగఁజరుబోయి బ్రాహ్మణకృత్తిగల యో పిలవాడా! నీవేమి? నీతల్లిదండ్రు లెవరు? నీయిలెక్కడ? నాతో జెప్పు నునపుడు పనులకాపరి యాశ్చర్యపడుచు నిట్లనియె. వరరుచిగా రూ! నేను బ్రాహ్మణునికుమారుడను. నాతండ్రివేరు. నూర్వవశర్క తల్లివేరు. లక్ష్మి బ్రహ్మవాది యగునాతండ్రి నాకయెడవయేట నువనయనము చేసి మామయమృతోగూడ ను తరలోకములకుఁ బో యెను. నావేరు కవిత్వము. ఇపుడు నేను మేకలను గాడిదలను గా యుచున్నాను. ఇది నీచపువని యయినను జీవనార్థ మవలంబించితిని. అతనిమాటలు విని వరరుచి కొంతపాలోచించి యిట్లనియె. అబ్బ! యీ! ఈమేకలను గాడిదలను నీయజమానున కప్పగించి యతనియొద్ద సెలపు పుచ్చుకొని వేగముగారమ్ము నీ కువయోగించునది యొక్కవ షాకార్య మున్నది. అనునపుటి కాపిన్నవాడు చాల సంతోషించి యా బ్రాహ్మణుడు చెప్పినచో వ్యవసే చేసి వరరుచియొద్దకు వచ్చి నిలువఁబడె ను. నగరుచియు వచ్చియున్న కవిత్వమునుజూచి కవిత్వం! సావకాశ ముగా నామాటలు వినుము. ఈ యవారిలో భట్టాచార్యుల నెఱుగు దువు గదా. అతనికూర్తురు కలాపతి మహావిద్వాంసురాలు. అది రెండవసంస్కృతియే. దానిని నీకు బెండి చేసెదను. కాని నేను జెప్పినమాటలు మాత్రము రెండవవారికిఁ దెలియకుండ మనస్సులోనే యుంచుకొని యట్లే చేయుము. అకలాపతి నిన్నే ప్రశ్న చేసినను మహాముత్యోనే బడు లు చెప్పచుండుము. నిన్నుఁ జూచి విద్యుక్! ఎన్ని విద్యలు చదువుకొని టివని యడుగును. అప్పుడు నాలుగు వ్రేళ్ళునూత్రమే చూపుము. మక్షియేమి పదువుకొన్నావని యడిగినపు డాఱువ్రేళ్ళు చూపుము. మరల నెన్నివిద్యలు చదువుకొన్నావని నాలుగువ్రేళ్ళు చూపుము. ఈ జగత్తును నీవే మొదలయింపచేయువా రెంద. ఇని యడిగినప్పు డొక్క వ్రేలుమాత్రమే చూపించుము, అనెను. ఆపిన్న వాఁడును జ్ఞప్తి యుండుండుకొని యట్లే చేయుడు ననెను. తరువాత వరరుచి వానిని ధనయింటికిఁ దెచ్చి యాజువాండ్రచే స్నానాదీకముచేయించి యనేక భూషణములతో నలంకరించి బంగారులక్ష్మిలొ గూర్చుండ బెట్టి పెండి

తులచే మోయించుకొని వచ్చెను. ఆపల్లకి మోయుచుండితలు పూర్వ మాశలావతితో పాడించి యోడినవాచే. ఇంతట నప్పట మహాకోలాహలము గలిగినది. ఇంత మహావిద్యోంసుఁ డుండఁబడి డని చూచినవా రందఱును జెప్పకొనుచుండిరి. రాజమూర్తములలో నినుకవై చిన రాలకుండ నున్నది. ఇట్లు వరుచి క్రమముగా వానిని గలావతిమందిర మునకుఁ బంకితో మోయించుకొని రాగాఁ గలావతి సూర్యసమానముగాఁ దేవశాలియు, దివ్యాభరణభూషితుఁడను, దివ్యవీరకౌబరధరుఁ డను, దివ్యగంధమూర్త్యుపశోభితుఁడను నగు పిన్నవానిని జూచి యత్యాశ్చర్యసమద్రములోఁ మునిగి యితఁ డెవ రని యడిగినది. వరుచి వీఁడే నాకుమారుఁడు. సర్వవిద్యాపారంగతుఁడు సర్వజ్ఞుఁడు వీని పేరు కవిరత్నము రాజరాజులచే నభలలో గారవింపఁబడుచుండువాఁడు. వేయేలా? వీఁడు సరస్వతియొక్క పురపావతారమే సంశయము లేదు. వీఁడు ప్రాకృత లగవిద్యాంసులతోఁ బ్రసంగింపఁడు. ఎవరు ప్రశ్నించి నను మోసముగా బదులు చెప్పఁచుండును. అమ్మాయి! వీనిని బెండ్లి యాడుటకు నీమనస్సు తర్కరహితమన్నదేని వేగము పెండియాడుము. ఇటువంటివరుఁడు దొరకుట సామాన్యమయిన సంగతిగాదు. అని చెప్పియూలేనిమాటలు విని మహాప్రాజ్ఞురా లగుకలావతి గంభీరముగా నిటనియె. వరుచి! ఈ నీకుమారుఁడు సర్వజ్ఞుఁడే యయినచో పెంటనే చేసేడుగుప్రశ్నలకు బదులు చెప్పనుగాక. అని యన్నటి పండితు లందఱును వినుచుండగా నాపిన్నవానితో నిటనియె. విద్యవో! నీవెన్ని విద్యలు చదువుకొంటి వనగా నతఁడు నాలుగువేళ్ళు చూపించెను. మరల నేమి చదువుకొంటి వన నాఁలుచేళ్ళు! చూపించెను. మఱియు నేమి చదివితీ వనగానే నాలుగు వేళ్ళు చూపించెను. ఈజగత్తు నకు సృష్టితినంజూరిములు చేయువా రెందఁడైనాడదముగా నొక వేలు చూపించెను. ఇట్లున్నప్రశ్నలకును ప్రేళ్ళు చూపించినతోడనే యాకలావతి వరుచి నభిప్రాయ పుడుగగా సతఁడినియె. ఇతఁడు గురువునొద్ద నాలుగువేదములును జదివెను గనుక నాలుగువేళ్ళు చూపించెను. ఇతఁడు వేదాంగములాఁడు గురువునొద్ద జదివెను గనుక నాఁలువేళ్ళు చూపించెను. పురాణవిద్య భుక్తాత్మ

ము విహారాన న్యాయవిసేదము చదివినందులకై నాలుగువేళ్ళు చూపించెను. ఈజగత్తునకు సృష్టితినంజూరిములు చేయువాడు పరబ్రహ్మమొక్కఁడే యని యొకవేలు చూపించెను. అని యిట్లు పరరుచి చెప్పినమాటాఁడను విని కలావతి మనస్సులో నాలోచించి పరిమానం దభరితరగా లయిపడి. తరువాత నామె చిత్తపులతోఁ గూడినగోడ యొకటి చూపి వరా! ఈపదితలలు, ఇరువదిచేతులును గలవాఁడెవరో వేగముగా జెప్పమనప్రశ్న మూడు వరుచి చెప్పినమాటలు మూడివోయి వీఁడు రాభణుడు కాఁడాయనెను. ఓయీ! నీవు సర్వము నెఱిగినవాఁడవు గదా. రాభణుఁడని యెట్లంటివని యామె యనుడు వరుచి యామెయనుమానము పోవులాగున "కుంభకర్ణునిలో భకారమున్నది. విభీషణునిలో భకారమున్నది రాక్షసులకులములో ముఖ్యుఁడగు నితఁడు రాభణసురుఁడే కాని రావణసురుఁ డెంతమాత్రమును గాఁడని వీనితాత్పర్యము. ఇంతకును సర్వజ్ఞుఁడగుటచే వీఁడేమన్నను జెల్లుట కేమియు సభ్యంతరము లేదు. వీనిమాటను గా దనుపండితుఁడే యుండఁడు. సంధిని వందిని వందిని నందిని జేయగల సామర్థ్యము గలదు." అని వరుచి యుక్తియు క్తముగాఁ బలుకగాఁ గలావతి యానందభరితురాలయినది. తరువాతను వరుచి భక్తాచార్యులను బిలిచి తనకు మారునికిఁ గన్పొందానము చేయు మనెను. భక్తాచార్యుఁ డట్లు చేయును నని యొప్పకొనేను. పిదప మంచిముహూర్తమున వివాహ మహాశాస్త్రము జరిపిరి. బ్రాహ్మశ్రోత్రములు వేదమంత్రములు చదివిరి. భక్తాచార్యునియిల్లు నాద్యములతోను, అటలుపాటలు మొదల గువానితో నిండిపోయినది. వధూవజ్జలకు మంగళహస్తములు చేయించి సర్వాభరణభూషితలనుగాఁ జేసి కల్యాణమంటపము మీదికిఁ జెచ్చి నవలత్తునిర్మిత మయిన పెండి యరుగుమీఁద వధూవరులు రోహిణి పండులవల వెలుగుచున్నారు. పిదప బుర్రోహతుఁ డగ్ని బ్రతిష్ఠాభింబి యథావిధిగా బ్రాహ్మణులతో గూడ హోమములు చేసెను. భక్తాచార్యుఁడు భర్తవత్సనమేతముగాఁ బిరిమీఁడను గూర్చుండి యల్లునితో నిటనియె. కవిరత్నం! ఇటువము సాకుమారితను నీకుదారపోయెదను. ఇది మహాప్రాజ్ఞురాలు నీవు సర్వజ్ఞుడవు కావున దినిని సమాధిచూరక

నిగాఁ బరిగ్రహింపుము. అని చెప్పి యతనిచేతిలో నమలత్రకముగా దాల్చిని యప్పగించెను. బుద్ధిమంతుఁడగు కవిత్వ మార్కనాథుత్తము యొక్కహస్తమును దనహస్తముతోఁ బట్టుకొనెను. అపుడు వాద్యముల మంగళభోష ముకాశము నంటినది. బ్రాహ్మణుల యాశీర్వాదధ్వను లామంగళవాద్యధ్వనుల నతిక్రమించినవి. భట్టాచార్యుడు పండితులకు భారదక్షిణ లిచ్చెను. ఈరీతిగాఁ గవిరత్న కలావతులకు వివాహమహోత్సవము జరుగఁగాఁ బట్టిరి. ఉజ్జయినిపట్టణములోనివా రందఱును ను స్థు నీరాజనములు పట్టిరి. ఉజ్జయినిపట్టణములోనివా రందఱును ను త్తోషించిరి. మఱి కొన్నిశతకుఁ గలావతి రజస్వల యయినది. నాల వనాఁడు గర్వాదానమహోత్సవము చేయ నిశ్చయించిరి. ఆరాత్రి పండి తులకు ధలదానము లిచ్చిరి. పెండికుమారుఁడు ముందుగాఁ గేళిమం దిరమునకుఁ బోయి నిద్ర పోయెను. తరువాతను గలావతి లోపలికిఁ బోయి భర్త నిద్రపోవుచున్నాఁడని తెలిసికొని మేల్కొలుపఁ బోయి నది. ఎంతవీచినను బలుకుమచే నీణ పట్టి వాయింపినది. ఎంతసేపు పాడినను మేల్కొన కుండుట చూచివానిపక్ష సలముపై గంధపునీరు పోసినది. అప్పుటికిని మెలుకువ రాక యుంటుండే దన నోటితోని తాం బూల మాపునిర్వోటఁ జెప్పినది. అతఁడు నిద్రలో నిట్లు పలవరింప మొద లిడెను. ముందుగా మేఁకలు గాడిదలు భస్మచేసినవి. తరువాతను నా గుండెలమీఁద మూర్ఛింపినవి. ఆపదప నానోత్తిరో బురీషిరచినవి. అని యెట్లు నిద్రపోవుచున్న భర్త యన్నమాటలు విని యనుమానపడి యామె పెంటవే చెలిక తియలను బిలిచి లేపించి యిట్లనియె. నీ వెవ రు? బ్రాహ్మణుడవా కావా? నీవు నిజముగా వరరుచి కొమారుఁడవు గావు నిజము చెప్పము. నీమాటలను బట్టి చూడఁగా నీవు పండితుఁ డవు కావని నిశ్చయ మయినది. నీవు నిజముగా మేఁకలను గాడిదలను గాచువాడవే. ఇట్లడిగిన భార్యమాటలు విని యమాయికుఁ డగుటచే దనవత్తాంత మంతయుఁ జెప్పెను. అది విని యుది యంతయు వరరుచి చేసినకృత్రిమము గథా యని నిశ్చయించుకొని గతజలసేతుబంధనము చేసి యేమిప్రయోజన మని యనుకొని యంతకును దై వయత్నిమును దప్పించుకొనువారు లేరు. అయినను నీలయినంతలో బుద్ధిని నినియో

గించి మంచినీతిలోనికిఁ దేవలయును గదా యని నిశ్చయించి యప్ప టికిఁ దగుగతిని మగనితో నిట్లున్నది. ఈ యుజ్జయినిపట్టణమును రక్షిం చు కాళి తనపట్టణమును జూచుటకు బయటికి వెలియుండును. పట్టణ మంతయుఁ దిరిగి కొంతసేపటికి శక్తిసేనావరివృత్తురా లై రాగలదు. కావున నీ విపుడ పోయి యూదేశములోఁ దల్లుపు మూసికొని కూర్చుండుము. దేవి వచ్చి నిన్నుఁ దలుపు తీయు. మనినచో పెంటవే గడి య దీసి యూపెతు సాష్టాంగదండనమస్తా రములు చేసి తల్లీ! నాకు విద్యాదానము చేయుము అని ప్రార్థించుము. అని యీరీతిగాఁ గలా వతి మగనికిఁ దెలిపి చెలికతైను దోడిచ్చి కాళికాలయమునకుఁ బంపి నది. అతఁ డట్ల దేశములోఁ గూర్చుండి తలుపు మూసికొని యుండె ను. భక్తులపాలింతుఁ గామధేను వగు నాయంబను మనస్ఫూర్తిగా ధ్యానించుచుండఁగా నింతటఁ గాళి వచ్చి యెవరు లోపల? వేగము తలుపు గడియ తీయు మనగానే యోగినీగణసేవితురా లగు నాయం బతో నతఁ డీటనియె. తల్లీ! నాజడత్వ మనుగడియ విడిపోవులాగున విద్య విచ్చితివేని నీకుఁ దలుపు తీసెదను. నీకు నమస్కరించుచున్నాను. నాకు విద్యాదాన మిమ్ము. అను. వానిమాటలు విని యాయంబ దగ్గఱనే యున్న శాలయు, ముద్రణియు, పారాశాయుఁ గోపించి యమ్మా! నెల విమ్ము. మే మీ పురార్థు నిపుడే భక్షింతుము. అనుశ కులమాట విని దేవి యిట్లునియె. నీడు పూర్వజన్మమునందు నాభక్తుఁడు సామంత్రము జపముచేయుచు నన్ను మిక్కిలిగాఁ బూ జించెను. కావున నిపుడు నేను నీనిమనోరథమును బూర్తిచేసెదను. అని పాఠితోఁ జెప్పి కాళి బ్రాహ్మణునితో నిట్లునియె. ఓరీ! నా లుక చావుము. అనగానే వాడట్లచేసెను. దేవి వానినాలుక పయిని వాగ్మవబిడమును వ్రాసినది. పెంటవే యతఁడు సర్వజ్ఞుడై పరమేశ్వర సు నేశవిధములుగా సుతీచేయ మొదలిడెను. అతఁడు చేసినస్తుతులకు సంతోషించి నీవిటుయని కాళిదాసువని ప్రసిద్ధిబింబింబెదపు. నీతండ్రి నీ కుంభిన కవిరత్ననామము సార్థక మయినది. కాళిదాసా! నీవు కోరెనదం తయుఁ గరతలామలకమయి యుండును. అని వరరుచి పరివారముతోఁ గూడ నాలయములోఁ బ్రవేశించి యంతరానము నొందెను. అచ్చటి

నుండి బయలుదేరి కాలిదాసు భార్యయొద్దకువచ్చి జరిగినసంగతి యంతయు జెప్ప నామె తనభర్త యిప్పటికి నిజముగా సర్వజ్ఞుడాయెడదా యను సంతోషముచే నతనిని మాటిమాటికిని గొరించుకొన్నది. అతడు శనీదేవితో నిండ్రుడుబలె నామెతో జరకాలము క్షీణించుచుండెను. మఱికొన్నితరుల గలవతి గర్భమున నొకకుమారుడు పుట్టెను. మహామతియగు కాలిదాసు జాతకర్మాదిసంస్కారములు చేసి యాశీర్వాదము నకు గప్పించుచు డని పురోహితపురస్కరముగా నామకరణముచేసి దక్షిణాదులచే బ్రాహ్మణులను సంతోషపెట్టెను. కప్పించుచుండెను. యాశీర్వాద కృత్యోపనయనుడయి తండ్రియొద్దనే వేదములు చదివెను. అతడును దేవియాలయమునకుఁ బోయి వేదోక్తవిధి నాయంబను బూజించుగా భక్తవత్సలురాలగుదేవి ప్రత్యక్షమయి కప్పించునకు నటునది నాలుగువిద్యలను దయచేసినది. అతఁ డింటికి వచ్చి కాలికావసాదమును వల్లిదండ్రులతో జెప్పెను. ఇట్లుండగా నొకనాఁడు కొడుకు దగ్గఱ నుండగానే కాలిదాసుకలపతులు విద్యాప్రసంగము ప్రారంభించిరి. వాదము ఘుడిరినది. నీ కేమియుఁ దెలియదని యామె భర్తనన్నది. అమాటతోఁ గాలిదాసుఁ గొప్పించి నీవు నాతల్లిని నీవు గురువవు. అని భార్య పాదములకు సమన్వరించి యింటినుండి బయటికి వచ్చెను. తనకు నీకు స్మరించి పోవుచున్న మగని జూచి నీవకార్యము చేసితివి గనుక నీకు ప్రీతిచేతనే మరణము గలుగు గాక యని కలావతి శపించినది. విద్య ద్భ్రంధనమునకుఁ జూచు కాలిదాసు తరువాతను వేళ్ళయందు దనురకుండ్రము యాయుజ్యునితోనే యుండెను. తరువాతను వరదచి ధారాపట్టణము ప్రవేశించి యనేకవిధములుగా భోజనములుగా నన్యాయములుగా నుండెను. ప్రతిదిగనను రాజులు పరరుచిని సన్మానించుచుండుట నభిమంజనము. పంజాలక యందఱులు నొకనోగూడి యాపరరుచి మనలను ధిక్కరించి రాజుచే మిగుల కారవింపఁబడుచున్నాడు. కావున వానికిని రాజునకును బెద్దవిరోధము గల్గింప వలయును. అప్పుడు మనమనస్సులలోని దుఃఖము చలాపలయ నని యాలోచించిరి. తరువాతను విద్యాంసు లందఱును గోపపూరితులయి రహస్యమంతురై యొకశూద్రుని రావించి వానికి పలసిసంతధన మిచ్చి కారవింప

యిట్లనిరి. ఓయీ! శూద్రుడే! నీవు మాతో జేయుదగినకార్య మొకటి యున్నది. ఈపట్టణములో భోజనముచే గౌరవింపఁ బడుచున్నవాఁడొకఁడు గలఁడు. వానిపేరు వరదచి నీవును వినియే యుండువు. వానిని రాజుదగ్గఱ మాయన్నయని చెప్పము. ఇటుపయిని నీకుఁ గావలసినంత ధన మిచ్చెదము. అని భోధించి యాశూద్రుని బంపిరి. మరునాఁడు తెల్లవాఁడగానే వాఁడు భోజనభక్తుఁ బోయెను. పండితులచేతను సామంతరాజులచేతను నిండియున్న యానభక్తుఁ బోయి రాజునకు సమన్వరించి పండితులందఱును వినుచుండగా నిట్లు విన్నవించెను. మహాప్రాజ్ఞుడ వగునోభోజభూపాలకా! నావిన్నవము చిత్తగించి తోచినరీతిని నాన్యవహారము పరిష్కరించుము. అనగానే యది యేదో విన్నవించుకొమ్మని రాజు తరహాసంగెను. రాజుగారియనుమతి కాగానే వాఁడు నిస్సంశయముగా నిట్లనియె. రాజా! ఈవరదచి యనువాడు నాయన్ను నేనును వీఁడును విభక్తుల మయితిమి. నాధన మంతయు సవహరించి దేశాంతరము పోయెను. ఎంత వెదకినను దొరకినవాడే కాదు. ఇన్నొక్క మిసభలో నున్నాఁ డని తెలిసి వచ్చితిని. నాధనము నాకిప్పించుట ధర్మము. అని రాజుతో చెప్పి నిర్భయముగా వరదచిని గట్టుకొంగు పట్టుకొని లాగ మొదలుపెట్టి “అన్నా! ముందు నీవెంతధనము నాధియవహరించితివో అది యాయకుండ నిన్ను వదలువాడను గాను.” అని వరదచిని లాగుచున్న శూద్రుని జూచి సభాసదు లయినయాపండితులు వరదచినితో పభరితులయిరి. రాజు శూద్రుని జూచి యిట్లనియె. శూద్రా! నీవ్యవహారము గొప్పది శేపు విచారిం చెడము. అని వానిని బంపించి పండితులను జూచి యిట్లనియెః పండితులారా! మీరందఱును నామాటలు వినుండు. నేనిట్టివ్యవహార మివివల కెన్నడును వినియెఱుగను. శేపుమాత్ర మువ్యవహార మెట్లు నిరయింపఁ బడగలదు? ఇదిచాలఁ జిక్కుగ నున్నది గనుక మీరుగూడ యోజింపుడు. అను రాజుగారిమాటలు విని సభాసదు లగుపండితులు కపటము మనసుతో నుండుకొని యెట్లు బదులు చెప్పిరి. ప్రభూ! మే షాపరరుచి యెవరో యెఱుగము. వీనికి సంతతి యున్నట్లు తెలియదు. తల్లిదండ్రులనుగతి మొదలే తెలియదు. ఇట్లడు నిజముగా శూద్రుడే యగునని నెట్లనే

బహిష్కరింప వలసి యుండును. మేముగూడఁ జాల దక్షిణ లిచ్చిపోయి త్పత్తము చేయించుకొనలసి యుండును. ఇన్నాభును దెలియకయితనిని గురువని భావించుచున్నాము. బ్రాహ్మణుడై పుట్టిసవాఁడెవఁడయినను హూద్రునకు నమస్కరించునా? అని యిట్లుచెప్పిన పండితులమాటలు విని భోజుఁడు చింతాపరాధుడై యవ్వటికిఁ బండితులనిండ్లకుఁ బంపించెను. తరువాతను రాజు నరరుచినిజూచి యిట్లనియె. పరరుచీ! నీవు ను నేగముగా నింటికిఁబోము. కేపుదయము పండితులు వచ్చునప్పటికి సభకురమ్ము. అనిచెప్పి యతనినిగూడ నింటికిఁబంపించి వందిమాగధుల సుతులునినుచుఁ దన యంతిపురిలోఁ బ్రవేశించెను. తరువాతను వరరుచి చింతాక్రాంతచిత్తుడై యదియంతయుఁ బండితులు దేసినకృత్రిమ మని నిశ్చయించి యర్ధరాత్రపయమున లేచి యవమాదనివారకముగ గంగానానము చేయుటకు బయలుదేరి తిన్నగాఁ గాశీపట్టణము చేరి మణికిరి కాఘటమున యథావిధిగా స్నానము చేసి యథుమర్తణముకు ల్గున జరిగెను. తరువాతను నిత్యకృత్యములు తీర్చుకొని విశ్వనాథుని విశాలాక్షిని భూడివిగాయకుని మిగిలినదేవతలను సందర్శించి నమస్కరించి తీర్థోపవాసముచేసి విధిగాశ్రాద్ధము పెట్టి యచ్చటినుండి బయలుదేరి గయవచ్చి గయలోఁ బితరులకుఁ బండిహాసముచేసి ప్రయాగచేరి త్రివేణిలో మునిగియచ్చటనుండి మరలఁ గాశివచ్చి యచ్చట నొకసంవత్సరముపాటును విద్యప్రేమితుడై యుండెను. బుదిమంతుడగు వరరుచి యొకప్పుడు మణికిరి కకుఁబోయి స్నానముచేసి ఓహో భాగిరథిదేవి! సాగరస్వరదాయిని! జన్మపుత్ర! మహాదేవజటాజూటవిలాసిని! అంబ! నీదరసనమువలన నేముక్తి కలుగునట! ఇత స్నానముచేసినతో నేమి ఫలముగలుగుకొ తెలియదు. అమ్మా! ఇట్టి వ్యాసులమాటయే నిజమయినచో మహాపవ్వాదకుఁ బాలయియున్న నన్నుఁ బవిత్రనివేయము. అని యనేకవిధములుగా స్తుతిచేయగా గంగ ప్రసన్నము నువర్తించి తమయిన కంకణ మాపండితునికిచ్చి యిట్లన్నది. ఓయీ! వరరుచీ! నీకుఁ బాపమేలేదు. అది నిజమయిన యవమాదముగాదు. నభిలోని పండితులు గల్గించినది. కనుక నీవు వెంటనే భోజునినభకుఁ బోము. నే నీవుడిచ్చినకంకణము మాఫించి యారాజుతోఁ బో భోజుభూపాలకా!

శ్రోద్రుడై నాతమ్ముడయినచో నిట్టిది రెండవకంకణము వానిదగ్గఱనుండవలయునుగదా! దానిని దెమ్మనుము. వాడు నిజముగాఁ దెచ్చినచో నాకుఁ దమ్ముడే" అనుము. అని వరరుచికి భోధించి భోజపురికిఁ బంపి గంగ తానంతకాన మయినది. పిదప వరరుచి సభకువచ్చి గంగ చెప్పిన హాస్యననే చెప్పెను. అంత భోజరాజు శీఘ్రముగా సభకు నచ్చి శూద్రుని రప్పించి కఠినముగా నిట్లనియె. శ్రోద్రుడా! నీవు నిజముగా వరరుచియనుజుడవే యయినచో నిటువంటిది మా సక్తంకణమును వెంటనే మాకుఁ జూపింపుము. ఇది వరరుచిహ సక్తంకణము. నీవతనితమ్ముడవే యయినచో నీ దగ్గఱనుగూడ నిట్టిదియుండి తీయవలయును గదా! అట్లు తెచ్చి చూపవేని వెంటనే నీకు శిరశ్చేదము చేయింతును. ఇట్లు భోజుఁడనగానే వాడు భయపడి గడగడ పడెడును నిట్లనియె. ఓ మహారాజా! నే నేకర్కమును నెఱుంగను. నీసభలోనిపండితు లందఱును నేకీభవించి నాకుఁ జాల ధన మిచ్చి యిట్లనుమని భోధించి కావున నే నిట్టినిందిత మయినమాట లంటిని. ఇది యథార్థము. నే నజ్ఞానము వలనఁ జేసెదని. నన్ను మన్నింపుము. నేను శ్రోద్రుడను. అజ్ఞానిని నన్ను రక్షింపుము. అని బ్రతిమాలి పాదములమీఁదఁ బడిన శ్రోద్రుని కశాఘాతములచే నొప్పించి శాస్త్రములను బర్యాలోచించి మహాభ్యరమగు కారాగృహములో నుండించెను. తరువాతను రాజు భయముచే గడగడ పడెడుచున్న పండితులను బ్రత్యేకముగాఁ బిలిచి యనేకవిధములుగా నిందించెను. పిదప సింహాసమునుండి దిగి మహాపాజ్ఞుఁడగు వరరుచిని శోధింపకొనెను. పిదప పాదములపైఁ బడి నమస్కరించి యనేకవిధములుగా స్తుతిచేసి చేతులు జోడించికొని యిట్లనియె. పరరుచీ! నీవే శబ్దశాస్త్రమును భాగుగాఁ దెలిసిన మహాపండితుడవు. అపశబ్దములచే నిండిన గంధముల సన్నిధిని నుశబ్దములచే నలంకరించితివి. వరపరమాధు లగు బ్రాహ్మణులను మహాపండితులను జేసితివి. నీకంటె సద్వికరుడు గాని నీతో సమానుడు గాని యగుపండితులను లేడు. మహాత్ముడే వగు నీవలన వేదశాస్త్రములు నేర్చుకొంటిని. ఇటుపయిని నాకు వేదాంతశాస్త్రముగూడ నేర్చుము. అనియిట్లు భోజరాజు ప్రార్థింపగా రహస్య మగు నేదాంతశాస్త్ర మంతయు భోధపఱచెను. సర్వోపనిషత్తులయరమును

రాజునకుఁ జెప్పెను. అప్పుడు వరరుచి యిట్లనియె. రాజా! జాగత్స్వ
 ప్పునుషపులయం దేదివ్యజ్యోతి నెలుంగుచుండునో అదియే పరబ్రహ్మ
 మని తెలిసికొనుము. బ్రహ్మమొదలు స్తంభమువఱకును నేతేజస్సు
 నిండి యున్నదో అదియే పరబ్రహ్మ మని తెలిసికొమ్ము. ఏది యటు
 పుకంటి నలుపుగాను, మహాత్మకంఠ మహాత్మననయి యున్నదో అది
 యేపరబ్రహ్మ మని తెలిసికొమ్ము. ఏది స్ఫుజగత్తులకును సాక్షిభూతమయి
 ప్రకాశించుచుండునో అదియే పరబ్రహ్మ మని తెలిసికొమ్ము. తత్త్వ
 స్వాది మహాభాక్యముల యర్థములచే యోగులు దేనిని బొందుదురో
 అదియే పరబ్రహ్మమని తెలిసికొమ్ము. సమ స్తజగత్తుల సృష్టిని సంతోశ
 ముల్ కేదికారణమో అదియే పరబ్రహ్మమని తెలిసికొమ్ము. దేనివెలుగు
 ననుసరించి సూర్యుఁ డాకాశమున వెలుగునుండునో అదియే పరబ్రహ్మ
 మని తెలిసికో. ఎవనియాజ్ఞచే మహేంద్రాదులు తపతపవనులయందుఁ బ్ర
 వర్తితురో, అదియేపరబ్రహ్మమని తెలిసికొనుము. బ్రహ్మ విష్ణుశివాదుల
 వర్తితురో, అదియేపరబ్రహ్మమని తెలిసికొనుము. అని
 కేదిధ్యానింపఁ దగిననస్తునో అదియే పరబ్రహ్మమని తెలిసికొనుము. అని
 యీరీతిగా సనేకవిధములుగా మాటిమాటికిని, బోధపఱచి యప్పుడు వర
 రుచి చిటునగపుతో నిల్చునియె. రాజేంద్రా! ఈసనభాసదు లందఱును
 నిన్నుండేహాముగాఁ గృతఘ్నులే. కాని వారిపైని గోపింపకుము. ఈబ్రా
 హ్మణులవిషయమే చేసినయవకారము బూడిదలో వేల్చినహావిన్నుచం
 దమయినదని యెఱుంగుదును. బ్రాహ్మణులు పరస్పరము సహజశత్రువు
 లు. కుక్కలు, సింహములు, గజములు నెట్లోయటే వీరును బోరాడు
 చుందురు. పూర్వము వీర్యవధచే గోపించిన వ్రతాపవంతుడగు పశు
 రాముఁడు తనపశువుచే భూమి నిరవదియొక్క-మాటు నిఁజూత్రియను
 గాఁజేసి యారాజుల రక్తముచే చిత్రులకుఁ దర్పణముచేసి వారిమంచి
 మాటలచే మరల శాంతింపెను. అప్పుడు భూమినంతను కాశ్యపునకు
 దారపోసెను. విద్యప కాశ్యపుఁడు పశురామునితో నిట్లనియె. టయీ
 రామా! నీవు రాజులనందఱును జంపితివి. నీవే నాకీభూమినంతయు దా
 నమిచ్చితివి. అట్టి నాభూమిలో నీవు తపస్సుచేసికొనుచుంటివేని నీతప
 స్సులో సగముతపస్సు నా కియనలసియుండును. అట్లు నీకు సమృద్ధి
 యినయెడల నాభూమిలో నుండుము. లేనిచో మఱియొకచోటికి బాస

లయును. గడియయైనను నాభూమిలో నుండవలదు. అని యిట్లు చెప్పిన
 కాశ్యపుని యత్యద్భుతమైన వాక్యములను విని మహాభేజశ్శాలి, యగు
 పశురాముఁడు గోపించి "బ్రాహ్మణుల కెప్పటికిని భూమియందాధిపత్య
 ము లేకుండుగాక. ఏమనఁ; వీరు పరశ్రేయస్సహనము లేనివారు. వీరికె
 న్నటికిని నైకమత్యముండదు." అని శపించెను. ఇట్లు శపించి యతఁడు
 సముద్రుని యూచించెను. అప్పుడు సముద్రుఁ డిట్లనియె. రామా! నీకే
 మాత్రపుభూమి గావలయునో చెప్పము. అని యడుగఁగానే పశురా
 ముఁడు తనచేతనున్న గొడ్డలి వినికి యిది యెంతదూరముపోవునో అంత
 వఱకుఁ జాలున నేను. సముద్రుఁ డట్లయని ట్లటయెను. అదియే
 పశురామునిచే గల్పింపబడిన కేళిదేశము. అచ్చటను బ్రాహ్మణాదు
 లు నాలుగుజాతులవారును గలరు. ఆదేశములోని ప్ర్రీలు స్వర్గము
 లోని ప్ర్రీలును మించియుండురు. అచ్చటనే పద్మనాభస్వామి వేంచేసి
 యున్నాడు. అతఁడు కేషాంకశాయి భక్తకల్పద్రుమము. ఇప్పటికి
 సతఁడు బ్రహ్మాదులచేఁ బూజింపబడుచు నుండును. పూర్వము పశు
 రామునిచే శపింపబడిన బ్రాహ్మణుల కిటువయిని యముండే శాసకు
 డు. వారు ఛాన్దసావులు. కావున నోభజరాజా! నేను నీకొక రహస్య
 మయినసంగతి చెప్పెదను వినుము. నేను బ్రాహ్మము శివభగవానులవా
 రిచేఁ జేరితుండెనె భూలోకమునకు వచ్చితిని. నే సతనికి గుమూరు
 డను. నాపేరు దేవాంగుఁడు. ఇతఁ డైలాసమునకు బాస నుద్య
 కుండెనె యుంటిని. అని చెప్పి రాజు నాశీర్వదించి రాజునకు దివ్య
 వస్త్రములు. దివ్యయజ్ఞోపవీతములు నిచ్చి కైలాసము చేరుటకై
 శివుని స్మరించెను. తలంచినంతనే కోటిసూర్యప్రకాశమాన మగువిమా
 నము వచ్చినది. ఆవిమానము వర్ణ నాశీతమయి యున్నది. దానిని
 జూచి భారాపురవాస్తవ్యులు రాజు పరమానందభరతు లయిరి. తరువా
 తను రాజు వరరుచిని విధియుక్తముగాఁ బూజించి వస్త్రములు మూర్త్య
 ములు భక్తవణములు సమర్పించి చేతులు జోడించుకొని యెదుట నిలువఁ
 బడెను. తరువాతను వరరుచి భక్తియుక్తులగు రాజదంపతులయొద్ద నెల
 వది నంతోపించుచు నావిమానము నాగోపించెను. అప్పుడు దేవతలు
 నంతోపించి పువ్వులపాన గురిపించిరి. గంధర్వులు పాడిరి. అప్పున

లాడిరి. దేవదండుభుజు మ్రోగినవి. భూమియందును నాలుగు జాతుల పౌరును విమానసూర్యుడగునరుచికి నమస్కరించిరి. వరరుచి తనదివ్యతేజస్సుచే దళిదళలను వెలిగించుచు సిద్ధాదులచే నేవినపలుకుచు విచారముతో గైలాసము చేరెను. తనకొడుకు మురిచి వచ్చినందులకు సంతోషించి శివుడు రారమ్మని కాగిలించుకొనెను. తరువాతను దేవాంగుడు పార్వతీపరమేశ్వరులకు నమస్కరించి భక్తిపూర్వకముగా నిట్లనియె. తండ్రీ! నీయాజను నెఱవేర్చి వచ్చితిని. నీవుత్రుడ నగునన్ను రక్షింపుము. అనుదేవాంగుని దగ్గఱఁ గూర్చుండఁ జెటకొని విష్ణురూపుడగు శివుడు పరమానందభరితుఁడాయెను. ఈరీతిగా వరరుచి కైలాసము చేరవలెనుకఁ గన్పెట్టెను. కాశిధాను భోజనభక్తు వచ్చెను. భోజరా జాతని ననేకవిధములుగా గౌరవించెను. మునులారా! వరరుచియొక్క యవతారకథ యిరీతిగా జరిగినది. దీనిని జదివినవారు విన్నపారు ధనభాగ్యములతోడను బుత్రప్రాప్తులతోడను గూడి యిహలోకములో నున్న సుఖములు ననుభవించి దేహంతమందుఁ గైలాసము చేరి యింద్రాదిపూజతులై పునరావృత్తి లేకుండ నుందురు. ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములోని దేవాంగచరితమున వరరుచి యవతార మర్చిది యిరువదియావ యధ్యాయము.

(ఇరువదియేడవ. యధ్యాయము.)

సూతుఁడతరువాత నామోదపురాధీశుడగు / దివ్యాంగునికి నందియను కుమారుఁడును, అతనికి నీలకంఠుఁ డనువాఁడును బుట్టిరి. నీలకంఠునకు శంభుదేవుఁడు పుట్టెను. అతనికి హేమాంగుఁడను; అతనికి జంద్రాంగుఁడు, వానికి భద్రహేమాపు, అతనికి వీరభద్రుఁడు పుట్టెను. వీరభద్రునికి విందుడు పుట్టెను. మఱియు నావీరభద్రునకు శూలపాణి యరిందముఁడు నని మఱియొకఁడుకులు పుట్టిరి. ఆశూలపాణిజయనేనుఁ డనువాఁడు పుట్టెను. అతనికి జిత్రనేనుఁడు పుట్టెను. అతనికి నువ్విక్రముఁడు, వానికి గంగాధరుఁడు, పుట్టెను. ఆగంగాధరునకే విద్యావిలాసుఁడని యింకొకపేరుగలదు. అతనిభార్యపేరు విద్యావాణి. ఆమె పతిభక్తివశంపదురాలు. కాని యాదంపతులకు సంతతి లేకపో

యినది. వారు రహస్యమందుండి యిట్లునుకొనిరి. అయ్యో! బిడ్డలు లేనివారి కెంతధనమున్న నేమి? ఎంత సంపదయున్న నేమి? పుత్తులు లేనివారికి గతులు లేవనికదా శ్రుతి చెప్పుచున్నది. అని వారనుకొనుచుండగా సశరీరవాణి యిట్లనియె. మీకుఁ దప్పక పుత్రసంతతిగలుగును. అనుమరూట విద్యావిలాసుఁడు విని చాలసంతోషించి యపుడు భార్యతో నిట్లనియె. విద్యావాణి! భయపడకుము తప్పక మనకు సంతతి గలుగును. ఆశావాణిపలు కెప్పుడును దవ్వనదిగాదు. అని భార్యనోదార్చి తాను దీరయాత్రకై బయలుదేఱెను. అతఁడు మహాపండితుఁడు. వలసినంతధనము లొటియలమిఁదఁ బడవేయించి దాసి దాసాదులతో గూడి సర్వాభీష్టప్రదాయినియగు వారాణసిలో బ్రవేశించెను. తరువాతను బురోహితసమేతముగా మణిగర్భకుఁ బోయి యథావిధిగా నందు స్నానముచేసెను. మఱియు నాతీరమునం దుండు వానికి యథేష్టముగా వస్త్రములు దక్షిణలు మొదలగునవి యిచ్చెను. అక్కడినుండి బయలుదేలి విశ్వనాథుని విశాలాక్షిని మిగిలిన దేవతలను భక్తిపూర్వకముగా సందర్శించి పూజించి నమస్కరించి యాభరణములు సమర్పించి యచ్చటినుండి బయలు దేలి గయకు వచ్చి యక్షయవట మూలమునఁ బితరులకుఁ బిండదానము చేసెను. తరువాతను బదరికారణ్యమునకుఁ బోయి నారాయణుని సందర్శించెను. తరువాతను బదరీకేదారమునకుఁ బోయి యాదేవుని పూజించి యచ్చటినుండి బాగ్రిలాముఖిశైలమునకుఁ బోయి యందు బాగ్రిలామయుడగు దేవుని విధిగాఁ బూజించి శ్రీశైలమునకుఁ బోయెను. అందు భగ్నిమారాంబానహితుడైన మల్లికార్జునుని యథావిధిగాఁ బూజించి యనేకవిధములుగా స్తుతి చేసి యక్కడనుండి వేంకటాద్రికిఁ బోయి యందు శ్రీనివాసుని శ్రీదేవితోగూడఁ బూజించి యచ్చటినుండి కాంచీశైలమునకుఁ బోయి యచ్చట నేకామేశ్వరుని కామాక్షిని బాచి సంతోషించి పూజాదిక మాచరించి యట్లువయి శ్రీదేవితోగూడ వరదరాజును నేవించి సర్వదేవనమస్కృతమగు చిదంబరశైలమునకఁ బయనమాయెను. అక్కడ వాకాశకూపుడగు శివుని సందర్శించి పూజాదులు చేసి యందఱకును మోక్షమిచ్చు నరుణాద్రికిఁ బోయెను. అచ్చటి మహేశుని

బూజించి వెదగ్నాథశ్రేష్ఠము, మాయూరశ్రేష్ఠము, కుంభకోణము, మొదలగు శ్రేష్ఠములకుఁ బోయి ప్రధాన దైవతములఁ బూజించి తరువాత శ్రీరంగశ్రేష్ఠమును బ్రవేశించెను. వేదశాస్త్రము, ప్రణవాకారమునైన యత్యద్భుతసంధాయక మగు విమానమును జూచి స్వామిని నేమిచి విదపఁ గావేరిని నేమిచి తిన్నగా నక్కడ నుండి పాండ్యకవాలమునకుఁ బోయెను. అచ్చట మధుర రాజధాని. అది దివ్యమంటపశోభితము, దివ్యగోపురసంయుతము, సప్తప్రాకారవేషి తము. అందు నుండ రేళుని మినాక్షీవల్లభుని శివుని కదంబవనాయకుని నేమిచి విద్యా విలాసఁ జనేకవిధములుగా స్తుతించెను. తరువాత నచ్చటినుండి రామేశ్వరమునకుఁ బోయెను. అచట ధనుష్కోటిలో న్నానము చేసి రామలింగస్వామిని నేమిచి యచ్చటినుండి యనంతశయనశ్రేష్ఠమునకుఁ బోయి శేషశాయి యగుపద్మనాభస్వామిని నేమిచి యక్కడనుండి కల్యాణనిలయ మగునరయమోహదపట్టణములోఁ బ్రవేశించెను. ఇంతికి పచ్చి యూవిద్యావిలాసఁ డను బ్రాహ్మణుడు విశ్రాంతి నొందెను. ఆయనభార్య విద్యావాణి పతిరాకకుఁ జాల సంతోషించి మందహాస సుందరపదనారవిందయై పతిపాదారవిందములకు వండున మావరించి నది. త్వేమపూర్వకముగ వచ్చితిరా? అని యడిగినది. ఏయేశ్వరములు, ఏయేత్థిములు నేమిచితిర? నేమిచినందుల కేమిఫలము ప్రాప్తిచినది? అది యంతయు దయయుంచి చెప్పవలయు ననగా నతఁడు సంతోషముగా నామెతో నిట్లనియె. ఓ పతిప్రతాపిలకమా! మహాభాగురాలా! సావధానచిత్తురాల వయి వినము. నేను జూచినవి నేమిచినవి యన్నియుఁ జెప్పెదను. గంగాదిమహానదులలో న్ననము చేసితిని. కాళి మొదలగు శివశ్రేష్ఠము లన్నియు నేమిచితిని. శ్రీరంగము మొదలగు విష్ణుశ్రేష్ఠములు నేమిచితిని. అని యిరీతిగాఁ దన శీరధూత్రావృత్తాంత మంతయు వినిపించినపుడు విద్యావాణి సంతోషముచే మాటిమాటికిని 'జైనిమిటిని' గొనిరించుకొన్నది. తరువాత నామె భర్తతో నిట్లనియె. నాథా! కపిలేశ్వరఁడు మహాదేవుఁడు 'భక్తులకుఁజీవంతానము నిచ్చునట! కరుక మీరాతని బూజింపుఁడు. అని భార్య చెప్పగానే యూబ్రాహ్మణుఁడు తపిలేశ్వరుని బూజించెను. అతఁడు ఋతుస్పృత యగుభార్యను

కపిలేశ్వరుని మనస్సుఁ దలంచుకొనుచుఁ గవయుకు విద్యావాణి కపిలేశుని యనుగ్రహమువలన గర్భవతి యయి భర్త కమందానందమును గలిగించినది. పది నెలలు నిండినతరువాత నామె యొకకుమారుని గన్నది. విద్యావిలాసుఁడు కుమారుఁడు పుట్టెనని వినిసంతోషించుచు స్నానము చేసి జాతకర్మ మాచరించి బ్రాహ్మణులకు ధనాదు లిచ్చి సంతసపజ్జిచెను. తరువాతను బదునొందడదినమున బ్రాహ్మణులను బిలిచి పుత్రదారసమన్వితుఁడై పుణ్యహవాచనము చేయించి కుమారునికి నామకరణమహోత్సవము చేయించెను. లేకలేక పుట్టిన బిడ్డనివిషయమై చేయునట్లవమునంగతి యెట్లుండునో పరింపనేల? వచ్చిన బ్రాహ్మణు లందఱకును ధనము రత్నములును, బంధువులకుఁ జీసీచీనాంబరములును, మంగళగాయనులకు దివ్యవస్త్రములు దివ్యాభరణములును తాంబూలఫలపుష్పాదులును నిచ్చి సంతోషపెట్టెను. అబిడ్డఁడు తండ్రియుంచిన దేవశాలియను నామముచే భూమిలోఁ బ్రసిద్ధి కెక్కెను. ఇట్లు శుక పక్ష పునర్జన్మనిలై నానాటికి వృద్ధి నొందుచున్న కుమారునికి గర్భావస్థమన వేదోక్త విధి నుపసయనము చేసెను. అనంతరము శివదీక్ష చేసి విధిగా శివపంచాక్షరి యుపదేశించెను. ఆనాడు విద్యా విలాసుఁడు తనకుమారునియభివృద్ధికై యనేకములు దానములు చేసి ను. గోదానములు, భూదానము, కన్యాదానము, గజదానము, అశ్వదానము, మొదలగు దానములు బ్రాహ్మణులకు బంధువులకుఁ జేసినంతో వింప జేసెను. ఇట్లుపసయనము పంచాక్షరీప్రదేశము కుమారునికిఁ జేసి విద్యావిలాసుఁడు కృతార్థుఁడనై తిన్నని సంతోషించుచుండెను. తరువాతను దేవశాలి యనునాడు చిరకాలము గురుకులవాసము చేసి గురుకృపవలన సాంగము లగువేదముల నభ్యసించెను. మఱియు మీమాంస, న్యాయశాస్త్రము, ధర్మశాస్త్రములు, అష్టాదశపురాణములు, ఉపనిషత్తులు, మఱియు మిగిలిన యితర విద్యలు నేర్చుకొనెను. ఇట్లు గురువువలన విద్యలు నేర్చుకొని యాయనచే ననుజ్ఞాతుఁడై వెనెరాగ్యము నవలంబించి దేశసంచారము చేయుచుండెను. మహామతి యగు నాదేవశాలి లోకములమెలకొనకు శైవపురాణములు, ఆగమములు రచించెను. అతఁడు కందమూలఫలాహారాడయ కొండగుహలలో నుండి

యింద్రియములను స్వాధీనము చేసికొని యష్టాంగయోగము నభ్యసించుచు సదా హృదయపద్మమునందు శివునినే ధ్యానించుచు నుండెను. యోగమార్గము దెలిసిన ఋషులు మొదలగు వారిచే మాటిమాటికిని బూజించు బడుచుండెడివాడు. ఇట్లు నిర్వైరముగా నుండు నాదేశ్వాలి శిరోక్రమమో నిరుపమాన మయినకీర్తి గలిగినది. ఆదేశ్వాలి యొకప్పుడు శూరమూనియగు వీరవల్లభుఁ డేలకల్యాణపట్టణమును గూర్చిపోయెను. కష్టాజనమును ధరించి బంగారుజన్నిదము వైచుకొని దివ్యమయినకౌక్ష్మీనము గట్టుకొని పాదములకుఁ బాదకలు బాగుగా నమరించి హస్త భాషణముగాఁ బుస్తకము చేతఁబట్టుకొని సర్వాచయవములయందును భగవంతుని వెలుంగుచుండగా రుద్రాక్షాభరణములు ధరించి చెవులకుఁ గుండలము లలంకరించి వచ్చుచున్న యాదేశ్వాలిని జూచి యందఱును భయభక్తులతోఁ గూడి దూరముగాఁ దొలగిపోవుచుండిరి. ఈయంకారముతోఁ గల్యాణపురము ప్రవేశించునప్పటి కచ్చట నెచ్చటఁ జూచినను జైనులే తప్ప నితరమతమువారు గానరారెరి. రాజకుండ జై నమతముఁ దేయగుటచే దానిటని యోజించెను. ఈభూలోకములో నున్న జై నమతము నెల్లు నశింపఁజేయఁ గలను? అని విచారించుచు మాటిమాటికి శివకథారసము వెడఁజల్లుచు జై నుల కందఱుకును శివతత్త్వము బోధించుచుండెను. ఇట్లు దేశ్వాలి బోధింపగా జై నులుతమతము విడిచి శివ దీక్షాపరచెరి. అతనినే సదురునిగా భావించి యతనివలన శివపంచాక్షరీమంత్రము నుపదేశమును బొంది జపించుచు శివపూజాపరాయణులయిరి. ఈరీతిగా నతఁ డందఱుజై నులను జై వులనుగాఁ జేయుచుండగా నితఁడేశంకరుఁడు భూమిపై నవతరించినవాడు; అని జను లనుకొనుచుండెరి. ఒకప్పుడు రాజపుత్రుఁడు జగదేవుఁడు తపోనిష్ఠాగ్రహులచే నేవింపఁబడుచున్న దేశ్వాలికిఁ మొక్కి సాధరముగా నిలుగియె. స్వామి! నీచేయూ శ్వరుఁడవు. సన్మతాగ్రములకును నీచేగురువవు. నాకును పంచాక్షరీమంత్రము నుపదేశించి యనుగ్రహించుము. అని రాజపుత్రుఁడు ప్రార్థింపగా మహాజాని యగు దేశ్వాలి యారాజకుమారునికి శివదీక్ష యుచ్చియతనికోరికప్రకారము శివపంచాక్షరీమంత్రముపదేశించెను. జగదేవుఁ డామంత్రమునే సదా జపముచేయుచు శివధ్యానానకుఁ డయిజత్రంద్రి

యూడఁయెను. అతఁడు జై నసంఘమును దూరీకరించి సదా శివభక్తులన్న జేరఁదీసికొని సర్వకాలసర్వస్థలయందును శివపూజాసమాసక్తుఁడై కనుపచుండెను. మంత్రు లారాజకుమారునిగతి యంతయుఁ దెలిసికొని తోడ్కొనిఁ జెప్పిరి. నీమని యనిన నోరాజా! నీకుమారుఁ డగుజగదేవుఁడు మిక్కిలి బుద్ధిమంతుఁడు మనమతమును విడిచి జై నమతములోఁ బ్రవేశించెను. దేశ్వాలియనువానివలన నుపదేశమును బొంది శివవంశాక్షరమంత్రమును జపముచేయుచు శివపూజాపరాయణుఁడై నిత్యమును శివునినే ధ్యానించుచు శివభక్తులతోఁ గలిసి యుండువాడు. ప్రతిదినమును శివకథామృతమును ద్రావుచు విశ్వ ప్రవర్తించుచున్నాడు. ఇట్లని మంత్రులు చెప్పినమాటలు విని దేశ్వాలిని దనపట్టణము నుండి బయటికిఁ బంపించెను. తరువాతను మంత్రినమేతుఁడై కొడుకును సభకు రావించి రాజా దుఖశోకములచేఁ బీడితుఁడై యిట్లు నియె. నాయనా! నీమెతో ప్రాజ్ఞుడవని సంతోషించుచుంటిని. మనజై నమతముకంటె నెక్కువమతము లేదు. తనమతమును విడిచి యెవఁడయినను మతాంతరములోఁ బ్రవేశించునా? విశ్వాచములతోఁ గూడి క్షీణించుట శృశానభూమి యిల్లు బ్రహ్మకపాలము భిక్షాపాత్రము గల రుద్రు నెవరయిన నుపాసితురా? కనుక నాయనా! లోకోత్తరమున యింపున మతములో నే నెంచుము. అని యిరీతిగా గుమూరుని నియమించి వీరవల్లభమహారాజు కుమారుని జై నులగురువుతోఁ గూడ న్నగృహమునకుఁ బంపెను. తరువాతను బ్రాజ్ఞు డగుజై నగురువు రాజకుమారునికి జై నశాస్త్రము లన్నియు బోధపఱచెను. ఎంత బోధించినను జై నమతమును విడువఁజాలెను. రాజుచే బహిష్కరింపఁబడిన దేశ్వాలి తటాకములచే శోభించి యచ్చటి తామరకొలనిలో న్నా దేశ్వాలి యాయడవిలోఁ బ్రవేశించి యచ్చటి తామరకొలనిలో న్నా నముఁ జేసి చర్మనసమును గట్టుకొని శుచియై దేహమునిండ విభూతి పూసికొని రుద్రాక్షహారాదికమును ధరించి సంధ్యావందనము చేసికొని రాజయోగము నవలంబించి ధర్మార్థకామమోక్షముల నిచ్చు పంచాక్షరీమంత్రమును జపము చేయుచు జ్యోతిస్స్వరూపుఁడగు శివుని సదా హృదయకమలమునందు ధ్యానము చేయుచు నరుహతను గ్రహ

ముగా ధౌర్వశ్యాలి యగు నతడు మనస్సును సహస్రారమునందు స్థాపించి చిద్రూపుఁ డగు పరమేశ్వరుని వేదవాక్కులచే సుతిం చెను. ఇట్లు దేవశాలి చేయు తపస్సుచే జరాచరాత్మక మగు జగమంతయు వేడియై క్షిప్తమైనది. అట్టి తనగురువును జూతమను బుద్ధి కలిగి జగదేవుఁ డను రాజకుమారుఁ డుండగా నాసంగతి కనిపట్టి వానిన్నహితులు. వాని వృత్తాంత మంతయు రాజుతోఁ జెప్పిరి. రాజు కొడుకుసంగతులు విని భయపడి కొడుకును బిలిపించి కోపముతో నిట్లనియె. ఓరీ! దురాత్ముడా! దుర్బుద్ధి! కైవసతమును విడుపుము. అట్లు చేయనిచో నిన్ను నీగురువును కూడఁ జంపించెదను. అని యన్న తండ్రితోఁ గుమారుడకు శిష్యుఁ డివశంపదుండె యిట్లనియె. తండ్రి! అనేకశాస్త్రములచే నిష్ఠాధింపఁబడిన జై నమతము మహానీచ మయినదని నాకుఁ దోచినది. కావున శ్రుతిస్మృతిగమ్యత మయిన యీ శైవమతము నవలంబించితిని. మూఁడువోళ్లములయందును శివునికన్న నెక్కుఁడు దైవము లేడు. రాజా! నేను జెప్పినమాట యథార్థమని తెలిసికొనుము. శివుడే పరబ్రహ్మము, శివుడే దిక్కు. శివుడే పరంజ్యోతి. ఈవపంవ మంతయు శివుడే కావున శివపంచాక్షరమంత్రము ముక్తిప్రదము. శుభము నని తెలిసికొని యోగులు జపింతురు. శివుడే సదా పూజ్యుఁడు, మన మనగా నెంతటివారము. బ్రహ్మాదిదేవతలు మోక్షమును గోరు మునులు నాయననే సదా ధ్యానించుచుందురు. కావున నో తండ్రి! నీవును శివ పూజాపరాయణుడనై శివపంచాక్షరీమంత్రమును జపము చేయుచుండుము. ఇట్లని కొడుకు చెప్పగానే రాజు కన్ను లెఱ్ఱఁజేసి సంకిక్కు వేయించి కొడుకును జైలుసాలలోఁ జెట్టుడని యాజ్ఞాపించి నగరిలోనికి బోయెను. దూతలు రాజుజను శివసాపహించి రాజపుత్రుని కారాగారములోఁ బ్రవేశింపఁజేసిరి. ఇట్లు చెఱుసాలలో నుండి జగదేవుఁడు దుఃఖించి తనగురువగు దేవశాలిని ముక్తికై తలంచెను. మహావ్రహ్మాలి యగుదేవశాలి యతడు తలంచినంతనే శిష్యునిసంగతి యంతయుఁ జెలిసికొని కన్నుల నీవ్వలు రాలుచు దుర్భాగుఁ డగురాజును జంపుటకై శివమంత్రప్రభావమువలన నడచిపోని జంతువులను జతురంగబలముగా నృజించెను. సింహములను యోధులనుగాను, పెద్దపులులను

మహాబలవంతులనుగాను, ఏలుగుగొడను మదపుశైనుఁగులనుగాను, లేళ్ళను గుఱములనుగాను, చక్రవాకపక్షులను పాయువేగమనోవేగముగాఁ బోవురథములుగాను, కంటకవంతములగు వృక్షములను వాడి యగునాయుధములనుగాను, రావిచెట్లు పాణములుగాను, బొంగువెదుళ్ళు ధనుస్సులుగాను, జనపచెట్లను సారిగాను, లతాకుంజముల నమ్ముల పోదులుగాను, నయినవిః బ్రహ్మవృక్షములు బ్రహ్మస్త్రము లయినవి. ఇట్లు నతురంగబలము పూర్తి కాఁగానే దేవశాలి మిగుల సంతోషించెను. వీడవ సైనికులందఱును వచ్చి వినయముగాఁ జేతులు జోడించుకొని “ఈశ్వరా! మమ్మొందులకు నృజించితిని? మావలనఁ గాఁదగిన కార్యమేది? సెలవైనతోడనే యది యెట్టిదె నను జేసి తీరెదము! అని యిట్లు చెప్పిన సైన్యమును భాచి మేఘగంభీరవాక్కులతోఁ దేవశాలి యిట్లనియె. మహాబలవంతులగు సైన్యకులారా! మీరు కల్యాణవగరమునకుఁ బోయి సైన్యముతోఁ గూడఁ విరవల భభాపాలుని జంపివానికు మారుఁ డగుజగదేవుని నాప్రియశిష్యుని జైలుసాలనుండి విడిపించివెంటనే రుండుని యాజ్ఞాపింపఁగా దేవశాలియాజను శిరసావహించి యాసైన్యమంతయు బయలుదేరినది. ఇట్లు బయలుదేలి శత్రువులకు గర్భనిర్భేద మగునట్లు సింహనాదములు చేయుచు యముదాతలవలె భయంకరులై ధనుష్కంకారములు చేయుచు నానాధరణియందులై కల్యాణపురమును ముట్టడినై చిరి. గోపురములయందును ద్వారములయందును గావున్న సైనికులు దేవశాలియొక్క తపః కృపావముచే నృజంపఁబడిన సైన్యముచే ముట్టడింపఁ బడిన పటణముయొక్కయవసను జూచి భయంపడి యతివేగముగాఁబోయి నవన్మరించి రాజుతో నిట్లనిరి. విరవల భరాజేంద్రా! మహాబలవంతులమృతమృతీ! మనపట్టణ మంతయు శత్రుసైన్యముచే ముట్టడింపఁబడియున్నది. మహావీరులకుఁ గూడ భయమును గలిగించుచున్నది. మఱియు నాసైన్యము నమ సమైక్య యాయుధములను ధరించి బాణభాణాననోజ్జ్వలమై యేనుఁగుల బృంహితములతో డను, గుఱములనఱింపఁబడియున్నది. భటుల సింహనాదములతో డను దిగజములకుఁ గూడఁజెప్పుడు గలిగింపుచున్నది. ఆ సైన్యమంతయు నెక్కడనుండి వచ్చినదో యెవ్వరు పంపి యుందురో మాకొక్కంతయుఁ దెలియరాకుండ

నున్నది. ఇట్లు చెప్పిన దూతల మాటలు విని రాజు కోపపూర్వకముగా పండు పట్టపట కొలుకుచు మంత్రులతో నిట్లనియె. మంత్రులారా! విచిత్రకదాయపుడు దూతలు వచ్చి చెప్పినమాటలు. ఇంతయాశస్మికముగా వచ్చినసైన్యమును జంపుటకై నాయాజుచే మనసైన్యమును బంపుడు. అని రాజు చెప్పగానే మంత్రులు త్వరతో నూడినవారై తమచతురంగసైన్యమును పన్నదముగాఁజేసిరి. అది శత్రుచర్యారము, సర్వాయుధసమర్థితము, సముద్రముతో సమాన మయినది, యెవ్వడును జయమునే కాని పరాజయ మెట్టిదో యెఱుఁగనిది. తరువాత మంత్రులు సైన్య మంతయు సిద్ధ మయి యున్న దని రాజుతో విన్నవించిరి. విదవఁ గల్యాణసగరనాయకుండు సమీపవల్లభుఁడు సర్వసైన్యముతో డను గూడినవాడై సర్వశస్త్రాస్త్రసంయుత మయినదియు మంచిగుఱములు సారథియుఁ గలదియు నున్నతమయినజెండా గలదియు సగురుధముపై గవచము దొడిగిని ధనుర్భాణములను ధరించి కూర్చుండి శత్రువులను జంపుటకై బయలుదేఱెను. అతనిసైన్యములనుతోడముతో శంఖముల నూచి. మహిమకావ్యహము గలుగనట్లురణభేరులు మ్రోగింపఁబడినవి. మఱికొందఱుసంహనాదములు చేసిరి. ధనుషంకారములు చేసిరి. ఇట్లు మహాత్మాపముగా వచ్చియున్నరాజును దత్తైస్యమును జూచి దేవశాలి పంపిన సైన్యమును యుద్ధోన్ముఖ మయినది. ఈ యుధయ సైన్యముల యుద్ధమును జూతమను కోరికచే దేవతలు సూర్య సమాసముగా వెలుగుచున్న విమానమలపై గూర్చుండి యాకాశము నిండిరి. తపోధను లగుఋషులును నారదాదులును గంధర్వులును సిద్ధులును శారణులును నుఱియు సేనమండ్రు దిక్పతులును నై జయంత మను ప్రాసాదమెక్కి యుద్ధము చూచుచుండిరి. తరువాత యమవల్లభము నిండు లాగుచ యుద్ధము ప్రవర్తించినది. రెండు సైన్యములవారును బరస్పరమును ముసలములు ముద్రములు భిడివాలములు. పరశ్వధుములశక్తులు గదలు శత్రువులు భాణములు మొదలగువానిచే గొట్టుకొనుచుండిరి. రథికుఁడు రథికుని, గుఱముపై నున్నవాఁడు గుఱముపై నున్నవానిని, పదాతి పదాతిని, గజారూఢుఁడు గజారూఢుని నెడమొగిని. రెండు తెగలవారును స్వర్గమును గోరి యుద్ధము చేయుచుండిరి. సింహములవలె గరించుచుం

డిరి. మిక్కిలిగా వీరవాదములు పలుకుచుండిరి. నీ వెంతవాడవురా యన నీ ప్రేతటివాడవురా యనియు నే నెంతటివాఁడని నననే నెంతటివాఁడని ననియు నిన్ను జయించితిని జూడు మన నిన్ను నేనే జయించితిని జూడు మనియు నాతో సమానుఁడు లేడన నాతో నంతకుముందే సమానుఁడు లేడనియు నాయెదుటినుండి పరాజులుండవై పాతిపోవున నాయెదుటినుండియే పరాజులుండవై పాతిపోవునియు ననుచు యుద్ధము చేయుచుండిరి. ఇట్లు కోమహర్షణముగాఁ బ్రవర్తించుచున్న మహాయుద్ధమును జూచి యింద్రాది బృందావతులు మిక్కిలి యాశ్చర్యమును బొంది సాధువాదములు చేయుచు గౌరవించిరి. యుద్ధభూమిలో మొండెములు లెక్కకు మిక్కిలిగా నాట్యము చేయుచున్నవి. రక్తము నదులై ప్రవహించుచున్నది. శివమంత్ర ప్రభావమువలన దేవశాలి సైన్యము పున్న మనాటిసంద్రుని జూచిన సముద్రమువలె వర్షి పొందినది. వీరవల్లభుఁడు మహాహీనద్రుని జూచిన సముద్రమువలె వర్షి దునివలె షీఁగించిపోయినది. ఇట్లు యుద్ధోన్ముఖులై యాయుధములను బ్రయోగించుచున్న దేవశాలి సైన్యముచే గొట్టబడి వీరవల్లభుని సైన్యము కొందఱు మూర్ఖులిరి. కొందఱు చచ్చిపడిపోయిరి. మఱి కొందఱు మూత్రపురీషములు విడుచుచు బాతిపోయిరి. అపుడు కొందఱు సైన్యము రాజునొడకు వచ్చి శరణు వొచ్చిరి. అట్లు శత్రువులచే బీడితులయి తనయెద్దకు వచ్చియున్న సైన్యమును జూచి వీరవల్లభుఁడు కోపద్యేష్టములతో గూడినవాడై దనురదులలో బేర్కొనినవాడు గనుక యుద్ధభూమిలోనికి వచ్చి దేవశాలి సైన్యమును దహించుచున్న వాడో యనులాగున జూచి వెంటనే ధను స్సేక్కువెట్టి వేసవేలు బాణములు పారినై విడిచెను. అపుడు వీరవల్లభునిధనుస్సునుండి ధనుబాణము లకు లెక్కయే లేకపోయినది. అట్లు గొట్టబడి దేవశాలి సైన్యము లోనివారు కొండఱు సింహములవలె గరించిరి. మఱికొందఱుచే విడువఁబడిన బాణములచే వీరవల్లభుఁడు మిక్కిలిగా గొట్టబడి యువును కను లెఱుఁజేసి నీరుపమానమయిన యాగ్నేయాస్త్రమును బ్రయోగించెను. అపుడు దేవశాలివేనాపతి శంకరుఁడనువాఁడు వారుణాస్త్రమును బ్రయోగించి దానిని జల్లార్చెను. తరువాతను వీరవల్లభుఁడు వారు

జాత్రమును బ్రయోగింప శంకరుడు వాయవ్యాస్త్రమును బ్రయోగించి దానిని వారిం చెను. శిదప వీరవల్లభుడు యాచార్యాస్త్రమును బ్రయోగింప. శంకరుడు తాద్రాస్త్రమును బ్రయోగించి దాని మద మణించెను. వీరవల్లభుడు నారాయణాస్త్రమును బ్రయోగింపగా శంకరుడు మహేశాస్త్రమును బ్రయోగించి వారిం చెను. తరువాతను శంకరు డనువాడు చాలఁ గోపించి సర్వలోకభయంకర మయిన బ్రహ్మాస్త్రమును బ్రయోగించెను. దానితో వీరవల్లభభూపాలుని శిరస్సు తెగి క్రిందను బడిపోయినది. వెంటనే దేవశాలిసైనికులు జయభేరి వాయించిరి. పూర్తిగా సంతోషించి శంఖము లూదిరిమింట దేవదుందుభులు మ్రోగినవి. పుష్పవర ము గురిసినది. గంధర్వులు పాడిరి. అచ్చర లాడిరి. అపుడు దేవశాలిసైనికులు, సేనాధిపతిని బురస్కరించుకొని నిరానందులగు జనులతో నిండిన కల్యాణపురములోఁ బ్రవేశించి మహామతియగు జగదేవుని జెఱపాలనుండి విడిపించిరి. విదప నేనుగను సలంకరించి. యతనిని దానిపైఁ గూర్చుండఁజెల్లి. సంతోషముగా దేవశాలియొద్దకుఁ దెచ్చిరి. జగదేవుడు తనగురువగు దేవశాలినిజూచి యేనుఁగునుండిదిగి యాయనపాదములకు సమన్వరించెను. మఱియు శ్రుతి స్మృత్యాగమములయందుఁ జెప్పఁబడినరీతి ననేకవిధములుగా నుండి పరమాత్ముడగు శివునిపాలనేత్రము నుండి పుట్టిన యోదేవశాలి! ప్రణతార్థప్రదాయక! విద్యావిలాసతనయా! నదుఁగూ! సిభక్తుడ! నగు నన్ను సంసారసముద్రమునుండి యుద్ధరింపుము. దురాచారభూయిష్టమై. యశిష్టులగువారిచే నేమింపఁబడునున్నదియు! శ్రుతిస్మృతులకు విరుద్ధమును నగు జై నమతమును రూపుమాపుము. నేను నీవుపదేశించిన శివపంచాక్షరీమహామంత్రముచే సమస్తపాపములును భోయినవాడ నయితిని. నీనామమును స్మరించుట చేతనే పవిత్రుడ నయితిని. నీవే నన్ను చెఱపాలనుండి విడిపించి రక్షించితివి. అని యట్లు పాదములపైఁబడి నమస్కరించుచున్న శిష్యుని బదాంజలిని జగదేవుని గురువగు దేవశాలి లేవదీసి కూర్చుండఁజెల్లి చేతితో నిమిరుచు నిట్లనియె. జగదేవా! మహాబుద్ధి! మధ్యకులలో మొదటివాడవు. నేను జెప్పసంగతి పావధానముగా వినుము. మూఁడులోకములయందును శివునికంటె బయిగా. నుండు వస్త్ర వెదియును లేదు. కావున

నేనిపుడు జై నుల నదదఱును నాశాపాగ్నిచే దహించెదను. అని చెప్పి శశించుటకు జలము చేతఁబట్టుకొనే; శివభక్తాగ్రజ్యుడును, భసాదూశితసర్వాంగుఁడును, రుద్రాక్ష. కూలా విరాజమానుఁడును నగు నదివచ్చి దేవశాలితో నిట్లనియె. మహామతి వగునో దేవశాలి! జై నును జంపుటకు శాపమోయకుము. వలదుపలిదు. ఇట్లుపై ని జై నమతము జై నమతమే యగును. ఇట్లని శివభగవానులవారిశాస్త్రర్య మయి యున్నది. నేనువచ్చి నీకు స్పష్టపఱిచితిని. శివునియాజ్ఞ నేర్వరును దాఁటదగదు. ఇట్లు కల్యాణమునందుండి శివునియాజ్ఞాప్రకారము వేగముగా యొద్దకు వచ్చితిని. శివుడు చెప్పినదంతయు నెఱవేర్చుకొంటివి. ఇతఁ బార్వతీపరమేశ్వరులనుఁ దర్కించుటకుఁ గైలాసమునకు రమ్మ. అని యట్లు నందిచెప్పగానే దేవశాలి. జగదేవుని గల్యాణపురమునకు రాజునగాజేసి. యతని ననేకవిధములుగా నాశీర్వదించి వెంటనే దేవాంగులయిపోయెను. అపుడు దేవదుందుభులు మ్రోగినవి. పుష్పవర ము గురిసినది. గంధర్వులుపాడిరి. అచ్చరలూడిరి. అపుడు శివునిచే బంపఁబడినరయు శివభక్తులచే నిండినదియు! ఘంటామణి. మహాభక్తులగు గలదియు నృత్యగీతపాధ్యములచే నొప్పించుచునదియు. గామగమనము గలరయు. గోటిసూర్య ప్రకాశమానమును నవరత్నబుదితమై దివ్యాశ్వమున నేతను, దివ్యగజములచేతను బూన్పఁబడినదియు నగు విమానమున జూచి దేవాంగుడు! తనశిష్యుడగు జగదేవునితో జెప్పి నందితోఁగూడ నందధిరోహించెను. అట్లు దేవాంగుఁడు నందితోఁగూడ విమాన మెక్కినతోడనే యచి యర్థక్షణములోఁ గైలాసముచేరినది. శివాత్మజుడగు దేవాంగుఁడు విమానమునుండి దిగి. పార్వతీపరమేశ్వరులకు. నమస్కరించెను. అట్లు వచ్చియున్న కొడుకునెత్తుకొని ముద్దులాడి శివుడు తొడవయి. గూర్చుండఁజెల్లి. యదుందానందమును బొందెను.

ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములోని దేవాంగ. పరితమున దేవశాలియవతార పరిపూరి యన్నది యిరువదియేడవ అధ్యాయము.

నూత్నమును సులూరా! సారదుండొకప్పుడు మహాదేవుని నేమిచుటకై కలసమునకుఁ బోయి యాయన ననేకవిధములుగా సుతించి చేతులు జోడించుకొని యెదుట నిలువఁ బడి యుండగా శివుఁ డిట్లనియె, "నారదా! భూలోకములో నారూపారము భాగుగా జరుగుచున్నదా? యన నతఁ డాయన క్రిందియె. దేవా! భూవలయమునందటేట నేను దిగుచుంటిని గాని యెక్కడఁ జూచినను నైవప్రళయమొరకుగాఁ గనుచుట చుండిరి గాని ముచ్చటకె నను శైవుని జూడ నైతిని. అని యిటు నారదుఁడు చెప్పగానే విని శివుఁడు దేవాంగుని జూచి యిట్లనియె, "ఓయీ దేవాంకా! నీవు భూలోకములో శైవుఁడవయి సర్వసంపదల సేయఁజాలిన నావ్రతమును వ్యాపింపఁజేయుము. అని యిటు శివుఁడు చెప్పగానే దేవాంగుఁడు చిత్త మట్టి చేయుదు నని భూలోకమునకుఁ బయలుదేరిన దేవాంగుని జూచి నవ్వుచు బాల్వత్తి యిట్లనియె, "నాయనా! నేను బాల్వము చౌడేశ్వరి నయి నీశత్రుల సర్వదాను జంపి నీ కష్టమయిన పనులన్నియు లిచ్చితిగా! కావున నీకులమువా రందఱును చౌడేశ్వరిని భక్తిశ్రద్ధాతాత్పర్యములతోఁ బూజించుచు నున్నదురుగాక. ఆమె సుఖదుఃఖినివారికి. పూర్వము శ్రీరాముఁడు రానఁబడిన పధించి రామేశ్వరతీత్రమునందుఁ బూజించిన రామలింగస్వామిని నీవు సదా పూజించుచుండుము. అట్లడు పూజింపఁబడి ధర్మార్థకామమోక్షముల నిచ్చును. మఱియు నాదేవుఁడు నీవంశపువారిచే సాదరముగాఁ బూజింపఁదగినవాఁడు. నీవంశస్థులు రామలింగస్వామిని చౌడేశ్వరిని పూజించుచుండుటవలన నమ సత్త్వన కోరికలను బొందుచుందురు. ఇట్లని చెప్పి యీశ్వరుని ఫలనేత్రమునుండి పుట్టిన దేవాంగుని బయనము చేయించి పంపినది. తరువాతను భూమిపై నామోదపురాధీశ్వరుఁడైన గంగాధరుని కుమారుఁడు నీరుద్రుఁడను నతనికి దేవాంగుఁడు పుత్రికఁడై పుట్టెను. తరువాతను నీరుద్రుడనువాఁడు యదనాకంఠనమున చేదొక విధానమున బాలకర్మార్పిడికమును జేయుటకుఁ బ్రారంభించెను. అప్పుడు కుమారస్వామితో గూడ గౌరవతీవృద్ధిబ్రాహ్మణరూపముతో రాగా నతనిని జూచి నీరుద్రుఁడు డానం

దించి యథావిధిగా పూజకోపచారములచేఁ బూజించి సునర వికారమయిన పీటపయిం గూర్చుండఁబెట్టెను. తరువాత నాభగవంతుఁడు సాక్షాత్తుగా నీరుద్రునికుమారునకు యథావిధిగా పూజకైకా క్షవిధానమున లింగదీక్ష చేసి యావిడనికి దేవదానుండుని నామకరణము చేసెను. ఆ యుత్సవసందర్భమున దేవదుందుభులు మ్రోంగినవి. పుష్పవరము గురిసినది. గంధర్వులు వాడిరి. అచ్చలూడిరి. తరువాతను గుమారస్వామితో గూడ నాభగవానుఁ డందఱును బూచునుండగానే యంతరాంతమునందెను. అప్పుడు శివపృథ్వి బ్రాహ్మణుఁ డేడి. యేడి "అని కొలఁహలము గలిగినది. అట్టిసమయమున నాకాశవాళి యందఱును వినులాగున "ఓయీ నీరుద్రభూపాలా! రామలింగస్వామి యగు శంకరుఁడు న్యాయముగా దయ చేసి నీకుమారునకు లింగదీక్ష చేసి నామకరణము చేసి వెంటనే యంతరాంత మామెను. కావున నీకుమారుఁడు రామలింగస్వామియందు భక్తిగలిగి చౌడేశ్వరిదేవిని. బూజించుచుండువాడగును. బుద్ధిశాలి యగు నీకుమారుఁడు భూలోకములో మిక్కిలేవమతము నుదరింపఁగలఁడు" అని వినవచ్చినది. అది విని యందఱును మిగుల సానందించిరి. తరువాతను గుమారుని యభినయింపఁబడిన కములగు గావ్యుని పూజములును చిన్న చిన్నదానములును జేయించెను. ఆభాలుండ బాలసూర్యునిపిడి వల్లిది పొందుచుండెను. అంత నక్కడఁ గై లానమున శివుఁడు గడియపైఁ గూర్చుండి యానమింపమున నున్న దేవాంగునిభార్యను, దేవదత్తయనునామెను జూచి "దేవదత్తా! నీవు బంగారాధీశ్వరుని భార్యయైన నులక్షణయందుఁ గుమారితప్తవై పుటుము" అనగానే యాయనయాజును శిరసావహించి యాదేవదత్త బంగారాభార్యయొక్క గర్భమునఁ బ్రవేశించి చదియవ నెలను సర్వలక్షణలక్షితురాలై పుట్టినది. బాలిక పుట్టగానే తండ్రియగు చంద్రశేఖరమహారాజు బాధువుతో గూడ నానందించెను. బ్రాహ్మణ్యుడి క్రియలు నిర్వర్తించి విశేషముగా బ్రాహ్మణులను గౌరవించెను. అప్పుడశ్వరి యగు పురుషుడు "రాజా! నీకుమారితకు దేవదత్త యని పేరుంచి నీరుద్రుడను మీ పాలనికుమారుడగు దేవదానున కిచ్చి పెండ్లి చేయుము." అని బంగారాభార్యకుఁ జెప్పెను. రా బామాట విని యట్లే చేయుదు. మనిన

యించెను. అప్పటికి దేవదాసుఁడైదుసంవత్సరములవాఁడు. ఆబాలుఁడందఱును మిగుల నానందింపఁ జేయుచుండెను. తండ్రినకాలమున నుజ్జయనముచేసి గురువులవలన నెల్ల విద్యలను జేప్పించెను. సర్వవిద్యా విశారదుఁడును బుద్ధిశాలియు నగు నీ కుమారుడు దేవదాసునకు నాకుఁతఁడు దేవదత్తయను కన్యకును నిస్సందేహముగా నేనీయఁదలఁచితి నని బంగారరాజు శుభలేఖను బంపెను. తరువాతను వీరుద్రభూపాలుఁడు సంతోషించి భార్యాపుత్రులతోడను జతురంగ బలముతోడను మురొహితపురస్థముగా బయలుదేటి బంగారరాజునిట్టికి నేగెను. బంగారరాజు నచ్చినపెండివానిని బాచి చాలసంతోషించి యల్లుని వియ్యంకునిగొనించుకొని తగు విడిదియేర్పాటుచేసి యందుఁ జెండివానినుంచి పట్టణ మంతయు నలంకరించుఁ డని నేవకుల కాజ్ఞాపించెను. నేవకులు, పట్టణములోనివారును రాజుజను శిరసావహించి పట్టణ మలంకరించిరి. తరువాతను జంద్రశేఖరమహారాజు తౌర్యత్రికస్తమేతముగా మూతాపిత్య సమేతుఁడగు దేవదాసుని నెదుర్కొని తనయింటికిఁ దీసికొనిపోయెను. తరువాతను విద్యాంసుఁడగు పురోహితుఁడు కల్యాణమంటలపమునఁ బ్రవేశించి యచ్చటకుఁ జగ్ధావరలను రావిఁచి యగ్నిని బ్రజ్వలించఁజేసి వేదమంత్రములచే నై వాహికవిధానమును నెఱచెను. అప్పుడు బంగారరాజు తనకుమారిలను బాగుగా నలంకరింపించి మంత్రోదకపురస్థరముగా దేవదాసునికి దారవోసెను. అప్పటి మంగళవాద్యముల చప్పుడు మంత్రములను ప్యాపింపినది. దేవదందుభులు మ్రోగినవి. పూలవాస గురిసినది. గంధర్వులు పాడిరి. అచ్చర లాడిరి. వందిమాగధులు స్తుతించిరి. పురస్త్రీలు కారికల్యాణము మొదలగు పాటలుపాడి సీరాజ సముపట్టిరి. అప్పుడు బంగారరాజు కూతునకు, అల్లునికిని బరివిలిలేని వస్తువులను గానుకగా నిచ్చెను. మఱియుఁ దక్కినవారిని యథాన్యా యముగా నత్కరించెను. అప్పుడు వీరుద్రమహారాజు చాల సంతోషించి తన యామోహపట్టణమునకు వచ్చెను. దేవదాసుఁడు భార్యతోగూడి రతిదేవితోగూడిన మన్మథునివలె సంతోషించుచుండెను. మఱియుఁ నతఁడు శివపూజా పరాయణుఁడును శైవపురాణకథోత్సుకుఁడును నై యుండెను. ఎవ్వఁడును శివునినే ఘోరించును శివభక్తులకే యన్నాది

దానము లిచ్చుచు శైవగోష్ఠిలో నుండెడివాఁడు. శివస్మియుఁడగు దేవదాసుఁడు పలుమందికి లింగదీక్షను జేయించెను. నిరీశ్వరులుగా నుండు శావిమతము సంగీకరంపఁడాయెను. మౌదులకుఁ గోమటకు, రాజులకు ను శైవమతమును బోధించి వారిసందఱును వీరశైవులనుగాఁ జేసెను. అది మొదలందఱును శైవప్రథము నవలంబించి శివునియందు భక్తిగలిగి భస్మద్రాక్షధాతలై ప్రకాశించుచుండిరి. ఇట్లు జరుగుచుండఁగా నౌ దేవదాసునకు శివునియనుగ్రహమువలన నేకోరాముఁ డనుకుమారుఁడు పుట్టెను. అతనికి విరుచాక్షుఁ డని యింకొక పేరు గూడఁ గలదు. దేవదత్తతే లాలితుఁడును సాబాలుఁడు వృద్ధి నొందుచుండెను. దేవదాసుఁడు ప్రతిదినమును శైవమతమును బ్రకటించుచు రామలింగేశ్వరుని పూజయం దాసక్తిత్వంజై యొప్పురుచుండెను. అట్లుండుటను నహింపక శాద్దులుకొపించి శైవమతమును ధ్వంసము చేయవలయునని యాలోచించి దేవదాసునితప్పలు పెడకుచుండిరి. అతఁ డొకప్పుడు యథావిధిగా రామలింగస్వామిని బాజించి యింటికి మరలుచుండగా శాద్దులందఱును నేకీభవించి యతనిని దారిలో నడ్డుకొని “శివుఁ డెవ్వఁడు? ఎవ్వట నున్నవాఁడు? నీవు శైవమతమే గొప్పది యని లోకములో జూచుచున్నాడవు. ఎవనిమంత్రమును, దీక్షను, పూజను నీవు కొనియాడుచుందువో అట్టిశివుఁడెవ్వట నున్నాడు?” అని యుచున్న శాద్దులవూటలు విని దేవదాసుఁ డిట్లనియె. “శివుఁడు సర్వవ్యాపి, నిత్యుఁడు, విభవు, ఆత్మస్వరూపుఁడు, పరాత్పరుఁడు నని యెఱుంగుఁడు. అను దేవదాసునిమాటలు విని శాద్దు లిట్లనిరి. ఇప్పుడు నీవు చెప్పిన శివుఁ డిట్టివాడే యయినవో బివీలికలోనుండి నీవు చెప్పినదాని సత్యమనలేదు. అని యనుచు నచటినుండి పోవుచున్న యొకపివీలికను దేవదాసునకుఁ జూపిరి. దేవదాసుఁడు వారిమాటలు విని పివీలికను జూచి భక్తశంకరుఁడగు శంకరుని “శివ! శింభూ! దయాసింధూ! నీవు సర్వవ్యాపకుఁడవనుమాట నిజమే యయినవో శాద్దు లన్నీరితని పివీలిక యందుండి వెప్పము.” అని ప్రార్థించెను. ఇట్లు దేవదాసుఁడు ప్రార్థించిన వెంటనే శివుఁడు పివీలికయందుండి యిట్లనియె. “జనులూదా! నేను జెప్పినది వినఁడు. మీరుండఱును భక్తి గలవారై యుండుడు. నేనే సాక్షాత్తు శివుఁ

డను, సర్వత్ర నిండియున్నవాడను, పరాత్పరుడను, పరమాత్మను, జగత్కర్తను, సర్వస్వరూపుడను. ఇందు సరిదియమొందవలసిన పనిలేదు. ఇట్లు చెప్పిన భగవంతుని మాటలువిని భాద్రులు మన్నరము మోములు చూచుకొని దేవదాసునితో నిట్లనిరి. మహాబుద్ధివగు దేవదాసా! మామాటల వినుము. ఈవిశిష్టిక నీమంత్రప్రభావమువలన నిట్లన్నది. ఇట్లు రామలింగేశ్వరుడు, చెప్పినచో మేమందఱుమును శైవులమయి నీకు శిష్యుల మగుదుము. అని భాద్రులనగానే దేవదాసుడు భాద్రులతోగూడి రామలింగస్వామి సన్నిధికిబోయి యిటనియె, రామలింగేశ! చిద్రూప! వేదవేదాంతసంసృత! నీవు సర్వాంతర్యామి వనునంగతి వివేచికయందండి యెట్లు చెప్పితివో అట్లు చెప్పుము. నీకు సమస్కారము అని దేవదాసుడు ప్రార్థించినతోడనే రామలింగస్వామి సింహమువలె గర్జించుచు మధురముగా నిట్లనియె. ఓరీ భాద్రులారా! మీరు నాయందు భక్తిగలిగి నామాటలు వినుడు. నేనే నాతూచివుడును, సర్వవ్యాపిని, పరాత్పరుడను, మోక్షదాతను, జ్ఞానవిజ్ఞానవిగ్రహుడను, పరమాత్మను, జగత్తులకుం గర్తను హర్తను విభాతను సర్వరూపుడను నని యెఱుంగుడు. అని యిట్లు రామలింగస్వామి చెప్పినమాటలు విని హృదయందఱును దేవదాసునకు శిష్యులయిరి. అప్పుడు దేవదాసు డచ్చట నున్నయందఱు భాద్రులకును యథాచిధిగా శివవీక్ష యిచ్చెను. తరువాతను దేవదాసుడు బంధుపోవకానక్కడయి యన్నదానమును చేయుచు నాపట్టణమున నేఁడుండెను. ఇట్లుండగా నొకప్పుడు కోటిమంది బ్రాహ్మణులు మండ్రపోవేతముగా సన్నము పెట్టుమని దేవదాసు డడిగిరి. అప్పుడు దేవదాసు డాఠ్యూరిలోనిగంగాధరుడను కోమటియింటికి బోయి సంగతియంతయుఁ జెప్పి కావలసినసరభారము లిమ్మని కోరెను. అప్పుడు కోమటి యతనిమాటలు విని కోపించి పెడగొంతుతో నిట్లనియె. ఓయీ! నీవు సంత్రుండెండనుండి నాకొక్క కాసయిన నీయకుంటివి. కావున నిప్పుడు వచ్చినతోవనే చక్కగాబొమ్ము. మాయంట నీకు. గావలసిన తండులొదిగవుగు సామగ్రి దొరకదు. ఇట్లని యాకోమటి చెప్పగానే సాప! మాదేవదాసు డావృత్తాంతమంతయు భార్యతో జేపుగానే సాప! మామె యిటన్నది. సాథా! మనయేకోరాము డనుపుత్రుడున్న

వాడుగదా! వానిచేయు శంఖచక్రచద్యాదిరేఖలతో నొన్నారన్నది. వాడు తనకరమును గోరక నెఱవేఱుటకై పుట్టలో నుంచినయెడల నిస్సందేహముగా శివభగవానుడు కంకణ మిచ్చితిరును. అని భార్య చెప్పగానే దేవదాసుడు కొడుకును బిలిచి సాదముగా నిట్లనియె. నాయనా! విరూపాక్షా! నీవు పుట్టలోఁ జేయియుంచితినేని పరమేశ్వరుడు తప్పక కంకణ మిచ్చును. అని తండ్రిచెప్పగానే విరూపాక్షుడు త్వరగా దనచేయి పుట్టలోనుంచెను. అప్పుడు సర్పములు కంకణములుగాగల్గి శివుడు నిరుపమానమయి యమాల్పమయిన కంకణము నాతనిచేతి కిచ్చెను. అభాళు డది పూచ్చుకొని తనతండ్రిచేతి కిచ్చెను. దానిని బట్టుకొనిపోయి దేవదాసుడు కోమటి కిచ్చెను. అతడు సగలో పించి దేవదాసునకు గావలసినసామగ్రి యంతయు నిచ్చిపెను. దేవదత్త యాసామగ్రి పొటచేసి బ్రాహ్మణులందఱుకును దృష్టిగా భోజనము పెట్టినది. వారందఱును సంతోషించి మునుపటికంటె నాలుగురెట్లు జేమముగా నుండుమని దీవించిపోయిరి. ఇట్లుండగా నాగంగాధరుడను కోమటి యాకంకణము నవహరింపవలయునని మనసులో నాలోచించుచుండఁగా నొకకంకణము పామై వానియింట మహాధ్వని చేసినది. వాడది విని భయపడి దేవదాసునియింటికి బోయి “అయ్యా! దేవదాసా! నీవు మాయంట నుంచివకంకణము పామై మాటిమాటికిని గర్జించుచున్నది. నీవీయవలసినధనమునకును నీకును బడివేల సమస్కారములయ్యా! పెరిటనోవచ్చి నీ కంకణమును నీవు దెచ్చుకొమ్ము. నీకు మాయందుంత డయ్యెను. ఇదొరికినప్పుడు మహాధన మీయవచ్చును.” అని యింటికి బోయెను. దేవదాసు డాతనిమాటలు విని వెళ్ళనియింటికి వేగముగా బోయి శైవకంకణమును దీసికొని తిన్నగా దనయింటికి వచ్చెను. తరువాత నాదేవదాసుడు తననేర్చును బ్రకటింపఁ దలంచి యమాల్పమును, చిత్రమును, నిరుపమానమును నగు నొకదివ్యాంబరమును చేసి దానిని దేశింగరాజున కమ్మద మనియుంచెను. అవస్త్రము మూడుఫందల యెఱువదిమూరల పొడవును, పండ్రెండు మూరల వెడల్పును గలిగి యుండెను. అది పరమేశ్వరుని కే. చగినది గనుక వర్తకులుదానికి వెల్లనిరయింపఁ జాలరైరి. కాని యొక

శుభాశ్రయము దానికి మూడులోకములును దగినవెల యనునభిప్రాయము మనసులో నుంచుకొని మూడుప్రేక్షకులను అపుడు విష్ణుచక్రము ప్రళయకాలాగ్నివలె మండుచు వచ్చి వెల చెప్పిన ప్రళయమూడుప్రేక్షకులను ఛేదించింది. అప్పుడు లేకైన వైశ్యులు దానికి వెల లేదనియు బుమేశ్వరుడే యది ధరింపఁ దగినవాఁడని యు నిరయించిరి. ఇట్లు చెప్పినవైశ్యుల మాటలు విని దేవదాసుఁ డా వస్త్రమును శివున కర్పితం మని యనుకొనెను. అట్లు నిశ్చయించుకొని దానిని శ్రీశైలనాథుడగు భగవంతునికి ధ్యజపటముగా సమర్పించెను. అంతః దేవుఁ డావస్త్రముచే సంతోషించి దేవదాసున కంతములే సంత సంకడ నిచ్చి సాదరముగా నిట్లనియె. దేవదాసా! నీవు నాభక్తుల కన్న ము యథేచ్ఛముగా నిచ్చుచుండుము. లోకములోనియన్ని మతముల కంటెను నుత్తమ మగు శైవమతమును స్థాపించి వీలయినంత వేగముగా నాలోకమునకు రమ్ము. అని చెప్పి భగవంతుఁ డంతర్రాస మాయెను. తరువాతను దేవదాసుఁ డింటికి వచ్చి యావైశ్యున యవలసిన ధన మంతయు లెక్కప్రకార మిచ్చివేసి శైవులకుఁ బ్రతిదిన మన్నప్రదానము చేయుచుండెను. మఱియు మహాయోగి యగునాతఁడు ఋణవిముక్తుడై శైవులకు వస్త్రములు యజ్ఞోపవీతములు దానము చేయుచుండెను. క్రమముగా లోకమంతటను శైవమతమును స్వామింపఁజేసెను. ఇట్లు శైవమతము విస్తార మగుట చూచి శౌడగురువు తనశిష్యుడగు దేశింక రాజు నొడకుఁబోయెను. ఆరాజు తనగురు వింటికి వచ్చుట చూచి యథావిధిగాఁ బూజించి కుశల మడిగెను. శౌడగురువు తనకుశలమును జెప్పి సాదరముగా రాజును గుశలాదిక మడిగెను. రాజు తనకుశలాదికమును గురువునకును విన్నవించి యాయనతో మధురముగా నిట్లనియె. గురు వర్యా! నేను శౌడుఁడను నాభార్య శైవమతమురాలు. కావునఁ దాము పోయి నాభార్యకు శౌడాచారమును బోధించి శౌడమతమం దానకు రానిదిగాఁ జేయుఁ డువు డాగురు వామె యొడకుఁబోయి యు త్తమ మయిన శౌడాచార మంతయు నాయింతికి బోధింపగా సంగమంబ యనునారాభార్య శౌడాచార మంతయు విని నవ్వుచు వేళాకోళము గానతనితో నిట్లనియె. ఏమి? మాగురు పగుదేవదాసుడు రామ

మూత్ర దీయించి చూచునప్పుడీ దేవదాసుడు చెప్పినదొప్పుననే నా గాభరణభూషణుడై శివుడు ప్రత్యక్షమాయెను. తరువాతను రాజు శిష్యులతోగూడ గతగర్వుడై మోము వంచుకొనియున్న జౌదగురు నితో నిటనియె. జౌదగురూ! నీవు దేవదాసుచే జయింపఁబడితివి కావున కెంటనే శివదీక్షను లింగదీక్షను బొందుమనెను. అని రాజు చెప్పగా నే జౌదగురువు భక్తిపూర్వకముగా దేవదాసునకు నమస్కరించి యిట్లు యాచించెను. దేవదాసా! సువ్విజ్ఞా! సర్వలోకపూజితా! ఇపుడు నాకు నాశిష్యులకును, ఈమహారాజునకుఁ గూడ ముక్తికాంత నీయఁదగిన శివ దీక్షను లింగదీక్షను రుద్రాగమోక్తవిధిగా నిమ్ము. అని జౌదగురువు ప్రార్థించితితోడనే శివప్రియుఁడగు దేవదాసుఁ డందఱకును నట్లయిచ్చి యందఱకును శివపరపాక్షరీమంత్రము నుపదేశించి శివపూజావిధానమును బోధించి తరువాతను సద్యోబాతుఁడును మహాదేవుఁడును నగు కుండభోని శివుని దన యామోదపట్టణమునకుఁ దీసికొనివచ్చి యథావిధిగా సాపీఠము, ఆయనను భక్తిశ్రద్ధాతాత్పర్యములతో వేదోక్తములగు మంత్రములచే బూజించుచుండెను. తరువాతను శిష్యువరసమన్నితుడై దేవదాసుఁడు కల్యాణగురుమూలఁ బ్రవేశించి తపశ్శాలియగు జగదైవమహారాజును జూచెను. ఇంటికి దయచేసిన తనగురువును జగదైవుఁడనుచూచి యథావిధిగా బూజించి యుచితాననమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టెను. పిదప మహానుతియగు దేవదాసుఁడు జగదైవునిపొరులందఱకును విధిగా శివదీక్షను లింగదీక్షనుజేసి ధర్మార్థ కామమోక్షముల నీయఁబాలిస, శైవపరపాక్షరమంత్రమునుగూడ నుపదేశించి శివపూజా విధానమును బోధించి యచ్చటినుండి తన యామోదపట్టణమునకు వచ్చి బంధుబృందసమన్వితుడై తన కుమారుఁడగు నేకోరామునకు కువనయ నన్నప్రదానము చేసి వస్త్రాదులచే సంతోషమును గలిగించెను. అనంతరము దేవదాసుఁడు తన కుమారుఁడగు నేకోరామునకు వివాహము గూడఁ జేసెను. అపుడు శివుఁడు శైలాసమునుండి దేవదాసునియింటికి వచ్చెను. దేవదాసుఁడు భార్యతోగూడ యథావిధిగా బూజింపగా శివుఁడు సంతోషించి మధురముగా నిట్లనియె. దేవదాసా! నీవు లోకమం

తయు నామృతముతో నిండునట్లు చేసితివి. నాయనా! ఇటువయిని పుట్టఁ బోవువారికి గురువునుగా నీకుమారుఁడగు నేకోరాముని సభిషేకించుము. ఏకోరామునకు రుద్రుఁడనువాఁడు పుట్టుచు. అతనికి గాలసేనుఁడనువాఁడు పుట్టగలఁడు. రుద్రునకును కాలసేనునకును బ్రహ్మనిర్మిత లగు కన్యలు భార్యలుగాగలరు. అసీచెప్పి శివుఁ డంతరానమామెను. తరువాతను దేవదాసుఁడు సర్వగుణసంపన్నుఁడగు కుమారుని శైవగురు సాసమున నభిషిక్తునిగాఁ జేసెను. ఈకీర్తిగా నీశ్వరుఁడు చెప్పినదంతయు ముగించి భార్యతోగూడ సదా హృదయమందు శివుని ధ్యానించుచు బూజించును. గీర్తిండును శివసాయుజ్యమును బొందెను. ఈ దేవదాసునిమాహాత్మ్యమును జరుపువాఁడేని వినువారికిని లక్ష్మీ దాసురారై యుండును.

ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములోని ధేవాంగచరితమున

దేవదాసునియమతారకధాపరిపూర్తి యన్నది

యిరువదియొనిమిదవ యధ్యాయము.

ఇరువదియొమ్మిదవ యధ్యాయము.

నూతు—తరువాత, నో మునిపుంగవులారా! అమోదపట్టణాధిపతును దేవదాసునికుమారుఁడును నగు విరూపాక్షున కుగవిక్రముఁ డగు రుద్రుఁడుపుట్టెను. మహాబాహుఁడుగ విరూపాక్షుఁడు తన కుమారుఁడగు రుద్రుని సాదరముగా గురువీతమునా దభిషిక్తునిజేసి యతఁడు స్వర్గమునకుఁబోయెను. శిష్యుట రుద్రుఁడు శిష్యమండలమును బాలించుచు జిత్ర విచిత్రములగు వస్త్రములువేసి యందఱకునిచ్చుచుండెను. అతఁడు శివాజ్ఞానుసారముగా బ్రహ్మనిర్మితయగుకన్యకను, విధియుక్తముగాఁ జెంది యాడెను. రుద్రుఁ డామెయందు సర్వలక్షణసంపన్నుఁడగు కుమారుని గని యతనికి గాలసేనుఁడని నామకరణము చేసెను. త్రిలింగదేశాధిశ్వరుఁడును శైవప్రపరాయణుఁడును నగు సోమనాథుని కూతురగు దురభయనుకన్యను దనకుమారుఁడగు కాలసేనునకు రుద్రుఁడు పెండ్లిచేసెను. పిమ్మటఁ గాలసేనుఁ డామోదపురమును బాలించును. వస్త్రములు వేసి యందఱకు నిచ్చుచుండెను. అతనికి బుల్లార్థావము

వలన నానాటికి జంత యెక్కువయ్యెనది. అతడు బ్రహ్మనిర్మితలగు నేనూలుగురుకన్యకలను బెండియొడెను గాని యొక్కతెయందను సంతతిలాభము గలుగకపోయినది. అనవత్త్యదుఃఖమును సహించజాలక యాకాలనేనుడు ప్రయత్న పూర్వకముగా శివుని బూజనమొనరించెను. అతనిద్వారా క్షత్రికు శివుడు సంతోషించి యతనికి బడివేలమందిపుత్రులు గలుగునట్లు పంపింపెను. తరువాతను శివప్రసాదమువలన నతనికి బడివేలమంది పుత్రులుగలిగిరి. అపుడతడు చాల సంతోషించుచుండెను. ఆ పుత్రులవారిలో గొందఱుచేళ్ళు చెప్పెదవనిచుడు. మొదటివాడు రూపనేనుడు; రెండవవాడు భద్రనేనుడు, మూడవవాడు చిత్రనేనుడు. అట్లే 'సత్యనేనుడు, సుషేణుడు, యజ్ఞనేనుడు, నేనాబిందు, యజ్ఞబిందువు, తృణబిందువు, జటాధరుడు, జయవంతుడు, జయశీలుడు, జయబిందువు, జితేంద్రియుడు, సత్యవ్రతుడు, సత్యవాది, సుందరాంగుడు, త్రిలోచనుడు, సాంబుడు, సారస్వతుడు, చైత్రుడు, సర్వజ్ఞుడు, సర్వభావభానుడు, సంచినానుడు, సంప్రహారకుడు, సమగ్రుడు, సత్యభావభానుడు, సరసుడు, సాహసీ, సహస్యంతుడు, సుముఖుడు, సురానందుడు, సులభుడు, సుందరుడు, సుందరీప్రియుడు, శతానందుడు, శంఖుదేవుడు, శంకరుడు, శివదర్శనుడు మొదలగువారు పదివేలమంది కాలనేనుని కుమారులు. తరువాతను కాలనేనుడు తనకుమాళ్ళందఱు కను బుక్షిపుంగవులచే నుపసయనములు చేయించి వేదాదివిద్యల నభ్యాసన చేయించెను. మఱియు వారి యందఱకును సకాలమున బ్రహ్మనిర్మిత లగు కన్యకలను బెచ్చి పెండి చేసెను. కాలనేను డెవ్వరిచే గొడుకుల కుపసయనసన్నిధము చేయించెను. ఆమన్వాదులు వారికి గూటను లయిరి. వారు మన్వాదులగు బుష్టుల గోత్రములయొక్క భద్రమునుబట్టి యొకరిదిద్దల కొకరు తమ విడ్డలను వివాహకుల కియ నరత గలవారైరి. కాలనేనుడు తన పెద్దకొడు కగురూపనేనుని గురువీరిమున నుంచెను. అతడు గురువీరిమును బాలించుచు దమ్ములు దానును వత్త్రములు నేని యందఱకు నిచ్చుచుండెను. ఇట్లు చిరకాలము పుత్రులతో గూడి కాలనేను డామోదపురమును బాలించుచు నందఱకును వత్త్రము లిప్పించుచు సుఖముగా నుండెను. ఇట్లుండగా

బరితాళమును పట్టణమందు శాలివాహనుని కుమారుడు శక్తి యనువాడు మహాబలవంతుడు ప్రజలను పాలించుచుండెను. ఆపట్టణమందు సోమశర్మ యనుబ్రాహ్మణుడు వేదపాఠగుడు గలడు. అతడు సంతతి లేక కులసిద్ధపటమునుగూర్చి పోయి యచ్చటివారిచే బూజించబడుచు జంద్రహాళిశ్వరుడను వేరుతో నందఱకును వరముల నిచ్చుచు శివుడుండుటను విని యచ్చటనే భిక్షాశనుడై సంతతికొని కాదేవుని నిత్యమును నేవించుచునుండెను. మఱియు నతడెచ్చడును జంద్రహాళిశ్వరునియాలయములో నుండి యా శివుని బూజించుచు రాత్రి యందే నిదురించుచుండెను. ఇట్లుండగా భవపాలు డనువైశ్యుడొకడు సంతతికై సిద్ధపటమునకువచ్చి యనేకరత్నములచే జంద్రహాళిశ్వరుని బూజించెను. రత్నాలపూజకు శివుడు సంతోషించి వైశ్యురత్నమా! నీకు గుమారు నిచ్చితి ననియెను. ఆమాట విని యావైశ్యుడెంతయు సంతసించి యాశీలాలయములోనే పాడుచు నాట్య పూరింభించెను. ఆచచ్చడు విని నిద్రలో నున్న సోమశర్మ మేలుకొని యానందపరుగుడై సృత్యము చేయుచున్న కొమటిని జూచి మధుగముగా నిట్లనియె. అయ్యా! నీ కేమి యిట్లు నాట్యము చేయుచున్నావు? నీ సంతోషమునకు గారణ మేమి? నాతో జెప్పుము. అని యాబ్రాహ్మణు డడుగగా వైశ్యు డిట్లనియె. అయ్యా! నేను సంతతికై యీ చంద్రహాళిశ్వరుని రత్నములచే బూజించితిని. ఆయన సంతోషించి నాకు బుత్తు నొసంగెను. అందుచే సంతోషించి నాట్యము చేయుచుంటి నెను. ఇట్లా బ్రాహ్మణునితో జెప్పి యా వైశ్యుడు శివునకు నమస్కరించి యచ్చటినుండి బయలుదేలి పోయెను. సోమశర్మ వైశ్యునికి శివు డిచ్చిన ముద్రామునంగతి విని స్వర్గ పూని దుఃఖించి శివునిగూర్చి మొట్టపెట్టెను. ఆహా! చంద్రహాళిశా! నీవే యంత పక్షపాతము చేయుచున్నావుగదా! నేను జరకాలమునుండి నిన్ను భక్తిశ్రద్ధాతాత్పర్యములతో బూజించుచుండగా నాకు సంతతి నీయక వైశ్యుని కొక్క నాడే సంతోషించి పుత్రుడు కలుగునట్లు పరమిచ్చితివిగా! ఇట్లు చేయుట నీకుండగదా? నీ వింత నిర్దయుడవును గృతఘ్నుడవును నని నే ననుకోలేదు. ఇప్పుడు నీపక్షపాతము దెలిసినది. నీ నింతగా బూవు

లవే, బూజించుచున్న నీకు, సంతోషము గలుగక పోయినది. నైశ్యుడు; చేసిన రాళ్ళపూజకు వెంటనే సంతోషము గలిగినది. సరే దీనిని బట్టిచూడగా, నీకు; రాళ్ళపూజ యిష్టమని తెలిసినది. నీకొఱకుఁ బూవులు, నిత్యమును గోయఁచుటచే నాచేతులు కాయలు కాచినవి. నీపూజకు పత్తిమోషిని వచ్చుచుండుటచే నాశిరస్సు బట్టలల యయి పోయినది. నే నింతకవపడుచున్న సంతోషింపక నైశ్యుడుచేసిన రాళ్ళపూజకు సంతోషించితివి. అట్లేని నేనును నీకు రాళ్ళతోనే నీసంతోషమునకే పూజచేసెదను. చిన్నచిన్న రాళ్ళచే జేసిన పూజకే నీకు, సంతోషము గలిగినదిగనుక నేను నీకుఁ జెడపెడ రాళ్ళతోఁ బూజ చేసెదను జూడు మని యొకగొప్పబుడరాయి తెచ్చి దుర్బతి యగు నాసోమశర్మ “మఱిసంతోషించుము” అని యా శివునినితిమూడను బడనె చెను. ఆరాయి పడినతోడనే లింగము, బ్రదలై పోయినది. అపుడు దేవుడు కోపించి యగవడకుండనే యా బ్రాహ్మణుని గూర్చి యిట్లనియెను. ఓరీ! దుర్బుద్ధి! నీసాహసము వలన నీకే హాని గలిగినదిరా! నీవిట్టి చపలాత్మకడనై చేసినపనికి నేను సంతోషింతు ననుకొంటివిగా! నీకోపము నిన్నే భవీంవఁ గలదు, నిస్సంశయము. అయినను నీవు మొదట నాకుఁ జేసినపూజకు సంతోషించితిని గావున నీకుఁ బుత్రునిచ్చెదను. అతఁడు గొప్పవాఁడు గాఁగలఁడు. నీవు పడనె చివరాయితో నాశిరస్సు బ్రదలయినయట్లే నీకు గొడుగుపుటఁగానే శిరస్సు బ్రదలై పోవును. ఇట్టి మహాపాతక మాచరించితివి గనుక నీకుఁ బుట్టఁ బోవు కొడుకు పీనపద్రుడు గాఁగలఁడు. ఇట్లని యాచంద్రపాళీశ్వరుఁ డురకుండెను. సోమశర్మ తరువాతను జుతానందములతోఁ గూడినవాఁడై పరితాపపట్టణమునకు వచ్చి జరిగినవృత్తాంతమంతయు భార్యతోఁ జెప్పెను. శీలసంపన్నురా, లగుసోమశర్మ భార్యనుశీల యతునామె గర్భవతి యయి పదియవనెలను. గుమారుని గన్నది. అతఁడు పుట్టఁగానే సోమశర్మశిరస్సు బ్రదలయినది. శివునిశాప మమోఘముగదా! పత్తివ్రతయగు సతేనిభార్యయ మృతి నొందినది. తిరిదండ్రులు లేనియాబాలుని మేనమామ యగుయజ్జశర్మ తనయింటికిఁ గొనిపోయి భార్య కప్పగించి పోషించుచుండెను. అతనికిఁ ద్రుమ

కుండని నానుకరణముచేసిరి. అతఁడుపశ్చిమండ్రి విద్య లభ్యసించుచుండెను. ఇట్లుండగా నొకనాఁడొద్రమఘోషుడు మేనమామయాజ్ఞను శిరసావహించి నమిధలు డెచ్చుటకై యొక్కండే యడవికిఁ బోయెను. అతఁడచ్చటఁ గుక్కతోఁ గ్రీడించుచున్న సింహమును జూచి యాశ్చర్యపడెను. ఆయాఁడుకుక్క గ్రామములో నుండునది గనుకఁ దిన్నగా బరితాణపురము బ్రవేశించి శక్తియను రాజమందిరములోనికిఁ బోయి నది. ద్రుమఘోషును దానిపొటనే వచ్చెను. కుక్క రాజమందిరము లోనికిఁ బోవుట చూచి యతఁడు తనయింటికిఁ బోయెను. అకుక్కకు సింహావరణముగల రెండుపిల్లలు పుట్టినవి. ఆ రెండును నీధులలో నెంగిల్లు తిన్ననుఁ జెరుగు చుండెను. ఇట్లుండగా శక్తిరా జొకప్పుడు తనయు ద్యానవనములోఁ బ్రవేశించి యనేకశత్రుములను గుఱిగొట్టుచుండెను. అంత నారా జొకతాటిచెట్టును గుఱి చేసి దానితలను గ్రిందఁ బడునట్లు గొట్టెను. అతనియదృష్టకర్మమునకుఁ జారు లండఱును సాధువాదములు పలికిరి. అపుడు ద్రుమఘోష రాజునకుఁ గల్గినగొప్పను జూచి సహింపనివానివలె రాజుతో నిట్లనియె. రాజా! నీవీచెట్టుమొదలొక్క బాణముచే నఱికివేసి గొనియాడఁ దగినవాడవే కాని తలనఱికిసంత మాత్రమున మెచ్చఁదగవు. అనియిట్లు ద్రుమఘోషుఁ డనుబ్రాహ్మణుడు చెప్పిన మాటలు విని కోపించి ధనుర్బాణములు చేబూని యిట్లనియె. ఓయీ! ఊతకమాటలు చెప్పి పోవనెంచినవో! నిన్నుడుగై నను గదల నీయను. ఇదిగో ధనుర్బాణములు, నీసంత సేర్పరివి బలముగలవాడవును నగుదువేని యీతాటి చెట్టుమొదలు నఱుకుము చూత మనెను. ఇట్లు శక్తి చెప్పగానే ద్రుమఘోషు ధనుర్బాణములు గైకొని యందఱును జూచుచుండగానే పెక్కుతాటిచెట్లు మొదలగు తెగి క్రిందఁ బడువడువున నొకే బ్రాణమును బ్రయోగించెను. తరువాత నాశక్తి మహారా జాయదృష్టకర్మమును జూచి చాలసంతోషించి యిష్టయినది కోరు మనెను. రాజునకుఁ దనయెడఁ గలిగిన దయకు సంతోషించి యాభైండుకుక్కపిల్లలను దన కిమ్మని యాచించెను. రాజుచాల సంతోషించి సింహమునకుఁ బుట్టిన యారెండుకుక్కపిల్లలనే కాళ్ళమఱియు నెన్నగ్రామములను భూషణములను ద్రుమఘోషికిఁ దయచేసెను. ఇట్లు ద్రుమఘోషు రాజుతో

సఖ్యము గలిగియుండెను. మహాబలపరాక్రమములు గల యాయుధులు నొక శరీరముగా నుండిరి. ద్రుమగుండ్రాకుక్కపిల్లలను దనయింటికిఁ దీసికొనిపోయి పెంచుచుండెను. తానేగిరినునో వానికిని నడే పెట్టుచుండెను. ఆరెండుపిల్లలకును జన్మనిష్ఠతల సిద్ధముచేసి తనవరుండు చోటను వానిని బంధించి జూకుచుండెను. మఱియు నారెంటికిని పట్టునప్ర్రములతోఁ గగుకములు కుట్టించి తొడుగుచుండెను. మహాతపశ్శాలియుగు నాతనిమేనమామ యజ్ఞశర్మ యనునతఁడు తనమేనల్లుడగుద్రుమగుండ్రాచారహీనుఁ డగుట దెలిసి కోపముతోఁ గూడినవాఁడై శూద్రుకా! నీ విటువయిని మూయింటికి రావలదని నిందించెను. ఇట్లు మేనమామ చెప్పగానే యాద్రుమగుండ్రు బ్రాహ్మణవేషమును విడిచి శూద్రుఁ డయిపోయెను. అది మొదల తనికి శూద్రకుండయి వేరు ప్రసిద్ధమయినది. ఆశూద్రకుండ శాలివాహనుని కుమారుఁ డగు శక్తిమహారాజుతో నానాటికి స్నేహము వృద్ధి నొందించుకొనుచునే యుండెను. ఇట్లుండగానే పాశుడేశాధీశ్వరుఁడు పౌడమత్రనుఁడును నగునుదార్లకుఁ డను నతఁడు శక్తిరాజును నేవించుటకై పరితాపపురమునకు వచ్చెను. అతఁడు శూద్రకుని యింటికి భోయి యతనిచే గౌరవంపఁబడి యతని కిటు శకునము చెప్పెను. శూద్రుకా! నీవు శక్తిమహారాజునకుఁ బ్రియమిట్టోడవు గదా! ఇట్టి మియిద్దఱుక నాఁకుమోసములలోఁగాఁ బ్రబలవిరోధము రాగలదు. అప్పుడు నీవు మావైజయంతీపురమునకు రమ్ము. నేను జెప్పిన ప్రశ్న యెన్నటికిని వ్యర్థముగాఁబోను. అటు మీ యిరువురుకును విరోధము సంభవించునపుడు నీవు మఱియే యితర పట్టణమునకును భోక తప్పక మాపట్టణమునకే రమ్ము. అని యుతఁ డిట్లు చెప్పగానే శూద్రకుండు మంచిదేయనెను. తరువాత నా పార్థుఁడు శూద్రకుని సమ్మతింపఁజేసి తనపురము చేరెను. మఱికొన్నాళ్ళకు శక్తిరాజు సైన్యముతోఁడును శూద్రకునితోఁడును వేలకై యడవికి భోయి యందందుఁ దిరిగి యాయామృగములను జెక్కింటిని బుపి రాజు శూద్రకుఁ డొకఁడో గూఁడిరి. బలమంతయు వెనుకను జక్కియుండగానే వారిద్దఱును మృగములను గొట్టుచు సంచరించుచుండిరి. తరువాతను మహాధ్వనిచేయుచు లొంగకయుండునొహము నొకదానిని శూద్రకుండు

గత్తితోఁ గొట్టి పడవై చెను. అట్లు పడవైచి తనచేత నున్న కత్తితో గ్రుచ్చి యెత్తి యాదరముగా రాజున కిచ్చెను. అంత నాశక్తి సూతపుత్రులను బిలిచి యాసంహమును దానే చంపినట్లు చాటింపుఁ డనిచెప్పి వారిని బురికిఁ బంపెను. పౌరులు తమరాజుపరాక్రమమునకు సంతోషించి పట్టణమంతయు సలంకరించి రాజున కెదురుగా వచ్చిరి. ఆరాజుభార్య కేశినియనునామె భర్త కెదురుగాఁ బోవనుద్యుక్తురాలై నగల సలంకరించుకొని పూవుల నిచ్చుదానికై యెదురు చూచుచుండగా నది వచ్చి యనేకవిధముల యునపూలదండల నామె కిచ్చినది. ఆలస్యముగా పువ్వులు దెచ్చి యిచ్చినందుకై యామె దానిని జెడరించుచు నిట్లనియె. ఓసీ! నేను వేగముగాఁ బూవులు దెచ్చి యిమ్ముని వర్తమానము పంపినను నీ వింతనేపెచ్చట నుంటివి? సంహమును జంపి వచ్చుచున్న నాభర్త కెదురుగాఁ బోవలెనని సంగతి యెఱుంగవా! అని కోపవర్షురగు రాలయి యున్న రాజభుపిషిని బాచి పూవులిచ్చునది వేళ్ళతోఁగముగా నిట్లనియె. అమ్మా! ఎందులకా తొందర? కొంచెము శాంతింపుము. నాకుఁ జెలియనినంగతియే. లేదు. నిజముగా నీభర్తయే సింహమును జంపినయెడల నేనెవ్వఁడునునీకుఁ వెలపుచున్నాఁకయే పుష్పములఁ దెచ్చియిచ్చుచుండును. అడవిలోఁ జరిగిన సంహపథకార మంతయునిజముగాఁ జెప్పెదనువినుము. శూద్రకుండు డాసంహమును జంపి కత్తికి గ్రుచ్చి నీభర్తచేతి కిచ్చెనట! నామగఁడు పూవులకై యడవికిఁ బోయి యావృత్తాంత మంతయు నా కాదరముతోఁ జెప్పియున్నాఁడు. కావుననే నేఁ డింతయాలస్యముగా నేను బూవులు దేవలసి వచ్చినది. అని చెప్పి పువ్వులది తన యింటికిఁ బోయినది. అది చెప్పినమాటలు విని రాజుభార్య భర్త కెదురుగాఁ బోక స్నానమందిరమునకుఁ బోయినది. తరువాతను రాజు పౌరులచే నెదుర్కొనఁబడియుఁ దన నెదురుగా భార్య రాకుంట కేమి హేతువని యాలోచించి భార్య నడిగెను. సింహము నొకఁ డెవఁడో చంపగా నీవే చంపినట్లు బ్రగల్గుములు చెప్పకొనుచున్న నిన్నెదురో? కున్న నేమి లే యని నిందాపూర్వకముగా బదులు చెప్పినది. భార్యమాటలు విని రాజు చాల సిగ్గుపడి వెంటనే శూద్రకుని బిలిపించి విచారణ చేయకుండనే యిట్లనియె. ఓరీ! శూద్రుకా! కృతఘ్న! నిన్ను నేను నిజ

ముగా మిత్తుండి వని నమ్మియుంటిని. పీకును నాభార్యకును నేదో సంబంధము లేకపోలేదు. సింహమును సంహరించినసంగతి నీవే దానితో జెప్పితివి. అట్లు నీవే చెప్పనిదాని కావ్యత్వంతో మంతయు నెల్లు తెలియును? నిన్నటిదివము నీవు నాభార్యతో నీవృత్తాంత మంతయు జెప్పిననందఱలోను సిగ్గుపుచ్చితివి. దీనిని బట్టి చూడగా మీ యిదఱకును దప్పకుండ సంబంధ మున్నదని తేటపడుచున్నది. నిన్ను నేను నేహితండ వని తలంచుచున్నాడను గనుక నిన్ను జంపరాదు. కావున వెంటనే నాపురమునుండి పోమ్ము. అని చెప్పి తనకింక రులచే నిర్దోషుడగు శూద్రుని గెంటించెను. మహాశూరుడగు నా శూద్రుడు కోపపూర్ణుడయి నై జయతీపురమునకుఁ బోయెను. నుదారకమహారాజు తనకుఁ జేసిన యనమానమును స్మరించుకొనుచు సుదారకునితో నాలోచించి పశుదంగలమును వెంటఁబెట్టుకొని శక్తిరాజుతో యుద్ధము చేయుటకై వచ్చి యాశని పట్టణమును ముట్టడించెను. తరువాతను శక్తిరాజు మంత్రులతో నాలోచించి శూద్రునితో యుద్ధముచేయఁ దగిన శక్తిలేనివాడై మిక్కిలి బుద్ధిమంతుఁ డగుకాలసేనుఁ డనుమంత్రిని బిలిపించెను. అతఁడును జతురంగబలముతో పరితాణపురమునకు వచ్చెను. కాలసేనునిరాక విని శూద్రుడు భయపడినవాడై సుదారకునితో నిట్లాలోచించెను. మనము మహాబలశాలి యగు కాలసేనునితో నెట్లు యుద్ధము చేయఁగలము? పుత్రులతోఁ గూడివచ్చిన కాలసేనుని మన మెఱుదిరించఁజూలుదుము? అని యిట్లాలోచించుచుండగా నపుడొకాశవాణి యిట్లునియె. మీరు కాలసేనునకు భయపడ నననుము లేదు. నామూట వినుడు. సహ్యాపర్వతముపైని పంచపుటఁ డను పొగుడు గలఁడు. అతఁడు బలవంతుఁడు, మాంత్రికుఁడు, మాయావియును గనుకఁ గాలసేనుని జయించును. మీరు వెంటనే యతనియొద్దకుఁ బోయి తీసికొనిరండు. మీకుఁ దప్పక యతనివలన జయము గలుగును. అను నాకాశవాణివలకులు విని శూద్రుడు సంతోషపూర్ణుడయి వెంటనే సహ్యాపర్వతమునకుఁ పోయి విశయముగా నతనిని బ్రతిమాలి యతనితోఁ గూడ పరితాణపట్టణమునకు వచ్చెను. తరువాతను మా

మావియగు పంచపుటఁడు కాలసేనునికి శివుఁ డిచ్చినయాయుధములను రాత్రి యవహరించెను. అందువలన శూద్రుడొకడు లందఱును సంతోషించిరి. తరువాతను శక్తిని శూద్రునికునకును యుద్ధము జరిగినది. కాలసేనుఁడును పంచపుటఁడును మఱియొకఁ డో యుద్ధము చేయుచుండిరి. కూపసేనుఁడును సుదారకుఁడును మఱియొకఁ డో యుద్ధము చేయుచుండిరి. ఇట్లా యాఱుగురకును ధైర్యముగా యుద్ధము జరిగినది. జయమును గోరుమండు యోధులు పెక్కుమంది చచ్చిరి. దివ్యాయుధములన్నియుఁ బుటచే గాళసేనుఁడు విక్రమించి పంచపుటనితో యుద్ధము చేసిచేసి యనేకులను జంపి తుదకు యుద్ధములో శరీరమును విడిచెను. అతనికుమారుఁడు రూపసేనుఁడు శ్రోత్రోధములతోఁ గూడి నవాడై పంచపుట నెదుర్కొని యిట్లనియె. ఓరీ! ధురాత్మా! దొంగతనముచేతనట్లరా యుద్ధములో జయముపొందుట! మాతండ్రియగు కాళసేనునియాయుధముల నన్నింటిని నీ వపహరించితివి. ఇక నెక్కడికిరా పోగలవు? నాచేతఁ జిక్కితివే. క్షణమూత్రము నాయెదుట నిలువఁబడుము. పిడుగులవంటి నాభాణములచే నీమర్మస్థానములను ఛేదించి యిప్పుడోసేన్ము యమపట్టణమునకుఁ బరిమించెదను జూడుము. అని యిట్లు రూపసేనుఁడు చెప్పఁగానే పంచపుటఁడు కోపించి యాతనిపై భాణవర్షము గురిపించెను. రూపసేనుఁ డాభాణములచే నాచ్ఛాదింపఁబడినవాడై క్షణమూత్రముననే రూపాణముల నన్నింటిని వారింపి పంచపుటని విర్రవెడిసి పాడియగు భాణములచే గుండలములతోఁ గూడ నాభాదునిశిరమును శరీరమునుండి క్రిందఁబడవై చెను. ఇట్లు రూపసేనుఁడు తనతండ్రిని జంపిన పంచపుటని జంపి వానిసేనను బరువై తిరిచెను. శూద్రుడు శక్తినిజంపి యతనిపై న్యమును బరువై తిరిచెను. ఇట్లు శూద్రుడు శక్తిని జంపి యతనికూమారుని చిత్రనర్మయనువానిని తదాననమం దశిషి కునిజేసి రూపసేనుని కప్పగించి నై జయంతీపురమునకుఁ బోయెను. రూపసేనుఁడు చిత్రకర్పణతో కాపరితాణపురములోనే యుండి కొన్నార్కు గడవినవెనుకఁ దనయామోదపురమునకుఁ బోయెను. తరువాత నతఁడు పైతృకమగు సింహాసన మధిష్ఠించి తమ్ములతో గూడ ధర్మముగా రాజ్య మేలుచుండెను. దేవాంగునివంశమువారగు

కాళసేనునికుమారులు సముద్రతరంగములవలె వృద్ధి నొందుచుండిరి. ఋషులచే సంస్కరింపఁబడిన యాకాళసేనుని శ్లోశుకుల గోత్రములు మొదలు నూటలెండుగా లెక్క పెట్టఁబడినవి. తరువాత నవి క్రమముగాఁ బదు నేనువంద లయినవి. మూడులక్షల యేబదివేల యింద్రవారగు నీ కాళసేనునివలన జన్మించిన దేవాంగవంశమువారిలో నారదోపదేశము ను బొందినవారు వైష్ణవులును దక్షిణవారు పరశుదులగు శైవులును నయి యుండుదురు. మునిపుంగవులారా! పవిత్రమును, పాపనాశకమును నగు దేవాంగునిచరిత్ర మంతయు మీకుఁ జెప్పితిని. ఎవరు దీనిని జదువునురో, యితరులకు వినిపితురో తాము విందురో వారికి సర్వకార్యములును సిద్ధించును. మతియగ్గ దీర్ఘాయురారోగ్యపుత్ర పుత్రులై ధనకళకవస్తాహనమృద్ధి గలిగి యుండురు. ఈదేవాంగచరిత్రను మూడుగాఁ శౌరాశీకు నర్చించి మతియు వినవలయును. అట్టివారికి మహాదేవునియనుగ్రహమువలన నెల్లమనోరథములును నీడేరును. ఈదేవాంగచరిత్రపు సకమునకుఁ బుట్టుదారము నిచ్చువారు నిర్మలమయైన జ్ఞానము గలిగి బ్రహ్మలోకములోఁ బూజింపఁ బడుచుండురు. పరిశుద్ధమయిన యీదేవాంగచరిత్రమును వినువారు పార్వతి యనుగ్రహమునకుఁ జాత్రులయి తమతమకోరికలను బొందుచుండురు. అని యిట్లు వ్యాసశిష్యుఁడగు సూతుఁడు చెప్పిన బ్రహ్మాండపురాణోత్తర ఖండములోని దేవలహరి వృత్తమును పుణ్యప్రసవమయినదానిని విని శౌనకాదిమునీంద్రు లందఱును బరమానందమును బొందిరి.

శాశ్రీదేవీచరణాబద్ధంగ మయి సుశ్రీ మీఱఁగా నెంతయు నైష్ఠ్యమృదుమును గాంచి మీచిన పు. సూ. నా. తీర్థ. లన్వానిచే నీదేవాంగచరిత్ర మీఁపగిది ప్రాయుపింపి ముద్రించె. దా నాదేవాంగకులోద్భవుండు తులసింగాఖ్యుండు ప్రఖ్యాతిగన్.

ఇట్లు శ్రీబ్రహ్మాండపురాణములోని దేవాంగచరిత్రమున సూత్రశౌనకాది సంవాదరూప మయినదాన దేవాంగవంశ కథన మున్నది. యిరువదితొమ్మిదవ అధ్యాయము.

దేవాంగపురాణము సమాప్తము.

ముగా మిత్తుండి వని నమ్మియుంటిని. నీకును నాభార్యకును నేదో సంబంధము లేకపోలేదు. సింహమును సంహరించినపగతి నీవే దానితో జెప్పితివి. అట్లు నీవే చెప్పనిదో దాని కావ్యత్వంతో మంతయు నెట్లు తెలియును? నిన్నటిదినము నీవు నాభార్యతో నీవృత్తాంత మంతయు జెప్పి నన్నందఱలోను నీకువుచ్చితివి. దీనిని బట్టి చూడగా మీ యిద్దఱకును దప్పకుండ సంబంధ మున్నదని తేటపడుచున్నది. నిన్ను నేను నేమీతుండి వని తలంచుచున్నాడను గనుక నిన్ను జంపరాదు. కావున వెంటనే నాపురమునుండి పోమ్ము. అని చెప్పి తనకింక రులచే నిర్దోషు డగు శూద్రుని గెంటించెను. మహాశూరు డగు నా శూద్రుడు కోపపూర్ణుడయి నై జయతీపురమునకుఁ బోయెను. ను దారకమహారాజుని బ్రతిపూర్వముగా నెదుర్కొని శౌరవిం చెను. శక్తి రాజు తనకుఁ జేసిన యనమానమును స్మరించుకొనుచు సుదారకునితో నాలోచించి పుత్రురంగబలమును వెంటఁజేసుకొని శక్తిరాజుతో యుద్ధముచేయుటకై నచ్చి యాతని పట్టణమును ముట్టడించెను. తరువాతను శక్తిరాజు మంత్రులతో నాలోచించి శూద్రునితో యుద్ధముచేయు దగిన శక్తిలేనివాడై మిక్కిలి బుద్ధిమంతుఁ డగుకాలసేనుఁ డనుమంత్రిని బిలిపించెను. అతఁడును జతురంగబలముతో పరితాపపురమునకు వచ్చెను. కాలసేనునిరాక విని శూద్రుడు భయపడినవాడై సుదారకునితో నిట్లాలోచించెను. మనము మహాభలశాలి యగు కాలసేనునితో నెట్లు యుద్ధము చేయగలము? పుత్రులతోఁ గూడివచ్చిన కాలసేనుని మన మెఱుంగిరింపజూలుదుము? అని యిట్లాలోచించుచుండగా నపు డాకాశవాళి యిట్లునియె. మీరు కాలసేనునకు భయపడ నవసరము లేదు. నామాట వినుడు. సహ్యాపర్వతముపైని వంచపుటఁ డను బా నుడు గలఁడు. అతఁడు బలవంతుఁడు, మాంత్రికుఁడు, మాయావియు ను గనుకఁ గాలసేనుని జయించును. మీరు వెంటనే యతనియొద్దకుఁ జూచి తీసికొనిరండు. మీరుఁ దప్పక యతనివలన జయము గలుగును. అను నాకాశవాణిపలుకులు విని శూద్రుడు సంతోషపూర్ణుడయి వెంటనే సహ్యాపర్వతమునకుఁ జూచి విషయముగా నతనిని బ్రతిమాలి యతనితోఁ గూడ పరితాపపట్టణమునకు వచ్చెను. తరువాతను మా